ธรรมกาย

ISSN 0857-2909

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม–มีนาคม ๒๕๓๕

- รัตนสูตร : พุทธรัตนะ
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- วิธีพิจารณาอริยสัจ ๔
- อิทธิบาท ๔ : ฉันทะ วิริยะ
- พุทธานุภาพ
- *ตอบปัญหาธรรม :*
  - ที่สุดของพระนิพพาน
  - ปฏิบัติระดับไหนจึงจะเป็นวิปัสสนา

เจริญฌาน สมาบัติ เข้ามรรคผล

- การปฏิบัติธรรมเพื่อให้รู้แจ้งสังขารและวิสังขาร

ฉลองวันเกิดหลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล

• *(บน)* เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ศกนี้ เจ้าประคุณ**สมเด็จพระพุฒาจารย์** วัดสระเกศ เป็นองค์ประธานพิธีหล่อพระพุทธปฏิมาปางโปรดสัตว์ (ในอิริยาบถเสด็จพระดำเนินยกพระหัตถ์ขวาขึ้นประทานพร ขนาดความสูง ๒ เมตร) พร้อมด้วย หลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร วัดปากน้ำ และญาติโยมศิษยานุศิษย์ เนื่องในวาระคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

• *(กลาง)* ในโอกาสเดียวกันนี้ **พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ** ทรงมีรับสั่งให้คุณวิภาดา อาชวานนท์ นางพระกำนัล เป็นผู้แทนพระองค์ เชิญเครื่องสักการะไปถวายแด่หลวงพ่อท่านด้วย

• *(ล่าง)* หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล นำญาติโยมและคณะศิษย์ ทำบุญเลี้ยงพระที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และร่วมประกอบพิธีเททองหล่อพระพุทธปฏิมา ปางโปรดสัตว์ เพื่อประดิษฐานที่ผนังอุโบสถวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม เนื่องในมงคลสมัยคล้ายวันเกิดของท่าน

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์
(อุปเสณมหาเถร ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี
(ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี
(วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร
(วีระ คณฺฑโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม
(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ. ๗)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๗
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
(มงคลบุตร) รป.ม.(ม.ธ.) ป.ธ. ๓
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ L.L.B. of Gray's Inn. (London) (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A. (Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :
รศ.ดร.พัฒนะ ภวะนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc.(Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ.ดร. ธีระ เกรอด Ph.D., M.Eng., B.Eng.(Hons.)

กองบรรณาธิการ
พระมหาสุเนตร สุนีโต ป.ธ. ๗
พระมหาวิมล วิมโล ป.ธ. ๗
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ. ๔
พระมหามนัสชัย สุมโน ป.ธ. ๔
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ ป.ธ. ๔
พระสุรพล ธมฺมวฑฺฒโน ประโยค ๑-๒
ผศ.เบญจา พงศ์พยัคฆ์
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์ อ.บ. (จุฬาฯ)

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณดนัยเทพ ณ นคร

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณเพ็ชรา อัมระเกตุ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณอรัญญา ชัยบุตร

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฉานวังศะ

รูปเล่ม/เรียงพิมพ์ :
บริษัท วิชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด
โทรศัพท์/โทรสาร ๒๕๓-๒๕๖๕

พิมพ์ที่ :
โรงพิมพ์ประชาชน ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กทม.
โทร. ๒๓๕-๐๓๘๙, ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๔-๒๘๖๐
แฟ็กซ์ ๒๓๘-๑๐๗๔

อธิบายปก :
"พระพุทธชัยมงคลบพิตร"
พระคู่บารมีพระประธาน ประจำอุโบสถ
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

นิตยสาร *"ธรรมกาย"* ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม–มีนาคม ๒๕๓๕

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
รัตนสูตร ว่าด้วยพุทธรัตนะ.....พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๕
มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
ฉันทะเป็นอิทธิบาท วิริยะเป็นอิทธิบาท.....พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๓๕
ธรรมปฏิบัติ
วิธีพิจารณาอริยสัจ ๔ เจริญฌานฯ.....พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๖๙
จากพระไตรปิฎก..... ๔
เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม..... ๙๒
ธรรมะสำหรับเยาวชน
ไตรสิกขา สามยอดอัญมณีในพระพุทธศาสนา.....ศศิประภา ศากยะบุตร ๗๗
ตอบปัญหาธรรม..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๙๓
ธรรมสภา..... วิมังสา ๔๙
แวดวงธรรมกาย.....วิชชาธร ๗๔
ปกิณกะ
การปฏิบัติธรรมเพื่อให้รู้แจ้งสังขารและวิสังขาร.....พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๑๔
พุทธานุภาพ.....พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ๒๕
การได้อยู่ในปฏิรูปเทศเป็นมงคลอันประเสริฐ.....พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๔๕
การป้องกันแก้ไขชีวิตด้วยธรรม (ตอน ๒)..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๖๓
จริยธรรมของผู้ทำงาน.....พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๘๐
ท้ายเล่ม
เสน่ห์ของผู้มีธรรม..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ในโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และมูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

● อัตราค่าสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท ●

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า "**สัมมาอะระหัง**" พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรง**ศูนย์กลางกาย**เหนือสะดือสองนิ้วมือเป็น**ดวงแก้วกลมใส** เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิเรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอิริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอย ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้**เดินดวงเดินกาย**คือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

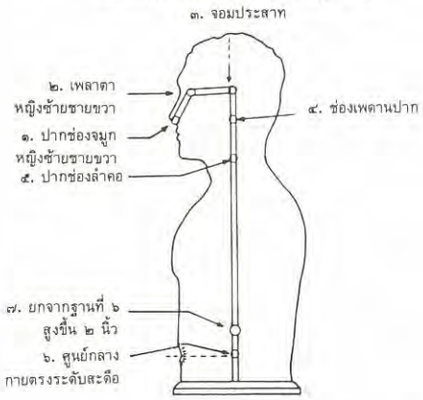

ก้อยแถลง

"เราไม่รู้จักทรัพย์เป็นทรัพย์ตาย อยากจะหาทรัพย์ตายเรื่อยไป ไอ้ทรัพย์เป็นไม่หา ถ้าคนมีปัญญาเขาก็หาทรัพย์เป็น เขาไม่หาทรัพย์ตายหรอก ทรัพย์เป็น ๆ นั่นแหละเป็นก้อนทรัพย์สำคัญ คือเราเป็นผู้ทำตัวของเราให้ดี ไปอยู่บ้านไหนเมืองไหนก็รับรองทุกบ้านเชื่อเชิญทุกบ้าน อยากให้อยู่ทุกบ้านให้เงินให้ทองสนับสนุน เลี้ยงดูปูเสื่ออิ่มหนำสำราญ อยากให้อยู่บ้านของตัวนั้น" นี้เป็น**พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำพระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) หลายท่านอาจรู้สึกว่าเป็นคำสอนที่ง่าย ๆ แต่ตามความเป็นจริงแล้วมีความหมายลึกซึ้งผู้ปฏิบัติตามย่อมไม่มีคำว่าอับจน มีแต่จะเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปอย่างแน่นอน พิจารณาผู้คนในปัจจุบันนี้ ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสอนของพระเดชพระคุณหลวงพ่อได้อย่างสมบูรณ์นั้นมีน้อยนัก สังคมในปัจจุบันจึงมีแต่ความแก่งแย่งสับสนวุ่นวายไม่หยุด ผู้คนส่วนใหญ่หาแต่ทรัพย์ตาย ปล่อยให้ทรัพย์เป็นถูกทำลายไปมากบ้างน้อยบ้างโดยไม่รู้สึกตัว จึงควรที่ทุกท่านให้ความสนใจพระธรรมเทศนานี้ หากพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อสะกิดใจให้เกิดปัญญาแล้ว ย่อมบังเกิดประโยชน์แก่ท่านไม่มีที่สิ้นสุด สมดังพุทธภาษิตที่ว่า การฟังธรรมตามกาลเป็นอุดมมงคล

ก่อนที่พระผู้มีพระภาคจะปลงอายุสังขาร ณ ปาวาลเจดีย์นั้น ทรงให้โอกาสพระอานนท์ โดยตรัสว่า "ดูกรอานนท์ อิทธิบาททั้ง ๔ อันผู้ใดผู้หนึ่งเจริญแล้วกระทำให้มากแล้ว กระทำให้เป็นดุจยาน กระทำให้เป็นดุจพื้น ให้ตั้งมั่นแล้ว สั่งสมแล้ว ปารภดีแล้ว ผู้นั้นเมื่อจำนงอยู่พึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัป หรือเกินกว่ากัป" (ที.ม. ๑๐/๑๐๗/๙๔) นี้เป็นอานิสงส์หนึ่งของอิทธิบาท ๔ อาศัยการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราท่านจึงได้ฟังสิ่งที่ลึกซึ้งเช่นนี้ อิทธิบาท ๔ นี้ได้ชื่อว่าเป็นคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นหนึ่งในองค์ธรรมอันเป็นฝักฝ่ายแห่งการตรัสรู้ การที่จะบรรลุมรรค ผล นิพพานจะต้องถึงพร้อมด้วยอิทธิบาท ๔ จึงเป็นสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ติดตามได้ในบทความ **ฉันทะ เป็นอิทธิบาท และ วิริยะ เป็นอิทธิบาท**

วิสังขารยังเป็นเรื่องที่ยากจะเข้าใจ การปฏิบัติที่ถึงพร้อมด้วยอิทธิบาทธรรม จึงจะนำไปสู่ความรู้แจ้งในสังขารและวิสังขารได้ โปรดทำความเข้าใจได้จากบทความ **การปฏิบัติธรรมเพื่อให้รู้แจ้งสังขารและวิสังขาร**

นอกจากนี้ก็ยังมีบาทความที่น่าสนใจอีกมากโปรดติดตาม

บรรณาธิการ

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

ภิกษุ ท.! ในกาลใด พวกเธอทั้งหลาย จักเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลายอยู่; ในกาลนั้น มารผู้ใจบาป จักไม่ได้ช่องแม้จากพวกเธอทั้งหลาย และจักต้องหลีกไปเอง, เหมือนสุนัขจิ้งจอกไม่ได้ช่องจากเต่าก็หลีกไปเอง ฉะนั้น.

"เต่า หดอวัยวะไว้ในกระดอง ฉันใด, ภิกษุ พึงตั้งมโนวิตก (ความตริตรึกทางใจ) ไว้ใน **กระดอง กล่าวคือ อารมณ์แห่งกัมมัฏฐาน** ฉันนั้น. เป็นผู้ที่ตัณหาและทิฏฐิไม่อิงอาศัยได้, ไม่เบียดเบียนผู้อื่น, ไม่กล่าวร้ายต่อใครทั้งหมด, เป็นผู้ดับสนิทแล้ว" ดังนี้แล.

(บาลี พระพุทธภาษิต สฬา. สํ. ๑๘/๒๒๒/๓๒๐, ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย)

รัตนสูตร ว่าด้วยพุทธรัตนะ

โดย

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

...พุทธรัตนะนี้แหละเป็นรัตนะอันสูงสุดแท้ ๆ แน่ในใจเช่นนี้แล้วละก็ อย่าให้ฟั่นเฟือนไปหนา อย่าให้ยักเยื้องแปรผัน ถึงแม้ว่ากิเลสจะมายั่วปั่นสักเท่าใดก็อย่าให้เป็นไป ต้องอยู่ในพุทธรัตนะให้ได้ ให้มั่นอยู่ในพุทธรัตนะ ให้ใสอยู่ร่ำไปให้ได้ นั่นแหละเอาตัวรอดได้...

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

ยานีธ ภูตานิ สมาคตานิ
ภุมฺมานิ วา ยานิ ว อนฺตลิกฺเข
สพฺเพว ภูตา สุมนา ภวนฺตุ
อโถปิ สกฺกจฺจ สุณนฺตุ ภาสิตํ
ตสฺมา หิ ภูตา นิสาเมถ สพฺเพ
เมตฺตํ กโรถ มานุสิยา ปชาย
ทิวา จ รตฺโต จ หรนฺติ เย พลึ
ตสฺมา หิ เน รกฺขถ อปฺปมตฺตา ฯ
ยงฺกิญฺจิ วิตฺตํ อิธ วา หุรํ วา
สคฺเคสุ วา ยํ รตนํ ปณีตํ
น โน สมํ อตฺถิ ตถาคเตน
อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณีตํ
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ ฯ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมีกถา แก้ด้วย **รัตนสูตร** สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงประทานเทศนาโปรดชนชาวเมืองไพสาลี เมื่อครั้งโรคร้ายเกิดขึ้นในเมืองไพสาลี ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดสามารถจะบรรเทาได้ พวกชาวเมืองไพสาลี พวกเป็นตัวรัฐบาลปรึกษาหารือพร้อมกัน นอกจากพระศาสดาจารย์สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็ไม่เห็นผู้หนึ่งผู้ใดพึงจะระงับได้ รัฐบาลฝ่ายไพสาลีไปเฝ้าสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าอาราธนาให้ลงมาบำบัดภัยในครั้งนั้น พระองค์ก็ทรงพระมหากรุณาแก่ชาวไพสาลี เสด็จมาตามอาราธนาของรัฐบาลในครั้งนั้น มาประทับอยู่ที่ฝั่งแม่น้ำ ใกล้จะเข้าไปในเมืองไพสาลีแล้วเมื่อพระองค์ทรงประทับอยู่ที่ฝั่งแม่น้ำดังนี้ คืนวันนั้น ฝนตกยกใหญ่ นำเอาซากศพที่เกลื่อนกลาดในเมืองนั้น ลอยตามน้ำฝนไป เมืองไพสาลีก็กลายเป็นเมืองสะอาด พระจอมปราชญ์ก็ทรงประทานเทศนารัตนสูตรในเมืองไพสาลีนั้น

เริ่มต้นแห่งพระสูตรว่า **ยานีธ ภูตานิ สมาคตานิ ภุมฺมานิ วา ยานิ ว อนฺตลิกฺเข สพฺเพว ภูตา สุมนา ภวนฺตุ** ภูตทั้งหลายเหล่าใดที่ประจำพื้นที่ มาประชุมกันในพระนครนี้ก็ดี และเหล่าภูตที่ประชุมกันในอากาศก็ดี สรรพภูตทั้งสิ้นเหล่านั้นจงเป็นผู้ดีใจเถิด และจงฟังภาษิตโดยเคารพ ขอท่านเหล่าภูตทั้งสิ้นจงตั้งใจฟัง ท่านทั้งหลายจงกระทำความไมตรีจิตในหมู่มนุษย์ และประชากรหมู่มนุษย์ทั้งหลายเหล่าใดกระทำความพลีกรรม ทั้งกลางวันและกลางคืน เพราะเหตุนั้น ขอเหล่าภูตจงเป็นผู้ไม่ประมาท รักษามนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้นเถิด ทรัพย์เป็นเครื่องปลื้มใจอันใดอันหนึ่งในโลกนี้หรือในโลกอื่นหรือว่ารัตนะอันใดอันหนึ่งในสวรรค์ รัตนะนั้นหาเสมอด้วยพระตถาคตได้ไม่ พระตถาคตเจ้าเป็นรัตนะอันประเสริฐกว่า แม้อันนี้ **อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณีตํ** เป็นรัตนะอันปราณีตในพระพุทธเจ้า **เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ** ด้วยความกล่าวสัจจะอันนี้ ขอความสวัสดีจงมี นี้เป็นเนื้อความของพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาได้ความเท่านี้ ในรัตนะสูตรคาถาเบื้องต้น สมเด็จพระทศพลทรงรับสั่งดังนี้

ต่อนี้จะอรรถาธิบายในรัตนะสูตรนั้นเป็นลำดับไป เพราะว่าสมเด็จพระผู้มีพระภาคเมื่อไปถึงเมืองไพสาลี

ก่อนแต่จะปรารภกล่าวพระรัตนสูตรนี้ ได้ทอดทัศนาการเห็นเหล่าภูตเป็นอันมาก ในภายนอกกายมนุษย์ก็มี ในภายในกายมนุษย์ก็มีมาก จึงได้ทรงรับสั่งแก่เหล่าภูตนั้นให้ช่วยกันระแวดระวัง

คำที่เรียกว่า **ภูต** น่ะ เราไม่รู้จักว่ารูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร ภูตผีปีศาจ ผีเราก็ไม่รู้จัก รูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร ปีศาจก็ไม่รู้จักอีกเหมือนกัน รูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร ไม่โง่นะพวกเราน่ะ แต่มันก็ไม่ฉลาดเหมือนกัน มันจึงไม่รู้จักฉลาด ทำไมจึงจะไม่รู้จัก เพราะเราไม่รู้จักมากกว่า เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน รู้จักไม่ทั่ว กุมภัณฑ์นันทยักษ์รู้จักไม่ทั่ว รู้จักแต่รูปมัน ภูตผีปีศาจก็รู้จักไม่แท้ จะให้เราชี้แน่ลงไปว่า ภูตน่ะรูปพรรณสัณฐานมันเป็นอย่างไร ที่เรียกว่าภูตน่ะ ไม่ได้ เพราะไม่เคยเห็นพวกผีล่ะก็ไม่เคยเห็น ปีศาจล่ะก็ไม่เคยเห็นนี่ พวกเราเป็นอย่างนี้นะ หรือจะว่าเขาไม่มีหรือ ก็ตำราก็มีนี่

พวกธรรมกายเขาเห็นด้วยกันทุกคน ภูตผีปีศาจเหล่านี้ **มีธรรมกายแล้วก็เห็น** เห็นชัด ๆ เอามาเล่าให้ฟังได้ รูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร นี่วัดปากน้ำมีธรรมกายมากนะ ถ้าอยากจะรู้ว่าภูตผีปีศาจมีรูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไรแล้ว ก็ไปไถ่ถามกันได้ พูดกันได้ว่ากุมภัณฑ์นันทยักษ์เป็นอย่างไร รูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร ไปไถ่ถามกันได้ว่าเปรต อสุรกายเป็นอย่างไร ไปไถ่ถามกันได้ แล้วยังอีกมากมายที่เรายังไม่รู้จักน่ะ มากมายนัก พวกภูตน่ะรูปเหมือน ๆ มนุษย์เรานี้ แต่ว่ามันคล้าย ๆ พวกเปรต มันมีผอม ๆ อยู่บ้างเล็กน้อย และก็มีอ้วนบ้างเหมือนกันภูตน่ะ

พวกเหล่านี้แหละมันรับเครื่องเซ่น ถ้าว่ามนุษย์ผู้ใดเซ่นสรวงมันเข้าละก็ มันรับเครื่องสังเวยเหล่านั้น นี่พวกภูตทั้งนั้น แล้วมันผดุงความสุขความสำราญให้ได้เหมือนกัน มันให้ทุกข์ได้เหมือนกัน พวกภูตเหล่านี้แต่ว่าไม่ใช่ตัวให้จริงนัก ตัวเขาใช้น่ะ ไม่ใช่ตัวจริง มีมากมายก่ายกองนัก มนุษย์ว่ามีมาก มันก็มีมากพอกับมนุษย์อย่างนี้แหละ ไม่ใช่มีนิดหน่อยหรอก มีมากมายนัก พวกภูตเหล่านี้

ภูตเหล่านี้แหละเมื่อพระพุทธเจ้าไปปราบโรคในครั้งนั้น ปราบโรคภัยในเมืองไพสาลีในคราวนั้น ไปพบพวกเหล่านี้เข้าในเบื้องต้น พระทศพลจึงได้ทรง

*...เราไม่รู้จักทรัพย์เป็นทรัพย์ตาย อยากจะหาทรัพย์ตายเรื่อยไปทรัพย์เป็นไม่หา ถ้า**คนมีปัญญาเขาก็หาทรัพย์เป็น** เขาไม่หาทรัพย์ตายหรอก*

รับสั่งว่าพวกเหล่าภูตประจำถิ่นทั้งหลายเหล่าใด มาประชุมกันแล้วในเมืองนี้ก็ดี และเหล่าใดประชุมกันอยู่ในอากาศก็ดี สรรพภูตทั้งหลายจงเป็นผู้มีใจเถิด หรือจงเป็นผู้ดีใจเถิด และจงเป็นผู้สดับสุภาษิตโดยเคารพเถิด เพราะเหตุว่า ท่านภูตทั้งสิ้นจงตั้งใจฟัง ท่านภูตทั้งหลายจงกระทำไมตรีจิตในหมู่มนุษยชาติประชาชน และมนุษย์เหล่าใดกระทำบวงสรวงทั้งกลางวันและกลางคืน เพราะเหตุนั้น ขอท่านภูตจงเป็นผู้ไม่ประมาท รักษาพวกมนุษย์เหล่านั้นเถิด

ว่ารัตนทรัพย์เป็นเครื่องปลื้มใจอันใดอันหนึ่งมีอยู่ในโลกนี้หรือในโลกอื่น หรือว่ารัตนะอันใดอันประณีตในสวรรค์รัตนทั้งหลายเหล่านั้นหาเทียมพระตถาคตเจ้าได้ไม่ ข้อนี้เป็นข้อที่ลึกลับอยู่ รัตนอันประณีตน่ะมันเป็นตัวสำคัญอยู่ ทรัพย์เครื่องปลื้มใจอันใดอันหนึ่งอันมีในโลก บัดนี้ ที่เราเป็นอยู่ในมนุษย์โลกนี้อาศัยเครื่องปลื้มใจ

ทรัพย์นั้นถ้าจะจัดออกไปเป็นสองอย่างคือ เรียกว่า สวิญญาณกทรัพย์ ทรัพย์ที่มีวิญญาณ อวิญญาณกทรัพย์ ทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาณ **สวิญญาณกทรัพย์ ทรัพย์ที่มีวิญญาณนั้น เป็นทรัพย์เป็น อวิญญาณกทรัพย์ ทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาณ**นั้น เป็น**ทรัพย์ตาย** บัดนี้เราไม่รู้จักทรัพย์เป็นทรัพย์ตาย อยากจะหาทรัพย์ตายเรื่อยไป ทรัพย์เป็นไม่หา ถ้า**คนมีปัญญาเขาก็หาทรัพย์เป็น** เขาไม่หาทรัพย์ตายหรอก ทรัพย์เป็น ๆ นั่นแหละเป็นก้อนทรัพย์สำคัญ คือ**เราเป็นผู้ทำตัวของเราให้ดี** ไปอยู่บ้านไหนเมืองไหนก็รับรองทุกบ้าน เชื้อเชิญทุกบ้าน อยากให้อยู่ทุกบ้าน ให้เงินให้ทองสนับสนุน เลี้ยงดูปูเสื่ออิ่มหนำสำราญ อยากจะให้อยู่บ้านของตัวนั่น เห็นไหมล่ะ ตัวเองนี่แหละมันเป็นทรัพย์ขึ้น มันเป็นสวิญญาณกทรัพย์ขึ้น เราทำตัวของตัวดี ถ้าตัวมีวิชาดีเป็นทรัพย์หมดทั้งตัว มีวิชาดีเล่าเรียนความรู้ให้สามารถ จนกระทั่งรัฐบาลต้องประสงค์ จนกระทั่งครอบครัวใหญ่ ๆ ต้องประสงค์ จนกระทั่งคนมีปัญญาเห็นเข้าแล้วก็เคารพนบนอบทีเดียว อยากจะเอาไปอยู่ด้วย อยากจะเอาเป็นพวกด้วย นั่นให้รักษาตัวเป็นเช่นนั้น หญิงถ้ารักษาตัวเป็นเช่นนั้นเข้า หญิงก็ศึกษาวิชาของผู้หญิงเข้าให้สุดความสามารถของตน ให้เป็นคนมีฝีมือดี เย็บปักถักร้อยดีทุกอย่าง ปรุงสูปพยัญชนะอร่อยทุกอย่างให้มีฝีมืออย่างนี้ นี่แหละเป็นสวิญญาณกทรัพย์ขึ้นในตัวทีเดียว ไม่ต้องไปสงสัยล่ะ อยู่ที่ไหนเขามาเรียกร้องหา หนักเข้าจนพระเจ้าแผ่นดินต้องการตัว ฝีมืออร่อยนัก ไปปรุงเข้าจริง ๆ อร่อยทีเดียว ลืมมือคนอื่นหมด เอาล่ะ ออกจากพระเจ้าแผ่นดินไม่ได้ล่ะ เห็นไหมล่ะ สวิญญาณกทรัพย์ ก็เป็นทรัพย์ขึ้นดังนี้น่ะ นี่แหละสวิญญาณกทรัพย์เป็นอย่างนี้ มันยอดทีเดียว

หรือไม่ฉะนั้น ที่เรียกว่าสวิญญาณกทรัพย์ละก็ คนที่มีรูปสวยไม่มีใครเทียมทัน เล่าลือถึงพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินต้องใช้คุณท้าวเจ้าจอมมารับไปเป็นมเหสี นี่ก็เป็นสวิญญาณกทรัพย์อีก เป็นขึ้นอย่างนี้แหละเป็นได้ เหตุนี้เขาจึงมีตา เขาต้องดู เขาจะทำการสมรสใด ๆ เขาต้องดูทั้งนั้น กลัวไปเจออ้ายคนชั่วเข้า อ้ายรูปชั่วตัวดำเข้าใช้ไม่ได้ เสียไม่ใช่เสีย แต่เสียลูกหลานเป็นง่อยไปอีก เขาหาที่สวยงามทั้งนั้น สวยงามไม่ให้มีตำหนิจนเป็นที่นิยมชมชอบของกษัตริย์ นั่นแหละได้ชื่อว่าเป็นสวิญญาณกทรัพย์แท้ ๆ นั่นเป็นสวิญญาณกทรัพย์โดยตรงเชียวนะ สวิญญาณกทรัพย์โดยตรงอย่างนี้

อวิญญาณกทรัพย์ล่ะ สำหรับเครื่องใช้สอยเป็นอวิญญาณกทรัพย์ มนุษย์นั่นแหละใช้สอยทรัพย์ทั้งหลายเหล่านั้น มีมากน้อยเท่าใด มนุษย์ใช้สอยละก็ นั่นเป็นอวิญญาณกทรัพย์ทั้งนั้น จะเป็นเรือกสวนไร่นาตึกร้านบ้านเรือนเท่าหนึ่งเท่าใดก็ช่าง เรียกว่าเป็นอวิญญาณกทรัพย์

ปศุสัตว์ต่างๆ มีชีวิตเป็นอยู่มากน้อยเท่าใด วัว ควาย ช้าง ม้า แพะ แกะ เป็ด ไก่ สุกร เหล่านี้มากน้อยเท่าใด หรือข้าทาสบริวารมากน้อยเท่าใดเป็นสวิญญาณกทรัพย์ทั้งนั้นแต่สวิญญาณกทรัพย์เหล่านั้นเป็นสวิญญาณกทรัพย์เลว ๆ **สวิญญาณกทรัพย์จริง ๆ ละก็ตัวของตัวเองนั่นแหละ** จะเป็นสวิญญาณกทรัพย์ได้หรือไม่ได้ ถ้าเป็นสวิญญาณกคนเดียวแหละ เป็นประโยชน์แก่คนมากนัก นั่นเป็นสวิญญาณกทรัพย์เกิดขึ้นในตัวเอง มีชื่อมีเสียงแล้ว นั่นเป็นสวิญญาณกทรัพย์ขึ้น

ถ้าว่าไม่ฉลาด ไม่รู้จักทรัพย์อย่างนี้ ก็ไม่สร้างตัวของตัวให้ดีขึ้น ก็ปล่อยไปตามยถากรรม มันก็ใช้อะไรไม่ได้ ฝีมือไม่มีอะไรสักอย่างหนึ่ง ฝีมือไม่ดีเลยก็ไม่หัดเข้า แก้ไขข้อขัดข้องของตัวเข้า ไม่ขยันทำขึ้น ไม่ปรุงขึ้น ให้เฉลียวฉลาดขึ้น เย็บปักถักร้อยไม่เป็นก็มองดูเขาตาหลอไป ไม่เป็นเรื่อง ไม่ทำให้เฉลียวฉลาดขึ้นในตัวของตัว ไม่ทำ อย่างนี้**คนขี้เกียจคร้านไม่รู้จักสมบัติของตัวไม่รู้จักสมบัติมันก็เป็นคนสมบัติเลว ๆ ไปทั้งชาติ เป็นสวิญญาณกทรัพย์ที่เลวไป** ไม่เป็นสวิญญาณกทรัพย์ที่ดีไป

เพราะฉะนั้นสวิญญาณกทรัพย์ทั้งสองประการนี้ ในสากลโลกเขาต้องการนัก ต้องการสวิญญาณกทรัพย์ที่เยี่ยม หรือทรัพย์ในโลกก็ต้องการที่เยี่ยมเหมือนกัน เลือกขึ้นไป ๆ จนกระทั่งบัดนี้ ถึงเงินถึงทองถึงเนื้อเงินเนื้อทองก็เป็นทรัพย์เหมือนกัน ถึงเนื้อทองก็ยังไม่พอ ถึงเนื้อเพชรเนื้อแก้ว เนื้อเพชรหนักขึ้นไปอีกจนกระทั่งถึงจริงจริงเข้าไปโน่น ถึงแก้วกายสิทธิ์โน่น

ถึงแก้วสารพัดนึก ขึ้นถึงดวงแก้วกายสิทธิ์โน่น นั่นแหละเป็นสวิญญาณกทรัพย์อีกชั้นหนึ่ง แก้วกายสิทธิ์น่ะ นั่นดวงสวิญญาณกทรัพย์ทีเดียว คือจักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว ขุนคลังแก้ว ขุนพลแก้ว แก้วมณี นางแก้ว ๗ ประการเหล่านี้เป็นตัวสวิญญาณกทรัพย์ทีเดียว เกิดขึ้นในโลก โลกเป็นสุขทีเดียว ปราศจากการไถการหว่าน รัตนะเหล่านั้นเลี้ยงหมดทั้งสิ้น นี่เป็นสวิญญาณกทรัพย์แท้ ๆ ตัวจริงที่อยู่ในโลกเกิดขึ้นครั้งใดละก็ แม้ว่าโลกได้รับความเดือดร้อนไม่สงบสุข อยู่เย็นเป็นสุขไม่มี มีแต่ทุกข์ เป็นเบื้องหน้าพระพุทธเจ้ามาเป็นที่พึ่ง ถ้าพระพุทธเจ้าไม่มีเป็นที่พึ่ง พระปัจเจกพุทธเจ้าต้องเข้ามาเป็นที่พึ่งของสัตว์โลกในยุคนั้น ปราบปรามพวกอันตราย ให้เบาบางลงไป ให้มนุษย์ได้รับความสุข หากพระปัจเจกพุทธเจ้าไม่มา พระเจ้าจักรพรรดิ์ต้อง มีรัตนะ ๗ มีสวิญญาณกทรัพย์มาใช้ทีเดียว สวิญญาณกทรัพย์นั้นลึกซึ้ง ดูเป็นของตายแต่ว่ากลายเป็นของเป็น เหาะเหินเดินอากาศได้ทีเดียว นั่นตัวสวิญญาณกทรัพย์ ทรัพย์เหล่านั้นแหละในมนุษย์โลกใช้สอยอยู่เพียงเท่าใด

นี่ที่เรียกว่า **อิธ วา หุรํ วา** ในโลกนี้ ในโลกมนุษย์นี่หรือในโลกอื่น ๆ ก็มีสวิญญาณกทรัพย์ทั้งนั้น มิใช้สอยทั้งนั้นหรือว่ารัตนะอันประณีตในสวรรค์รัตนะอันใดอันประณีตอยู่ในสวรรค์โน่นแน่ะ สวรรค์น่ะลึกซึ้ง จาตุมหาราช ดาวดึงสา ยามา ดุสิต นิมมานรดี ปรนิมมิตวสวัตดี พวกนั้นใช้แก้ววิเศษทั้งนั้น แก้วทั้งนั้น ใช้แก้วก็คือรัตนะทั้ง ๗ ประการนั้นเอง มีทั้งเป็นทั้งตาย ทั้งตายก็เป็นเครื่องประดับประดาใช้สอยมิได้ขาดตกบกพร่อง ประดับประดาวิมานต่าง ๆ ประดับประดาแท่นที่สำหรับนั่งนอนสำราญ สำหรับเป็นเครื่องประดับวิมาน หาที่เปรียบไม่ได้ แก้วเหล่านั้นงดงามนักทีเดียวนั่นรัตนะอันประณีต บรรดา ๖ ชั้นฟ้ามีแก้วประดับทั้งนั้น นั่นเขาเรียกว่า อวิญญาณกทรัพย์ เป็นของมีค่าที่เรียกว่าสวิญญาณกทรัพย์น่ะ คือของใช้รัตนะ ๗ ประการ ใช้รัตนะ ๗ ประการ ไม่มีความทุกข์ มีแต่ความสุขกาย นั่นรัตนะสำคัญ ทั้ง ๖ ชั้นฟ้าเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่แต่หกชั้นเท่านั้นในชั้นพวกพรหมโน่น พรหมปาริสัชชา พรหมปุโรหิตา มหาพรหมา ปริตตาภา อัปปมาณาภา อาภัสสรา ปริตตสุภา อัปปมาณสุภา สุภกิณหา เวหัปผลา อสัญญสัตตา อวิหา อตัปปา สุทัสสา สุทัสสี อกนิฏฐา ใน ๑๖ ชั้นนี้ใช้รัตนะ ๗ เหมือนกัน ใช้แก้วแบบเดียวกัน ทั้งเป็นทั้งตาย เป็นทอง เป็นแก้ว เป็นวิเศษต่าง ๆ หาที่เปรียบไม่ได้ หรือว่าในอรูปสัตว์ อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ ได้รับรูปเพราะรัตนะ เพราะสวิญญาณก อวิญญาณกรัตนะเหล่านี้ ให้ได้รับความสุขต่าง ๆ

รัตนะเหล่านั้นจะมีมากน้อยเท่าใดก็มีไปเถอะ สู้ไม่เท่าทันกับพระตถาคตเจ้า **พระตถาคตเจ้าเลิศประเสริฐกว่ารัตนะทั้งหลายเหล่านั้น** พระตถาคตเจ้าน่ะรูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน ที่นี้เราจะรู้จักล่ะ พระตถาคตเจ้าที่เรียกว่าเลิศประเสริฐกว่าน่ะก็รัตนะอีกเหมือนกันนั่นแหละ **พุทธรัตนะนั่นแหละเป็นตถาคตเจ้าล่ะ** ที่เราได้ธรรมกายแล้วก็ถึงพุทธรัตนะ

ธรรมกายคือพุทธรัตนะที่เป็นโคตรภู ธรรมกายคือพุทธรัตนะคือพระโสดา ธรรมกายคือพุทธรัตนะที่เป็นพระสกทาคา ธรรมกายคือพุทธรัตนะที่เป็นพระอนาคา ธรรมกายที่เป็นพุทธรัตนะที่เป็นพระอรหันต์ทั้งหยาบทั้งละเอียดเป็นพุทธรัตนะทั้งนั้น แก้วคือพุทธรัตนะนั่นแหละ นั่นแหละตัวพระตถาคตเจ้าทีเดียว

ทำไมรู้ว่าพระตถาคตเจ้าน่ะคือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ พระองค์ทรงรับสั่งกับวักกลิภิกขุ ว่า **อเปหิ วกฺกลิ** วักกลิจงถอยออกไป **อิมํ ปูติกายํ ทสฺสนํ** มาดูใยเล่าร่างกายตถาคตที่เป็นของเปื่อยเน่า **โย โข วกฺกลิ ธมฺมํ ปสฺสติ โส มํ ปสฺสติ** แน่ะ สำแดงวักกลิ **ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเราผู้ตถาคต ธมฺมกาโย อหํ อิติปิ ผู้ตถาคตคือธรรมกาย** นั่นแน่ะบอกตรงนั้นแน่ะ ว่าเราผู้ตถาคตคือธรรมกาย **ธรรมกายนั้นเองเป็นตัวตถาคตเจ้า** ผู้ได้ธรรมกายก็รู้ด้วยกันทั้งนั้นว่า อ้อ! ที่เราเข้าถึงธรรมกายแล้วนี่เป็นรัตนะสูงสุด รัตนะในพื้นมนุษย์หรือเป็นรัตนะในพื้นสวรรค์ ๖ ชั้น หรือรัตนะในพื้นพรหมทั้ง ๑๖ ชั้น หรือรัตนะในอรูปพรหมทั้ง ๔ ชั้น รัตนะเหล่านั้นที่เป็นสวิญญาณกรัตนะก็ดี อวิญญาณกรัตนะก็ดี สู้พระตถาคตเจ้าไม่ได้ บัดนี้เราได้เป็นธรรมกายแล้ว เราได้สมบัติยิ่งใหญ่ สมบัติอื่นสู้ไม่ได้ เข้าถึงธรรมกายแล้ว บังคับสมบัติเหล่านั้นได้ สมบัติเหล่านั้นอยู่ในอำนาจ จะต้องการเมื่อไรก็เอาได้ ไม่ต้องเดือดร้อนอันหนึ่งอันใด

นี้ที่พวกที่เข้าถึงธรรมกายแล้ว เขารู้ฤทธิ์ของธรรมกายแล้ว เขาไม่อินังขังข้ออะไรหรอกกับ

...บางคนไม่เดียงสา มีธรรมกายใหญ่โตมโหฬารเช่นนี้แล้ว มาถึงรัตนะอันเลิศประเสริฐเช่นนี้แล้ว กลับไปวางเสียก็มี แปลกประหลาดนัก ลืมตาขึ้นแล้วกลับไปตาบอดก็มี...

สวิญญาณกรัตนะ อวิญญาณกรัตนะ ในภพ ๓ นะ เขาต้องการจะไปนิพพานออกจากภพ ๓ นี่แน่ะ ยังสูงกว่าอย่างนั้น แล้วประเสริฐกว่า เข้าถึงพุทธรัตนะแล้วเลิศประเสริฐกว่าทั้งนั้น รัตนะใดสู้ไม่ได้ทั้งนั้น สวิญญาณกรัตนะ อวิญญาณกรัตนะ ที่อยู่ในไตรภพสู้ไม่ได้ทั้งนั้น แพ้พุทธรัตนะทั้งนั้น

เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้พุทธรัตนะ ที่ได้แล้วอย่าดูเบาหนาดับมาเกือบสองพันปีหนามาโผล่ขึ้นในครั้งนี้น่ะเป็นอัศจรรย์ทีเดียว แต่ว่ามารยังขวางอยู่มาก มนุษย์ยังไม่เบิกตา ยังหลับตาอยู่มาก มนุษย์ยังไม่ตื่น ยังหลับตาอยู่มากนัก **ถ้ามนุษย์ได้เห็นธรรมกาย มนุษย์คนนั้นตื่นขึ้นแล้ว** ไม่หลับแล้ว ถ้ามนุษย์ใดยังไม่เห็นธรรมกาย ยังไม่เป็นธรรมกาย มนุษย์นั้นยังหลับอยู่ มารมันยังกดหลับอยู่ ยังไม่ตื่นเลย บางทีตายเสียชาติหนึ่งยังไม่ตื่นเลย หลับเรื่อยไปเสียทีเดียว บางคนเห็นปรากฏ ตื่นทีเดียวมีธรรมกาย บางคนไม่เดียงสามีธรรมกายใหญ่โตมโหฬารเช่นนี้แล้ว มาถึงรัตนะอันเลิศประเสริฐเช่นนี้แล้ว กลับไปวางเสียก็มี แปลก

ประหลาดนัก ลืมตาขึ้นแล้วกลับไปตาบอดก็มี อย่างนี้น่าอัศจรรย์นัก เพราะเหตุไร เพราะไม่รู้จักเดียงสา มาพบของวิเศษประเสริฐเลิศล้นพ้นประมาณ ไม่รักษาให้ควรแก่การควรเห็นควรพบ แม้เป็นอยู่ก็เท่ากับศพไม่ประเสริฐเลิศอะไรนัก เพราะกายมนุษย์นี่ชั่วคราวเท่านั้น เกิดแล้วก็ดับไป อุปปาท บังเกิดขึ้น ฐิติ ตั้งอยู่ แปรไป ภังค แตกสลายไป มีเกิดมีดับ มีเกิดมีดับเป็นเบื้องหน้า

เรื่องนี้พระปัญจวัคคีย์ พระอัญญาโกณฑัญญะได้เปล่งอุทานวาจา เมื่อได้ฟังธรรมจักรกัปปวัตตนสูตรจบลง เปล่งอุทานวาจาว่า ได้มีดวงตาเห็นปราศจากมลทิน เห็นแวบปรากฏชัดว่า **ยงฺกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมํ เป็นธรรมกายขึ้นแล้ว** สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีความเกิดขึ้นเสมอ สิ่งทั้งปวงมีความดับไปเสมอ **เห็นเกิดกับดับ**เท่านั้นเอง **หมดทั้งสากลโลก** เกิดดับเท่านั้นแหละไม่ไปไหน บัดนี้เราก็รู้ปรากฏอยู่ทุกถ้วนหน้า ที่เราเกิดมาเป็นหญิงเป็นชาย คฤหัสถ์-บรรพชิต โตเล็กปานกลางชนิดใดก็ช่าง แล้วจะตายไหม? ตาย แล้วกลับคืนมาหรือเปล่า? เปล่าไม่กลับ ไปแล้วไม่กลับมามองดูอีกต่อไป แล้วไปเกิดต่อไปอีก เกิดเท่าไร ตายเท่านั้น ไม่มีเหลือเลยสักคนเดียว มีเกิดกับดับเท่านี้แหละ

เมื่อเป็นเช่นนี้ มาพบพุทธศาสนาเช่นนี้ ต้องเข้าถึงธรรมกายให้ได้ ถ้าเข้าถึงธรรมกายไม่ได้ เราไม่เป็นลาภล้นพ้นประมาณล่ะ เข้าถึงธรรมกายได้ละก็เป็นลาภล้นพ้นประมาณทีเดียว มีบาลีเป็นหลักเป็นฐานชี้ชัดไว้ว่า **ตถาคตสฺส เหตํ วาเสฏฺฐา อธิวจนํ ธมฺมกาโย อิติปิ ดูกร วาเสฏฐะโคตรทั้งหลาย คำว่าธรรมกาย ธรรมกายเป็นตถาคตโดยแท้** นั่นแน่ะธรรมกายน่ะประเสริฐเลิศกว่าสวิญญาณกรัตนะ อวิญญาณกรัตนะซึ่งมีในไตรภพ สู้ไม่ได้เป็นอันขาดทีเดียว เมื่อรู้จักเช่นนี้เราจะต้องเข้าถึงธรรมกายให้ได้ เมื่อเข้าถึงธรรมกายได้ละก็นั่นแหละ ได้รัตนะอันประเสริฐแล้ว เข้าถึงยอดรัตนะแล้ว ยอดรัตนะน่ะได้ธรรมกายเบื้องต้นเป็นโคตรภู ได้ลงไปที่ ๒ เป็นพระโสดา ย่างเข้าเป็นที่ ๓ เป็นพระสกทาคา ย่างเข้าเป็นที่ ๔ เป็นพระอนาคา ถ้าย่างเข้าเป็นขั้นที่ ๕ เป็นพระอรหัต ถึงพระอรหัตละก็สุขละ ไม่มีเกิดแก่เจ็บตาย เลิศละไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในกามภพ รูปภพ อรูปภพ ต่อไป นั่นเป็นที่สุดทีเดียวรัตนะนั้น

เมื่อรู้จักที่สุดเช่นนี้แล้ว ตั้งใจให้แน่แน่ว ท่านส่งเสริมไว้เป็นอเนกประการ ว่า **อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณีตํ** นี่เป็นรัตนะอันประณีตในพระพุทธเจ้า **เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ** ด้วยความสัตย์อันนี้ ขอความสุขสวัสดีจงมี ถ้าว่าใครอยู่กับรัตนะเช่นนี้ละก็ มีความสวัสดีเรื่อยปลอดภัยเรื่อยทีเดียว อยู่ในธรรมรัตนะสังฆรัตนะให้ใสอยู่กับรัตนะนั่นแหละปลอดภัยทีเดียว ไม่ต้องมีภัยอีกต่อไปทีเดียว ได้รับความสุขทีเดียว ไม่ได้รับความทุกข์อีกต่อไป เมื่อรู้จักหลักจริงเช่นนี้เข้าให้ถึงนา วัดปากน้ำน่ะเขาเข้าถึงกันมากนัก ๑๕๐ กว่าเวลานี้ ทั้งภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เข้าถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ๑๕๐ กว่า

ถ้าได้เข้าถึงพุทธรัตนะแล้วอย่าปล่อยเป็นเด็ดขาด ใจขาด ขาดไป ตาย ตายไป **ใจติดอยู่กับพุทธรัตนะ**

นั่นแหละเอาตัวรอดได้ละ สิ่งอื่นไม่มียิ่งกว่านั้น ไม่มีหนา เมื่อรู้หลักพระพุทธศาสนาเช่นนี้ละก็ ไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนาเรียกว่าคนมีนัยน์ตาไม่ใช่คนตาบอด แล้วก็ดูรัตนะเป็นด้วย รัตนะนี้เป็นรัตนะสูงสุด สวิญญาณกรัตนะ อวิญญาณกรัตนะ ที่มีในไตรภพ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ไม่มีสูงสุดเท่าพุทธรัตนะนี้แหละเป็นรัตนะอันสูงสุดแท้ ๆ แน่ในใจเช่นนี้แล้วละก็ อย่าให้ฟั่นเฟือนไปหนา อย่าให้ยักเยื้องแปรผัน ถึงแม้ว่ากิเลสจะมายั่วปั่นสักเท่าใด ก็อย่าให้เป็นไป ต้องอยู่ในพุทธรัตนะให้ได้ ให้มั่นอยู่ในพุทธรัตนะ ให้ใสอยู่ร่ำไปให้ได้ นั่นแหละเอาตัวรอดได้ที่ได้มาประสบพุทธศาสนา

ที่ได้ชี้แจงแสดงมา ตามวาระพระบาลีในรัตนสูตรในบาลีในพระคาถาเบื้องต้นพอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัตย์ที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า **สพฺพพุทฺธานุภาเวน** ด้วยอานุภาพพระพุทธเจ้าทั้งปวง **สพฺพธมฺมานุภาเวน** ด้วยอานุภาพพระธรรมทั้งปวง **สพฺพสงฺฆานุภาเวน** ด้วยอานุภาพพระสงฆ์ทั้งปวง **ปิฏกตฺตยานุภาเวน** ด้วยอำนาจปิฎกทั้ง ๓ คือ สุตตันตปิฎก วินัยปิฎก อภิธัมมปิฎก ทั้ง ๓ ประการนี้ จงดลบันดาลความสุขสวัสดิ์จงอุบัติบังเกิดมี เป็นปรากฏในขันธ์บรรจบแห่งธานิศราธิบดีทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมุติว่ายุติธรรมีกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มี ด้วยประการฉะนี้.

■ ■ ■ ■

การปฏิบัติธรรม เพื่อให้รู้แจ้งสังขารและวิสังขาร

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

ก่อนอื่นอาตมภาพก็ขออนุโมทนาสาธุการในเจตนาที่เป็นบุญเป็นกุศลของทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรม และบำเพ็ญบุญกุศลมีทานกุศลเป็นต้นเป็นประจำมาจนถึงบัดนี้อาตมาใคร่จะเล่าเรื่องอะไรเล็กน้อย

ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำของเราได้ปฏิบัติ และได้เข้าถึง รู้ เห็น เป็น ที่รู้ที่เห็นน่ะเป็นเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้งและก็มีเอกสารหลักฐานตามพระพุทธวจนะ และพระอรรถกถาจารย์ได้อรรถาธิบายเอาไว้ ซึ่งเมื่ออาตมาได้เข้ามาศึกษาทั้งหลักสูตรนักธรรมและบาลีแล้ว ก็ได้ค้นพบเอกสารหลักฐานเหล่านั้นชัดแจ้งยิ่งขึ้นว่าที่หลวงพ่อได้ค้นพบธรรมของพระพุทธเจ้านั้นมีความละเอียดลึกซึ้ง และเรียกว่ารอบตัวเลยทีเดียว จึงใคร่จะรวมประมวลมาเล่าให้ฟังย่อ ๆ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมเอาไว้ ซึ่งเราก็พอจะทราบกันโดยทั่วไปว่า ขึ้นชื่อว่าสิ่งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทั้งปวงในโลกนี้ คำว่า **"สังขาร"** นั้นหมายถึงความปรุงแต่ง เช่นสังขารร่างกายและจิตใจของเรา ตัวเราทั้งหมดนี่ได้รับการปรุงแต่งให้พอเหมาะกับสภาวะที่จะมีชีวิตทรงและดำรงอยู่ได้ ตั้งแต่เกิดขึ้นมา ปรุงแต่งกันมาตั้งแต่เกิดจนตั้งอยู่ แต่ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัยนี้เป็นอนิจจัง ไม่เที่ยงสิ่งปรุงแต่งหรือเครื่องปรุงแต่งทั้งหลายที่มีมากมายหลายอย่างในร่างกายของเรา ในจิตใจของเรา เช่น ประกอบด้วยธาตุ ทั้งน้ำ ดิน ไฟ ลม อากาศ ธาตุน้ำคือส่วนที่เป็นของเหลว ธาตุดินคือส่วนที่เป็นของแข็ง ธาตุไฟเป็นอุณหภูมิ ธาตุลมเป็นลมปราณที่ปรนเปรออยู่ในร่างกาย อากาศธาตุก็

ณ ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

เป็นช่องว่างในทุกส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย นี่แหละธาตุละเอียดที่ควบคุม ธาตุหยาบอันได้แก่อาการ ๓๒ หรืออวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เหล่านี้ให้อยู่ในสภาวะพอเหมาะ นี่ในส่วนของสังขารร่างกายทั้งหลายเป็นความปรุงแต่งทางร่างกาย ธาตุ(ละเอียดและธาตุหยาบ) เหล่านี้ย่อมวิปริตแปรปรวนไปตามเหตุ ตามปัจจัย ตามกาลเวลา ตามอุณหภูมิร้อนจัด หนาวจัด ก็เปลี่ยนแปลงไป ถ้าทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ก็แตกสลาย คือตาย

นอกนั้นก็ยังมีอีกส่วนอื่น ๆ เช่น ธรรมชาติที่เรียกว่า**"ใจ"** ธรรมชาติที่เสวยอารมณ์สุข ทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์ ธรรมชาติที่จดจำเรื่องราวต่าง ๆ ธรรมชาติที่คิดไปในเรื่องต่าง ๆ และธรรมชาติที่รู้ อารมณ์ต่าง ๆ เห็น จำ คิด รู้ ทั้งหมดนั่นเป็นส่วนของใจ

ประการสำคัญที่สุดก็คือว่า กิเลสเป็นเหตุนำเหตุหนุน ให้คิดผิด รู้ผิด ทำผิด นี่แหละทำให้เกิดผลกรรมวนเวียนต่อไปไม่มีที่สิ้นสุดผลของกรรมอย่างนี้ไม่ได้เกิดเฉพาะข้ามภพข้ามชาติ เกิดในปัจจุบันเป็นปัจจุบันธรรมเรื่อยไป ปรุงแต่งชีวิตของคนหรือสัตว์โลกให้ดี ให้ชั่ว ให้ทุกข์ ให้สุขไปตลอด

ทั้ง ๒ อย่างนี้ อย่างแรกเรียกว่า **"รูปขันธ์"** อีก ๔ อย่างนี้ เรียกว่า **"นามขันธ์"**

ทั้งรูปขันธ์ ๑ และนามขันธ์ ๔ รวมเรียกว่า **"เบญจขันธ์"** นี้ ยังถูกปรุงแต่งขึ้นมาจากกรรม กรรมดี กรรมชั่ว ที่สัตว์โลกได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อ ๆ มาเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักร ภพน้อยภพใหญ่ ไปสวรรค์บ้างนรกบ้าง เป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง เป็นมนุษย์บ้างอยู่นี่แหละไปตามกรรม ถ่ายทอดกรรมและผลของกรรมเป็นธาตุสำเร็จไปสู่ธาตุธรรมที่จะสืบต่อต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุดแหละประการสำคัญที่สุดก็คือว่า กิเลสเป็นเหตุนำเหตุหนุน ให้คิดผิด รู้ผิด ทำผิด นี่แหละทำให้เกิดผลกรรมวนเวียนต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ผลของกรรมอย่างนี้ไม่ได้เกิดเฉพาะข้ามภพข้ามชาติ เกิดในปัจจุบันเป็นปัจจุบันธรรมเรื่อยไป ปรุงแต่งชีวิตของคนหรือสัตว์โลกให้ดี ให้ชั่ว ให้ทุกข์ ให้สุขไปตลอด

แต่จะเป็นสุขนั้นเป็นฝ่ายกรรมดีจากธรรมชาติฝ่ายดี คือบุญกุศล มีทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล เป็นต้น

ธรรม ๒ อย่างนี้ปรุงแต่งหมดทั้งสังขารร่างกายของเรา เรียกรวมๆว่ากรรม กรรมดี กรรมชั่ว ส่วนกรรมไม่ดีไม่ชั่วก็ปรุงแต่งเหมือนกัน ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเรา ก็มีกรรมบางอย่างที่เราทำจะว่าดีก็ไม่ใช่จะว่าชั่วก็ไม่ใช่ เช่นว่าเราต้องขับถ่ายอย่างนี้ นั่นไม่ใช่กรรมดีกรรมชั่ว เป็นกรรมกลาง ๆ มันประกอบอยู่ในตัวเรานี้หมด แล้วในตัวเราทั้งหมดนี้แหละต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัยนั้น ๆ

ที่ยกตัวอย่างมานี้เพียงส่วนน้อยส่วนหนึ่ง ยังมีอีกเยอะที่ประกอบขึ้นเป็นสังขารร่างกายของเราให้อยู่ในสภาวะพอเหมาะ ทรงตัวอยู่ได้ แล้วยังไง ๆ ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัย ตามกาลเวลา ถ้าใครเข้าไปยึดมั่นถือมั่นด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิด คิดว่าเป็นตัวตน บุคคลเรา เขา ของเราของเขาแล้วมันเป็นทุกข์ เพราะมันทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ เคยสุขก็ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน ไม่ว่าจะเป็นความสุขด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ พรหมสมบัติก็ต้องแตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไปทั้งสิ้น แม้แต่พรหม อรูปพรหม ที่ว่ามีอายุยืนนาน พระพุทธเจ้าผ่านไปตั้งหลาย ๆ องค์ หลายกัปป์หลายกัลป์นับไม่ถ้วน ก็ยังต้องตาย ไม่ยั่งยืนหมดทั้งโลกนี่แปลว่าไม่ยั่งยืนหมดเลย เพราะเป็นสิ่งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทั้งสิ้น แม้สิ่งที่เกี่ยวเนื่องกันดังเช่น ลาภ ยศ สักการะ สรรเสริญ สุข ก็ไม่ยั่งยืนทั้งหมดเลย เป็นไปด้วยอำนาจของกรรมดี เมื่อหมดอำนาจของกรรมดีให้ผลแล้วมันก็หมดกัน กรรมชั่วที่เราเคยมีอยู่อันไหนแรงกว่า อันนั้นคอยติดตามให้ผลอยู่ตลอดเวลา สิ่งอื่นที่ประกอบเข้ามาอีก ที่ไม่มีวิญญาณครองจะเป็นทรัพย์ศฤงคารใด ๆ ก็เช่นกัน เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แบบเดียวกันหมด

เพราะฉะนั้นสรุปเบ็ดเสร็จตรงนี้ นี่ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนนะ สรุปเบ็ดเสร็จตรงนี้แปลว่า**หมดทั้งโลกนี่เอาอะไรเป็นที่พึ่งถาวรไม่ได้สักอย่างเดียว แม้แต่ตัวเราเอง** ใครหนีความตายไม่ได้ ต้องตายทุกคน แม้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังต้องตาย นี่หมายถึงขันธ์ ๕ หรือสังขารร่างกายอย่างชาวโลกนี่

แต่**มีธรรมชาติหนึ่งที่เป็นที่พึ่งอันประเสริฐเป็นธรรมชาติที่มีอยู่ มีอยู่แล้วก็ไม่เคลื่อน** คือ**ไม่ตาย เมื่อไม่ตายก็ไม่เกิด เมื่อไม่เกิด ก็ไม่ต้องแก่ไม่ต้องเจ็บ ธรรมชาตินั้นไม่เกิด แก่ เจ็บ ตาย** พระพุทธองค์ตรัสว่า **มีอยู่เป็นอมตธรรม** คือ**มรรค ผล นิพพาน**

มรรค ผล นิพพานนั้นเป็นอะไร?

สภาวะที่เป็นคุณธรรม นั่นเป็นเรื่องที่เราเข้าใจกันโดยทั่วไป แต่**ธรรมชาติที่รองรับสภาวะนั้น** ที่ว่า**มีอยู่และคงอยู่ตลอดไปนั่น ไม่ใช่ขันธ์ ๕ ไม่ใช่สังขารร่างกายนี้แน่นอนเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์** รวมเรียกว่า **ธรรมกาย เป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เป็นพระพุทธ-รัตนะ** พระพุทธรัตนะ คือ**พระพุทธเจ้า**หรือ**ตถาคต นั่นไม่ได้หมายเอาขันธ์ ๕ ไม่ได้หมายเอากายเนื้อ** แต่หมาย**เอาธรรมกาย**นี่แหละเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัย ได้แก่กิเลสตัณหาปรุงแต่ง

กล่าวได้ง่าย ๆ อย่างนั้นเป็นความดีล้วนๆ เป็นธาตุล้วน ธรรมล้วน แต่ว่าเป็นตามชั้นของเขา **ถ้ายังไม่สามารถจะตัดกิเลส อย่างน้อยสังโยชน์ ๓** คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส **ได้ก็ยังไม่ชื่อว่า**เป็น **ธรรมกายมรรค ผล นิพพาน** เป็นแต่เพียงโคตรภู-บุคคล สามารถเข้าถึงได้ด้วยธรรมปฏิบัติโดยทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา หรือมรรคมีองค์ ๘ ถ้าเมื่อไหร่ปฏิบัติถึงธรรมกาย สามารถกำจัดสังโยชน์อย่างน้อย ๓ ประการดังกล่าวแล้วนั้น จึงก้าวล่วงข้ามโคตรปุถุชน เข้าสู่ความเป็นพระอริยบุคคล

เพราะฉะนั้น**พระอริยบุคคล**นั้น **ไม่ใช่กายเนื้อ กายเนื้อเป็นเพียงแต่หุ่นให้ธรรมชาติฝ่ายพระหรือฝ่ายมารเชิดไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้นเอง แล้วก็แตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไป** ฝ่ายพระก็คือธรรมกาย มรรค ผล นิพพาน พระนิพพาน คือธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว นั่นพระนิพพาน ทั้งของพระอรหันตขีณาสพผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว และทั้งของพระพุทธเจ้าผู้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณหรือจะรวมเรียกว่าพระรัตนตรัยก็ไม่ผิด เป็นอันเดียวกัน นั่นธรรมกาย ธรรมชาติที่บริสุทธิ์ แล้ว**ธรรมชาตินี้ไม่ต้องตกอยู่ในอำนาจพระไตรลักษณ์**หรือ**สามัญญลักษณะ คือไม่เป็นอนิจจัง ไม่เป็นทุกขัง ไม่เป็นอนัตตา** แต่กลับเป็น **นิจจัง เที่ยง**เพราะมีอยู่แล้วไม่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัย **คงอยู่** มีบาลีรับรอง และมีทั้งคำอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์รับรองไว้ทีเดียวกันว่า เที่ยง นิจฺจํ ทีเดียวนะ และอรรถกถาจารย์ได้อธิบายสภาวะนั้นว่า "**สสฺสตํ**" เสียด้วย **เป็นสุข** อันนี้

เห็นกันบ่อย ๆ "**นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ**" และก็อีกคำหนึ่งก็สำคัญคือ "**ธุวํ**" หรือ "**ธุวฏฺฐานํ**" อยู่ใน**ฐานะที่ยั่งยืน** หรือ"**ตาทิ**" **ไม่เคลื่อน**เรียกว่า **อจฺจุตํ** ก็เป็น**อมตธรรม** คือ**เป็นธรรมชาติที่ไม่ตาย** เป็นอมตะ เป็นธรรมชาติที่ไม่ตายตั้งแต่เป็นธรรมกายมรรคผล แม้เบื้องต้น **ตั้งแต่พระโสดาบันบุคคลขึ้นไปถึงพระนิพพาน**ชื่อว่า **อมตธรรม**ทั้งสิ้น นี่แหละ**เป็นที่พึ่งอันประเสริฐถาวร ใครเข้าถึง รู้ เห็น** และเป็นแล้ว **ดำเนินไปจนถึงธรรมกายมรรค ผล และนิพพาน แล้ว นั่นได้ที่พึ่งถาวร**

พระพุทธเจ้าทรงสอนทั้งหมดเพื่อเข้าสู่ธรรมชาตินี่ **ธรรมชาตินี้จึงเป็นธรรมชาติที่ประเสริฐ** พระพุทธ-องค์ทรงเรียกอีกคำหนึ่งว่า **พรหมกาย** หรือ **พรหมภูต** ไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ กลับ

เป็น นิจฺจํ สุขํ เกือบจะเรียกว่าอตฺตา **หลวงพ่อฯ ท่านเรียกอตฺตาเลย ไม่ยั้งเลย แต่"อตฺตา" ในความหมายของหลวงพ่อฯ ไม่ได้หมายความว่าเข้าไป ยึดสังขารว่าเป็นตัวตนไม่ได้หมายความอันนี้แต่หมายความถึงธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ที่ยั่งยืนจริง ๆ**

พระพุทธเจ้าตรัสมาครั้งหนึ่งเหมือนกันว่า"**ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงมีตน ทำตนเป็นเกาะ เป็นที่พึ่ง** แล้วอรรถกถาจารย์ได้อธิบายว่าที่ว่า "**ตนตนนั้นคืออะไร?**" ตนนั้นก็คือตนที่อยู่ในระดับโลกิยะอย่างที่เราเรียกว่าสังขารของเรานี่ ไปจนถึงตนที่เป็นโลกุตตระ อันนี้มีอรรถกถาจารย์อธิบายไว้ชัดเจน เพราะฉะนั้นจริง ๆ แล้วก็คือ "**อัตตา(ตน)วิมุตติ**" ส่วนสังขารธรรมนั้น ชื่อว่า "**อัตตา(ตน)สมมติ**" จะต้องเป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา เอาเป็นที่พึ่งถาวรไม่ได้ หลวงพ่อท่านพูดมาตรงไม่หลีกไม่เลี่ยงล่ะจริง ๆ แล้วพระพุทธเจ้าก็ตรัส พระอรรถกถาจารย์ก็อธิบายเอาไว้ แต่ว่าธรรมะเหล่านี้ของพระพุทธเจ้าก็อยู่ในพระไตรปิฎก แหม! ตั้ง ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์นั่น ถ้าใครปฏิบัติเข้าถึง รู้ เห็น และเป็น ก็จะเข้าใจว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไร นี่แหละคือ**ธรรมชาติที่รองรับสภาวะนิพพาน** ที่ชื่อว่า**พระนิพพาน**

แล้วธรรมชาติที่ว่านี้คือ **ธรรมกายมรรค ผล นิพพานนี่อยู่ที่ไหน?** สถิตอยู่ที่ไหน? อยู่ที่**อายตน-นิพพาน** นี่พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่า"**มี**"เหมือนกัน "**มีอายตนนิพพาน" อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ** อยู่ในนิพพานสูตรที่ ๓ มีชัดเจน ก็แปลว่า**นิพพาน ๓ นัย** ให้เข้าใจพระนิพพานอย่างนี้ว่า**เป็นสภาวะว่างจากกิเลส** ว่างจากความเข้าไปยึดถือสังขารว่าเป็นตัวตนนี้ประการหนึ่ง เรียกว่าว่างจากกิเลส ตัณหา อุปาทาน ประการที่สอง **มีธรรมชาติที่บริสุทธิ์รองรับสภาวะนั้นอยู่** และ**เป็นธรรมชาติที่เที่ยง เป็นสุขและยั่งยืน เป็นตัวตนเอาเป็นเกาะ เป็นที่พึ่งได้ตลอดไป** ธรรมชาตินั้นชื่อ "**ธรรมกาย**"หรือ"**พรหมกาย**" ประการที่สาม **สถิตอยู่ที่อายตนนิพพาน นี่นิพพาน ๓ นัย**

แต่ว่าอายตนะทั้งหมดนั้นก็อยู่กลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมของสัตว์โลกทั้งหลายนั้นเอง มีอยู่ว่าใครจะเข้าถึง รู้ เห็น และเป็นได้เท่านั้นเอง ไม่ได้อยู่ที่ไหน ไม่ได้อยู่บนฟ้า ไม่ได้อยู่ใต้ดิน ไม่ได้อยู่ซ้าย ขวา หน้า หลัง ล่าง บน ไม่ได้อยู่ทั้งสิ้น **อยู่ที่กลางของกลางตรงนั้น จึงไม่มีที่ตั้ง หาอารมณ์มิได้ นั่นแลที่สุดแห่งทุกข์** นั่นเป็นอย่างนั้น

เมื่อพูดมาถึงตรงนี้แล้วก็แหละว่า พระพุทธเจ้าตรัสให้เรียนรู้สิ่งที่เป็นสังขารเพื่อละวางความยึดมั่นถือมั่น ด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิด เพื่อปฏิบัติให้เข้าถึง ให้รู้ ให้เห็นได้ เป็นธรรมชาติที่เป็นตรงกันข้ามกับสังขาร ธรรมชาตินั้น **เป็นโลกุตรธรรม คือธรรมที่พ้นโลก** รวมเรียกว่า**มรรค ผล นิพพาน** คือ**ธรรมกายมรรค ผล และนิพพาน** นั่นแหละ**ที่พึ่งอันประเสริฐที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงนี่เป็นธรรมของพระพุทธเจ้า**

ทีนี้ที่อาตมาได้กล่าวเกริ่นไว้แต่ต้นว่าหลวงพ่อเรานั้นได้ปฏิบัติเข้าถึงรู้เห็นและเป็นธรรมที่ลึกซึ้งละเอียดลออตรงตามพระพุทธวจนะ ตามอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์อย่างมาก อย่างละเอียดถี่ถ้วน

ฝ่ายดีสะสมเรียก บุญ บารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี แต่ฝ่ายชั่วก็สะสมเป็นกิเลส ซึ่งมีรวมทั้งกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน สะสมเป็นอาสวะและอนุสัยที่ละเอียดตกตะกอนนอนเนื่อง อยู่ในจิตสันดานของสัตว์

นี้แล้ว ความลึกซึ้งเรื่องนี้ได้ทราบจากตำรับตำราและครูบาอาจารย์ถ่ายทอดมาจากหลวงพ่อวัดปากน้ำ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมและทั้งโดยประสบการณ์ของท่านที่ปฏิบัติถึงธรรมกายแล้วลึก ๆ จึงพบว่าพระรัตนตรัย มรรค ผล นิพพาน กล่าวคือ ธรรมกาย มรรค ผล นิพพานนี่ ยังมีละเอียดต่อไปสุดละเอียดขึ้นอยู่ที่การบำเพ็ญบารมี

บารมีของปกติสาวกนั้นมีประมาณเท่าคืบหนึ่งของตัว อยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม เพราะฉะนั้นตรงนั้นจึงเป็นทะเลบุญ ดังที่หลวงพ่อท่านว่า ใครประกอบการบุญการกุศล ทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล ซึ่งเป็นเครื่องชำระจิตใจและธาตุธรรมให้ผ่องใสจากเครื่องเศร้าหมอง คือกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็นต้นเพียงใด จะกลั่นตัวเองหรือ แก่กล้าเป็น "**บารมี**" บารมีนี่บารมีหลัก ๆ ที่จะเป็นพลวปัจจัยให้ถึงมรรค ผล นิพพานได้ มี ๑๐ คือ **ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี** และ**อุเบกขาบารมี** นี่แหละเมื่อประกอบการบุญกุศลจนดวงบุญนี่โตใหญ่ ๑ คืบของผู้เป็นเจ้าของ จะกลั่นตัวเองเป็นบารมีได้เท่า ๑ องคุลีมือ อยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั้นแหละ แต่ละอย่างจะมี ๓ คือ บุญแล้วก็มีบารมี บารมีเต็ม ๑ คืบกลั่นตัวเองเป็นอุปบารมีได้ประมาณ ๑ องคุลีมือของผู้เป็นเจ้าของ อุปบารมีประมาณ ๑ คืบก็จะกลั่นตัวเองหรือแก่กล้าขึ้นเป็นปรมัตถบารมีได้ ๑ องคุลีมือของผู้เป็นเจ้าของนั่นแหละ **บุญ บารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี** แต่ละอย่าง ๆ จะสะสม ฝ่ายดีสะสมเรียก บุญ บารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี แต่ฝ่ายชั่วก็สะสมเป็นกิเลส ซึ่งมีรวมทั้งกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน สะสมเป็นอาสวะและอนุสัยที่ละเอียดตกตะกอนนอนเนื่อง อยู่ในจิตสันดานของสัตว์นั่นเป็นฝ่ายตรงข้ามกันกับบุญ

ทีนี้ถ้าสัตว์ทำความดีมากขึ้น ฝ่ายบุญบารมีก็ทำหน้าที่มากขึ้น บารมีทั้ง ๑๐ ทัศซึ่งรวม ๓ ชั้นก็เป็น ๓๐ ทัศ คือบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมีของผู้ปรารถนาปกติสาวกเต็ม ๑ คืบบริบูรณ์ทั้ง ๑๐ ประการนั้นชาติใด ในชาตินั้นมีสิทธิบรรลุมรรค ผล นิพพานได้ แล้วก็ต้องบรรลุมรรค ผล นิพพานด้วย เพราะเมื่อเต็มแล้วไปอื่นไม่ได้ บารมีแก่กล้าจะดลจิตดลใจให้ประพฤติปฏิบัติธรรม แม้กระทั่งมาเกิดก็ต้องมาเกิดในโอกาส ในสมัยที่จะได้เรียนรู้และประพฤติปฏิบัติธรรม แปลว่าพบพระพุทธศาสนานั่นเอง

ทีนี้ถ้าผู้ปรารถนาสูงขึ้นไป เช่น อสีติมหาสาวก พุทธอุปัฏฐาก พุทธบิดา พุทธมารดา บารมีก็โตขึ้นไป

อีก คือแปลว่าก็ต้องบำเพ็ญบารมีมากขึ้นไปอีก ถึงพระปัจเจกพุทธเจ้าก็โตขึ้นไปอีก ถึงพระสัพพัญญูพุทธเจ้าก็ยิ่งโตใหญ่ขึ้นไปอีกตามลำดับ จำเพาะแต่พระสัพพัญญูพุทธเจ้าอย่างเดียว ก็ยังมีเป็นชั้น ๆ สืบต่อไป พระพุทธเจ้าที่บำเพ็ญบารมีบรรลุเร็วด้วยปัญญา นั่นต้องบำเพ็ญบารมี ๔ อสงไขยแสนกัปป์ จำเพาะที่จะบำเพ็ญบารมีจริง ๆ นะ แต่ที่ลำพังแต่เพียงคิดอย่างสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ลำพังแต่เพียงคิดอยู่ในใจว่าจะปรารถนาพุทธภูมิถึง ๗ อสงไขย เปล่งวาจาออกมาอีกประมาณ ๙ อสงไขย แล้วได้รับพุทธพยากรณ์ ต้องบำเพ็ญพุทธการกธรรมนั้น ๔ อสงไขยแสนมหากัปป์ จึงสำเร็จเป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้า แล้วยังมีที่บำเพ็ญบารมีสูงกว่านี้ ๘ อสงไขยแสนมหากัปป์ ๑๖ อสงไขยแสนมหากัปป์ อย่างเช่นพระศรีอารยเมตไตรย ๑๖ อสงไขยแสนมหากัปป์ ขึ้นอยู่ที่ว่าท่านปรารภที่จะเป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้าในฐานะอะไรหรือด้วยคุณธรรมไหน

คุณธรรมน่ะจริง ๆ รวมกันหมดแหละ แต่เน้นหนักที่ปัญญาก็ ๔ อสงไขยแสนมหากัปป์ เน้นหนักที่ศรัทธาก็ ๘ อสงไขยแสนมหากัปป์ เน้นหนักที่ความเพียรซึ่งคลุมหมดทั้งศรัทธาและปัญญาก็ ๑๖ อสงไขยแสนมหากัปป์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่บำเพ็ญบารมีอย่างนี้ที่เราได้ยินมี เมื่อบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณโปรดสัตว์แล้วก็จะดับขันธ์ คือกายเนื้อแตกทำลายเข้าสู่ปรินิพพาน ด้วยธรรมกายพระนิพพานที่บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระองค์ท่านสถิตอยู่ในนิพพานนั้นตลอด มีจำนวนมากมายนับไม่ถ้วน

นิพพานที่ว่านั้นไม่ใช่มีเพียงเท่านี้แหละที่อาตมาจะกล่าว **หลวงพ่อได้ค้นพบต่อไปว่า**นิพพานนี้เป็น**นิพพานถอดกาย** (ถอดเบญจขันธ์) คือ**นิพพานของธรรมกาย**ซึ่งกายเนื้อแตกทำลายจึงชื่อว่าดับขันธ์เข้าสู่ปรินิพพานด้วยธรรมกายพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้า หรือด้วยธรรมกายพระอรหัตของพระอรหันตขีณาสพ แต่ก่อนหน้าที่จะถึงการบำเพ็ญบารมีในระดับสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ **พระพุทธเจ้าก่อน ๆ นั้น บำเพ็ญบารมีมายิ่งกว่านี้อีกจนพระวรกาย ธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ นี่ใสบริสุทธิ์เป็นแก้ว เข้านิพพานทั้งกายเนื้อทุกกายสุดกายหยาบกายละเอียดสถิตอยู่ในนิพพานเป็น** นี่เข้าสู่พระนิพพานด้วยกายเนื้อคือใสเป็นแก้ว เมื่อสำเร็จแล้วใสเป็นแก้วไปหมด พระนิพพานที่ว่านี่ชื่อว่า"**พระนิพพานเป็น**"

ผู้ที่ปฏิบัติธรรมถึงพระนิพพานนี้จะพบพระพุทธเจ้าระดับนี้ชื่อว่า"**พระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรม**"

มีนับไม่ถ้วนไปอีกเหมือนกันไปสุดละเอียด มีพระวรกายใหญ่ มีพระรัศมีมาก ความบริสุทธิ์ไม่ต้องพูดแล้วก็บริสุทธิ์สมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยบุญศักดิ์สิทธิ์บารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ อำนาจ (อำนาจนี้หมายถึงอำนาจในการปกครองธาตุธรรม) สิทธิ ถึงสิทธิเฉียบขาด ก็แปลว่า**มีพุทธานุภาพมาก สามารถช่วยสัตว์โลกได้นับประมาณไม่ได้** เรียกว่า **แสนโกฏิจักรวาลอนันตจักรวาลทีเดียว**

เมื่อมีพระพุทธเจ้าอย่างนี้มาตรัสแต่ละองค์พร้อมด้วย พระอนุพุทธะ หรือจะเรียกว่าต้นธาตุพร้อมด้วยกลางธาตุ สามารถจะช่วยสัตว์โลกก็ได้เป็นแสนโกฏิจักรวาลอนันตจักรวาล รื้อสัตว์ขนสัตว์ แม้แต่มดแต่ปลวกก็ไม่เหลือ เพราะอายุของท่านยืน นั่นประการหนึ่ง ด้วยบุญศักดิ์สิทธิ บารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ อำนาจ สิทธิเฉียบขาดของท่านอีกอย่างหนึ่ง ช่วยสัตว์โลกได้มาก เพราะฉะนั้นผู้ที่บำเพ็ญบารมีอยู่ในสายธาตุธรรมที่เคยบำเพ็ญบารมีมาแล้ว จึงเข้ามาสู่ในสายธาตุธรรมที่เมื่อเจริญแก่กล้าแล้ว จะสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยบุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ดังกล่าว ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

แท้ที่จริงแล้วนั้นพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านได้เคยกล่าวว่า**สัตว์โลกทั้งปวง**นั่นแหละก็**ล้วนแต่ปรารถนา**หรืออีกนัยหนึ่ง**เจตนาจะถึงพระนิพพานด้วยกันทั้งสิ้น** และจะเรียกว่าทั้งหมดก็ได้มุ่งปรารถนาพระนิพพานที่สุดละเอียดอย่างนี้ด้วยกันทั้งสิ้น แต่ว่าภาคมารเขาไม่ยอม

ภาคมารเขาก็บำเพ็ญตรงกันข้ามกับบารมีแก่กล้าคอยขัดขวางสอดละเอียดมาในธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ ของสัตว์ ให้บำเพ็ญบารมีน้อยลง ๆ แล้วก็บรรลุมรรค ผล นิพพาน ที่ช่วยสัตว์โลกได้น้อยลง ๆ ตามลำดับเหมือนกัน แต่ว่าไม่ได้หมายความว่าพระพุทธเจ้านั้น เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าแล้วมารจะทำอะไรท่านได้ **มารทำอะไรท่านไม่ได้เพราะเป็นธาตุล้วนธรรมล้วนที่บริสุทธิ์แล้ว** แต่ว่า**บุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี รัศมี กำลังฤทธิ์อำนาจ สิทธิเฉียบขาดนั้น ก็เป็นไปตามระดับบารมีที่แต่ละพระองค์ได้บำเพ็ญมา** แปลว่าทรงสามารถช่วยสัตว์โลกได้ตามระดับบารมีของแต่ละพระองค์

พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ได้นำธรรมของพระพุทธเจ้ามาให้แก่พวกเราทั้งหลายถ้าใครปฏิบัติเข้าถึง รู้ เห็น และเป็น ก็จะเข้าใจและเห็นแนวทางตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านว่าไว้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะเข้ามาสู่ครรลองในธาตุธรรมที่ปฏิบัตินี้ด้วยกันทั้งปวงทุกผู้ทุกนามด้วยกันก็หามิได้ ก็ขึ้นอยู่ที่บุญบารมีของแต่ละคนที่จะบำเพ็ญบารมีไปสู่พระนิพพานถอดกาย หรือจะเข้าสู่พระนิพพานเป็นทั้ง ๆ ที่จริงแล้วนั้นทุกธาตุทุกธรรมก็ปรารถนานิพพานที่ช่วยตัวเองได้ และช่วยคนอื่นได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้แต่ว่าพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านว่าภาคมารเขาสอดละเอียดเพื่อให้บริสุทธิ์เร็วเข้านิพพานเร็วแต่ก็สามารถช่วยสัตว์โลกได้ในขอบเขตหนึ่งเท่านั้น

อันนี้ก็เป็น**เสมือนหนึ่งว่า ภาคมารเขามีอำนาจเหนือภาคพระ** ฟังดูง่าย ๆ ว่าไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าเราปฏิบัติเข้าลึกไปแล้วจะเข้าใจ จะเห็นถ่องแท้

ภาคมารเขามีอิทธิพลต่อสัตว์โลก แต่ไม่มีอิทธิพลต่อภาคพระ เขามีอิทธิพลเฉพาะต่อสัตว์โลก เพราะสัตว์โลกเขามีส่วนสำคัญปรุงแต่งขึ้นมา

ว่า**ภาคมารเขามีอิทธิพลต่อสัตว์โลก แต่ไม่มีอิทธิพลต่อภาคพระ เขามีอิทธิพลเฉพาะต่อสัตว์โลก เพราะสัตว์โลกเขามีส่วนสำคัญปรุงแต่งขึ้นมา** ฝ่ายบุญปรุงแต่งไหม? มีส่วนปรุงด้วย แต่ปรุงในระดับ**โลกิยะอันเป็นมาตรฐานให้ถึงโลกุตตรธรรม** แล้วแต่ใครจะถูกปรุงในระดับไหน แล้วแต่ส่วนผสมของพระและมารที่ปรุงกันตรงนี้ฟังให้ดี**ไม่ใช่ว่ามารมีอำนาจเหนือพระ แต่มารมีอำนาจเหนือสัตว์โลก** เพราะเขาปรุงส่วนใหญ่เป็นฝีมือของเขา **ตั้งแต่เกิดมานี่ เกิดมาด้วยอำนาจของตัณหาแท้ๆ นะ กมฺมํ เขตฺตํ ตณฺหา สิเนหํ กรรมเป็นเขตให้มาเกิดในภพภูมิไหน**(ตามกรรมดีกรรมชั่ว) **ตัณหาเป็นเชื้อให้มาเกิดในภพภูมินั้น นี่มันของเขาทั้งนั้นนะ** ใครก็ตามที่ไม่ว่าจะถูกปรุงแต่งด้วยมารระดับไหน ชื่อว่า**สังขาร ถ้ามีทุนเดิมหรือปุพเพกตปุญญตา เป็นบุญ บารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมีอยู่ในธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ ติดตัวมาด้วยมากเพียงไร** และ**บุญบารมีนั้นส่องสว่างในธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ คือใจ ให้คิดถูก รู้ถูก เห็นถูก พูดถูกมากกว่าคิดผิด รู้ผิด เห็นผิด ทำผิด นำผู้อื่นผิด ๆ ก็ย่อมดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่เป็นบุญเป็นกุศล มีทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศลเพียงนั้น เสมือนหนึ่งว่าเราแหวกแหนที่คอยจะหุ้มล้อมตัวเราอยู่ในน้ำ ถ้าเราแหวกได้มาก สิ่งสกปรกมันก็น้อยลง เราก็สามารถจะเห็นน้ำ พบน้ำ ที่ใสขึ้น เราก็รู้ธรรมชาติตามที่เป็นจริงมากขึ้น จากการที่ได้ทั้งรู้ทั้งเห็น** นั่นคือ**บุญบารมีเดิมส่งมาร่วม กับบุญบารมีที่บำเพ็ญขึ้นประกอบใหม่ด้วยการละชั่ว** นี่ตรงละชั่วคือละมารล่ะ เราไม่สนใจมาร มารมันจะผูก มันจะพัน ผูกคอ ผูกแข้งผูกขาดลจิตดลใจอย่างไร **เรารู้จักตัวมันเสียแล้ว มันก็แหวก(แหนคือกิเลสมาร)ได้ง่าย เมื่อเรายิ่งแหวกออกได้ง่าย เราก็ยิ่งมีพลัง ด้วยสติปัญญาอันเห็นชอบมันแก่กล้าขึ้น แข็งแกร่งขึ้น มันก็จะมีแต่คิดถูก พูดถูก เห็นถูก ทำถูกแล้วก็นำผู้อื่นถูก** เพราะฉะนั้น**การบำเพ็ญบารมีช่วงนี้ ถ้าว่ามันเกินครึ่งพลังก็สูงขึ้นสูงขึ้นตามลำดับ**

เพราะฉะนั้นการเข้าสู่ครรลองธรรมปฏิบัติที่จะเป็นไปเพื่อการบำเพ็ญบารมีของตน เข้าสู่มรรค ผล นิพพาน ทั้งนิพพานถอดกายให้ถึงนิพพานเป็น เป็นไปด้วยความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องที่บริสุทธิ์ตามธรรมของพระพุทธเจ้าไปจนสุดละเอียดด้วยอาการอย่างนี้

เพราะเหตุนั้นอาตมภาพจึงนำญาติโยมสาธุชนรวมทั้งพระภิกษุสามเณรทั้งหลายให้บำเพ็ญบารมีไปแนวนั้น และก็จะรู้ลู่ทางเองว่าอะไร **เหมือนกับเรามีพันธุ์พืชจะปลูก จะปลูกตรงไหน จะปลูกที่ไหน จะปลูกอย่างไร จะรักษาอย่างไร มันถึงจะออกดอกออกผลได้ดี ขึ้นอยู่ที่สติปัญญาอันเห็นชอบของแต่ละคน**

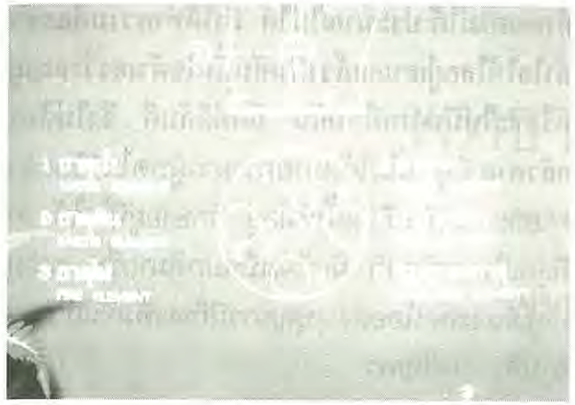

ผู้บำเพ็ญบารมีนี้ไม่เหมือนกัน อาตมภาพพูดไม่ได้หมายความว่าอาตมาประเสริฐเลิศกว่าใครหามิได้ แต่กล่าวโดยทั่วไปว่า**ใครมีบุญ มีบารมีที่บำเพ็ญมาโดยชอบแล้ว ธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ สะอาดบริสุทธิ์แล้ว**นั่นแหละมัน**จะนำชีวิตของเราให้ไปสู่ครรลองแห่งธรรมปฏิบัติที่ไปสู่มรรค ผล นิพพานได้ ไม่เบี้ยว ไม่บูดไม่หลงทาง** เพราะชีวิตที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ท่านทั้งหลาย ไม่เห็นมีอะไรเป็นแก่นสารสาระ หลวงพ่อท่านว่าเป็นกิจที่รับใช้มารทั้งหมดเลย ท่านลองคิดดูจริงหรือไม่จริง? **อะไรที่จะเป็นแก่นสารแก่ท่าน ให้ท่านได้เข้าถึงธาตุล้วนธรรมล้วนจริง ๆ บ้างไหมในโลกนี้** นอกจากธรรมปฏิบัติให้ถูกต้องให้ตรงเพื่อเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปัญญาอันเห็นชอบ และด้วยสติสัมปชัญญะรู้เท่าทันในสังขาร แล้วก็ละวางอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นในสังขารเหล่านั้น แล้วปฏิบัติให้ถึง ให้รู้ ให้เห็น ให้เป็นธรรมชาติที่ตรงข้ามกัน ที่บริสุทธิ์ ที่เป็น**นิจฺจํ สุขํ ธุวํ เป็นตัวตน (อตฺตาวิมุตฺติ) เอาเป็นที่พึ่งได้ตลอดไป ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่ามีอยู่เท่านั้นเอง** ไม่ใช่แต่สักแต่รู้ว่า"**สภาวะ**"เป็นอย่างไร ต้องรู้จัก"**ผู้ทรงสภาวะ**"แหละ"**อายตนะ**"ที่สถิตอยู่ของผู้ทรงสภาวะนั้นด้วย จึงจะทำนิพพานให้แจ้งได้แน่นอน **ถ้าใครทำถูกต้องอย่างที่หลวงพ่อวัดปากน้ำทำแล้ว จะเข้าใจไปในแนวทาง ท่านจะสามารถรู้เห็นได้ชัดเจน** และ**จะรู้ลู่ทางในการประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อจะเจริญบุญบารมีให้เจริญได้เร็วเหมือนการปลูกพืชผักหรือธัญญาหาร ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว**

อย่างเช่นการทำบุญกุศล จะเป็นทานกุศล ยกตัวอย่างเรื่องทานกุศลก่อน ทานกุศลนั้นถ้าเรามีเหมือนกับว่ามีพันธุ์พืชจำนวนหนึ่งมากน้อยตามกำลังแล้วเรารู้จักไปปลูกในพื้นดินอันอุดมในบรรยากาศอันดีผลมันก็เจริญงอกงามขึ้นมาดีฉันใด การที่เราทำบุญทำกุศลที่เป็นไปเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ตนประโยชน์ท่านผู้อื่นไม่มีประมาณ คำว่าประโยชน์ ณ ที่นี้ คือให้เจริญรุ่งเรืองด้วยทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศลละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใส เพื่อสู่ธรรมกายมรรค ผลและพระนิพพานให้ตรงทาง ทั้งช่วยตัวเองด้วยช่วยผู้อื่นด้วย **ณ ที่ใดมีอย่างนี้จงทำไป ยิ่งคุณธรรมของผู้ปฏิบัติเองก็ตาม ของบุคคล**หรือ**คณะบุคคล**หรือ**สถานที่นั้นก็ตามมีคุณใหญ่** เมื่อมีการประกอบการบุญการกุศลอย่างเช่นทานกุศลโดยปัจจัย ๔ ย่อมมีอานิสงส์มากเป็นธรรมดา

ที่พูดนี่ไม่ได้เจตนาจะจำเพาะเจาะจงเฉพาะที่**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** หรือที่**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ซึ่งถ้าฟังดูแล้วเหมือนอาตมาจะพูดอย่างนั้น แต่อาตมาขอพูดกลาง ๆ ว่า ถ้าคุณโยม

เห็นมีอะไรที่ไหนดีอย่างนั้น ทำไป พูดอย่างง่าย ๆ อย่างที่ลำปางที่มีสถานที่ปฏิบัติ มีโครงการ มีกิจกรรมอย่างนั้น ทำอย่างนั้น ที่นั่นมีอานิสงส์สูง ที่พูดนี้ไม่ใช่ น้อมให้ท่านมาทำกับเราแต่อย่างเดียวหรือไม่ แต่ให้เข้าใจธรรมชาติของบุญเฉพาะในส่วนของทานกุศล ในส่วนศีลกุศลก็เช่นกัน ภาวนากุศลก็เช่นกัน

ศีลกุศล ภาวนากุศล ถ้ารักษาศีลเฉย ๆ ไม่ปฏิบัติภาวนาเจตนาความคิดอ่าน ยังไม่ถูกชำระให้ตรงให้บริสุทธิ์แท้ที่ใจ แม้ในส่วนของปฏิบัติทางกายทางวาจา เป็นเหตุเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะเป็นพื้นฐานให้ใจใสสะอาดบริสุทธิ์ แต่ถ้า**เราได้ปฏิบัติพร้อมกันทั้งทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล ก็จะได้ประโยชน์พร้อมกันไปหมดในตัว** นี่แหละ**เป็นมหากุศลรวบยอด**

อาตมากำลังจะชี้ว่าญาติโยมทั้งหลายเมื่อได้มีโอกาสพบพระพุทธศาสนา ได้มีโอกาสบำเพ็ญการบุญการกุศลอย่างนี้ และได้รู้ธรรมชาติของชีวิตว่าไม่มีอะไรเป็นแก่นสารอย่างนี้ และรู้ว่าอะไรเป็นแก่นสารที่แท้จริงของชีวิตอย่างนี้แล้วละก็ **ต่อแต่นี้ไปก็ตั้งใจประกอบการบุญการกุศล อย่าละอย่าวางจงทำบ่อย ๆ เนือง ๆ ติดต่อกันตามกำลังศรัทธา กำลังทรัพย์ตามโอกาสอันควรที่ตนไม่เดือดร้อน เพื่อให้ถึงธรรมที่ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อบำเพ็ญบารมีให้เต็มทั้ง ๑๐ ประการให้สมบูรณ์** อย่างนี้นะ เพราะฉะนั้น**ท่านทั้งหลาย จงตั้งใจทำไป ท่านจะไม่สูญเปล่า ชีวิตของท่านจะไม่สูญเปล่า เกิดมาแล้วตายไปก็จะไม่เสียชาติเกิด เพราะความตายจะเกิดแก่ใครเมื่อไรกำหนดไม่ได้ ประมาณไม่ได้ ถ้าได้ทำความดีละชั่วทำใจให้ใสอยู่เสมอแล้ว เป็นอันมั่นใจตัวเองว่าจะอยู่หรือจะไปมันก็เหมือนกัน มีแต่ดีกับดี จึงไม่ต้องกลัวตาย** ที่พูดนี่ไม่ได้หมายความว่าผู้พูดไม่รู้จักกลัวตายนะ แต่ว่าสติอันนี้ให้มีอยู่ รักษาอยู่ที่ใจให้มากที่สุดเป็นมรณัสสติ มันก็จะเป็นปกติมากขึ้น ความทุกข์มันจะลดน้อยลง บุญบารมีก็จะเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว เจริญพร

■ ■ ■ ■

ศักดิ์สิทธิ์ อุดมสมบูรณ์
ถอดเทป

พุทธานุภาพ

พล.ต.หลวงวิจิตรวาทการ

๑. พุทธสมบัติ

เมื่อถึงวันวิสาขบุรณมี อันเป็นวันสำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา เราพากันเข้าไปในอุโบสถอารามใดอารามหนึ่ง นั่งลงตรงหน้าพระรูปอันมหิมาซึ่งเราเรียกว่า พุทธปฏิมากร คือรูปที่ทำเปรียบด้วยองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปิดทองอร่ามทั่วไปทั้งองค์ประดิษฐานอยู่บนแท่น ที่แพรวพราวด้วยแก้วกระจกซึ่งประดับประดาโดยฝีมืออันประณีต ภายใต้มีเครื่องสักการะสว่างไสวด้วยแสงเทียน พระสงฆ์สามเณรมาประชุมพร้อมกัน สวดแสดงความเคารพระลึกถึงพระพุทธคุณ วันนั้นเป็นวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประสูติจากครรภ์พระพุทธมารดา, ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ และเสด็จดับขันธปรินิพพาน ภายหลังที่ได้ทรงทำประโยชน์แก่โลกไว้เป็นอเนกแล้ว

เราหลับตาระลึกถึงพระพุทธคุณ เสียงภิกษุสามเณรสวดมนต์อย่างพร้อมเพรียงมากระทบโสตร่างกายของเราได้รับความเยือกเย็น อันมีประจำอยู่ในโบสถ์ทุกกาละ ธูปหอมที่ปรุงด้วยกระแจะจันทน์และสรรพดอกไม้ที่ร้อยกรองอย่างงดงาม ปลิวฟุ้งมาต้องฆานประสาท ดวงจิตของเราก็ดำเนินออกจากพระราชอาณาจักรไทย เข้าสู่ดินแดนอันกว้างใหญ่แห่งประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นภูมิภาคศูนย์กลางแห่งศาสนา, ศีลธรรม, ลัทธิ และวิทยาอาคมทั้งหลายเป็นที่ประชุมแห่งเรื่องนิยายวรรณคดี และศิลปกรรมต่างๆ ความคิดของเราก็ถอยออกจากปัจจุบันสมัยกลับเข้าสู่ประตูแห่งอดีตกาล ระลึกถึงเวลาสามพันปีเศษ ที่ล่วงมาแล้ว เมื่อ ๔๕ ปีก่อนพระพุทธศักราชครั้งสมเด็จพระบรมโลกนาถยังประทับอยู่ภายใต้ต้นมหาโพธิ ใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชราเป็นพื้นที่ราบแนวป่าเขียวสด น่าเบิกบานใจ แม่น้ำเนรัญชราก็หลั่งไหล

มีน้ำใสบริสุทธิ์ ห่างออกไปจากนั้นโดยรอบ มีหมู่บ้านคนอยู่ สำหรับได้เสด็จไปเที่ยวภิกขาจาร ในท่ามกลางความวิเวกแห่งราตรีกาลเพ็ญเดือน ๖ พระจันทร์เต็มดวง พระองค์ได้ทรงบรรลุล่วงญาณต่าง ๆ ในไตรยาม จนได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณในเวลาอรุณขึ้น เรานึกต่อไปอีก ถึงเมื่อพระองค์ประกาศพระศาสนา แวดล้อมด้วยสงฆ์สาวกประทานพระธรรมเทศนาโปรดเวไนยสัตว์ ทรงวางดวงประทีปอันรุ่งโรจน์ ส่องโลกให้คลายความมืดมนบรรลุถึงซึ่งความสว่าง คือการรู้เห็นตามที่เป็นจริง วันวิสาขบุรณมี ไม่เฉพาะแต่เป็นวันเคราะห์ดีของโลกอย่างเดียว ยังเป็นวันเศร้าสลดของโลกอีกโสดหนึ่งด้วย เพราะต่อจากเวลาที่ตรัสรู้มาได้เพียง ๔๕ ปี พระองค์ก็เสด็จเข้าสู่นิพพาน ทิ้งไว้แต่พระธรรมและพระสงฆ์ เป็นเครื่องแทนพระองค์อยู่ในโลก

เราถึงแล้วซึ่งพระองค์ว่าเป็นที่พึ่ง เราปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ เราเคารพนบนอบ เผื่อแผ่เจือจานแด่พระสงฆ์ ผู้เป็นบุญเขต เราผู้เป็นพุทธศาสนิกชนนับถือพร้อมทั้งสามประการ มิได้ขาดตกบกพร่องแต่อย่างใดอย่างหนึ่งเลย

คนบางจำพวกมีความคิดว่า เมื่อปฏิบัติตามพระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ก็เพียงพอจะให้ความสุขแก่ชีวิตได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องระลึกถึงองค์พระพุทธเจ้าเลยก็ได้ **พระพุทธเจ้าก็ทรงสอนไว้แล้วว่า พระธรรมเป็นเครื่องแทนพระองค์อยู่ในโลก ผู้ที่ได้เห็นธรรมก็เท่ากับได้เห็นพระองค์ ความคิดเช่นนี้ ถ้าดูแต่เผินๆก็พอจะฟังได้ แต่ถ้าจะตรองลงไปให้ลึกซึ้งแล้ว คนที่นับถือพระธรรมอย่างเดียวไม่นับถือองค์พระพุทธเจ้าด้วย ก็ไม่ผิดอะไรกับลูกอกตัญญู คอยแต่จะรับเอาทรัพย์มรดกของบิดามารดา แต่ไม่มีความเคารพนับถือในตัวบิดามารดาเอง**

มีปราชญ์ฝรั่งเป็นอันมาก ที่ยอมรับว่า ธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งประเสริฐสุด อาจนำความสุขมาให้แก่ผู้ปฏิบัติได้จริงแต่เมื่อกล่าวถึงองค์พระพุทธเจ้าแล้ว บางคนก็แสดงความสงสัยต่าง ๆ นานา จนถึงกับว่า พระพุทธเจ้าจะไม่ได้มีขึ้นจริงในโลก เป็นแต่บุคคลสมมต (Personnage typique) มีฝรั่งที่เขียนความเห็นเกี่ยวกับพุทธประวัติสองคน คนหนึ่งชื่อ "โอเดลเบอร์ก" กล่าวว่า "ประเทศอินเดีย เป็นประเทศสำหรับบุคคลสมมต ไม่ใช่สำหรับบุคคลที่มีตัวจริง ฉะนั้น ถ้าหากพระพุทธเจ้ามิใช่บุคคลสมมตแล้ว ก็เป็นการล่อแหลมที่เรื่องราวของพระพุทธเจ้าจะกลายเป็นความเท็จไปสิ้น และเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว พระพุทธเจ้าก็เป็นแต่เพียงความฝันของมนุษย์ และตำนานพุทธประวัติ ก็ไม่มีค่ายิ่งไปกว่าเรื่องนวนิยาย อีกคนหนึ่งชื่อ "เคอร์น" กล่าวไว้ว่า "ในข้อความที่กล่าวถึงพระพุทธเจ้านั้นไม่มีความจริงเลย เป็นแต่นิยายซึ่งแต่งขึ้นได้ดีอย่างน่าประหลาดโดยอาศัยความตั้งใจดีและตั้งใจจริงของผู้แต่งด้วย"

แต่อย่างไรก็ดี ฝรั่งที่เชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริงก็มีอยู่มาก ในหนังสือเล่มหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้พบ ผู้แต่งชื่อ ปอล โอลตรามาร์ ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยกรุงเยนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ พยายามพิสูจน์อย่างเถียงไม่ได้ว่า พระพุทธเจ้าได้อุบัติขึ้นจริงในโลก วิธีพิสูจน์นั้น คือบรรยายถึงหลักศิลาจารึกโบราณ ซึ่งมีผู้ขุดพบในประเทศอินเดีย เป็นพยานอย่างแน่ชัดว่า พระพุทธเจ้าและวงศ์ศากยะ ได้เกิดขึ้นจริงในประเทศนั้น

แต่สำหรับผู้เป็นพุทธมามกะ เรามีหัวใจหลุดพ้น ห่างไกลจากข้อสงสัยที่ว่านั้นแล้ว เราเชื่อโดยไม่ต้องการพิสูจน์ว่า พระพุทธเจ้าได้มีขึ้นจริงในโลก เรายอมรับว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงคุณสมบัติ อันประเสริฐสุด ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในหัวใจเราก็มีอยู่แต่เพียงว่า คุณสมบัติอันประเสริฐสุดของพระองค์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า สิ่งซึ่งพระองค์ได้ทรงบรรลุถึงและทรงมีอยู่ ตามที่ข้าพเจ้าให้เป็นชื่อของบทนี้ว่า "พุทธสมบัติ" นั้นมีขีดขั้นและความหมายเพียงไร เพื่อให้เราสามารถตอบปัญหาข้อนี้ได้ถูกต้อง เราจำต้องพิจารณาปัญหาเสียสองข้อก่อน คือ:-

๑. ประเทศอินเดีย ในสมัยเมื่อสามพันปีมาแล้วนั้น มีสภาพเป็นอย่างไร และ

๒. คัมภีร์ ตำราทั้งหลายในพระพุทธศาสนา ที่มีผู้แต่งไว้เป็นภาษามคธแต่โบราณกาลนั้น ควรเชื่อได้เพียงไร

ในข้อที่ ๑ การที่เราจะวินิจฉัยว่า ประเทศอินเดียในสมัยเมื่อสามพันปีมาแล้ว มีสภาพเป็นอย่างไรนั้น ก็สุดแต่ว่า เราจะเชื่อความเห็นที่ว่าโลกนี้ตั้งขึ้น มีมนุษย์อยู่มาแล้วตั้งโกฏิปี ตามความคิดของพวกคันถรจนาจารย์ หรือว่าโลกนี้ตั้งขึ้น และมีมนุษย์อยู่ยังไม่ถึงหมื่นปี ตามความคิดของนักประวัติศาสตร์ ความคิดทั้งสองประการนี้ มีผลแตกต่างกันมาก กล่าวคือ พวกที่ถือว่าโลกนี้ตั้งขึ้นตั้งโกฏิปีมาแล้ว ก็เห็นว่า สิ่งที่มนุษย์คิดขึ้นได้ในสมัยนี้อย่างวิจิตรพิสดารนั้น ไม่มีอะไรเป็นของใหม่ แท้จริงเป็นสิ่งซึ่งมีผู้คิดทำได้มาแล้วในสมัยก่อนโน้นทั้งสิ้น และไม่ยอมรับว่า โลกในสมัยนี้เจริญกว่าในสมัยโบราณเลย ส่วนนักประวัติศาสตร์ที่ค้นคว้าหาพิสูจน์สำหรับเหตุการณ์ของโลกได้ไม่เกินกว่า ๗,๐๐๐ ปีนั้น ก็ลงความเห็นว่า มนุษย์มีขึ้นในโลกไม่ถึงหมื่นปี และโลกในสมัยเมื่อสามสี่พันปีมาแล้ว ยังเป็นป่ารก ประชาชนไม่มีวิชาความรู้เจริญเท่าสมัยนี้ รวมใจความว่า ปราชญ์ทางประวัติศาสตร์นั้น เห็นว่าโลกของเรากำลังเจริญขึ้น และนับวันจะเจริญยิ่งขึ้นทุกที

กล่าวเฉพาะประเทศอินเดีย ในสมัยพระพุทธเจ้า ความคิดของคันถรจนาจารย์เห็นว่า อินเดียในครั้งกระนั้น เป็นประเทศอันรุ่งเรืองงดงาม เปรียบประดุจเมืองสวรรค์ ปราสาทราชมณเฑียรของพระราชา และเคหสถานของเศรษฐีคฤหบดี ล้วนประดับด้วยแก้วมณี

อันมีค่า แม้หนทางที่เดิน ก็ยังโรยด้วยเพชรนิลจินดา แทนที่จะโรยด้วยกรวดด้วยหินเหมือนอย่างสมัยนี้ แต่เมื่อว่าตามความคิดของนักประวัติศาสตร์แล้ว ประเทศอินเดียในสมัยพระพุทธเจ้านั้น ไม่วิจิตรพิสดารถึงปานนั้น

ความคิดที่แตกต่างกันเช่นนี้ ยังมีผลสำคัญต่อไปอีก คือว่า พวกที่เห็นว่าประเทศอินเดียเจริญแล้วในครั้งนั้น ก็ยอมรับว่า พระพุทธเจ้าฉลาดกว่ามนุษย์ในสมัยนี้เป็นอันมาก และธรรมทั้งหลายที่สืบต่อกันมาจนบัดนี้ เป็นของพระพุทธเจ้าโดยตรง ส่วนพวกที่เห็นว่าอินเดียในสมัยนั้นเป็นป่าเถื่อน ก็ลงความเห็นต่อไปว่า ความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้านั้น เพียงพอแต่สำหรับจะสอนคนโง่ และที่ว่าพระพุทธเจ้าฉลาดที่สุดก็แปลว่า ฉลาดที่สุดในจำพวกคนโง่ในสมัยนั้นเอง การที่ธรรมของพระพุทธเจ้า กลายเป็นธรรมอันประเสริฐ ก็ด้วยอาศัยพวกคันถรจนาจารย์ เอามาเปลี่ยนแปลงแก้ไขเต้มต่อให้ดีขึ้น ความคิดอันนี้เลยจูงไปสู่ความคิดอีกอันหนึ่งว่าคัมภีร์ตำราทั้งหลายไม่ได้ ออกจากพระโอษฐ์พระพุทธเจ้า เป็นแต่พวกคันถรจนาจารย์ร้อยกรองเอาเอง และยังเห็นต่อไปอีกว่า ถ้าพระพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้นในโลกในสมัยใหม่นี้แล้ว ก็คงจะต้องถูกพวกนักวิทยาศาสตร์ขัดขวางจนประกาศพระศาสนาไม่ได้

ความจริงจะเป็นประการใด ความเชื่อของเราเองจะเป็นเครื่องตัดสิน แต่อย่างไรก็ดี มีข้อที่เราควรจะนำมาไตร่ตรองอยู่บ้าง คือ:-

เราจะเห็นได้ว่า เวลา เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในโลก

เป็นสิ่งที่มีอำนาจเปลี่ยนแปลงสภาพของโลก ตลอดถึงความคิดของมนุษย์ ให้เป็นไปต่าง ๆ ฝรั่งชอบเขียนรูปเปรียบแสดงความหมายของธรรมชาติทั้งหลายไว้ เช่น สำหรับชัยชนะ เขาเขียนรูปสตรียื่นพวงมาลา, สำหรับความจริง เขาเขียนรูปสตรีชูดวงไฟสว่างจ้าอยู่บนศีรษะ, สำหรับความรัก เขาเขียนรูปเด็กมีปีก ถือศรเที่ยวยิงคน อย่างที่นักประพันธ์ของเราชอบกล่าวถึงคนที่มีความรักกลัดกลุ้มอยู่ในใจ ว่าต้องศรกามเทพ ส่วนสำหรับ เวลานั้น เขาเขียนเป็นรูปผู้เฒ่าหนวดขาวยาวลงมาถึงท้อง แสดงว่าอายุยืนอยู่กับโลกตลอดกาล มีปีกบินได้ แสดงความรวดเร็ว มือถือเคียวอันใหญ่ แสดงความโหดร้าย เที่ยวบั่นทอนชีวิตมนุษย์และสัตว์ หักโค่นสรรพวัตถุ แม้ที่ถาวรที่สุด ให้ทำลายหายสูญไป ฉะนั้น เวลาอันเดียว เป็นเครื่องเปลี่ยนแปลงสภาพของโลก การที่นักประวัติศาสตร์ลงความเห็นว่าโลกเพิ่งย่างขึ้นสู่ความเจริญ เมื่อราวห้าพันหรือเจ็ดพันปีนั้น ก็น่าจะเป็นเพราะเขาหาหลักฐานไกลออกไปกว่านั้นไม่ได้ ด้วยว่ารูปปั้น, ศิลาจารึก และถาวรวัตถุทั้งหลายที่ยังมิได้ละลายกลายเป็นปฐวีธาตุยังคงตัวอยู่เป็นอาหารของนักประวัติศาสตร์นั้น มีอายุเพียงห้าพันหรือเจ็ดพันปีเป็นอย่างมาก แต่เราจะยอมเชื่อหรือว่าเขตแห่งความเจริญของโลกมีเพียงแค่นั้น เราจะไม่น่าคำนึงบ้างหรือว่า ก่อนนั้นขึ้นไปโลกก็เจริญมาแล้วเป็นอันมาก อาจเจริญเท่า หรือยิ่งกว่าสมัยนี้แต่วัตถุอันจะเป็นหลักฐานให้นักประวัติศาสตร์ของเราค้นคว้ามานั้น ได้ละลายหายสูญไปเสียหมดแล้ว เราน่าจะนึกบ้างหรือไม่ว่า อีกเจ็ดพันปีข้างหน้ามนุษย์ในสมัยนั้นอาจจะเห็นโลกในเวลานี้เป็นป่าเถื่อนที่สุด ก็เป็นได้ เด็กที่ลงเรือใหญ่แล่นไปทางไกล ทำของตกน้ำที่ท้ายเรือในเวลาแล่น มักจะบอกผู้ใหญ่ว่าของตกที่ท้ายเรือนั้นเอง ถ้าเป็นของที่เด็กคนนั้นรักมาก ก็คงเกณฑ์ให้ผู้ใหญ่ลงงมที่ตรงท้ายเรือ โดยมิได้เฉลียวใจนึกว่าเรือได้แล่นเลยมาแล้วเป็นอันมาก นักประวัติศาสตร์ก็น่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะอำนาจของเวลาที่ล่วงไปนั้นเอง กระทำให้ความคิดความเข้าใจของมนุษย์เลื่อนตามไปด้วยเป็นลำดับ แต่ความจริงจะมีอยู่อย่างไรเป็นสิ่งที่น่าคิด

เมื่อกล่าวถึงเวลา ขอแทรกความข้อหนึ่งลงในที่นี้ เพื่อประกอบความดำริของท่านผู้อ่าน คือว่าเวลาอาจล่วงไปเร็วหรือช้า สุดแต่ที่บุคคลจะใช้ คนที่เกียจคร้านนั่งนอนอยู่เปล่าๆ ไม่ทำอะไรเลย มักจะเห็นเวลาล่วงไปเร็วนัก และร้องอยู่เสมอว่า ไม่มีเวลาจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ ส่วนคนขยันมักจะมีเวลามาก ทำงานได้มากจนน่าประหลาดว่า เอาเวลาที่ไหนมา ทำการที่กล่าวว่าเวลาของพรหมล่วงไปเร็ว ถึงกับว่ากระพริบตาเดียวของพรหม เป็นหมื่นปีในเมืองมนุษย์นั้น ก็เพราะพรหมไม่มีอะไรทำเลย แม้จะหยิบอาหารใส่ปากก็ไม่จำเป็นเสียแล้ว ด้วยเสวยทิพย์อยู่ตลอดกาล ในเวลาที่เราหลับร่างกายของเราอยู่ในฐานที่ไม่ทำอะไรอย่างเดียวกับพรหม เวลาคืนหนึ่งของร่างกายจึงมีเพียง ๑๒ ชั่วโมง แต่ดวงวิญญาณของเราซึ่งไม่ยอมหยุดพักแบ่งภาคจากร่างกายไปสู่ภพอื่นไปทำงานการอะไรได้อีกมาก ๆ เวลา ๑๒ ชั่วโมงของร่างกายที่หลับอยู่นี้ กลายเป็นหลาย ๆ วันของวิญญาณที่ไม่รู้จักหลับ เพราะฉะนั้นเราหลับไปชั่วโมงเดียว เราฝันไปว่าเดินทางไปไกลและนอนค้างอ้างแรมอยู่ได้ตั้งหลายวันหลายคืน แลเห็นเหตุการณ์อย่างละเอียดละออว่า เป็นเวลาหลายวันหลายคืนจริง ๆ ไม่ใช่เพียงแต่รู้สึกผ่าน ๆ ไป อย่างที่เรานึกเอาเองในเวลาตื่นอยู่ ในหนังสือพระปฐมสมโพธิฉบับพระนิพนธ์ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส กล่าวว่าวันที่พระพุทธเจ้าจะได้ตรัสรู้ ได้เสด็จไปลอยถาดที่นางสุชาดาใส่ข้าวปายาสถวาย ถาดที่ทรงลอยนั้นจมลงไปกระทบกับถาดอันเป็นพระพุทธบริโภคแห่งพระสัพพัญญูทั้งสามในอดีต เสียงถาดกระทบกัน ทำให้พระยานาคตื่นขึ้นมาบ่นว่า "วานนี้ พระพุทธเจ้าตรัสรู้องค์หนึ่งแล้ว วันนี้ก็ตรัสรู้อีกองค์หนึ่ง" ที่จริงเวลาที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แต่ละองค์นั้น ห่างกันนับตั้ง

หมื่น ๆ ปี แต่เป็นวันเดียวสำหรับพระยานาค ซึ่งนอนหลับอยู่ตลอดเวลา พระนิพนธ์ในข้อนี้ แสดงให้เห็นเวลาที่ล่วงไปนั้น กระทำให้ความคิดความเข้าใจแตกต่างกันไปได้มาก ๆ

อันที่จริงประเทศอินเดียในครั้งพุทธกาล ไม่ใช่เป็นประเทศป่าเถื่อน อินเดียต้องเจริญยิ่งแล้วในวิทยาการทั้งหลาย แต่เมื่อเวลาล่วงมานานนักหนาแล้ว หลักฐานที่จะพิสูจน์ความเจริญในสมัยนั้น ก็ไม่มีให้เราเห็นประจักษ์แก่ตาได้ แต่ครั้นเมื่อเราพิจารณาถึงคัมภีร์ตำราที่ยังมีในสมัยนี้ ที่กล่าวถึงวิญญาณ, ดวงจิตและเจตสิกธรรมทั้งหลายแล้ว ก็เห็นได้ว่ามนุษย์ในสมัยนั้น มีความรู้ ความฉลาด ถึงขั้นสูง แม้ในสมัยนี้ผู้ที่เป็นปราชญ์ค้นคว้าแต่งหนังสือตำราเกี่ยวแก่ดวงจิตเป็นอันมาก ก็ไม่ปรากฏว่าทำอะไรประเสริฐไปกว่าเก่ามากนัก เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็น่าจะเชื่อว่า ประเทศอินเดียในครั้งที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ เป็นประเทศที่เจริญงดงามตามลักษณะของศิลปกรรมในครั้งกระนั้น เต็มไปด้วยบุคคลที่

แสวงหาความรู้ประกอบด้วยศีลธรรมคิดค้นหาหนทางที่จะนำตนและผู้อื่น ไปสู่ความสุขอันสูงสุด ให้ได้ชื่อเสียง และความนิยมมากกว่ากัน ให้มีผู้มาเสวนะยอมเป็นศิษย์ จนมีโอกาสตั้งตนเป็นคณาจารย์ใหญ่เผยแพร่ลัทธิของตัว พระพุทธเจ้าก็ทรงเป็นเช่นนั้น ธรรมที่พระองค์ทรงตรัสรู้และสั่งสอนต้องเป็นธรรมที่ประเสริฐอยู่ในตัวมิพักต้องมีใครมาแต้มต่อส่งเสริมให้ดีขึ้น ความฉลาดของพระองค์ย่อมจะเลิศลอยอยู่เหนือความฉลาดของมนุษย์ ทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต ใครจะมาตั้งหลักธรรมขึ้นใหม่ก็คงไม่พ้นที่จะต้องเอาหลักเดิมของพระองค์มาเป็นบรรทัดฐาน

ในข้อที่ ๒ การที่เราจะวินิจฉัยว่า คัมภีร์ตำราทั้งหลายในพระพุทธศาสนาซึ่งมีผู้แต่งไว้เป็นภาษามคธแต่ครั้งโบราณ ควรเชื่อได้เพียงไรนั้น เราจำเป็นจะต้องแยก "การกล่าวเกินความจริง (Exaggeration)" กับ "การกล่าวเท็จ (False Statement)" ออกเป็น ๒ ประการ ไม่ต้องสงสัยเลย เรื่องราวทั้งหลายที่เล่าสืบต่อกันมามาก ๆ จะต้องมีข้อความที่เกินความจริงเข้าแทรกอยู่ แต่เราจะสันนิษฐานว่าเป็นความเท็จไปทั้งหมดหาควรไม่ ยกตัวอย่าง เช่น ในพระนิพนธ์พระปฐมสมโพธิกถา ฉบับที่อ้างมาข้างต้นแล้ว มีว่าขณะที่พราหมณ์ทั้ง ๘ ไปพบพระนางมหามายาพุทธมารดาเวลาที่ประทับอยู่ในพระอุทยานนั้น ทรงแวดล้อมด้วยนางดรุณีนารีหลายแสน ขับร้องบันลือศัพท์ดุริยางค์ดนตรี ข้อที่ว่าหลายแสนนั้นต้องเป็น "การกล่าวเกินความจริง" เพราะจำนวนคนตั้งแสนนั้น มิใช่น้อย ๆ เลย จะเข้าไปเล่นในอุทยาน

หรือปฏิบัติพระมหามายาให้ทั่วถึงกันไม่ได้เป็นแน่ แต่เราจะถือว่าเป็น "การกล่าวเท็จ" ไปทั้งเรื่องนั้นไม่ได้ ต้องฟังว่า พระมหามายา ได้ประทับอยู่ในพระอุทยานจริง แวดล้อมอยู่ด้วยดรุณีนารีมากจริง แต่ไม่ถึงแสนดังนี้จึงจะควร

ในเรื่องตัวเลขนั้น เราจำต้องให้อภัย คันถรจนาจารย์ อยู่เสมอ เพราะท่านกะประมาณเอาตามความพอใจของท่าน จำนวน ๕๐๐ เป็นจำนวนที่ท่านชอบหนักหนา สิ่งไรที่เป็นจำนวนมากแล้ว ท่านก็ลงเลข ๕๐๐ ลงไปทีเดียว ในบางครั้งถ้าเป็นงานใหญ่งานโตก็มักจะลงจำนวนเลขเอาจนเหลือเฟือ เช่นว่า สมเด็จพระเจ้าสีหหนุราช รับสั่งให้ประชุมกษัตริย์ศากยราชหกแสนพระองค์มาปรึกษาเพื่อขอพระมหามายา ให้แก่พระสุทโธทนะ พุทธบิดา ดังนี้เป็นอาทิ ข้อความเหล่านี้เป็นแต่กล่าวเกินความจริง แต่จะเรียกว่าเป็นกล่าวเท็จนั้นหาได้ไม่ ความจริงต้องมีอยู่ แต่ไม่มากถึงปานนั้น

เราทราบอยู่แล้วว่า พระธรรมคำสั่งสอนพระพุทธเจ้านั้น ซึ่งจะได้มาจารึกลงเป็นตัวหนังสือ เมื่อหลายร้อยปี ภายหลังที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ทั้งนี้ใช่ว่าคนครั้งพุทธกาลจะไม่มีใครรู้จักหนังสือหามิได้ แท้จริง เป็นเพราะในสมัยนั้นสาวกของพระองค์มีพระอานนท์เป็นต้น มีความทรงจำอย่างดีเลิศ จนไม่ต้องการเขียนอะไรลงเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะฉะนั้น เราจะไปค้นคว้าหาตำนานที่เกิดขึ้นในครั้งพุทธกาลแท้ ๆ มาเป็นหลักฐานว่าพุทธวจนะที่แท้จริงเป็นประการใดนั้นเป็นอันว่าหาไม่ได้ ถ้ายิ่งเป็นเรื่องกล่าวตำนาน เช่นพุทธประวัติด้วยแล้ว ก็ดูเหมือนยิ่งเขียนภายหลังห่างจากพระพุทธกาลมาเป็นอันมาก ฉะนั้นคนบางคน จึงสันนิษฐานว่า พวกคันถรจนาจารย์เขียนเอาตามชอบใจของตน ข้อความเหล่านั้นเลยกลายเป็นเรื่องปั้นเอาเอง หามูลความจริงมิได้ ถ้าหากว่าการได้เป็นไปตามที่สันนิษฐานกันเช่นนี้ ก็น่าประหลาดว่า พวกคันถรจนาจารย์เหล่านั้น ไปนัดแนะกันไว้อย่างไร จึงได้เขียนไว้ตรงกันโดยมาก มีน้อยนักหนาที่จะขัดกันถึงตรงกันข้าม อีกประการหนึ่ง ถ้าท่านเหล่านี้รู้ว่า ข้อความที่ตนเขียนไม่เป็นจริงแล้ว จะใจบาปถึงกับสมคบกันเขียนตำราหลอกลวงโลกได้ถึงปานนั้นทีเดียวหรือ และในจำพวกท่านเหล่านี้ จะไม่มีเลยสักคนหนึ่งหรือที่มองเห็นว่าข้อความเหล่านั้น เป็นเท็จ เมื่อเห็นแล้วทำไมไม่แต่งตำราคัดค้านกันเสียแต่ครั้งกระนั้น ไฉนจึงปล่อยให้คัมภีร์ตำราทั้งหลายดำรงอยู่ได้จนบัดนี้

เมื่อพิเคราะห์ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว จะทำให้เราเข้าใจได้ว่า คัมภีร์ต่าง ๆ นั้นถึงแม้จะมีข้อที่เกินความจริงอยู่บ้าง ก็ไม่ใช่ปราศจากความจริงเสียทีเดียว เป็นแต่ว่าเราจะต้องรู้จักเลือกเฟ้นว่า เหตุของความจริงมีอยู่เพียงไหน สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงประทานโอวาทในเรื่องนี้ไว้เป็นอย่างดีที่สุด คือว่า "เหมือนจะบริโภคผลไม้มีเปลือกหนา ต่างว่ามังคุดหรือเงาะ ขบเข้าทั้งเปลือกก็ฝาด และจะถือเสียว่าเป็นของไม่ควรบริโภคหรือเข้าใจเช่นนั้นไม่ถูก ควรปอกเปลือกปล้อนเอาเนื้อใน ก็จะบริโภคกลืนลงคอ"

เมื่อเราพิเคราะห์มาโดยละเอียดจนสันนิษฐานได้ว่า ประเทศอินเดียในสมัยพระพุทธเจ้า ไม่ใช่ประเทศป่าเถื่อน คนในยุคพระพุทธเจ้าไม่ใช่คนโง่งมงายคัมภีร์ตำนานทั้งหลายไม่ได้กล่าวเท็จปั้นเรื่องขึ้นโดยไม่มีมูลดังนี้แล้ว การที่เราจะพิจารณาปัญหาว่าคุณสมบัติอันประเสริฐของพระพุทธเจ้า หรือสิ่งที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบรรลุมีขีดขั้นและความหมายเพียงไรนั้นก็ง่ายขึ้น

ในชั้นต้น เราต้องระลึกว่า พระพุทธเจ้าเป็นกษัตริย์เสวยราชสมบัติในแคว้นที่เจริญรุ่งเรือง ห้อมล้อมด้วยความสุขสมบูรณ์อย่างที่สุดที่มนุษย์จะหาได้ ใครบ้างที่จะยอมสละความสุขเช่นนั้น ออกบำเพ็ญตนทรมานกายได้อย่างพระพุทธเจ้า ดูจะหาได้ยาก หรือจะหาไม่ได้เลย ความประสงค์ของพระองค์มีอย่างเดียว แต่จะแสวงหาธรรมอันประเสริฐมาสั่งสอนมนุษย์ การที่ทรงกระทำเช่นนั้น ก็มิใช่เพื่อหวังชื่อเสียงเกียรติคุณอันใดเป็นส่วนพระองค์ ไม่ใช่เพื่อตั้งพระองค์เป็นคณาจารย์ มีศิษย์มากดังที่เจ้าลัทธิทั้งหลายในสมัยของพระองค์ต้องการ แท้จริงเมื่อได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ก็ทรงท้อพระทัยที่จะทรงประกาศศาสนา เพราะประการหนึ่ง พระธรรมของพระองค์ลึกซึ้งนักยากที่คนจะเข้าใจได้ และอีกประการหนึ่ง จะต้องทรงประจันหน้ากับลัทธิอื่น ๆ ที่มีอยู่เป็นอันมากในสมัยพระองค์ ไม่ผิดกับที่จะต้องทรงรบทัพปราบทวีป เพื่อความเป็นเจ้าจักรพรรดิ แต่อย่างไรก็ดีเมื่อกลับทรงระลึกถึงผลประโยชน์อันหมู่สัตว์จะพึงได้นั้นแล้ว จึงตกลงพระทัยประกาศพระศาสนา และการที่ทรงประกาศศาสนานั้น ในชั้นต้นได้ทรงรับความยากลำบากเพียงไร ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ในบทที่ ๒ ต่อไปนี้

พระองค์ทรงทรมานมนุษย์ได้เป็นอย่างดีเลิศ จนเราเปรียบพระองค์ด้วยสารถี ที่ชำนาญยิ่งในการฝึกม้า (อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ) อันที่จริงสารถีที่ฝึกม้า คงจะต้องใช้แส้เฆี่ยนม้าบ้างไม่มากก็น้อย แต่พระพุทธเจ้ามิได้เคยทรงลงโทษใครให้เจ็บปวด วิธีลงโทษคนอย่างแรงที่สุดของพระองค์ ก็มีอย่างเดียวที่เรียกว่าพรหมทัณฑ์ ที่ทรงใช้ลงแก่นายฉันนะ ผู้ตามเสด็จมาด้วยในเวลาเสด็จออกบรรพชา ภายหลังได้มาเป็นภิกษุ ถือตนว่าเป็นข้าเก่า ใครว่าไม่ฟัง ทำให้เกิดความขึ้นบ่อย ๆ พระพุทธเจ้าทรงหาวิธีทรมานอยู่เสมอ จนกระทั่งถึงนิพพานสมัย จึงตรัสสั่งแนะ

พระสงฆ์ไว้ให้ลงพรหมทัณฑ์คืออย่าให้ใครว่ากล่าวเลย ให้ปล่อยตามใจจะทำอะไรก็ช่าง โดยวิธีลงโทษเช่นนี้ กระทำให้พระฉันนะหายพยศ กลับเป็นคนดีได้ นี้เป็นโทษที่แรงที่สุดที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ นอกจากนั้นแล้วก็ทรงทำพระองค์เหมือนแผ่นดินที่รองรับทั้งสิ่งที่ดีและเลว สุดแต่ใครจะทิ้งลงมาให้ ทั้ง**ทรงทำพระองค์เหมือนน้ำที่สามารถชำระล้างสิ่งโสโครกและแก้กระหายของสรรพสัตว์ได้ด้วย ใครที่เข้ามาเฉพาะพระพักตร์ของพระองค์แล้ว จะดีชั่วสูงต่ำประการใด จะเป็นศัตรูหรือมิตรของพระองค์อย่างไร ก็ทรงสั่งสอนเพื่อผลอันเดียวกันคือให้สิ้นทุกข์และถึงซึ่งความสุข**

ถึงแม้พระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็ยังมิได้ถือพระองค์ว่าสูงสุดไปยิ่งกว่ามนุษย์ทั้งหลาย พระองค์ไม่เคยทรงปฏิเสธว่า ไม่ทรงรู้จักพระบรมวงศานุวงศ์ หรือใคร ๆ ที่ทรงรู้จักมาแล้วก่อนเป็นพระพุทธเจ้า ไม่เคยเผยพุทธวาจาอย่างที่ผู้ตั้งศาสนาอื่น ๆ ชอบกล่าวว่า "อาณาจักรของข้าพเจ้า ไม่ได้อยู่ในโลกนี้" พระองค์ทรงมีความกตัญญูแก่คนทุกคนที่เคยกระทำความดีมาแด่พระองค์แม้แต่เล็กแต่น้อย และทรงแสวงหาทางที่จะตอบแทนเสมอ เช่นพระปัญจวัคคีย์ซึ่งเข้ามาปฏิบัติพระองค์อยู่ก่อนจะได้สำเร็จ ภายหลังทอดทิ้งพระองค์ไปเสีย โดยหาว่าพระองค์มักมาก ไม่มีทางจะสำเร็จได้แล้ว ดังนี้ เมื่อสำเร็จแล้วก็เสด็จไปโปรดให้ได้บรรลุมรรคผลก่อนคนอื่น

การตรัสรู้ของพระองค์ ที่ทรงบรรลุในราตรีกาลแห่งวิสาขบุรณมีนั้น กล่าวโดยย่อ ๆ ก็คือ ในยามต้นได้ทรงบรรลุบุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือความระลึกชาติหนหลังได้ ในยามที่ ๒ ทรงบรรลุทิพจักษุญาณ คือความรู้ดุจดวงตาทิพ ในยามที่ ๓ ทรงบรรลุอาสวักขยญาณ คือความรู้ที่ทำให้เครื่องเศร้าหมอง อันหมักหมมอยู่ในจิตสันดานหมดสิ้นไป จบลงด้วยตรัสรู้อริยสัจ คือรู้ว่าสิ่งนั้น ๆ เป็นทุกข์ สิ่งนั้น ๆ เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ สิ่งนั้น ๆ เป็นความดับทุกข์ และสิ่งนั้น ๆ เป็นทางดำเนินให้ถึงซึ่งความดับทุกข์ จัดเป็นความรู้อันสูงสุดที่โลกต้องการ

เมื่อกล่าวถึงลักษณะของธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ ก็ต้องนับว่าประเสริฐยิ่ง เพราะทำประโยชน์แก่โลกได้ดีกว่าใคร ๆ ทั้งหลายได้เคยค้นพบมาแล้ว ธรรมของพระพุทธเจ้าล้วนแต่เหมาะสมัยเหมาะแก่บุคคลทุกประเภท ทุกชั้นทุกชาติ ทุกภาษา เวลาล่วงมาตั้งสามพันปี ธรรมของพระองค์ยังคงใช้ได้ดีอยู่ตลอดกาล และนำความสุขมาให้แก่ผู้ปฏิบัติได้จริง

แต่การตรัสรู้นั้น จัดเป็นความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงหาได้ แต่ทว่าคนมีความรู้มิได้ปฏิบัติตามความรู้ของตนเองก็มีอยู่เป็นอเนก คนบางคนแนะนำสั่งสอนผู้อื่นให้ทำดีด้วยประการทั้งปวง แต่ตนเองกลับประพฤติตรงกันข้าม ดังที่ "ซามูลเอลสไมล์" กล่าวไว้ในหนังสือ "ช่วยตัวเอง" ถึงคนบางจำพวกที่แนะนำแต่ปาก ส่วนตนเองไม่ปฏิบัติให้เป็นอุทาหรณ์คำสั่งสอน จึงต้องกลายเป็นว่า "ทำตามที่ฉันพูด แต่อย่าทำตามที่ฉันทำ" (Do as I say, not as I do) ดังนี้ แต่ที่เรายอมรับว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติทั้งปวง ก็เพราะธรรมทุกข้อที่ทรงสั่งสอนคนอื่นนั้นพระองค์เองได้

ทรงปฏิบัติมาแล้ว และทรงปฏิบัติอยู่ตลอดกาล **พระองค์มีพระเมตตาคุณ และกรุณาคุณเต็มเปี่ยมอยู่ในพระทัย สามารถดูดดึงหัวใจคนให้เข้ามาหาพระองค์ได้เสมอ ใครที่ได้เห็นพระองค์ ก็มักจะเกิดความเลื่อมใส แม้ก่อนที่จะได้ฟังพระธรรมเทศนา** เมื่อเสด็จไปในแว่นแคว้นอันใด ก็ยังความรื่นรมย์ร่มเย็นให้บังเกิดขึ้นในที่นั้น ฝูงชนก็ล้นหลามพากันมาเฝ้า ทูลถามปัญหา และตั้งใจสดับรับพุทโธวาท แม้ผู้ที่ถือศาสนาอื่นอยู่แล้ว ก็ยังขวนขวายเข้าหาพระองค์ จนในที่สุดต้องยอมตนเป็นพุทธมามกะ ได้บรรลุมรรคผล ถึงซึ่งความสุขอันประเสริฐไปแล้วเป็นอันมาก

ตามที่พรรณนามานี้เป็นความหมายอันหนึ่งแห่งคุณสมบัติพิเศษ ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบรรลุ และในบทที่ ๒ ต่อไปนี้ ท่านผู้อ่านจะแลเห็นต่อไปว่ายังมีอะไรอีกบ้าง ที่เป็นสมบัติอันประเสริฐซึ่งพระพุทธเจ้าทรงมีอยู่ในพระองค์

■ ■ ■ ■

ฉันทะเป็นอิทธิบาท (ฉนฺทิทฺธิปาท)
วิริยะเป็นอิทธิบาท (วิริยิทฺธิปาท)

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

...ติเตียนพระธรรมที่ดีที่ตรงและที่ถูกต้องโดยความเห็นผิดขัดขวางทางบุญกุศลของผู้อื่นที่จะได้หรือกำลังศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ และแม้แต่การส่งเสียงอึกทึกครึกโครมทำลายความสงบของผู้ที่กำลังบำเพ็ญภาวนาเพื่อเจริญสมาธิและปัญญาเพื่อกำจัดกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลายเหล่านี้จะคอยส่งผลสะท้อนย้อนกลับมาสู่ตนให้มีแต่ความมืดมิให้เข้าถึงในธรรมที่ควรเข้าถึง มิให้เห็นแจ้งในธรรมที่ควรเห็นแจ้ง มิให้เจริญในธรรมที่ควรเจริญ มิให้บรรลุในธรรมที่ควรบรรลุ มิให้พบปะหรือรู้จักและได้คบค้ากับบัณฑิตผู้ทรงปัญญา ผู้ทรงวิชชาและจรณะ และกับสมณะผู้ทรงคุณวุฒิ จะได้พบและคบแต่คนพาลปัญญาโฉดหรือคนชั่วเป็นมิตร...

บัณฑิตผู้มีปัญญาย่อมอบรมฉันทะ คือความมีใจรักในการศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อความบรรลุความสำเร็จ คือความรู้แจ้งในพระอริยสัจทั้ง ๔ หรือสูงขึ้นไปถึงตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ หรือพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวกิเลส ตัณหา อุปาทาน เหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย ได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน ตามศักดิ์แห่งบารมีของตน

ความจริงการที่บุคคลจะมีใจรัก คือ **ฉันทะ** ในการศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุความสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไปตามระดับภูมิธรรม ภูมิปัญญา และศักดิ์แห่งบารมีของแต่ละคนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้รู้เห็นทั้งเหตุและผลของการปฏิบัติธรรมจากประสบการณ์ในการศึกษา และปฏิบัติธรรมด้วยตนเองหนึ่งและจากการได้ยิน ได้ฟังหรือได้เรียนรู้จากผู้อื่นที่คนเชื่อถืออีกหนึ่ง เป็นเครื่องสร้างศรัทธาปสาทะให้มีใจรักที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรมให้บรรลุความสำเร็จสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงเป้าหมายสูงสุดที่ตนตั้งหรือปรารถนาไว้

หากขาดปัจจัยที่สำคัญดังกล่าวนี้ ย่อมเป็นการยากที่จะมีใจรักหรือยากที่จะอบรมฉันทะในการศึกษาและปฏิบัติธรรมให้บรรลุความสำเร็จดังที่กล่าวไว้

ทีนี้หากพิจารณาปัจจัยสำคัญดังที่กล่าวข้างต้นแล้วจะพบต่อไปอีกว่า

๑. **บุญบารมี** ที่ได้สร้างมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันมากน้อยแก่กล้าเพียงใด ย่อมเป็นพลวปัจจัยต่อความรู้แจ้งในพระสัทธรรม ให้ได้รู้เห็นทั้งเหตุผล และซาบซึ้งในคุณค่าของพระสัทธรรม จากประสบการณ์ในการศึกษาและปฏิบัติธรรมด้วยตนเองเพียงนั้นและ

๒. ในทางกลับกัน **บาปอกุศล** ที่ได้เคยกระทำมาแล้วด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจ มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างเช่น ความมีจิตใจตระหนี่ คับแคบเห็นแก่ตัว จึงกีดกั้นหรือปกปิดวิชชาความรู้ ที่อยู่อาศัย หรือกีดกันผู้อื่นมิให้ได้พบกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยใจริษยา ชักจูงผู้มีศรัทธาในทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล ให้เสื่อมจากศรัทธาด้วยตัณหาและมิจฉาทิฏฐิ ติเตียนคุณพระพุทธ คุณพระธรรม และคุณพระอริยสงฆ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ติเตียนพระธรรมที่ดีที่ตรงและที่ถูกต้องโดยความเห็นผิด ขัดขวางทางบุญกุศลของผู้อื่นที่จะได้หรือกำลังศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ และแม้แต่การส่งเสียงอึกทึกครึกโครมทำลายความสงบของผู้ที่กำลังบำเพ็ญภาวนา เพื่อเจริญสมาธิและปัญญาเพื่อกำจัดกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลายเหล่านี้จะคอยส่งผลสะท้อนย้อนกลับมาสู่ตนให้มีแต่ความมืดมิให้เข้าถึงในธรรมที่ควรเข้าถึง มิให้เห็นแจ้งในธรรมที่ควรเห็นแจ้ง มิให้เจริญในธรรมที่ควรเจริญ มิให้บรรลุในธรรมที่ควรบรรลุ มิให้พบปะหรือรู้จักและได้คบค้ากับบัณฑิตผู้ทรงปัญญา ผู้ทรงวิชชาและจรณะ และกับสมณะผู้ทรงคุณวุฒิ จะได้พบและคบแต่คนพาลปัญญาโฉดหรือคนชั่วเป็นมิตร

๓. **อินทรีย์** คือ ความเป็นใหญ่ในกิจแต่ละอย่าง ๆ ของตน สัทธินทรีย์-ความเชื่อหรือความศรัทธาเป็นใหญ่ในการครอบงำความไร้ศรัทธา, วิริยินทรีย์-

ความเพียรเป็นใหญ่ในการครอบงำความเกียจคร้าน, สตินทรีย์-ความมีสติระลึกได้เป็นใหญ่ในการครอบงำความประมาท, สมาธินทรีย์-ความตั้งใจมั่นหรือสมาธิเป็นใหญ่ในการครอบงำความฟุ้งซ่านและปัญญินทรีย์-ความมีปัญญาเป็นใหญ่ในการครอบงำความหลง ที่ได้สร้างสมอบรมมาแก่กล้าเพียงใด ความรู้แจ้งในเหตุและผลของการปฏิบัติธรรมด้วยประสบการณ์ของตนเองก็จะมีมากขึ้นเพียงนั้น

๔. **ปฏิรูปเทสวาโส** คือ การได้อยู่ในถิ่นที่สมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้เข้าศึกษาความรู้และรับการฝึกอบรมในสำนักปฏิบัติธรรมที่ดี ที่เจริญ ที่สมบูรณ์พร้อมด้วยพระปริยัติสัทธรรม พระปฏิบัติสัทธรรม และพระปฏิเวธสัทธรรม กล่าวคือสำนักที่สมบูรณ์พร้อมด้วยหลักการแห่งพระธรรมอันพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดีแล้ว เพียบพร้อมด้วยการปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัดในศีล ที่เจริญแก่กล้าด้วยสมาธิและปัญญาพร้อมทั้งวิชชาเครื่องดับอวิชชาอันเป็นมูลรากฝ่ายเกิดทุกข์ทั้งปวงและจรณะ ๑๕ มุ่งตรงต่อการ

บรรลุมรรค ผล นิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง ก็จะเป็นเครื่องส่งเสริมความรู้แจ้งในธรรมที่ควรรู้พร้อมทั้งเหตุและผล ให้เข้าถึงในธรรมที่ควรเข้าถึง ให้เจริญในธรรมที่ควรเจริญ ให้บรรลุในธรรมที่ควรบรรลุ อันจะเป็นทางให้เกิดศรัทธาปสาทะ และ เจริญฉันทะ ในการศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อความบรรลุความสำเร็จตามที่ปรารถนาได้

๕. **การมีโอกาสได้พบ ได้เห็น ได้รู้จัก และได้คบค้าสมาคม และได้เป็นศิษย์ของคนดี ผู้เป็นบัณฑิตโดยคุณธรรม ผู้มีปัญญา ทรงวิชชาและจรณะ** และ**ผู้ถึงซึ่งความสงบ** ดังมีพระบาลีว่า กลฺยาณมิตฺตตา - การได้คบมิตรที่ดี ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา - การได้คบแต่บัณฑิต และ สมณานญฺจ ทสฺสนํ การได้รู้จักผู้เป็นสมณะ

การได้เข้าศึกษาหาความรู้ในสำนักที่ดี ที่เจริญที่สมบูรณ์พร้อมด้วยพระปริยัติสัทธรรม พระปฏิบัติสัทธรรมและพระปฏิเวธสัทธรรมเท่านั้นยังไม่สมบูรณ์ แต่พึงต้องรู้จักและคบค้ากับเพื่อนร่วมปฏิบัติธรรมและได้เป็นศิษย์ของครูที่ดี ที่มีปัญญา ทรงวิชชาและจรณะ และผู้ถึงซึ่งความสงบกาย สงบวาจา และสงบใจให้มากที่สุดเท่าที่จะพึงทำได้

คำว่า "**คนดี**" นี้ หมายถึงว่า ถ้าเป็น "**มิตร**" หรือเพื่อนร่วมปฏิบัติธรรมก็เป็น "**มิตรแท้**" มิตรแนะนำประโยชน์ มิตรผู้ไม่ทอดทิ้งในยามวิบัติ และมิตรผู้คอยป้องกันมิตร(คือตัวเราเอง) ที่ประมาทแล้วเป็นต้น ถ้าเป็น "**ครู**" ก็เป็น "**ครูแท้**" ที่ถ่ายทอดวิชชาความรู้ให้แก่ศิษย์ตามระดับภูมิธรรมที่พึงจะถ่ายทอด

ให้ได้โดยไม่ปิดบัง คอยระวังป้องกันศิษย์ในทิศทั้งหลาย คอยสนับสนุนช่วยเหลือค้ำจุนศิษย์ในทางที่ถูกที่ควรจนเต็มความสามารถ และเป็นผู้ทรงเมตตากรุณา มุทิตาและอุเบกขา พรหมวิหารแก่ศิษย์ ฯลฯ เหล่านี้รวมเรียกว่า "**คนดี**"

คำว่า "**บัณฑิต**" **โดยคุณธรรม ผู้มีปัญญา ผู้ทรงวิชชาและจรณะ** ณ ที่นี้ หมายเอาบัณฑิตโดยคุณธรรม และเป็นผู้ทรงปัญญา ทรงวิชชาและจรณะด้วย คุณธรรมของบัณฑิตก็เป็นตรงกันข้ามกับคนพาล กล่าวคือ

๑) บัณฑิต ย่อมเป็นผู้ที่คิดแต่เรื่องที่ดีที่ชอบ เป็นผู้มีอัธยาศัยที่ไม่โลภ ไม่ทะเยอทะยาน อยากได้อยากมี อยากเป็นจนเกินขอบเขต พอใจแสวงหาในขอบเขตแห่งศีลธรรม ยินดีในสิ่งที่ตนจะพึงหาได้ในทางที่ชอบ เป็นผู้มีอัธยาศัยไม่โหดร้าย ไม่อิจฉาริษยา ไม่อาฆาตพยาบาทปองร้าย ประกอบด้วยพรหมวิหาร และบัณฑิตเป็นผู้มีอัธยาศัยไม่ลุ่มหลงมีสติสัมปชัญญะเป็นตัวนำพิจารณาในเหตุสังเกตในผลที่ดีที่ชอบ รู้ทางเจริญทางเสื่อม รู้จักเปลือก รู้จักกระพี้ รู้จักแก่น รู้จักสิ่งที่เป็นสาระประโยชน์และที่ไม่ใช่สาระประโยชน์ตามที่เป็นจริง รู้จักบาปบุญคุณโทษ และเป็นสัมมาทิฏฐิและเป็นผู้รู้บุญคุณของผู้มีพระคุณ เป็นต้น

๒) บัณฑิตกล่าวแต่ถ้อยคำที่ชอบพูดแต่คำพูดที่จริง พูดแต่คำพูดสมานไมตรี ไม่ยุให้รำตำให้รั่วในหมู่คณะ พูดแต่คำไพเราะ และพูดแต่คำพูดที่มีประโยชน์ตามความเหมาะสมแห่งกาลเทศะและบุคคล เป็นต้น

๓) บัณฑิต ทำแต่กรรมที่ดี งดงามด้วยสีลาจารวัตร ไม่ล่วงละเมิดศีลด้วยเจตนาอันเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เหล่านี้เป็นคุณธรรมของบัณฑิต

ส่วนที่ว่า **เป็นผู้มีปัญญา เป็นผู้ทรงวิชชาและจรณะ** ด้วยนั้น ณ ที่นี้ "**ปัญญา**" หมายถึง

"**วิปัสสนาปัญญา**" คือ ความรู้แจ้งในสามัญญลักษณะ ได้แก่ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาของนาม-รูป หรือสังขารธรรม ที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง เช่น อวิชชา ตัณหา เป็นต้น นี้ฝ่ายสังขตธาตุ สังขตธรรม และ ความรู้แจ้งในความเป็นนิจจังสุขัง และ อัตตาของธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ได้แก่ ธรรมกาย พระนิพพาน และอายตนนิพพาน เป็นต้น

"**โลกุตตรปัญญา**" เป็นความรู้แจ้งสูงขึ้นไปอีก คือความรู้แจ้งในพระอริยสัจทั้ง ๔ อันได้แก่ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ และมรรคสัจ ซึ่งเป็นไปในญาณ ๓ คือ สัจญาณ กิจญาณ และกตญาณ รวมเป็นมีรอบ ๑๒

"**วิชชา**" หมายถึง วิชชา ๓ วิชชา ๘ อันรวมถึงวิปัสสนาวิชชา (ธรรมเครื่องดับอวิชชา อันเป็นมูลรากฝ่ายเกิดทุกข์ทั้งปวงให้หมดสิ้นไปอีกด้วย)

"**จรณะ**" หมายถึง จรณะ ๑๕ ได้แก่ ศีลสังวร อินทรียสังวร โภชเนมัตตัญญุตา ชาคริยานุโยค ศรัทธา สติ หิริ โอตัปปะ พาหุสัจจะ วิริยะ (คือความเพียรไม่ลดละ) ปัญญา และ รูปฌาน ๔

คำว่า "**สมณะ**" หมายถึง ผู้มีกิริยาสงบ วาจาสงบ และเป็น ผู้มีใจสงบ หากจะพิจารณาดูความเป็นสมณะในทางปฏิบัติแล้ว ก็จะเห็นอาการทางกาย ทางวาจา และทางใจว่า

สมณะ จะไม่ทำอันตรายต่อผู้ใด ด้วยกาย วาจา และใจ

สมณะ ไม่เป็นผู้เห็นแก่ลาภ ยศ สรรเสริญ และความสุขอย่างชาวโลก

สมณะ เป็นผู้บำเพ็ญสมณธรรม อันมีศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อกำจัดกิเลส อวิชชา ตันหา อุปาทาน เพื่อความวิมุตติหลุดพ้นจากทุกข์อย่างสิ้นเชิง

สมณะ เป็นผู้บำเพ็ญตบะ ได้แก่ ขันติ ทาน ศีล เมตตา ปัญญา ธุดงควัตร และอินทรีย์สังวร เป็นต้น

อนึ่ง นอกจากบุคคลผู้มีคุณธรรม ผู้ทรงปัญญาวิชชาและจรณะ ๑๕ ดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว สำหรับท่านผู้ปฏิบัติธรรมซึ่งละสัญโญชน์(กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลก) ชั้นต่ำได้ ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาสได้โดยเด็ดขาดแล้ว นับว่าท่านได้ บรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคลขั้น พระโสดาบัน และโลภะ โทสะ โมหะ ท่านเบาบางยิ่งขึ้นไปอีก นับว่าท่านได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคลขั้น พระสกิทาคามี ถ้าสามารถละปฏิฆานุสัยและกามราคานุสัยได้โดยเด็ดขาด ท่านได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคลขั้น พระอนาคามี และถ้าท่านละสัญโญชน์เบื้องสูงได้อีก ๕ คือ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชา อันเป็นมูลรากฝ่ายเกิดได้โดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหาน ท่านก็ได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคลขั้นพระอรหันต์

ผู้มีบุญบารมีอันสร้างสมอบรมแก่กล้ามาก เคยได้กระทำบาปอกุศลมาน้อย มีอินทรีย์แก่กล้า ได้เข้าสู่สำนักที่ดี ที่เจริญ และสมบูรณ์พร้อมด้วยพระปริยัติสัทธรรม พระปฏิบัติสัทธรรม และพระปฏิเวธสัทธรรมสูง ได้มีโอกาสรู้จักและคบค้ากับหรือได้เป็นศิษย์ของคนดี ผู้เป็นบัณฑิตโดยคุณธรรม ผู้มีปัญญาผู้ทรงวิชชาและจรณะ และผู้เป็นสมณะหรือพระอริยบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิสูง ก็ย่อมมีโอกาสได้รู้เห็นทั้งเหตุและผลของการปฏิบัติธรรมด้วยประสบการณ์

ของตนเอง และได้ยินได้ฟังและได้เรียนรู้จากบุคคลที่เชื่อถือได้ ซึ่งย่อมช่วยเสริมสร้างศรัทธาปสาทะให้มีใจรัก คือ ฉันทะ ในการศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อบรรลุความสำเร็จสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงเป้าหมายสูงที่สุดที่ตนตั้งความปรารถนาไว้ได้

เพราะฉะนั้นบัณฑิตผู้มีปัญญาจึงพึงอบรมฉันทะเป็นอิทธิบาทโดยแนวทางที่กล่าวนี้ จึงจะเจริญและบรรลุความสำเร็จไปสู่เป้าหมายตามปรารถนาได้

วิริยะเป็นอิทธิบาท (วิริยิทฺธิปาท)

เมื่อสาธุชนผู้สนใจในการศึกษาและปฏิบัติธรรมได้รับความรู้ในเหตุและในผลของการศึกษาและปฏิบัติจากตำรับตำรา ครูอาจารย์ และจากเพื่อนผู้ปฏิบัติธรรมที่ดี ที่ทรงคุณธรรม ผู้ทรงวิชชาแก่กล้าและจรณะแล้วย่อม เกิดศรัทธาปสาทะ และย่อมอบรมฉันทะ คือ ความมีใจรักที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อความตรัสรู้ในพระอริยสัจทั้ง ๔ หรือสูง ๆ ยิ่ง ๆ ขึ้นไปเป็นความตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ หรือ พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวกิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ตามระดับภูมิธรรมและศักดิ์แห่งบารมีที่สร้างสมอบรมมายิ่ง ๆ ขึ้นไป จนถึงเป้าหมายสูงสุดที่ตั้งความปรารถนาไว้ได้

เมื่อ "**ฉันทะ**" คือ ความมีใจรักที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรมเจริญขึ้นย่อมจะชักนำธรรมข้ออื่น ๆ ได้แก่

"**วิริยะ**" คือความเพียรพยายามในการศึกษาและ

..."อวิชชา" เป็นรากเหง้าแห่งกิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย จึงเป็นสิ่งที่ผู้มีปัญญาพึงศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อกำจัดเหตุและต้นเหตุเหล่านั้น เพื่อความดับทุกข์อันถาวร..

ปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุความสำเร็จที่ตั้งความปรารถนาไว้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เรียกว่า "**วิริยะเป็นอิทธิบาท**" ด้วยใจอันจดจ่ออยู่กับการศึกษาและปฏิบัติธรรมนี้อยู่เนืองนิจเพื่อให้บรรลุความสำเร็จดังกล่าว เรียกว่า "**จิตตะเป็นอิทธิบาท**" และด้วยความพินิจพิจารณาในเหตุของการปฏิบัติธรรมและในผลที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรมเพื่อให้การศึกษาและปฏิบัติธรรมดำเนินไปโดยถูกต้องร่องรอยของพระสัทธรรมของพระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสไว้ดีแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้รับความสำเร็จที่ถูกต้องและสมบูรณ์ตามที่ปรารถนาไว้ เรียกว่า "**วิมังสา เป็นอิทธิบาท**" ให้เจริญตามกันไปได้โดยง่ายเพราะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด และเป็นทั้งเหตุและผลในซึ่งกันและกันอีกด้วย กล่าวคือ

เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ในเหตุที่พึงต้องปฏิบัติธรรมว่า "**อวิชชา**" เป็นรากเหง้าแห่งกิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย จึงเป็นสิ่งที่ผู้มีปัญญาพึงศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อกำจัดเหตุและต้นเหตุ

เหล่านั้น เพื่อความดับทุกข์อันถาวร โดยการเจริญพระอริยมรรคมีองค์ ๘ หรือจะกล่าวโดยย่อก็ได้แก่การรักษาศีลและปฏิบัติพระกัมมัฏฐานเพื่อความเจริญสมาธิและปัญญาให้รู้แจ้งเห็นจริงในพระอริยสัจทั้ง ๔ ดั่งนี้แล้ว ย่อมมีใจรัก (ฉันทะ) ที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรมให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป และลงมือปฏิบัติเพื่อให้เห็นและบรรลุผลตามที่มุ่งหมายไว้

เริ่มตั้งแต่เพียรพยายาม (วิริยะ) รักษาศีล ตั้งแต่น้อยข้อไปหามาก อย่างเช่น ตั้งแต่ศีล ๕ ซึ่งเป็นศีลของฆราวาส สูงขึ้นไปเป็นศีล ๘ ของอุบาสกอุบาสิกา ศีล ๑๐ ของสามเณร และศีล ๒๒๗ ของพระสงฆ์ ด้วยใจจดจ่อ (จิตตะ) ในการรักษาศีลให้บริสุทธิ์สมบูรณ์อยู่เสมอ และ ด้วยความพินิจพิจารณาในเหตุและสังเกตในผล (วิมังสา) ของการรักษาศีลให้บริสุทธิ์สมบูรณ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป จากศีลในขั้นหยาบ (หีนศีล) ซึ่งประกอบด้วยภูมิปัญญาอันต่ำ ไม่เข้าใจในเหตุและผลที่ตนพึงรักษาโดยแจ่มแจ้ง เพราะยังประกอบด้วยอาสวกิเลสที่หนาแน่นอยู่ เช่น การรักษาศีลด้วยความปรารถนาในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข หรือสมบัติในภพ ไปสู่การรักษาศีลในขั้นกลางๆ (มัชฌิมศีล) อันประกอบด้วยภูมิปัญญาปานกลาง มีความเข้าใจในเหตุและผลที่บุคคลพึงต้องรักษาให้บริสุทธิ์สมบูรณ์อยู่เสมอ รู้อานิสงส์ของการรักษาศีลและโทษของการประพฤติผิดศีลแจ่มแจ้งยิ่งขึ้นพอประมาณ มุ่งรักษาศีลเพื่อให้เป็นบุญ ซึ่งผู้รักษาแม้จะยังมีอาสวกิเลสอยู่แต่ก็เบาบางลงเรื่อย ๆ มิใช่รักษาเพื่อลาภสักการะหรือเพื่อข่มผู้อื่นๆ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น แล้วเพียรพยายามรักษาศีลที่สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปถึงการรักษาศีลที่ละเอียดประณีต (ปณีตศีล) อันประกอบด้วย ปัญญาอันอุดมเข้าใจในอานิสงส์ของการรักษาศีลและโทษของการผิดศีลโดยแจ่มแจ้ง มุ่งรักษาศีลเพื่อเป็นเครื่องละบาปอกุศลเหล่านี้ จัดเป็น โลกุตตรศีล หรือ อริยกันตศีล ซึ่งเป็นศีลของพระอริยเจ้า ตั้งแต่พระโสดาบันบุคคลขึ้นไปและโดยที่ท่านมีอาสวกิเลสอันเบาบางลงเรื่อย ๆ มากแล้ว จึงเรียกว่า วิสุทธิศีล อันเป็นปัจจัยต่อความบริสุทธิ์แห่งจิต (วิสุทธิจิต) และความบริสุทธิ์แห่งปัญญา (วิสุทธิปัญญา) ด้วยความรู้แจ้งเห็นจริง คือ "**ความตรัสรู้ในพระอริยสัจ**" นั่นเอง

ส่วน ศีลของพระอรหันต์บุคคลผู้มีอาสวกิเลสอันหมดสิ้นแล้วนั้นเนื่องด้วยกายพระนิพพานของท่าน คือ พระธรรมกายที่บรรลุพระอรหันต์แล้ว เป็นวิมุตติทั้งสิ้นเสียแล้ว ดวงศีล ดวงสมาธิ และดวงปัญญาของพระนิพพานของท่านจึงเป็น วิมุตติศีล วิมุตติจิตและวิมุตติปัญญา ซึ่งซ้อนกันเป็นชั้น ๆ เข้าไปข้างในกลมกลืนเป็นดั่งดวงเดียวกันมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง

๒๐ วา เท่ากับหน้าตักและความสูงของพระนิพพาน ใสบริสุทธิ์ยิ่งนัก และมีรัศมีสว่างตามศักดิ์แห่งบารมีของแต่ละองค์ไม่เท่ากัน

"ศีล" ในทางปฏิบัตินั้น โดยปกติหมายเอา การสำรวมกาย วาจา ไว้ด้วยดี เรียบร้อย ไม่มีโทษ คืองดเว้นจากการประพฤติอันเป็นบาป อกุศลทั้งหลายทั้งทางกายและวาจา โดยเด็ดขาด อย่างน้อยตั้งแต่ศีล ๕ ขึ้นไป เช่นเดียวกับพระอริยสาวกในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้านี้ นี่นับเป็นแต่เพียง **"ศีลโดยปริยายเบื้องต่ำ"** เท่านั้น

แต่วัตถุประสงค์ของการรักษาศีลนั้น สูงยิ่งขึ้นไปกว่านี้ กล่าวคือ เมื่อผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมได้เพียรพยายามรักษาศีลให้บริสุทธิ์สมบูรณ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ด้วยใจจดจ่อสำรวมระวังศีลตามพระปาฏิโมกข์ได้อย่างเคร่งครัด เว้นข้อที่พระพุทธองค์ได้ทรงห้าม ปฏิบัติตามข้อที่พระพุทธองค์ได้ทรงอนุญาต ถึงพร้อมด้วยมารยาทและโคจรมีปกติเห็นโทษภัยทั้งหลายแม้ว่าเป็นเพียงโทษเล็กน้อย สามารถศึกษาอยู่ในสิกขาบทน้อยใหญ่ทั้งหลาย จึงจะจัดเป็น **"ศีล โดยปริยายเบื้องสูง"** คือ อธิศีล (ศีลยิ่ง) เบื้องต้น เพราะมีความบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา และทั้งเจตนาอันเป็นความคิดอ่านทางใจ ดังมีพระบาลีที่ว่า เจตนาหํ ภิกฺขเว สีลํ วทามิ ซึ่งแปลความว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่าเจตนา ความคิดอ่านทางใจนั่นแหละ เป็นศีล ศีลโดยปริยายเบื้องสูง หรืออธิศีลนี้แหละจึงเป็นเครื่องกลั่นกรอง กาย วาจา และใจให้สะอาดบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นไปกว่าศีลโดยปริยายเบื้องต่ำ แต่ก็ยังไม่จัดเป็น อธิศีล (ศีลยิ่ง) แท้ ๆ เพราะยังไม่เป็นที่ตั้งของสมาธิได้

ความจริง เจตนาความคิดอ่านและความประพฤติที่เป็นปกติดี เรียบร้อย สละสลวยนั้นก็มาจากอธิศีลเบื้องต้นนั่นแหละ แต่ถ้าใจซึ่งเป็นต้นของเจตนายังไม่หยุดไม่นิ่ง ยังไม่จดติดอยู่กับศีลอันยิ่งนี้แล้ว ก็ยังนับเป็นแต่เพียงเจตนาศีลหรือศีลที่รู้เท่านั้นเอง เพราะยังไม่เป็นที่ตั้งของสมาธิได้

ที่จะเป็นที่ตั้งของสมาธิได้จะต้องเป็นศีลบริสุทธิ์ในพระกัมมัฏฐาน เรียกว่า **"สีลานุสสติ"** กล่าวคือผู้ศึกษาและปฏิบัติตามพึงเพียรพยายาม (วิริยะ) รักษาศีลให้บริสุทธิ์สมบูรณ์อยู่เสมอ ด้วยจิตใจอันจดจ่อ (จิตตะ) สำรวมระวัง กาย วาจา และใจ มิให้ประพฤติเป็นพิรุธบกพร่องอยู่ตลอดเวลา ด้วยความ

...ที่ว่าเป็น "กำเนิดเดิม" ก็เพราะว่า สัตว์ตั้งปฏิสนธิวิญญาณ ณ ที่ตรงนั้น เมื่อใจกับกำเนิดเดิมประกอบกันถูกส่วนเข้าก็จะเห็นดวงธรรม ที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์ขนาดประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่ อย่างเล็กเท่าดวงดาวในอากาศ อย่างโตขนาดประมาณเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์..

พินิจพิจารณาในเหตุ สังเกตในผล (วิมังสา) ของการรักษาศีล เพื่อความบริสุทธิ์กาย วาจา และใจอยู่เสมอ แล้วก็รำลึกถึงความบริสุทธิ์นั้นอยู่เสมอ

ความบริสุทธิ์นั้นอยู่ที่ใด ?

ก็อยู่ที่ตรงกลางกำเนิดเดิมคือศูนย์กลางกายตรงเหนือระดับสะดือประมาณ ๒ นิ้วมือ ตรงนั้นจะมี "ว่าง" เป็นจุดเล็กใสประมาณเท่าปลายเข็มหรือเมล็ดโพธิ์ เมล็ดไทร

ที่ว่าเป็น **"กำเนิดเดิม"** ก็เพราะว่า

สัตว์ตั้งปฏิสนธิวิญญาณ ณ ที่ตรงนั้น เมื่อใจกับกำเนิดเดิมประกอบกันถูกส่วนเข้าก็จะเห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์ขนาดประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่ อย่างเล็กเท่าดวงดาวในอากาศ อย่างโตขนาดประมาณเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ เมื่อรวมใจหยุดในหยุดที่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์หยุดถูกส่วนเข้าก็จะถึงดวงศีล

ก็จะถึง **"ดวงปัญญา"** หรืออธิปัญญา (ปัญญาอันยิ่ง) อันจะเป็นไปเพื่อวิมุตติ และวิมุตติญาณทัสสนะต่อไปตามลำดับ

"ดวงศีล" หรือ อธิศีล (ศีลยิ่ง) แท้ ๆ นี้ และดวงสมาธิ (อธิจิต) ดวงปัญญา (อธิปัญญา) อันไปตามเพื่อความวิมุตติ และวิมุตติญาณทัสสนะ ซึ่งตั้งอยู่ตรงกลางกำเนิดเดิมของกายมนุษย์นี้ มีอยู่ในศูนย์กลางของกายทุกกาย ตั้งแต่กายโลกิยะ คือกายมนุษย์ กายทิพย์ กายพรหม และกายอรูปพรหม จนถึงกายโลกุตตระคือธรรมกายทั้งหยาบและละเอียด จนสุดกายหยาบกายละเอียดทีเดียว เมื่อผู้ปฏิบัติ

ธรรมเจริญภาวนาฝ่ายกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม เป็น ณ ภายในละเอียดเข้าไป แล้วจะเห็นได้

เคยมีผู้สงสัยว่า ศีลของพระภิกษุมีตั้ง ๒๒๗ ข้อ จะรักษาได้อย่างไรไหว ?

คำตอบก็คือว่า เมื่อ**ผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมเพียรรักษาศีล และเจริญภาวนาประกอบกันไปด้วยจนถึงดวงศีลหรืออธิศีลนี้แล้ว รักษาแต่เพียงดวงกลมใสนั้นไว้เรื่อย ๆ โดยเอาใจจดอยู่ ณ ศูนย์กลางดวงศีลตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั้นให้ชำนาญในทุกอิริยาบถให้เห็นอยู่เสมอ คือนั่งก็ให้เห็นใสอยู่เสมอ จะยืน จะเดินจะนอนก็ให้เห็นใสอยู่เสมอ ไม่ให้หายไปไหน ก็เป็นอันคุมได้หมด** ดังบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่ามโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา ซึ่งแปลความว่า ธรรมทั้งหลาย มีใจถึงก่อน มีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐสุด สำเร็จแล้วด้วยใจ กล่าวคือถ้าใจชั่วจะคิดก็คิดชั่วจะพูดจะทำอะไรก็พูดแต่เรื่องชั่วทำแต่กรรมที่ชั่ว ถ้าใจดีสะอาดบริสุทธิ์แล้ว จะคิดก็

คิดแต่เรื่องที่ดีที่เป็นกุศล จะพูดจะทำสิ่งใดก็ย่อมพูดแต่คำที่ดี กระทำแต่กรรมที่ดี ที่เป็นบุญกุศลเป็นธรรมดา

เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมเข้าถึงดวงศีล คือ **"อธิศีล"** แท้ ๆ นี้ ละเอียดประณีตยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงอธิศีลของกายทิพย์ กายพรหม กายอรูปพรหม และสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงอธิศีลของกายธรรมต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด เช่นนี้แล้ว ศีลของตนจะบริสุทธิ์หรือจะมัวหมองอย่างไร กาย วาจา และใจของตนจะสะอาดบริสุทธิ์เพียงไหน ก็จะสามารถรู้เห็นได้เอง

จากการพิจารณาเห็นความบริสุทธิ์หรือความมัวหมองแห่งดวงศีลด้วยตัวเองตามที่เป็นจริง และเมื่อผู้ปฏิบัติธรรมมีศีลสังวรอันบริสุทธิ์อยู่ด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาเพียงใด

อินทรีย์สังวร คือความสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ อันเป็นทางผ่านเข้ามาของสิ่งที่จะก่อให้เกิดอารมณ์จากภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกาย และธรรมารมณ์ทางใจ มิให้สยบ อยู่ในอารมณ์ที่น่ารัก หรือมิให้เคียดแค้นชิงชังในอารมณ์ที่ไม่น่ารัก ก็ยิ่งจะบริสุทธิ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพียงนั้น

นี่ว่ากันด้วย เรื่องการอบรม ฉันทะ วิริยะ ซึ่งชักนำไปสู่การอบรม จิตตะ และวิมังสา ด้วย เพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรมให้บรรลุความสำเร็จตามที่ปรารถนาไว้ โดยเริ่มกล่าวถึงการรักษาศีลจากน้อยไปหามาก จากหยาบไปหาละเอียด จากเจตนาศีลอันเป็นเพียงศีลรู้ในทางปริยัติสูงขึ้นไปเป็นอธิศีล (ศีลยิ่ง) คือศีลเห็น อันเป็นศีลบริสุทธิ์ในกัมมัฏฐาน และสูงขึ้นไปถึงวิสุทธิศีลของพระอริยเจ้า และวิมุตติศีลของพระอรหันตเจ้า

และเมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการรักษาศีลแล้ว ก็จะเห็นว่า การอบรมอิทธิบาท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอบรม วิริยิทธิบาท นี้ ย่อมเป็นไปเพื่อเพียรกำจัดบาปอกุศลให้หมดไปจากจิตสันดาน ๑ เพียรระวังบาปอกุศลมิให้เกิดขึ้นในสันดาน ๑ เพียรยังกุศลให้เกิดขึ้นในสันดาน ๑ และเพียรรักษากุศลไว้มิให้เสื่อมอีก ๑ นั่นเอง

■ ■ ■ ■

พระธรรมเทศนา เรื่อง

"การได้อยู่ในปฏิรูปเทศ เป็นมงคลอันประเสริฐ"

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

นโม ตสฺส ภควโต อตหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ (๓ จบ)

ปฏิรูปเทสวาโส จ ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา, อตฺตสมฺมาปณิธิ จ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมนฺติ ฯ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจะได้บรรยายขยายความพระพุทธภาษิตดังที่ได้ยกหัวข้อพระบาลีไว้ในเบื้องต้นนี้แล้วแปลใจความเป็นภาษาไทยได้ว่า**"การได้อยู่ในปฏิรูปเทศ ๑ ความเป็นผู้มีบุญอันได้กระทำไว้ก่อนแล้ว ๑ การตั้งตนไว้ชอบ ๑ ทั้งสามประการนี้เป็นมงคลอันประเสริฐสูงที่สุด**

นี้เป็นพระพุทธดำรัสเรื่องมงคล คือข้อธรรมปฏิบัติที่จะนำตนไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุข๓ ข้อ ในมงคล ๓๘ ประการ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงแก่เทวดาตนหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวแทนของเทพทั้งหลายที่ไปกราบทูลถามปัญหาเรื่องมงคลกับพระพุทธองค์

และ ณ บัดนี้ อาตมภาพจะขอยกมงคลข้อ **"การได้อยู่ในปฏิรูปเทศ เป็นมงคลอันประเสริฐสูงที่สุด"** ขึ้นแสดง พอสมควรแก่เวลาและสถานการณ์ในปัจจุบันก่อน

คำว่า "การได้อยู่" หมายถึงการได้อยู่อาศัยประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต และส่วนคำว่า "ปฏิรูปเทศ" นั้น หมายถึงถิ่นที่ดีที่เหมาะสม ที่จะให้การดำเนินชีวิตของผู้อยู่อาศัยนั้น มีแต่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุข และยังมีความหมายที่ละเอียดลึกซึ้งลงไปอีก คือ

ถิ่นที่ดี ณ ภายใน และ **ถิ่นที่ดี ณ ภายนอก**

"ถิ่นที่ดี ณ ภายใน" นั้น หมายเอาความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม ของบุคคล ว่าถ้าบุคคลเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้มีคุณธรรมดีก็ย่อมจะมีพื้นฐานให้การดำเนินชีวิตไปในแนวทาง

แห่งความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุข ไม่เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดโทษและความทุกข์เดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น แต่ถิ่นที่ดี ณ ภายในดังกล่าวนี้จะบังเกิดมีและเจริญขึ้นได้ในแต่ละบุคคล อันจะเป็นผลดีโดยส่วนรวมก็แต่โดยการศึกษาและอบรมตน ทั้งทางด้านวิชาการ ศิลปวิทยา และการศึกษาอบรม และการฝึกตนให้เป็นคนดี เป็นผู้มีระเบียบวินัย ให้เป็นคนมีศีลมีธรรมประจำใจตามพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว นั่นเอง

"ถิ่นที่ดี ณ ภายนอก" หมายเอาถิ่นที่อยู่อาศัยที่ศึกษาอบรม และที่ประกอบสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีวิตตนโดยชอบ โดยสุจริต นับตั้งแต่ถิ่นที่อยู่ในระดับย่อยได้แก่ครอบครัว สถานที่ทำงาน ไปจนถึงระดับใหญ่คือ

ประเทศชาติที่ดี ที่มีความร่มเย็นเป็นสุข เป็นถิ่นที่มีลักษณะที่จะให้คนดีสามารถดำเนินชีวิตตนและนำหมู่คณะให้ดำเนินไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขได้สะดวก ได้แก่

๑) ถิ่นที่เป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญด้วยการปกครอง การบริหารที่ดี ด้วยวิชาการศิลปะวิทยา และวัฒนธรรม ฯลฯ เป็นต้น

๒) ถิ่นที่มีการประกอบอาชีพชอบได้โดยสะดวก กล่าวคือให้คนดีได้มีโอกาสประกอบสัมมาอาชีวะโดยสะดวก เช่นเป็นถิ่นที่ไม่มีอุปสรรค ไม่มีภยันตราย ไม่มีอำนาจอิทธิพล หรือขัดข้องที่ไม่เป็นธรรม เป็นถิ่นที่มีการคมนาคมติดต่อสื่อสารได้สะดวก เป็นต้น

๓) เป็นถิ่นที่มีการศึกษาศิลปวิทยา วิชาการต่าง ๆ ที่ดี และที่เจริญก้าวหน้า ไม่ล้าหลัง และเป็นถิ่นที่มีคนดีมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนโดยสะดวก

๔) เป็นถิ่นที่มีการประกาศสัจธรรมโดยสัมมาทิฏฐิ

๕) เป็นถิ่นที่มีผู้ทรงศีลทรงธรรม ที่มีผู้ทรงวิทยาคุณ ที่มีผู้ปกครอง ผู้บริหารที่ดี ที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรม

อนึ่ง พึงเข้าใจว่า **ถิ่นหรือประเทศจะดี**จะเหมาะสมแก่การอยู่อาศัยประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพโดยชอบ แล้วจะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขได้นั้น**บุคคลผู้อาศัยนั้นแหละจะต้องเป็นผู้กระทำถิ่นที่อยู่อาศัยของตนให้ดีเอง จะอาศัยแต่เหตุปัจจัยธรรมชาติ คือให้เป็นเองแต่ฝ่ายเดียวนั้น ย่อมไม่ได้**

พึงสังเกตและสำเหนียกว่า

สมัยใด ที่ผู้คนพลเมือง ผู้ปกครองผู้บริหารประเทศ เป็นคนพาล ทุจริต เป็นคนทรยศ อกตัญญูต่อชาติบ้านเมือง ไม่รับรู้ระเบียบวินัยและกฎหมายของบ้านเมือง ไม่มีศีลไม่มีธรรมประจำใจมากเพียงใด ประเทศชาติก็มีแต่ความเสื่อมเพียงนั้นและย่อมพินาศล่มจมไปในที่สุด ผู้คนพลเมืองก็เดือดร้อนเต็มไปด้วยความทุกข์จากภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งราชภัย โจรภัย ภัยธรรมชาต ภัยสงคราม และภัยทางเศรษฐกิจ เกิดข้าวยากหมากแพง เศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น

แต่ถ้าสมัยใด ที่ผู้คนพลเมือง ผู้ปกครองผู้บริหารประเทศ เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถและ**เคารพระเบียบวินัย**และ**กฎหมายของบ้านเมืองมากเพียงใดบ้านเมืองก็จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง** และ**สันติสุขมากเพียงนั้น**

เพราะฉะนั้น **ชาติบ้านเมืองอันเป็นที่อยู่ ที่ทำมาหากินของเรา - ท่านทั้งหลาย จะเป็นถิ่นที่ดีมีความสุขความเจริญ** ที่ชื่อว่า **"ปฏิรูปเทศ" หรือไม่เพียงใดก็อยู่ที่ประชาชนพลเมืองในประเทศได้ช่วยกันทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้นเอง ถ้าประชาชนพลเมืองผู้อยู่ในประเทศไม่ช่วยกันทำให้ดีให้เจริญขึ้น แล้วยังทำให้เลวลงเอง ก็เป็นถิ่นที่ไม่ดี** ได้ชื่อว่า **"อปฏิรูปเทศ" เอง ท่านและบุตรหลานญาติมิตรของท่านก็ย่อมจะได้รับความทุกข์เดือดร้อนเอง**

ในปัจจุบันนี้ประเทศชาติของเรา ประชาชนพลเมืองได้เห็นพ้องต้องกันทั้งหมดว่า การปกครองและการบริหารประเทศชาติของเราตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนี้ เป็นวิธีการปกครองและบริหารที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนสูงที่สุด มีผลเสียน้อยที่สุด หากว่าประชาชนพลเมืองได้ช่วยกันรักษาระเบียบวินัย กฎหมายของบ้านเมือง แห่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ ผลจากการร่วมแรงร่วมใจกันกระทำให้การปกครองบริหารตามระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์นี้ก็จะตกถึงท่าน ญาติพี่น้อง บุตรหลานของท่านและเพื่อนร่วมชาติของท่านโดยสมบูรณ์เช่นกัน

เพราะฉะนั้นการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้นในเร็ว ๆ นี้ จึงขอท่านทั้งหลายจงช่วยกันทำประเทศชาติของท่านเองให้เป็นปฏิรูปเทศโดยประการที่ว่า ผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งก็จะต้องอยู่ในระเบียบวินัย กฎหมายของบ้านเมือง อะไรที่เป็นการบ่อนทำลายระบอบประชาธิปไตย ดังเช่นการซื้อเสียง การทุจริต ด้วยเล่ห์เพทุบายต่าง ๆ การสาดโคลนให้ร้ายป้ายสีแก่กันและกันโดยไม่เป็นธรรม เพียงเพื่อจะให้ตนได้ชัยชนะในการเลือกตั้งเข้าไปแต่ถ่ายเดียวนั้น ถึงจะได้รับคะแนนเสียงข้างมาก ก็ไม่สมศักดิ์ศรีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทรงเกียรติ แล้วยังจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ทรยศ ผู้อกตัญญูต่อแผ่นดิน ต่อประชาชน ให้ประเทศชาติของเราต้องกลับกลายเป็น "อปฏิรูปเทศ" ยังความเสื่อมเสียชื่อเสียงแก่ทั้งตนเอง แก่ครอบครัวและวงศ์ตระกูล ให้ลูกหลานและญาติมิตรไม่ภูมิใจ

ส่วนประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จงช่วยกันรักษาประเทศชาติของเรา สร้างประเทศชาติของเราให้เป็น "ปฏิรูปเทศ" เพื่อความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขของตนเองและ บุตรหลานญาติมิตรของเราให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยประการไม่ยอมลดตัวลงกระทำผิดกติกาประชาธิปไตย ไม่ยอมขายเสียงด้วยผลประโยชน์เพียงเล็กน้อย แล้วต้องได้คนไม่ดีไปทำหน้าที่แทนเราเองในสภา เพราะเขาย่อมแสวงหาผลประโยชน์เพื่อชดเชยกับที่เขาได้ลงทุนไปมากแล้ว ปัญหาประชาธิปไตยที่ไม่สมบูรณ์ก็ยังจะคงมีอยู่ต่อไป เพราะเราเองเลือกคนไม่ดีไปทำหน้าที่แทนเราในการออกฎหมาย ในการบริหารและดูแลรัฐบาลแทนเราเอง เข้าตำราที่ว่า **"ปลูกเรือนผิด คิดจนเรือนทลาย เลือกผู้แทนผิด คิดจนบ้านเมืองวอดวาย"** นั้นแล

เพราะฉะนั้น เพื่อผลประโยชน์โดยตรงของท่านและทั้งโดยส่วนรวมของประเทศชาติของเรา ก็จงอย่าขายเสียงและจงอย่าสนับสนุนบุคคลไม่ดี ที่ละเมิดกติกาประชาธิปไตย จงพิจารณาแต่คนดี มีศีลสัจจ์ ผู้มุ่งประโยชน์โดยส่วนรวมของประเทศชาติเป็นสำคัญ ท่านก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้าง "ปฏิรูปเทศ" และยังความเป็นปฏิรูปเทศให้เจริญมั่นคง ทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมประเทศชาติของเรา ทั้งตัวเราเองตลอดทั้งบุตรหลานและญาติมิตร ก็จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองและร่มเย็นเป็นสุข โดยทั่วหน้ากัน

อาตมภาพได้บรรยายขยายความตามพระพุทธภาษิตข้อมงคลว่า "ปฏิรูปเทสวาโส" พอสมควรแก่เวลา เอเตน สจฺจวชฺเชน สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต ด้วยความสัจจ์ที่อ้างธรรมปฏิบัติและพระพุทธภาษิตนี้ ขอความสุขสวัสดีจงมีแก่ท่านทั้งหลายโดยถ้วนหน้ากัน และขอยุติธรรมีกถา แต่เพียงเท่านี้ เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

■■■■

ธรรมสภา

วิมังสา

พระราชทานวิสุงคามสีมา

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๓๕ พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองพร้อมด้วย **เจ้าคณะตำบลท่านัด พระครูศรีเมธาภรณ์** และเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม **พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** ได้กระทำพิธีกำหนดขอบเขตขัณฑสีมาท่ามกลางกระแสเสียงของการเจริญพระพุทธมนต์ของพระภิกษุสงฆ์และสาธุชนผู้ได้ร่วมเป็นสักขีพยานในวันนั้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องพระราชทานวิสุงคามสีมา ใจความว่า **"มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ให้วัดที่มีชื่อในบัญชีท้ายประกาศนี้ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาตามเขตที่กำหนดไว้ในบัญชีนั้น และให้นายอำเภอท้องที่ปักหมายเขตให้ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ พ.ย. ๒๕๓๔"**

นอกจากนี้ บัญชีรายชื่อวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาของงวดที่ ๕ ประจำปี ๒๕๓๔ ยังมีรายละเอียดระบุไว้อย่างชัดเจน ที่สมควรจารึกไว้ดังนี้ -- ที่ ๖๗ วัด

หลวงพ่อสดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี กำหนดเขต กว้าง ๔๑.๑๕ เมตร ยาว ๕๗.๔๐ เมตร ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๗ วันที่ ๑๐ ธ.ค. ๒๕๓๔

จึงขอเชิญชวนศิษยานุศิษย์และสาธุชนผู้ใจบุญทั้งหลายได้แซ่ซ้องอนุโมทนาสาธุการพร้อม ๆ กันว่า สาธุ...สาธุ...สาธุ

■ ■ ■ ■

สำเร็จแล้วด้วยบุญ

งานสร้างอุโบสถของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามนี้ นับวันก็เพิ่มพูนความสมบูรณ์และความงดงามสง่าสมใจเหล่าพุทธศาสนิกชนผู้ปฏิบัติธรรม เพราะว่าเมื่อวันอาทิตย์ ๘ ธ.ค. ๒๕๓๔ **เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์** เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กรรมการมหาเถรสมาคม องค์ผู้เป็นประธานของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้มาเป็นประธาน ใน**งานพิธียกช่อฟ้าขึ้นเหนืออุโบสถ**ท่ามกลางบรรดาพระมหาเถระหลายรูป อีกทั้งพระภิกษุและสามเณรผู้เข้ารับการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๒๒ จำนวนหลายร้อยรูปและที่ขาดเสียมิได้คือพุทธศาสนิกชนทั้งใกล้ทั้งไกลที่มุ่งมั่นเดินทางมาเพื่อ ให้ตนเองได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในวันประวัติศาสตร์นี้

ขณะที่เสียงเจริญพระพุทธมนต์ ดังก้องกังวานขึ้นนั้น ที่แท่นสำหรับองค์ประธาน ซึ่งมีเจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ ยืนสงบนิ่งรออยู่ก่อนแล้ว ก็เริ่มสาวสายสูตรด้วยความนุ่มนวลอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ตัวช่อฟ้าเอกได้ทะยานเหิรลอยขึ้นเรื่อย ๆ **พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ ซึ่งนั่งอยู่ข้างแท่นองค์ประธานเพื่อคอยรับสายสูตรที่เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ สาวส่งมาให้ **ขณะนั้นทุกคนต่างพากันเงยหน้าขึ้นเพ่งมองไปที่ช่อฟ้าพญาหงส์ ที่มีดวงตาแวววับสดใสเป็นประกายสะท้อนตอบโต้แสงอาทิตย์ไปมาอยู่ จะมีสักกี่คนที่ได้รู้ว่าสิ่งนี้สำเร็จขึ้นด้วยดวงแก้วกายสิทธิ์ ที่ถูกนำมาบรรจุไว้เป็นนัยน์ตาของช่อฟ้านี้ด้วยเป็นพิเศษ** ภาพเหล่านี้เป็นเพียงบางส่วนของวันอันสำคัญที่น่าจดจำยิ่ง

จากนั้นพิธีอัญเชิญองค์พระประธานประจำอุโบสถ **"พระพุทธชัยมงคล"** เพื่อนำขึ้นสู่รัตนบัลลังก์อย่างเป็นทางการก็ได้กระทำต่อมา โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นองค์ประธานพิธี ร่วมด้วยพระมหาเถระอีกหลายรูป ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ผู้เป็นพระอาจารย์ของหลวงพ่อชยมงฺคโลภิกขุ ก็ได้ร่วมอยู่ในพิธีนี้ด้วยเช่นกัน งานในวันนั้นมีหลาย ๆ คนได้เห็นเหนือยเป็นอย่างมาก แต่เมื่อเวลาอันสำคัญมาถึงบรรยากาศของงานที่บังเกิดขึ้น ได้สร้างปีติให้เกิดขึ้นในจิตใจของทุก ๆ คน จนทำให้ทุกคนต่างมีใบหน้าและแววตาที่เปี่ยมไปด้วยความสดชื่นแจ่มใสไปตาม ๆ กัน ก็เพราะทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จแล้วด้วยบุญ

■ ■ ■ ■

ยกฉัตรขึ้นเหนือพระประธาน

เมื่อวันพุธที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๓๔ **พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ** ได้เสด็จมาเป็นประธานในพิธียกฉัตรทองขึ้นประดิษฐานเหนือองค์หลวงพ่อพระประธาน **"พระพุทธชัยมงคล"** ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องสักการะอันทรงเกียรติยศอย่างยิ่ง ยังความปลาบปลื้มยินดีแก่บรรดาเจ้าของศาสนสมบัติ ซึ่งก็คือเหล่าพุทธศาสนิกชนที่ได้ร่วมสร้างวัดกันมาทุกท่านนั่นเอง

พอถึงระยะสับปดาห์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ ระหว่างวันที่ ๑-๙ ก.พ. ๓๕ ที่วัดหลวงพ่อสดฯ นี้ ก็ได้จัดให้มีงานปิดทองลูกนิมิตตลอดวันตลอดคืน กับเปิดโอกาสให้สาธุชนได้เข้านมัสการหลวงพ่อพระ พระพุทธชัยมงคลและพระคู่บารีต่างๆ ในอุโบสถด้วย นอกจากนั้นยังจัดให้มีนิทรรศการวิชชาธรรมกายและประวัติการสร้างวัดตลอดจนจัดแสดงพระตระกูลวัดปากน้ำที่โด่งดังในยุทธจักรทุกรุ่นตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันไว้ให้สาธุชนเข้าชมและบูชา ซึ่งก็มีผู้เดินทางมางานนี้กันไม่ขาดระยะ แม้จะเป็นยามค่ำคืนก็ยังมีคณะเดินทางมากันเป็นรถบัสคันใหญ่ ๆ มากมายหลายคณะ ทั้งที่ทางวัดมิได้จัดให้มีมหรสพการแสดงใด ๆ เลย ยกเว้น การได้ฟังธรรมและปฏิบัติเจริญภาวนาเท่านั้น แต่กลับได้ยินเสียงจากผู้มาเยี่ยมเยียนวัดว่า **"อย่างนี้ซิดี ชอบ ได้บุญแท้ ๆ สงบดี"**

■ ■ ■ ■

คราวนี้ขอปิดฉากธรรมสภาด้วย พระพุทธวจนะที่น่าพิจารณาใคร่ครวญว่า **"ผู้ที่ตัดตัณหาเครื่องเกี่ยวข้องได้หมด กำจัดความกระวนกระวายในใจเสียได้ จึงเป็นผู้สงบอยู่เป็นสุข เพราะถึงสันติทางใจ"** จาก สุทัตตสูตร ๑๕/๒๙๕ สวัสดี

■ ■ ■ ■

ที่ 9/2535

22 กุมภาพันธ์ 2535

เรื่อง รายงานยอดเงิน "ทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช" และดอกเบี้ยเงินฝาก ณ สิ้นปี พ.ศ.2534

เจริญพร เจ้าภาพทุนนิธิฯ ทุกท่าน

ตามที่ญาติโยมสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาตั้ง "ทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช" มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 จนถึงปัจจุบันนี้ มีจำนวนเจ้าภาพผู้ตั้งทุนทั้งสิ้น 1,897 ราย ได้นำฝากเข้าบัญชีเงินฝากประจำ ณ ธนาคารสหธนาคาร จำกัด สำนักงานใหญ่ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพฯ

มียอดเงินฝากประจำแล้วทั้งสิ้น	5,655,593.77	บาท
กำลังจะนำส่งวันจันทร์ที่ 24 ก.พ.นี้อีก	632,648.00	บาท
รวมเงินทุนนิธิทั้งสิ้น	6,288,241.77	บาท
เงินทุนนิธิที่ฝากครบ 1 ปี แล้วได้ดอกเบี้ย	360,314.00	บาท

(ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยให้แต่ละรายการที่ฝากเข้าบัญชีครบ 1 ปีแล้ว)

เงินดอกเบี้ยจากทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัชของท่าน ทางวัดได้เบิกนำไปใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้ทั้งอยู่ศึกษา ปฏิบัติ เผยแพร่ธรรม และทั้งผู้เข้ามาร่วมการอบรม ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ตลอดมา

อาตมภาพ จึงขออนุโมทนาสาธุการด้วยเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง เนื่องด้วยมีเจ้าภาพหลายราย ไม่ประสงค์ที่จะให้ส่งรายงานยอดเงินทุนนิธิของตนไปที่บ้าน จึงไม่ได้ให้ที่อยู่ไว้ ในปีนี้ทางวัดจึงขอให้ท่านผู้ประสงค์จะทราบยอดเงินฝากของท่าน ขอดูบัญชีรายชื่อและยอดเงินฝากของท่าน ณ วันที่ปรากฏในรายงานของธนาคาร ได้

ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ จะนำเงินที่มีผู้ตั้งทุนและเพิ่มทุนนิธิฯ ในแต่ละวันไปฝากบัญชีออมทรัพย์ไว้ที่ธนาคาร มหานคร จำกัด สำนักงานใหญ่ สวนมะลิก่อน ต่อเมื่อได้ยอดรวมเป็นเงินก้อนมากพอสมควร หรือประมาณ 15 วัน ก็จะนำเข้าฝากประจำไว้ที่ธนาคารสหธนาคาร จำกัด เป็นคราวๆ เพื่อให้การคิดคำนวณดอกเบี้ยและการตรวจสอบยอดเงินฝากจากยอดรวมแต่ละครั้ง

ได้สะดวกกว่า ที่จะคิดจากเงินฝากรายย่อยป็นพันๆ ราย จึงอาจจะมีเงินฝากของท่านที่ฝากในระยะหลังสุด ยังไม่ปรากฏใน บัญชีเงินฝากประจำที่ธนาคารสหธนาคาร จำกัด

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และสำหรับท่านที่ประสงค์จะให้ส่งรายงานยอดเงินทุนนิธิฯ ของท่านไปให้ที่บ้านเพื่อทราบในโอกาสต่อไป จึงขอได้โปรดแจ้งความจำนงพร้อมด้วยชื่อ ชื่อทุนนิธิฯ และที่อยู่ของท่าน กับเจ้าหน้าที่ เพื่อจะได้ดำเนินการตามความประสงค์ต่อไปด้วย

อาตมภาพในนามของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย และวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย ได้โปรดดลบันดาลอภิบาลคุ้มครองท่านและครอบครัวญาติมิตร จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ รุ่งเรืองในธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และในกิจการงานอาชีพโดยชอบทั้งปวง และจงสุขสมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค 4 ผล 4 และนิพพาน 1 โดยสัมมาทิฏฐิแต่ส่วนเดียว ตลอดกาลนาน เทอญ.

เจริญพร

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

(พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล)
เจ้าอาวาส วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ผู้อำนวยการ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ		ผู้รับ
ดร.บุญมี อย่างธารา	ถวาย	พระครูพิทักษ์ชินวงศ์ วัดกลาง อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๑๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย	พระครูพิศิษฏ์นันทการ วัดสระปทุม อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๑๙๐
นพ.ธรรม์พงษ์-สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย	พระครูศัพท์สุนทร วัดสุทัศน์ฯ พระนคร กทม.๑๐๒๐๐
คุณสุรพันธ์-พรพรรณ วีระอำไพพงศ์	ถวาย	พระครูสถิตปุญญาภรณ์ วัดท่าม่วง อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๑๙๐
ดร.บุญมี อย่างธารา	ถวาย	พระครูอุดรคณานุศาสน์ วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
คุณธเนศ ติยะสัตย์กุลโกวิท	ถวาย	พระญาณวโรดม วัดเทพศิรินทราวาส ป้อมปราบฯ กทม.๑๐๑๐๐
คุณสุนันท์ ชัยวิบูลย์ผล	ถวาย	พระภาวนาพิสุทธิ์(หลวงพ่อจรัล จิตธมฺโม) วัดอัมพวัน อ.เมือง จ.สิงห์บุรี ๑๖๐๐๐
คุณปานอุษา โคกเกษม	ถวาย	พระราชสีมาภรณ์ วัดพรหมราช อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา ๓๐๑๕๐
คุณสุดใจ พานิชพันธ์	ถวาย	พระราชโสภณ วัดมหาชัยคล้ายนิมิตร อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐

ด.ช.พฤนท์ พานิชพันธ์	ถวาย	พระวิศาลสมณคุณ วัดมงคลนิมิตร อ.เมือง จ.ภูเก็ต ๘๓๐๐๐
คุณผไทฤทธิ์ สุภัควชิรกุล	ถวาย	พระวิสุทธิธรรมาจารย์ วัดพุทโธธัมมธโร อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร ๔๙๑๓๐
คุณรวิวรรณ ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระศรีรัตนมุนี วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ อ.เมือง จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐๐
คุณศิริพร วัชรประภาพันธุ์	ถวาย	พระสุเมธาภรณ์ วัดบางหลวง อ.เมือง จ.ปทุมธานี ๑๒๐๐๐
คุณปฐมนวัธน์ พันธุ์ธุระ	ถวาย	พระอมรเมธาจารย์ วัดมหาธาตุฯ พระนคร กทม.๑๐๒๐๐
คุณเกริกพงษ์ ใจใหญ่	ถวาย	พระอาจารย์จำเนียร สีลเสฏฺโฐ วัดถ้ำเสือ ต.ถ้ำเสือ อ.เมือง จ.กระบี่ ๘๑๐๐๐
คุณธนันธร สิริอาภรณ์	ถวาย	พระอาจารย์ศรีสุมังค์ วัดศรีสุมังค์ ต.กุดธาตุ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
ด.ช.ปฐม สิงห์น้อย	ถวาย	พระเกษตรศีลาจารย์ วัดเจียงอีศรีมงคลวราราม อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐
คุณพรรณี เทียมบุญประเสริฐ	ถวาย	พระเทพวรมุนี วัดมหาพุทธาราม อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์

ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล จากกองทุนโลกทิพย์
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร
คุณประภาส-คุณวาสนา เนตรกระจ่าง
คุณจินตนา รุจิรัชกร-ด.ญ.มาริชชญา งามเบญจวงศ์
นพ.ธรรม์พงษ์-คุณสาวิตรี รังสิภัทร์
หจก.ประวัติยนต์
คุณสุทัศน์-คุณสุนีรัตน์-ด.ญ.สุทธาภา นิ่มกุลรัตน์
คุณสุเมธ วงศ์พิภพมงคล
คุณประจวบ-คุณจันทนา สุวรรณแสง และครอบครัว
คุณยงชัย-นางไซกี่-คุณพิเชษฐ ซึ้งหทัย

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ จำกัด เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกวันเสาร์ต้นเดือน
ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๒,๘๐๐ บาท

งานนิทรรศการ "ธรรมนิทัศน์ ๓๔"

ระหว่างวันที่ ๑๔-๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๔
ณ สำนักงานใหญ่ ธนาคารสหธนาคาร จำกัด

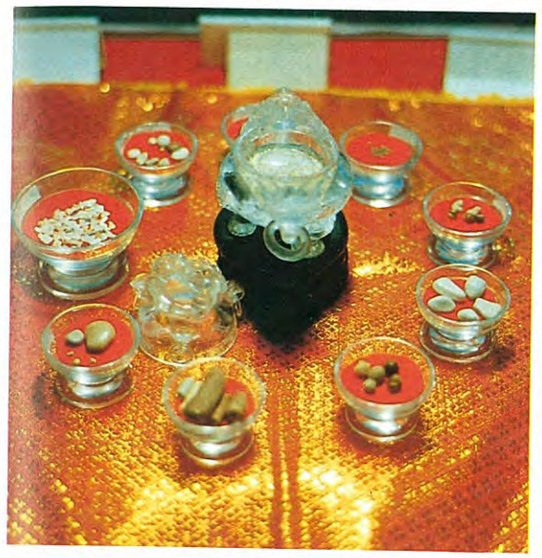

๑ ๒ ๓ ๔

- ๑ การจัดแสดงพระบรมสารีริกธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวกองค์สำคัญ ๆ อาทิเช่น พระโมคคัลลานเถระ พระสารีบุตรเถระ พระองคุลีมาลเถระ พระมหากัจจายนเถระ เป็นต้น
- ๒ พระอาจารย์มหาสุเนตร สุนีโต กำลังอธิบายความเป็นมาขององค์รูปเหมือนที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญต่าง ๆ อันหาชมได้ยาก แก่ชาวธนาคารและผู้สนใจ
- ๓ ประชาชนผู้สนใจกำลังซักถามความเป็นมาของพระตระกูลวัดปากน้ำ จากกรรมการมูลนิธิ คุณวีระ เนตยกุล

พิธีประดิษฐานพระประธาน และยกช่อฟ้าอุโบสถ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

วันอาทิตย์ที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๔

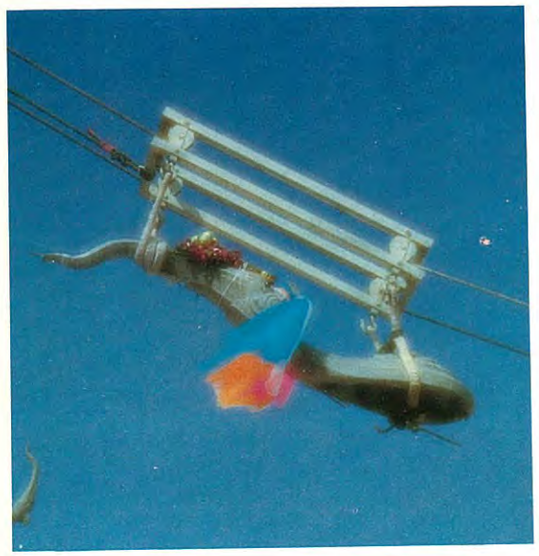

๑ ๒ ๓ ๔

- ๒ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ องค์ประธานพิธี กำลังชักสายสิญจน์ประกอบพิธียกช่อฟ้าขึ้นเหนือหลังคาอุโบสถ
- ๓ พระสงฆ์ สามเณร เข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก

พิธียกฉัตรประดิษฐานเหนือพระประธานประจำอุโบสถ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

วันพุธที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๓๔

๑ ๒ ๓ ๔

- ๑, ๒, ๓ **พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ** เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธียกฉัตรประดิษฐานเหนือพระประธานประจำอุโบสถ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
- ๔ คณะกรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเฝ้ารับเสด็จ

การอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ รุ่นที่ ๒๒

ระหว่าง ๑-๑๕ ธันวาคา ๒๕๓๔

๑	๒
๓	๔

- ๑ พระเดชพระคุณ พระเทพวิสุทธิโสภณ เจ้าคณะภาค ๑๕ วัดเบญจมบพิตร ขณะกำลังบรรยายธรรมให้การอบรมแก่พระภิกษุและสามเณร รุ่นที่ ๒๒
- ๒ บิณฑบาตเป็นวัตร
- ๓, ๔ การแบ่งกลุ่มเจริญภาวนาตามมุมสงบต่าง ๆ ในวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

คำกราบทูล
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

ขอประทานกราบทูลทราบฝ่าพระบาท

เกล้ากระหม่อม หม่อมราชวงศ์ กำลูนเทพ เทวกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ในนามของคณะกรรมการจัดงาน รู้สึกซาบซึ้งในพระกรุณาของฝ่าพระบาทเป็นอย่างยิ่ง ที่เสด็จมาทรงบำเพ็ญกุศล ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้เสมอมา และที่ได้เสด็จมาทรงประกอบพิธียกฉัตรเหนือพระปฏิมาประธานประจำอุโบสถในครั้งนี้

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามนี้ กระทรวงศึกษาธิการด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ได้ประกาศตั้งเป็นวัดเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ศกนี้ โดยมีพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ปีเดียวกันนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

๑. เพื่อสร้างพระในใจตนเองและผู้อื่นเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของสาธุชนให้กว้าขวางออกไปทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๒. เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์ หรือวิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักปริยัติและปฏิบัติพระสัทธรรม และให้งดงามพร้อมด้วยศีลาจารวัตร เป็นแบบอย่างที่ดีแก่พุทธบริษัทและสาธุชนอื่น ให้สามารถเป็นที่พึ่งทางใจแก่สาธุชนได้อย่างแท้จริง ได้ช่วยกันสืบบวรพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๓. เพื่อรักษาและสืบต่อวิธีการปฏิบัติพระกัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าให้ถูกต้องและสมบูรณ์ตามที่หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้สั่งสอนถ่ายทอดไว้ และ

๔. เพื่อประดิษฐานปูชนียวัตถุที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ อันมีพระบรมสารีริกธาตุ และพระพุทธปฏิมาที่สำเร็จด้วยหินรัตนชาติ ได้แก่ "พระพุทธชัยมงคล" ซึ่งสำเร็จด้วยหยกพม่า ขนาดหน้าตัก ๕๓ เซ็นติเมตร สูงกว่า ๖๐ เซ็นติเมตร "พระธรรมกายชัยมงคล" พระคู่บารมีเบื้องขวาพระประธาน ซึ่งสำเร็จด้วยโลหะเนื้อดีสีดั่งทอง ขนาดหน้าตัก ๔๓ เซ็นติเมตร เป็นต้น เพื่อเป็นที่สักการะบูชาแก่สาธุชนโดยทั่วไป

กิจกรรมที่สำคัญที่ได้ดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เมื่อครั้งยังมีฐานะเป็นสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย มาจนถึงเป็นวัดในปัจจุบันนี้ มีดังต่อไปนี้คือ

๑. เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุสามเณร และอุบาสกอุบาสิกาสาธุชนโดยทั่วไป ปีละ ๒ ครั้ง คือ รุ่นกลางปี ระหว่างวันที่ ๑ - ๑๕ พฤษภาคม และรุ่นปลายปี ระหว่างวันที่ ๑ - ๑๕ ธันวาคม ของทุกปี ซึ่งได้เปิดการอบรมมาจนถึงบัดนี้เป็นจำนวน ๒๒ รุ่นแล้ว และมีพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และสาธุชนมาเข้ารับการอบรมจากทั่วประเทศ รุ่นละประมาณ ๖๐๐ - ๘๐๐ ท่าน โดยที่ผู้เข้ารับการอบรมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ค่ากินอยู่แต่ประการใด

๒. รับอบรมธรรมปฏิบัติแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานทั้งของทางราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ที่ขอมาเข้ารับการอบรมหลักสูตรพิเศษ เพื่อส่งเสริมศีลธรรมและพัฒนาจิตใจตลอดปี รวมทั้งการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อนในเดือนเมษายนของทุกปีอีกด้วย

๓. เผยแพร่ธรรมปฏิบัติทางสื่อมวลชนต่าง ๆ มีการเผยแพร่รายการธรรมปฏิบัติทางสถานีโทรทัศน์สีช่อง ๙ ของ อสมท. ทุกวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๒ และสัปดาห์ที่ ๕ ของเดือน ทางสถานีโทรทัศน์สีช่อง ๑๑ ของกรมประชาสัมพันธ์ ในทุกวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๔ ของเดือน และทางสถานีอื่น ๆ ในต่างจังหวัด ออกอากาศรายการธรรมสู่สันติทางสถานีวิทยุทั่วประเทศ ประมาณ ๓๐ สถานี และทางเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีนิตยสารธรรมกาย เป็นต้น

๔. การเผยแพร่ธรรมปฏิบัติและการบรรยายธรรมในต่างประเทศ ตามนโยบายของพระมหาเถรผู้ใหญ่ ได้แก่ การเผยแพร่และบรรยายธรรมในประเทศมาเลเซีย และประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในหมู่คนไทยและชาวต่างประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษา ทั้งในระดับชั้นปริญญาตรี โท เอก

๕. เป็นทั้งสำนักปฏิบัติพระสัทธรรม อันมีสมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน และทั้งสำนักศาสนศึกษาให้การศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณรภาคปริยัติ แผนกนักธรรม ชั้นนักธรรมตรี โท เอก และแผนกบาลีถึงชั้นประโยค ป.ธ. ๔ และกำลังขยายการศึกษาสูงขึ้นไปอีกตามกำลังทรัพยากรที่พอจะได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายและสาธุชนโดยทั่วไป

ซึ่งได้รับผลเป็นที่น่าพอใจแก่พระมหาเถระ อันมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ผู้มอบหมายนโยบายให้ และเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ผู้ดูแลกิจกรรมของสำนักปฏิบัติธรรมและเจ้าคณะปกครองทุกประการ

ปัจจุบันนี้ การก่อสร้างอุโบสถเสร็จพอใช้ทำสังฆกรรมได้แล้ว กำลังขอพระราชทานวิสุงคามสีมาอยู่ และได้ประดิษฐานพระพุทธปฏิมาประธานและพระคู่บารมีประธานแล้ว กรรมการจัดงานและทางวัดจึงมีความประสงค์จะประกอบพิธียกฉัตรขึ้นประดิษฐานเหนือพระปฏิมาประธาน เพื่อเป็นศิริมงคล และบัดนี้ได้เวลาอันเป็นอุดมมงคลฤกษ์แล้ว เกล้ากระหม่อมจึงขอประทานกราบทูลฝ่าพระบาทได้ทรงประกอบพิธียกฉัตรนี้ต่อไปด้วย

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ปกิณกะ

ธรรมบรรยาย
เรื่อง

การป้องกันและการแก้ไขปัญหาชีวิตในครอบครัวด้วยธรรม (ตอน ๒)

โดย
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

จริญพรญาติโยมท่านสาธุชนทุกท่าน วันนี้เราได้มีโอกาสมาพบกันอีกในหัวข้อสนทนาธรรมที่ว่า **การป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตในครอบครัวด้วยธรรมะ** อีกเช่นเคย สืบเนื่องมาแต่การสนทนาธรรม ในหัวข้อเดียวกันนี้ ซึ่งอาตมภาพได้กล่าวถึงปัญหาชีวิตครอบครัว หมายจำเพาะปัญหาชีวิตครอบครัวในส่วนที่เป็นของสามีภรรยาและในเรื่องเกี่ยวกับการเศรษฐกิจมาแล้วว่า ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำภายในครอบครัวนั้นมีมูลเหตุมาจากอะไร และมีวิธีป้องกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจครอบครัวได้อย่างไรโดยธรรม

ทีนี้ก็จะกล่าวถึงปัญหาชีวิตครอบครัวอีกประการหนึ่ง ซึ่งมักจะพบเห็นเกิดขึ้นเสมอ ๆ ในครอบครัว คือในระหว่างสามีภรรยาก็คือ **ปัญหาทางด้านจิตใจ** กล่าวคือปัญหาความสัมพันธ์อันดีในระหว่างครอบครัวที่จางหายไป และบางครอบครัวก็ถึงกับมีปัญหาแตกแยกเป็นเหตุเป็นปัจจัยกระทบกระเทือนถึงสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกหลานให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนตามไปด้วย เราจะเห็นว่าในเรื่องของจิตใจนั้น สามีและภริยาก่อนที่จะมาตกลงร่วมชีวิตกันนั้น ต้องมีความเข้าอกเข้าใจรักใคร่ปรองดองกันพอสมควร จึงจะมาตกลงใจที่จะมาใช้ชีวิตร่วมกัน อันนี้อาตมากล่าวถึงคนส่วนใหญ่ แต่ว่าพอปรากฏว่าเมื่อมาใช้ชีวิตร่วมกันมากเข้า ๆ แล้ว สิ่งที่น่าจะสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ความดี ความจริงใจที่มีต่อกันนี่มันจางหายไป ๆ และความที่จางหายไปนั้นผู้ชายมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีคุณภาพในทางสภาวะร่างกายและจิตใจดีกว่ามั่นคงกว่าผู้หญิง แต่ในขณะเดียวกันนั้นผู้หญิงเมื่อแต่งงานไปแล้วมีสภาพ

ในทางสรีระร่างกายที่ย่อหย่อนลงไปตามวัยเร็วยิ่งกว่าผู้ชาย เพราะสภาพสังขารร่างกายของผู้หญิงโดยส่วนรวมเป็นเช่นนั้น เป็นเหตุให้สภาพจิตใจก็พลอยอ่อนแอตามไปด้วย และนี้เป็นเหตุเป็นปัจจัยที่แทรกซ้อนอยู่ในปัญหาชีวิตด้านจิตใจ เราจะพบว่าถ้าว่าครอบครัวใดหรือคู่สามีภรรยาใดเมื่อใช้ชีวิตร่วมกันไปแล้วถ้ายังคงดำรงคุณความดีความจริงใจต่อกันดีอยู่ครอบครัวนั้นมีความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป **แม้จะยากดีมีจน ถ้าเข้าใจต่อกันและ จริงใจต่อกัน รู้จักมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันปฏิบัติต่อกันด้วยดีแล้วก็จะมีความสุข สุขเสียยิ่งกว่าบุคคลที่อยู่ในฐานะที่มีเงินทองมากมายหรือมียศฐาบรรดาศักดิ์มากมาย แต่หาความสุขไม่ได้** ความสุขนั้นคือความสันติสุขนี่หาไม่ได้ เรามาดูว่าความสันติสุขมีไม่ได้หนักๆ เข้ากลายเป็นปัญหาแตกแยกภายในครอบครัวเพราะเหตุไร?

ปัญหาแตกแยกภายในครอบครัวเป็นเพราะเหตุใดนั้น ที่เห็นอยู่เสมอก็เพราะความทุศีลอีกแหละโดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่หมกมุ่นอยู่ในกามคุณ ไม่ว่าชายก็ดีหญิงก็ดี ถ้าหากว่าไปหมกมุ่นอยู่แต่ในกามคุณ หนัก ๆ เข้าความเคยชินในด้านก่อให้เกิดความปรารถนา ความต้องการ ที่เรียกว่า **"ตัณหา"** ที่จะเสพ ใหม่ ๆ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ถ้าว่าฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายมีความรู้สึกอันนี้คือมีตัณหาทะยานอยากอยู่เสมอหรือ เรียกว่าตัณหาราคะอยู่เสมอละก็ เป็นเหตุให้ทะยานอยากไปในพัสดุกาม คือว่าไปหาสุขนอกบ้านมากขึ้นเพียงไร นี่ย่อมนำซึ่งความทุกข์

เดือดเนื้อร้อนใจแก่ คู่สมรส และสมาชิกในครัวเรือนเฉพาะอย่างยิ่งคือบุตรมากทีเดียว

เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่อง "ทุศีล" จึงเป็นปัญหาสำคัญที่**สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า**ได้แสดงว่า **ถ้าครอบครัว**หรือ**วงศ์ตระกูลใดมีบุรุษหรือสตรี** หรือ**ตั้งบุรุษหรือสตรีผู้ทุศีลให้เป็นใหญ่** คือ**ให้เป็นพ่อบ้านแม่เรือนแล้ว ตระกูลนั้นตั้งอยู่ไม่ได้นาน** เพราะจะต้องเสื่อมเสียทั้งทรัพย์สินและชื่อเสียงเกียรติคุณความดีของตระกูลนั้นจะต้องถึงซึ่งความย่อยยับไปในที่สุด ความทุศีลไม่แต่เพียงเท่านั้นที่นำความทุกข์เดือดเนื้อร้อนใจมาสู่คู่สมรส ยังมีข้ออื่น ๆ อีกแม้กระทั่งการติดอบายมุขอย่างอื่น เช่นเป็นผู้ติดสุรายาเมาเป็นผู้ติดเที่ยวกลางคืน เป็นผู้ติดการพนัน ซึ่งมีผลให้ทั้งระบบเศรษฐกิจภายในครอบครัวเสียหาย ตกต่ำแล้วยังทำลายสุขภาพกายทั้งตนเองและผู้อื่นที่ต้องมีความเดือดเนื้อร้อนใจไปด้วย และทำลายสุขภาพจิตด้วย เรียกว่าเป็นมูลเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความแตกแยกได้ เพราะว่า**บุคคลที่ว่าถ้าลอง**

ติดไปในด้านกามคุณ ติดไปในทางเที่ยวกลางคืน ติดไปในทางเสพสิ่งเสพติดมึนเมาให้โทษอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ติดการพนันแล้ว ไม่ฟังใคร ใครจะพูดดีเท่าไหร่ไม่ฟังทั้งนั้น เมื่อพูดด้วยดีแล้วไม่ฟังกัน อีกฝ่ายย่อมมีความทุกข์ และเมื่อได้รับความกระเทือนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทั้งทางด้านจิตใจแน่นอนว่าความทุกข์เดือดร้อนก็ต้องเกิดขึ้นและอาจถึงการแตกแยกได้ นี่ว่าแต่เฉพาะเรื่องศีลข้อเดียว

อีกประการหนึ่งก็คือว่า**อยู่ด้วยกันนาน ๆ ไปในบางรายขาดความเห็นอกเห็นใจกัน ขาดความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นสุขขาดความเวทนาสงสารเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งเป็นทุกข์** โดยที่บุคคล**ฝ่ายที่ขาดเมตตา กรุณาธรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายสามีหรือเป็นภรรยาเป็นบุคคลที่ไม่มีความรับผิดชอบ ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ขาดความรับผิดชอบต่อคู่สมรส** และ**แม้แต่ต่อบุตรหลานของตนเอง** อันนี้เรามักจะพบเห็น อันนี้เพราะอะไร? **เพราะว่าบุคคลผู้เป็นใหญ่ในครัวเรือนไม่ว่าจะเป็นสามีหรือภรรยานั้น เป็นผู้ที่ลุแก่อำนาจราคะ โลภะ โทสะ โมหะคือความหลง หลงตนเอง หลงแก่หลงตาย** แล้วก็**เอาแต่ใจของตัวเองเป็นใหญ่** ที่ชื่อว่า **"อัตตาธิปไตย" จะทำอะไรก็เอาตามอารมณ์ของตนไม่สนใจใครทั้งนั้น** สมาชิกในครัวเรือน คู่สมรส ลูกหลานครอบครัวจะเป็นอย่างไรก็ช่าง ขอให้ตัวเองมีความสุขก็แล้วกันประเภทนี้มีอยู่ ถ้าว่ามีบุคคลที่เป็นพ่อบ้านแม่เรือนหรือเป็นผู้ที่มีอำนาจในครอบครัวนั้นเป็นบุคคลที่ลุแก่ราคะ โลภะ โทสะ โมหะ และถืออัตตาธิปไตยคือถือตนเป็นใหญ่แล้ว อันนี้นำความกระทบกระเทือนมาสู่ครอบครัว ทั้งบางทีก็กระทบกระเทือนถึงร่างกายด้วยนะ อาจจะมีการทะเลาะเบาะแว้งทุบตีกันได้ บางทีก็รำมวยใส่กันเชียวละ อย่างนี้เป็นต้น และก็ถึงจิตใจที่สำคัญที่สุดก็จิตใจ เป็นผู้ที่ไม่เห็นอกเห็นใจผู้อื่นเอาแต่ใจตน ขาดเมตตากรุณาพรหมวิหารนั่นเองเพราะฉะนั้นข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญสำหรับการครองเรือนถ้าหากว่าผู้ใดมีเมตตากรุณาพรหมวิหารธรรมคือรู้จักรักจริงใจต่อครอบครัว รู้จักเวทนาสงสารคู่สมรสหรือบุคคลในครอบครัวนั้นว่า ความสุขใคร ๆ ก็ปรารถนาถ้ารู้จักเห็นใจซึ่งกันและกันอยากจะปรารถนาที่จะให้สมาชิกในครัวเรือนของเรามีความสุข อย่าได้มีความทุกข์ ก็ย่อมประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางแห่ง **"ธรรมาธิปไตย"** ไม่เป็นอัตตาธิปไตย คือไม่เอาแต่ใจตน แต่ถือธรรมะเป็นใหญ่ **เพราะฉะนั้นคู่สมรสใดที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา แล้วประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความจริงใจที่เรียกว่า "สัจจะ" จริงใจต่อกันแล้ว ครอบครัวนั้นก็จะมีความสุข จะยากดีมีจนอย่างไรก็มีความสุข แต่ถ้าหากว่าขาดคุณธรรมดังกล่าวนี้แล้ว ต่อให้อยู่ในฐานะไหนก็ต้องเป็นทุกข์** ไม่ฝ่ายหนึ่งทุกข์ก็อีกฝ่ายหนึ่งทุกข์ หรือไม่ก็ทุกข์ทั้ง ๒ ฝ่าย แต่แน่ละที่ต้องมีฝ่ายหนึ่งทุกข์

เมื่อมาเห็นเหตุเห็นปัจจัยว่า **"ความทุศีล"** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง**ความหมกมุ่นอยู่ในกิเลสกาม ความติดอบายมุข เป็นนักเลงผู้หญิง นักเลงสุรา นักเลงการพนัน ติดเที่ยวกลางคืนทั้งหลาย** เหล่านี้**เป็นเหตุเป็นปัจจัยกระทบกระเทือนถึงทั้งเศรษฐกิจฐานะใน**

ครอบครัวด้วย กระทบกระเทือนถึงร่างกายและจิตใจของคู่สมรสหรือ**สมาชิกในครัวเรือนด้วย** และเห็นต่อไปว่า**ความไม่รู้จักเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันไม่มีความจริงใจต่อกัน ไม่ประพฤติปฏิบัติต่อกันเยี่ยงคู่สามีภรรยาที่ดีแล้ว ครอบครัวนั้นมีแต่ความทุกข์และทุกข์หนัก ๆ เข้าก็ถึงความแตกแยก แตกแยกหนัก ๆ เข้าก็เดือดร้อนไปทั่ว** อาตมาจึงใคร่จะแนะนำธรรมะที่จะนำมาป้องกันแก้ไขปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์อันดีต่อกันหรือความแตกแยกภายในครัวเรือน ให้มันดีขึ้นหรืออย่าให้มันเสียลง ให้มันมีแต่ความรุ่งเรืองสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป คือ **พึงเป็นผู้มีศีล อย่างน้อยศีล ๕** และโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกาเมสุมิจฉาจาร **พึงเป็นผู้มีความสันโดษในคู่สามีภรรยาของตน** ถ้าว่าไม่มีความสันโดษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีความสันโดษแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งเป็นทุกข์เดือดร้อนเสมอไป ที่อาตมาพูดนี่ไม่ใช่ว่าตลอดชีวิตอาตมาจะเป็นคนดีมาตลอดหามิได้ ได้ผ่านความที่ไม่ดีความไม่ถูกต้องในสมัยที่เป็นฆราวาสมาแล้ว เห็นความทุกข์เดือดเนื้อร้อนใจทั้งฝ่ายคู่สมรสและแม้ฝ่ายตนเอง ตลอดทั้งลูกหลานมาแล้ว จึงได้ขอแนะนำท่านทั้งหลายว่า จงเป็นผู้มีศีลอย่างน้อยศีล ๕ ให้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกาเมสุมิจฉาจารพึงเป็นผู้มีความสันโดษในคู่สามีหรือภรรยาของตน และนั่นแหละก็จะเป็นความสันติสุขอย่างยิ่ง **พึงมีความจริงใจ มีสัจจะต่อกัน** เราเคยสัญญากันไว้อย่างไรในทางที่ถูกที่ต้อง ในทางที่ควร ก็ควรจะยอมรับและปฏิบัติตามนั้น และ**พึงเป็นผู้มีธรรมเป็นใหญ่ กว่าการถือเอาอารมณ์หรือใจตนเองเป็นใหญ่** กล่าวคือ**เป็นผู้มี "ธรรมาธิปไตย" อย่าเป็นผู้ที่มี "อัตตาธิปไตย" เอาแต่ใจตัวเป็นใหญ่**

นอกจากนั้นข้อประพฤติปฏิบัติที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาในครัวเรือนอีกคือ **พึงเป็นผู้มีพรหมวิหารธรรม มีเมตตากรุณาธรรม รู้จักรักครอบครัว ปรารถนาจะให้ครอบครัวมีความสุข รู้จักเวทนาสงสารสมาชิกในครัวเรือน อย่าได้คิดให้เขาเป็นทุกข์**หรือ**อย่ายินดีเมื่อเขาเป็นทุกข์** และ**พึงให้มีมุทิตาพรหมวิหารต่อกัน** คือว่าเมื่อทั้ง ๒ ฝ่ายต่างปรารถนาดีต่อกัน ก็ย่อมจะมีความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป พึงยินดี

พึงอนุโมทนาพึงส่งเสริมให้มีเช่นนั้นได้

สำหรับธรรมะอีก ๒-๓ ประการที่จะนำมากล่าวก็ล้วนแต่เป็นธรรมะที่จะนำความสันติสุขและร่มเย็นมาสู่ครอบครัวคือ รู้จักมี **"ขันติ" ความอดทน อดกลั้น** ที่ใจมักจะใฝ่ไปในความชั่ว และต้องหักห้ามใจ ต้องฝืนใจที่จะประพฤติความดีต่อกัน ไม่ทำลายซึ่งกันและกัน และแม้แต่ในการดำเนินชีวิตก็ต้องมีความอดทน มีความอุตสาหะวิริยะในการประกอบกิจการงานที่ชอบ และก็มีความอดทน อดทนน่ะ **"อดทนต่อกันและกัน"** นะ การอยู่ในครัวเรือนต้องอดทนกันนะ เพราะว่าใครจะทำให้ถูกใจกันหมดทั้ง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันต้องมีเรื่องที่ว่าบางอย่างมีความเห็นแตกแยกกันบ้าง แต่ว่าให้สามารถที่จะพออดทนกันได้ และก็พึงอดทนซึ่งกันและกัน แล้วก็**พึงช่วยกันถนอมรักษาน้ำใจซึ่งกันและกัน ไม่ต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องอดทนอดกลั้นอย่างยิ่งแล้ว ตนเองก็หาความสุขอยู่บนความทุกข์ของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำร้ายทำลายจิตใจของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ตลอดเวลา** อันนี้เป็นการกระทำที่ไม่ถูกไม่ควร นี่แหละได้ชื่อว่าเป็นผู้มี **"ธรรมาธิปไตย"**

นอกจากนั้นเป็นผู้ที่มี**"ความข่มใจ"** และมี**"ความเสียสละ"** ข่มใจนี่ข่มใจอย่างไร? ข่มใจว่า ถ้าเผื่อว่ามันจะมีเรื่องกระทบกระเทือนใจกันบ้าง เราก็อย่าถือสากันมาก ให้ละวางกันไปบ้าง คือ**ให้รู้จักหนวกบ้าง บอดบ้าง** คือ**ไม่เอาเรื่องไปเสียทั้งหมด อภัยให้แก่กันบ้าง** อย่างนี้แล้วละก็ไม่มีปัญหา และก็**รู้จักเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อคู่สมรสของเรา** ถ้าอย่างนั้นแล้วละก็ดีหนักหนาเชียว แล้วอันหนึ่งอาตมาใคร่จะเจริญพรให้ทราบ **"ใจมันต่อใจ" ถ้าหากฝ่ายหนึ่งทุ่มเทจิตใจให้ด้วยความเสียสละ ด้วยความจริงใจ ด้วยความปรารถนาดีต่อกัน** แน่นอน**ย่อมได้รับความรักความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่ออีกฝ่ายหนึ่งแน่นอน เพราะใจมันต่อใจ แต่ถ้าว่าไม่จริงใจต่อกัน ไม่ซื่อต่อกันแล้ว** มันก็แตกแยกกันแน่ **แล้วจะให้เขามารักเราฝ่ายเดียว จงรักภักดีต่อเราฝ่ายเดียวเป็นไปไม่ได้** และ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมเป็นข้อธรรมะ เป็นข้อปฏิบัติเอาไว้เรียกว่า "ทิศ ๖" สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงเอาไว้ถึง **"ทิศเบื้องหน้า"** คือ**ข้อปฏิบัติระหว่างสามีภรรยา**ว่า **สามีนั้นพึงอุปการะภรรยาด้วยการยกย่องนับถือว่านี่คือภรรยาของเรา ไม่ใช่ไม่ให้เกียรติภรรยา** บางคนนี่อยู่กับภรรยาแล้วไม่ให้เกียรติภรรยาตามที่ควรตามที่เหมาะสม แน่ละแล้วจะไปเอาความจงรักภักดีจากภรรยาได้อย่างไร เพราะฉะนั้น**การให้เกียรติแก่ภรรยา การนับถือว่าเป็นภรรยานี่เป็นทั้งวัฒนธรรม**และ**เป็นคุณธรรมด้วย ที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนแนะนำให้ฝ่ายสามีพึงปฏิบัติต่อภรรยาและไม่ให้ลบหลู่ดูหมิ่นภรรยาด้วย** บางคนเห็นภรรยาเป็นช้างเท้าหลัง ไม่ใช่แต่หลังอย่างเดียวแล้วอยู่เมืองไหนไม่รู้ อย่างนี้เป็นต้น ลบหลู่ดูหมิ่นภรรยา แล้วจะได้เรื่องอย่างไร ปัญหาระหองระแหงมันต้องมีแน่

นอกจากนั้น**อย่าประพฤติล่วงใจภรรยา** เพราะว่าสามีภรรยานี่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันนี้มันหมดสมัยเสียแล้วที่ว่าอะไรสามีทำได้แต่ภรรยาทำไม่ได้

ความเป็นจริงแล้วสามีภรรยาต่างก็มีหัวใจมีก้อนเลือดก้อนเนื้อเหมือนกัน มีความรู้สึกเหมือนกัน สามีไปหาความสุขภายนอก ภรรยาก็ต้องช้ำใจ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราเสียบ้างว่า ถ้าภรรยาเราเป็นเช่นนี้บ้างเราจะเป็นอย่างไร ก็โมโหเหมือนกัน แบบเดียวกัน เพราะฉะนั้นความประพฤตินอกใจซึ่งกันและกันนี่ไม่พึงมี และก็**พึงให้ในสิ่งที่ควรให้แก่ภรรยา** เช่น เครื่องแต่งกายหรือของฝากของติดมือ สินน้ำใจอะไรก็แล้วแต่ เล็ก ๆ น้อย ๆ น่ารักกระจุ๋มกระจิ๋ม มันก็ช่วยให้ชีวิตครอบครัวดีขึ้น แล้วก็มีความรัก จงรักภักดีต่อกัน ส่วนว่า**ฝ่ายภรรยานั้นเมื่อสามีบำรุงด้วยอย่างนี้แล้ว ภรรยาควรจะเป็นผู้จัดงานที่ดี** ไม่ใช่ว่าทิ้งให้บ้านเรือนรกรุงรัง หรือว่ามีหน้าที่กิจการงานใดก็ไม่ดูแลให้เรียบร้อย อย่างนี้ก็ใช้ไม่ได้ และนอกจาก**นั้นพึงเป็นผู้สงเคราะห์บุคคลคนข้างเคียงของสามี** เช่น ญาติหรือพี่น้องด้วยดี ไม่ใช่ว่าไม่เอาไหนเลย อย่างนี้ก็ใช้ไม่ได้ และถ้าว่าเป็นอย่างนั้นแล้ว จะไปโทษว่าสามีนั้นไม่ให้เกียรติแก่เราก็ไม่ได้ เพราะว่าเราทำไม่ดี และ**ให้รู้จักรักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้มิให้สูญหายไป** ไม่ใช่ว่าเป็นแม่กระเฉอก้นรั่ว ใช้จ่ายทรัพย์เกินตัวหรือสุรุ่ยสุร่าย และประการสำคัญพึงเป็นผู้ขยันหมั่นเพียรในกิจการงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการงานในบ้านให้เรียบร้อย **ดูแลทั้งสารทุกข์สุขดิบของสามีและบุตรอย่างดี** ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว ครอบครัวผาสุกแน่

วันนี้อาตมาก็ได้แนะนำ**ธรรมะที่จะนำมาซึ่งความสันติสุขและร่มเย็นภายในครอบครัวว่าให้ปฏิบัติต่อกัน ด้วยความจริงใจ ด้วยความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันแล้วก็ความสงบสุขในครอบครัว ความสันติสุข และร่มเย็น ย่อมเกิดมีเป็นที่สุขกายสุขใจด้วยกันทุกฝ่าย** ด้วยประการฉะนี้ อาตมภาพขอความสุขสวัสดีจงมี แด่ท่านผู้ชมทุกท่าน เจริญพร

■ ■ ■ ■

ศักดิ์สิทธิ์ อุดมสมบูรณ์

วิธีพิจารณาอริยสัจ ๔ เจริญฌาน สมาบัติ เข้ามรรคผล*

(สำหรับผู้เจริญภาวนาได้ถึงธรรมกายแล้ว)

โดย
พระเดชพระคุณ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)
หลวงพ่อวัดปากน้ำ

คำนวณรู้ที่ตรัสรู้ในนิโรธของพระพุทธเจ้านับไม่ถ้วน และจักรพรรดิ (ภาคผู้เลี้ยง)นับอสงไขย อายุธาตุ อายุบารมีไม่ถ้วน จนตกศูนย์ ถึงอายตนนิพพานเป็นแล้ว ให้ซ้อนหยุดนิ่งแน่นที่กลางของกลางพระพุทธเจ้า ต้นธาตุต้นธรรม หยุดนิ่ง ฟังรู้ ที่ตรัสรู้ในนิโรธของพระพุทธเจ้า ถึงต้นในต้นธาตุต้นธรรม เป็นธาตุล้วนธรรมล้วนต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด หยุดในหยุดกลางของหยุด ถึงแล้วแล(เป็น)อยู่

---

* จากหนังสือ ***มรรคผลพิสดาร (รวมเล่ม ๑-๒-๓)*** โดย หลวงพ่อวัดปากน้ำ ***พระมงคลเทพมุนี*** (สด จนฺทสโร), พ.ศ. ๒๕๒๘

ใช้ตา (ญาณ) พระธรรมกาย ดูอริยสัจของกายมนุษย์ให้เห็นจริงว่า ความ เกิด แก่ เจ็บ ตายของมนุษย์เป็น"**ทุกข์**"

สิ่งที่เรียกว่าเป็น "**ความเกิด**" นั้น มีลักษณะเป็นดวงกลมใสขนาดเล็กเท่าเมล็ดโพธิ์ ขนาดโตเท่าดวงจันทร์สีขาวบริสุทธิ์ ดวงเกิด(ของลูก)นี้จะเริ่มมาจดศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์(ของแม่) ในเวลาที่กายมนุษย์(ของแม่)มีอายุครบ ๑๔ ปีขึ้นไป ดวงนี้เองเป็นดวงเริ่มเกิดของมนุษย์ทุกคน ถ้าดวงนี้ไม่มาจดกลางดวงธรรมของมนุษย์กายมนุษย์ก็จะมาเกิดไม่ได้ เมื่อกายธรรมดู "**ความเกิด**" ดู "**เหตุที่จะทำให้เกิด**" (กมฺมํ เขตฺตํ, ตณฺหา สิเนหํ, วิญฺญาณํ พีชํ) เห็นตลอดแล้วก็ดู"**ความแก่**" ต่อไป

ความแก่นี้ซ้อนอยู่ในกลางดวงของความเกิด เป็นดวงกลมขนาดโตเท่าดวงจันทร์ ขนาดเล็กก็เท่าฟองไข่แดงของไข่ไก่ **สีดำเป็นนิลแต่ไม่ใส** เวลาที่ดวงแก่นี้ยังเล็กก็เป็นเวลาที่ยังเป็นเด็ก เริ่มแก่ ถ้าดวงแก่นี้ยิ่งโตขึ้นกายก็ยิ่งแก่เข้าทุกที ดวงแก่นี้เองที่เป็นเหตุให้ร่างกายทรุดโทรม

เมื่อแก่มากขึ้นแล้วก็ต้องมีเจ็บ เพราะ "**ดวงเจ็บ**" ซ้อนอยู่ในกลางดวงแก่นั้นเอง เป็นดวงกลมขนาดเท่า ๆ กับดวงเกิด **ดวงเจ็บสีดำเข้มยิ่งกว่าดวงแก่ ขณะเมื่อดวงเจ็บนี้ มาจดเข้าในศูนย์กลางดวงแก่ เข้าเวลาใด กายมนุษย์ก็จะต้องเจ็บทันที**

เมื่อดวงเจ็บนี้มาจดหนักเข้า "**ดวงตาย**" ก็ซ้อนเข้าอยู่กลางดวงเจ็บ เป็นดวงกลมขนาดเล็กโตเท่า ๆ กับดวงเจ็บ แต่มี**สีดำใสประดุจนิล**ทีเดียว **เมื่อดวงนี้**

เข้ามาจดกลางดวงเจ็บแล้ว จดตรงหัวต่อ คือระหว่างศูนย์กลางของดวงธรรมของกายมนุษย์กับกายทิพย์ พอมาจดเข้าเท่านั้น หัวต่อของมนุษย์กับทิพย์ก็ขาดจากกัน เมื่อกายมนุษย์ไม่เนื่องกับกายทิพย์ได้แล้ว กายมนุษย์ก็จะต้องตายทันที

เมื่อเห็นด้วยตาธรรมกายและรู้ด้วยญาณของธรรมกายว่าความเกิด แก่ เจ็บ ตาย นี้ไม่เที่ยงไม่แน่นอนจริงแล้ว รู้เห็นตามจริงเช่นนี้ชื่อว่า **สัจญาณ** เมื่อตาธรรมกายเห็นว่าความเกิด แก่ เจ็บ ตาย นี้เป็นทุกข์จริง เป็นสิ่งสมควรรู้ ชื่อว่า **บรรลุกิจญาณ** และความทุกข์ทั้งหมดเหล่านี้เราก็ได้พิจารณาเห็นชัดแจ้ง รู้ชัดเจนมาแล้ว ชื่อว่า **บรรลุกตญาณ** เช่นนี้เรียกว่า**พิจารณาทุกขสัจซึ่งเป็นไปในญาณ ๓**

ส่วน "**ดวงสมุทัย**" นั้นมีอยู่ ๓ ดวง เป็นดวง**กามตัณหา ภวตัณหา** และ**วิภวตัณหา** อยู่ในศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย ขนาดโตเท่าดวงพระจันทร์และขนาดเล็กเท่าเมล็ดโพธิ์ เหมือนกันทั้งหมดซ้อนกันอยู่ สำหรับดวงข้างนอกมีสีดำเข้ม แต่

อีก ๒ ดวงนั้น ก็ยิ่งมีความละเอียดและความดำมากกว่ากันเข้าไปเป็นชั้น ๆ เมื่อเห็นด้วยตาและรู้ด้วยญาณของธรรมกายเช่นนี้ รู้ว่าเพราะสมุทัย นี้จึงทำให้ทุกข์เกิดเป็นของจริงเช่นนี้ เรียกว่า **สัจญาณ** เมื่อรู้แล้วพากเพียรละ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งควรละเช่นนี้ เรียกว่า **กิจญาณ** เมื่อละสมุทัยได้ขาดแล้ว ชื่อว่า **กตญาณ** เช่นนี้เรียกว่า **พิจารณาสมุทัยซึ่งเป็น ไปในญาณ ๓**

เมื่อมีสมุทัยเกิดขึ้นแล้ว ต้องดูให้รู้ถึงวิธีดับเหตุแห่งทุกข์อันนี้ให้ได้ตลอด ที่เรียกว่า "**นิโรธ**" นิโรธนี้เป็นดวงกลมใสอยู่ในศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ขนาดวัดตัดกลาง ๕ วา ขณะเมื่อมีนิโรธแล้วสมุทัยย่อมหมดไป เหมือนรัศมีของพระอาทิตย์ที่ขจัดความมืดให้หายไปฉะนั้น เมื่อเห็นด้วยตาและรู้ด้วยญาณธรรมกายว่า ความดับไปแห่งสมุทัย เป็นนิโรธจริงชื่อว่า **สัจญาณ** และนิโรธนี้เป็นสิ่งควรทำให้แจ้งชื่อว่าเป็น **กิจญาณ** เมื่อรู้เห็นตลอดแล้วชื่อว่าทำให้แจ้งซึ่งนิโรธแล้วจัดเป็น **กตญาณ** เช่นนี้ เรียกว่า **ได้พิจารณาซึ่งนิโรธอันเป็นไปในญาณ ๓**

เมื่อทำนิโรธความดับให้แจ้งได้แล้ว ก็จะพึงทำ "**มรรค**" ให้เกิดขึ้น มรรคนี้ก็คือดวงศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งอยู่ในศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ซึ่งเจริญแก่กล้าขึ้นเป็นอริยมรรค มีองค์ ๘ ของธรรมกาย คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว(ศีล), สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ(สมาธิ), และ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป (ปัญญา) นั่นเอง มีสัณฐานกลมใสบริสุทธิ์ยิ่งนัก ขนาดเท่ากันกับหน้าตักของธรรมกาย เมื่อได้เห็นด้วยตา ได้รู้ด้วยญาณของธรรมกายแน่ชัดแล้ว รู้แน่ว่าสิ่งนี้เป็นมรรคจริง ชื่อว่าเป็น **สัจญาณ** เมื่อมรรคนี้เป็นของจริง ก็เป็นทางควรดำเนินให้เจริญขึ้น ชื่อว่าเป็น **กิจญาณ** เมื่อได้รู้เห็นตลอดด้วยตาและญาณของธรรมกายถึงมรรคนี้ว่า ได้ดำเนินให้เจริญขึ้นแล้วนี้ ชื่อว่าเป็น **กตญาณ** เช่นนี้ชื่อว่า**ได้เห็นมรรค พร้อมทั้งรู้เป็นไปในญาณ ๓** ฉะนี้

เดินฌานสมาบัติเข้ามรรคผล

ให้ตา (ญาณ) พระธรรมกายแทงตลอดอริยสัจที่กลางกายมนุษย์ เห็นอริยสัจเหล่านี้พร้อมกับเดินสมาบัติ เมื่อ**อริยมรรคเกิดและเจริญขึ้น ปหานสัญโญชน์เบื้องต่ำ ๓ ประการ** คือ **สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา** และ **สีลัพพตปรามาส**ได้ และหยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ธรรมกายก็ตกศูนย์เป็นดวงใส วัดผ่าศูนย์กลาง ๕ วา ในไม่ช้าศูนย์นั้นก็กลับเป็นธรรมกายหน้าตักกว้าง ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม นี้เป็น**พระโสดาปัตติมรรค** แล้วเข้าผลสมาบัติ ธรรมกายตกศูนย์ ปรากฏเป็น**ธรรมกายพระโสดาปัตติผล**

แล้วธรรมกายพระโสดานั้นเข้าฌาน ดูอริยสัจของกายทิพย์ให้เห็นจริงในทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วเมื่อ**อริยมรรคเกิดและเจริญขึ้น กำจัดโลภะ โทสะ โมหะ ให้เบาบางลงยิ่งไป กว่าอีก** และหยุดนิ่งถูกส่วนเข้าธรรมกายพระโสดา ก็ตกศูนย์เป็นดวงใส วัดผ่าศูนย์กลางได้ ๑๐ วา ในไม่ช้าศูนย์นั้นก็กลับเป็นธรรมกาย หน้าตักกว้าง ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูม **นี่เป็นพระ**

สกิทาคามิมรรค แล้วเข้าผลสมาบัติ ธรรมกายตกศูนย์ ปรากฏเป็น**ธรรมกายพระสกิทาคามิผล**

แล้วธรรมกายพระสกิทาคามีนั้นเข้าฌาน ดูอริยสัจของกายรูปพรหมให้เห็นจริงในทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เมื่อ**อริยมรรคเกิดและเจริญขึ้น ปหาน สัญโญชน์เบื้องต่ำ อีก ๒** คือ **ปฏิฆะ** และ **กามราคะ**ได้ พร้อมกับอวิชชาก็เบาบางลง หยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ธรรมกายพระสกิทาคามีก็ตกศูนย์เป็นดวงใส วัดผ่าศูนย์กลางได้ ๑๕ วา ในไม่ช้าศูนย์นั้นก็กลับเป็นธรรมกาย หน้าตักกว้าง ๑๕ วา สูง ๑๕ วา เกตุดอกบัวตูม **นี่เป็นพระอนาคามิมรรค** แล้วเข้าผลสมาบัติ ธรรมกายตกศูนย์ ปรากฏเป็น**ธรรมกายพระอนาคามิผล**

แล้วธรรมกายพระอนาคามีนั้นเข้าฌานดูอริยสัจของกายอรูปพรหมให้เห็นจริงในทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เมื่อ**อริยมรรคเกิดและเจริญขึ้น ปหาน สัญโญชน์เบื้องสูงอีก ๕** คือ **รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจกุกกุจจะ** และ **อวิชชา**ได้ หยุดนิ่ง

ถูกส่วนเข้าธรรมกายพระอนาคามีก็ตกศูนย์เป็นดวงใส วัดผ่าศูนย์กลางได้ ๒๐ วา ในไม่ช้าศูนย์นั้นก็กลับเป็นธรรมกาย หน้าตักกว้าง ๒๐ วา สูง ๒๐ วา เกตุดอกบัวตูม **นี่เป็นพระอรหัตมรรค** แล้วเข้าผลสมาบัติ ธรรมกายตกศูนย์ ปรากฏเป็น**ธรรมกายพระอรหัตผล** แล้วก็ตกศูนย์เป็น**ธรรมกายพระนิพพาน** (สอุปาทิเสสนิพพาน) ต่อไปตามลำดับ

เมื่อได้กายพระอรหัตแล้ว ให้เดินละเอียดเข้าไปจนกายนั้นพิสดารมากขึ้นเป็น เถา ชุด ชั้น ตอน ภาค พืด จองถนน พิสดาร ปาฏิหาริย์ ทับทวี ให้คำนวณเข้ามาทั้งอดีต ปัจจุบัน อนาคต ทับทวีต่อไปหลายชนเท่านับอสงไขย อายุธาตุ อายุบารมี ไม่ถ้วน ตกศูนย์เข้าอายตนนิพพานแล้ว ซ้อนหยุดนิ่งแน่นกลางของกลางพระนิพพาน คือธรรมกายตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ที่เห็นประทับอยู่บนรัตนบัลลังก์ แวดล้อมด้วยพระนิพพาน คือธรรมกายตรัสรู้ของพระอรหันต์ขีณาสพ ที่เข้าอนุปาทิเสสนิพพาน ประทับเข้านิโรธสงบตลอดกันหมด แวดล้อมอยู่โดยรอบ ห่างกันชั่วกึ่งองค์ฌาน

คำนวณรู้ที่ตรัสรู้ในนิโรธของพระพุทธเจ้านับไม่ถ้วน และจักรพรรดิ (ภาคผู้เลี้ยง) นับอสงไขยอายุธาตุอายุบารมีไม่ถ้วน จนตกศูนย์ ถึงอายตนนิพพานเป็นแล้ว ให้ซ้อนหยุดนิ่งแน่นที่กลางของกลางพระพุทธเจ้า ต้นธาตุต้นธรรม หยุดนิ่ง ฟังรู้ ที่ตรัสรู้ในนิโรธของพระพุทธเจ้า ถึงต้นในต้นธาตุต้นธรรม เป็นธาตุล้วนธรรมล้วนต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียดหยุดในหยุดกลางของหยุด ถึงแล้วแล(เป็น)อยู่

อาการบรรลุมรรคผลนิพพานแต่ละขั้นตอนนั้น

จากขั้นอริยมรรคถึงอริยผลนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ส่วนที่จะบรรลุพระอริยมรรค-ผล แต่ละระดับหนึ่ง ๆ ไปสู่ระดับที่สูงกว่า คือจากพระโสดาบัน-พระสกิทาคา-พระอนาคามี ถึงพระอรหัต นั้น บ้างก็ค่อยเป็นไปทีละชั้น บ้างก็ผ่านถึงชั้นสูงต่อ ๆ ไปทันที ก็มี แล้วแต่วาสนาบารมีของแต่ละท่าน

สรุป การแทงตลอดอริยสัจ ทำให้มีปัญญารู้ญาณ ๓ ญาณ คือ

มีปัญญารู้ว่า การเกิด แก่ เจ็บ ตายนี้ไม่เที่ยง ไม่แน่นอนจริง รู้ว่าสมุทัยทำให้เกิดทุกข์จริง นิโรธสามารถดับทุกข์ได้จริง มรรคเป็นทางหลุดพ้นได้จริง เรียกว่า **สัจญาณ**

มีปัญญารู้ว่า การเกิด แก่ เจ็บ ตายนี้เป็นทุกข์จริง เป็นสิ่งควรรู้ รู้ว่าสมุทัยเป็นสิ่งควรละ รู้ว่านิโรธเป็นสิ่งที่ควรทำให้แจ้ง และรู้ว่ามรรคเป็นทางที่ควรเจริญ เรียกว่า **กิจญาณ**

มีปัญญารู้ว่า ได้รู้ทุกข์ชัดเจนแล้ว ละสมุทัยได้ขาดแล้ว สามารถทำนิโรธให้แจ้งได้แล้ว และสามารถทำมรรคให้เจริญได้แล้ว เรียกว่า **กตญาณ**

ในการปฏิบัติจริง ๆ เมื่อปฏิบัติถึงดวงทุกข์ก็จะกำหนดรู้ทุกข์ทั้งในแง่สัจญาณ กิจญาณ และกตญาณ เมื่อถึงสมุทัย นิโรธ มรรค ก็จะกำหนดรู้ได้เช่นเดียวกัน ญาณทั้งสามนี้เป็นปัญญาที่ผุดขึ้นมาเองในระหว่างการปฏิบัติ เป็นปัญญาที่ทำให้รู้ว่าสัจธรรมนั้นมีจริง ถ้าเพียรปฏิบัติอย่างถูกทางไม่ท้อถอยก็จะพ้นจากทุกข์ได้ ญาณทั้งสามกลุ่มรวม ๑๒ ญาณของอริยสัจในตอนนี้เปรียบเหมือนจอบเสียมที่นำมาใช้ในการขุดพื้นดินเพื่อกระแสธารปัญญาจะสามารถไหลไปสู่นิพพิทาญาณ ที่นั้น ญาณทั้ง ๑๒ ญาณของอริยสัจจะวิวัฒนาการเป็นปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒ (โปรดดูปฏิสัมภิทามรรค มหาวรรค ญาณกถา ข้อ ๑๐ ถึง ๒๙) ทำให้สามารถกำหนดรู้อนิจจัง และสมุทัยซึ่งเป็นต้นทางให้กำหนดรู้อริยสัจและพระไตรลักษณ์ขั้นละเอียด ซึ่งเป็นธรรมาวุธอันคมกล้า ปหานสัญโญชน์พินาศไปในพริบตา

ญาณทั้งสามกลุ่ม คือ สัจญาณ กิจญาณ และกตญาณ หรือ อริยสัจ ๑๒ นี้ จะเห็นและกำหนดรู้ได้ก็โดยทางเจโตสมาธิ หรือ วิชชาธรรมกายเท่านั้น ในพระไตรปิฎกมีระบุอย่างชัดแจ้งไว้ในธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ปฐมเทศนา พระวินัยปิฎกข้อ ๑๕ และ ๑๖ ว่าเป็นญาณทัสสนะมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒

ผู้ปฏิบัติวิปัสสนาแบบไตรลักษณ์ที่เคยปฏิบัติสมถะมาก่อนกำหนดรู้ญาณทั้งสามนี้ได้เมื่ออุทยัพพยญาณเกิดจะต้องแทงตลอดอริยสัจขั้นหยาบนี้ก่อน ภังคญาณจึงจะเกิดตามมา.

■■■■

แวดวงธรรมกาย

วิชชาธร

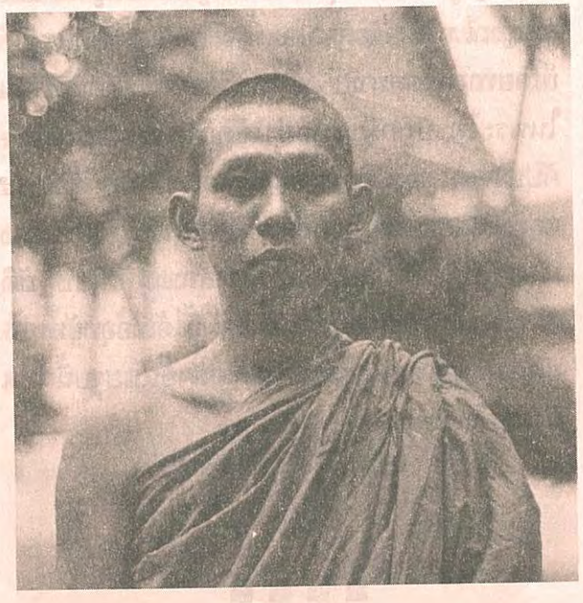

พระมหามนัสชัย สุมโน (ป.ธ.๔)
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.

● ***ท่านได้พบกับพระอาจารย์เสริมชัย อย่างไร***

▲ อาตมาได้พบกับท่านเมื่อตอนที่กำลังเรียนบาลีไวยากรณ์ชั้นเดียวกับท่าน ซึ่งตอนนั้นอาตมาเพิ่งบวชได้เป็นพรรษาที่สอง เมื่อได้รู้จักท่านก็เลยมีโอกาสช่วยท่าน ด้วยการช่วยติววิชาที่เรียนกันอยู่ เพราะเผอิญช่วงนั้นท่านมีภาระกิจมาก ซึ่งตัวท่านเองก็รู้สึกเป็นห่วงการสอบบาลีนี้มากอยู่ ท่านได้ขอให้ช่วยก็เลย ได้มีโอกาสรู้จักใกล้ชิดขึ้นแต่นั้น

● ***เมื่อเริ่มรู้จักท่านอาจารย์เสริมชัย หลวงพี่มองท่านอย่างไร***

▲ ตอนนั้นเมื่อพบเห็นท่านใหม่ ๆ อาตมามักจะได้ข้อมูลในตัวท่านไปในทางลบเสียส่วนมาก จนอาตมารู้สึกว่าต้องวางใจเป็นกลาง และเมื่อได้รู้จักกับท่านมากขึ้น ในฐานะพระนวกะด้วยกัน มีหน้าที่ต้องศึกษาบาลีด้วยกัน และต้องช่วยกัน จนท่านพอใจ

อัธยาศัยก็เลยได้ชวนอาตมาให้มาร่วมทำงานในโครงการด้วย

● ***ตอนที่หลวงพี่เข้ามาบวชได้วางแนวทางไว้อย่างไร***

▲ อาตมาอุปสมบทที่วัดปากน้ำนี้ เมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๕๒๙ ก็มีความตั้งใจว่าจะทำกิจการในพระศาสนาต่าง ๆ ให้ดีที่สุด และเมื่ออยู่ที่วัดปากน้ำก็รู้ว่าเขามีการสอนเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายของหลวงพ่อวัดปากน้ำกัน อาตมาก็ได้ฝึกนั่งกับพระด้วยกันที่ท่านได้ธรรมกายแล้วอยู่ระยะหนึ่ง พอได้มาพบกับท่านอาจารย์เสริมชัย ท่านก็ได้เมตตาเล่าเรื่องที่อาตมาไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย คือแนววิชชาธรรมกายในส่วนที่เรียกว่าฉากหลัง ซึ่งทำให้อาตมาได้รู้เรื่องการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายมากขึ้น ได้รู้ถึงคุณวิเศษของวิชชานี้ ว่าจะสามารถช่วยสัตว์โลกได้อย่างไรบ้าง เมื่ออาตมาได้รับการชักชวนเข้าร่วมโครงการนี้ ก็ไม่รีรอที่จะเข้าร่วมงานการเผยแพร่พระสัทธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ได้ค้นพบและนำมาสั่งสอนอยู่ขณะนี้

● ***พอได้เริ่มเข้าในโครงการใหม่ ๆ หลวงพี่ได้รู้จักกับท่านดีขึ้นอย่างไร***

▲ ความจริงนั้น เมื่อตอนเข้าร่วมงานแรก ๆ อาตมาก็ยังมีบางจุดที่ได้ข้อมูลมานั้น ยังไม่แจ่มชัด แต่ระยะที่เรียนหนังสือกันและได้ช่วยติวให้ท่านนั้น อาตมาได้รู้เห็นว่าท่านเป็นคนที่ทำงานทำการอย่างจริงจังและมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะให้งานในโครงการเผยแพร่พระสัทธรรมนั้นให้สำเร็จให้จงได้ ดังนั้นเมื่ออาตมาเริ่มเข้าในโครงการนั้น ความคิดหนึ่งที่ผลักดันให้เข้ามาร่วมก็คือ อยากจะรู้ให้ชัดว่าท่านเป็นอย่างข้อมูลที่ได้มาหรือไม่ ก็ปรากฏว่าพอร่วมงานไปแล้วก็พบว่าสำนักปฏิบัติธรรมที่ตั้งเป็นสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ที่ท่านดำเนินงานอยู่นั้นเป็นงานที่จริงจังมาก และท่านก็ได้เสียสละกายใจและเวลาให้หมด เรียกได้ว่าท่านสละชีวิตทั้งหมด เพื่อให้งานเผยแพร่พระสัทธรรมนี้ได้ก้าวหน้าไปตามที่วางแผนไว้ ซึ่งในแนวคิดของอาตมาก็มีอยู่เดิม

● ***ทราบว่าหลวงพี่มีงานดูแลสามเณรอยู่ด้วย***

▲ ใช่ อาตมาได้มีหน้าที่ดูแลและให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่น้องสามเณรของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ซึ่งปัจจุบันได้รับการสถาปนาพื้นที่บางส่วนขึ้นเป็นวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามแล้ว ประสบการณ์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับน้องสามเณรนี่มีมากมายนะ อย่างเช่นในเรื่องของการเจริญภาวนาสมาธินี่ มีสามเณรรูปหนึ่งภูมิลำเนาเดิมเป็นคนปักษ์ใต้ เดิมมีอุปนิสัยก้าวร้าวมากอยู่ ทีนี้พอมาถูกให้ปฏิบัติธรรมเจริญภาวนาจนสามารถเข้าถึงพระธรรมกายในตัวได้แล้ว ก็ปรากฏว่าอุปนิสัยเดิมที่ไม่ค่อยดีนั้น ก็จางหายไป กลับเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนเรียบร้อยขึ้นอย่างประหลาดแถมยังมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเพื่อน ๆ สามเณร

ด้วยกันถ้าทำได้ อันนี้อาตมาคิดว่าธรรมะที่สามเณรรูปนี้เข้าถึงนี่ ได้มีอิทธิพลต่อจิตใจของตนทำให้มีการพัฒนาบุคคลิกภาพและนิสัยใจคอให้ดีขึ้นเรียกว่าจากหน้ามือเป็นหลังมือทีเดียว

● ***งานปกครองดูแลสามเณรนี้คิดว่าเป็นงานหนักพอสมควร***

▲ ก็นับว่าเป็นงานที่น่าสนใจชิ้นหนึ่ง เพราะว่าสามเณรเหล่านี้ต่อไปในวันข้างหน้าก็จะต้องเติบโตไปรับใช้ชาติหรือพระศาสนา ซึ่งเมื่อตอนที่อาตมาเป็นพระพี่เลี้ยงในระยะเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมามีสามเณรอยู่ ๒๒ รูป แต่ต่อจากนี้ก็จะเป็นหลวงพี่มหาประเสริฐมาทำหน้าที่แทนต่อไป ส่วนอาตมาก็จับงานชิ้นอื่นต่อไป

● ***อยากจะพูดอะไรเกี่ยวกับโครงงานอื่น ๆ***

▲ คือ หลวงพี่พระอาจารย์พล ท่านได้เสนอนโยบายว่าเดิมพระเณรที่มาอยู่วัดนี้ จะต้องเรียนทั้งนักธรรมและบาลีและนั่งสมาธิไปด้วย ซึ่งมีหลายท่านเรียนหนักเกินไปจนทำให้นั่งสมาธิไม่มีผล จึงขอให้มีการเน้นหนักไปทางด้านการเจริญภาวนาให้มาก เพื่อจะได้มีสติมากขึ้น อันจะช่วยให้การเรียนหนังสือเป็นไปได้โดยไม่เคร่งเครียด และในส่วนของการเรียนขอให้แบ่งขั้นตอนคือให้เริ่มเรียนนักธรรมก่อนแล้วค่อยเรียนบาลีทีหลังจะได้ไม่หนักเกินไปด้วย อาตมาก็คิดว่าแนวดังกล่าวนี้น่าสนใจ เพราะปัญหาในปัจจุบันนี้ เป็นเรื่องของการเรียนปริยัติที่นำหน้าการปฏิบัติคือมีความรู้จำนำหน้า ความรู้จริง จึงมีการตีความพระพุทธพจน์ไปตามอักขระเพียงอย่างเดียว โดยขาดประสบการณ์ทางวิปัสสนาธุระ ซึ่งเป็นเรื่องอันตรายต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และในเรื่องนี้ท่านเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ก็ได้ขอมติจากคณะสงฆ์ของวัดแล้วต่างก็ลงมติเป็นเอกฉันท์ว่า ให้มีการเน้นการปฏิบัติทางจิตให้มาก ขณะเดียวกันก็ไม่ละทิ้งการปริยัติยังคงมีอยู่แต่เรียนเป็นขั้น ๆ ไป โดยเริ่มที่นักธรรมไปก่อน พอจบแล้วจึงต่อบาลีไปเรื่อย ๆ อย่างนี้

● ***ดังนั้นการปฏิบัติก็ต้องคู่ไปกับปริยัติ***

▲ การศึกษาในพระพุทธศนาได้วางหลักไว้ว่าให้มีการปริยัติ การปฏิบัติและสูงขึ้นไปถึงผลคือ ปฏิเวธ การเรียนปริยัติดดยไม่มีการปฏิบัติทางเจริญภาวนานี้จะทำให้ผู้นั้นมุ่งแต่การศึกษาเฉพาะทางด้านคัมภีร์เพียงอย่างเดียว หน้าที่ในการมุ่งชำระกิเลสในใจตนก็ถูกข้ามไป ก็กลายเป็นได้อย่างเสียอย่าง ในทางกลับกัน หากมุ่งเอาแต่การเจริญภาวนาอย่างเดียวขาดการเรียนรู้ทางปริยัติ ก็จะกลายเป็นการเดินที่ไม่มีหลักตรวจสอบความถูกต้องให้ตรงประเด็นตามพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้า และอาตมามีความเห็นเป็นอย่างยิ่งว่า สมควรให้เดินเคียงคู่ไปด้วยกันทั้งด้านปฏิบัติสัทธรรม และปริยัติสัทธรรม เพื่อให้ได้ผลถึงปฏิเวธตามภูมิธรรมภูมิปัญญาของแต่ละบุคคลด้วย

■ ■ ■ ■

ไตรสิกขา
สามยอดอัญมณี ในพระพุทธศาสนา

ศศิประภา ศากยบุตร

สิ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ สังขารทั้งปวงเป็นสิ่งที่เกิดโดยธรรมชาติสังขารในโลกนี้ประกอบด้วยสังขารที่มีวิญญาณและสังขารที่ไม่มีวิญญาณ สังขารที่มีวิญญาณได้แก่มนุษย์และสัตว์ที่มีชีวิตและความรู้สึก ส่วนสังขารที่ไม่มีวิญญาณได้แก่ พืชและสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลาย แต่ทั้งหลายทั้งปวงนี้ ล้วนประกอบกันเป็นธาตุทั้งห้า คือ ดิน ไฟ ลม น้ำ และอากาศธาตุทั้งสิ้น

สสารเหล่านี้มีสภาพเป็นไอ เป็นของเหลวหรือของแข็งตามสภาวะของอุณหภูมิ จากการกำเนิดของโลก อุณหภูมิที่ร้อนมากได้หลอมละลายแยกสารเป็นชั้น ๆ และเมื่ออุณหภูมิลดลงสารเหล่านี้ก็ตกผลึก ดังเช่น น้ำที่ระเหยขึ้นเป็นเมฆเมื่อตกลงมาก็เป็นฝน แต่ในบริเวณที่มีอากาศหนาวเป็นหยดน้ำจะรวมตัวกันเป็นผลึกตกลงมาเป็นหิมะ ผลึกของหิมะนี้จะมีรูปร่างแม้จะมีจำนวนเป็นล้าน แต่ก็ไม่มีผลึกใดเลยที่มีลักษณะเดียวกัน โดยวิธีเดียวกันนี้แร่ธาตุทั้งหลายที่หลอมละลายในขณะที่โลกยังร้อนอยู่ หรือที่อยู่ใจกลางโลกในปัจจุบัน เมื่อมีการลดลงของอุณหภูมิจะตกผลึกเป็นก้อน อัญมณีที่มีคุณค่าก็คือ ผลึกที่มีคุณสมบัติใสและสะท้อนแสงเป็นประกาย เมื่อได้รับการเจียรนัย

ผลึกทั้งหลายนี้มีความแกร่งไม่เท่ากัน หิมะจะถือได้ว่าเป็นผลึกที่มีสภาพคงทนน้อยที่สุดเพราะในอุณหภูมิที่สูงกว่า 0 °C หิมะก็จะละลายเป็นน้ำในทันที ผลึกที่มีความคงทนมากที่สุดคือ เพชร เพราะสามารถทนต่อการอัดกระแทก ทนต่อสภาพบนอุณหภูมิบนผิวโลกได้ จึงถือเป็นยอดของอัญมณี เมื่อได้รับการเจียรนัยที่ดีก็จะมีประกายส่องไปโดยรอบตัว

สัตว์ประเสริฐผู้ที่มีปัญญาอันได้แก่ มนุษย์ สมควรที่จะได้หล่อหลอมปัญญา การฝึกฝน การภาวนา ทำตัวหล่อหลอมปัญญาให้มีความแข็งแกร่ง และเกิดความสว่างเป็นประกาย อันได้แก่ วิชชา เพื่อกำจัดความมืดที่ได้แก่ อวิชชาให้หมดไป เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนชีวิตและการดำเนินชีวิต ปัญญาที่มีความสว่างก็จะก่อความกระจ่างส่องทางมรรคเพื่อผลนิพพาน

ความแกร่งของเพชรนับตามมาตราฐานของผู้เชี่ยวชาญอัญมณีถือเท่ากับ ๑๐ ความคิดความรู้ของเรา อันเป็นปัญญาถ้าฝึกภาวนาให้ได้ ๑๐ แล้วตกศูนย์ก็เปรียบเสมือนการหล่อหลอมปัญญาให้แข็งแกร่งขึ้น และมีประกายมากขึ้นประดุจเพชรลูกที่เจียรนัยแล้วนั่นเอง

อัญมณีแกร่งที่รองลงมาจากเพชรเห็นจะได้แก่ ทับทิมและมรกต ที่เป็นยอดนิยมของคนทั้งหลาย เพราะมีสีสวยงามมากและมีความแกร่งประมาณ ๘ หน่วย

อัญมณีมีคุณค่ามากอย่านึกเป็นเพียงเครื่องประดับ เพราะสามารถทำมาเป็นเครื่องเตือนใจได้ โดยที่เปรียบเทียบตามความรู้สึกที่ได้ถูกอบรมมาโดยให้**ทับทิมสีแดงซึ่งเป็นสัญญลักษณ์ของการหยุด**โคจรของคน เปรียบเสมือนถือศีล การที่จะเจริญปัญญาได้จะต้องหยุดก่อน หยุดจากการกระทำบาปทั้งปวง ก็เพื่อที่จะตรึกตรองและตั้งเข็มในการโคจรไปในวิถีชีวิตให้ถูกต้อง ศีลในพระพุทธศาสนาเป็นหลักอย่างแท้จริงของการหยุด ศีลเป็นข้อแรกของวิสุทธิมรรค คือ ทางเดินโดยบริสุทธิ์และวิเศษ

ถ้าได้ศึกษารายละเอียดของศีลจะเห็นว่าหนทางที่เราต้องการเดินไปสู่จุดมุ่งหมายกำกับควบคุมด้วยศีลอันเป็นกฎและวินัยของธรรมชาติ สมควรแก่การศึกษาและปฏิบัติเพื่อจะได้รับรู้ถึงผลและเข้าใจถึงผล

สำหรับมนุษย์สมควรจะศึกษาและปฏิบัติในศีล ๕ เพื่อความสุขสงบในสังคม สำหรับผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาต้องการความสงบสุขที่ร่มเย็น ยิ่งขึ้น ก็จะขยับขึ้นปฏิบัติศีลเป็นอุบาสก อุบาสิกา อันได้แก่ ศีล ๘ ผู้ที่ต้องการศึกษามากยิ่งขึ้นในพระธรรมก็ปฏิบัติอยู่ในวินัยของสงฆ์อันมี ๒๒๗ ข้อตามลำดับ

การปฏิบัติตามศีลอันได้แก่ การหยุด การละเว้นจากบาปทั้งปวงที่จะเข้ามาก่อกวนสติของเรา ที่จะมายุดยื้อสติของเราให้ออกนอกลู่นอกทางเสียก็จะหมดไป เมื่อจิตเราดี สติเราดีและมีสัมปชัญญะ คือ

การรู้รอบตัวดีเราก็สามารถที่จะมุ่งไปในทิศทางที่ถูกต้องได้ ดังนั้นเราก็จะเจริญสมถวิปัสสนาไปโดยชอบ โดยมี**มรกตสีเขียวเป็นเครื่องเตือนใจให้เรา**เจริญภาวนาต่อไป โดยเจริญสติยิ่ง ๆ ขึ้นไป อันได้แก่ สมาธินั่นเอง การเจริญภาวนา การเจริญสติก่อให้เกิดสมาธิ การทำสมาธิไม่ใช่การนั่งหลับตาเฉย ๆ แต่เป็นการหยุด ปล่อย ละ วาง ทำให้เกิดความว่างความสว่างแล้ว จะเห็นจะรู้กว้างไกลกว่า-ตาของกายเนื้อ คือ กายมนุษย์ คือเห็นด้วยใจ เนื่องจากได้ตั้งสติดีแล้วเกิดสมาธิที่แนบแน่น เกิดความสว่างที่

กายสิทธิ์อิทธิฤทธิ์ลือเลื่อง นามกระเดื่องก้องโลกยังโศกศัลย์
อิทธิฤทธิ์เลื่องลือบรรลือกัน ให้สนั่นอุโฆษไปในโลกา
นั้นเป็นเพียงเพื่อให้ได้คิด แล้วฝึกจิตตั้งใจไม่มุสา
อย่ายึดเพียงเป็นเครื่องเพื่อบูชา จงศึกษาให้ถ่องแท้ถึงแก่นธรรม

ยอดอัญมณีในพุทธศาสนา คือไตรสิกขา ศึกษา สาม
ทับทิมแดง คือ หยุดกิเลสลาม ประพฤติงามตามศีลอย่าผินเมิน
มรกตเขียว คือ สมาธิจงศึกษา เพียงภาวนาสม่ำเสมออย่าห่างเหิน
เพชร คือ ปัญญากล้าเผชิญ ต้องเจริญให้รอบรู้สู้กิเลสมาร

ในใจ จึงเห็นได้รู้ได้ด้วยใจ นี่ก็เป็นคุณสมบัติของมนุษย์ที่มีปัญญาและสามารถเจริญปัญญาได้ดี

การเจริญปัญญาต้องพัฒนา คือ ทำเรื่อย ๆ ทำบ่อย ๆ และเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยพัฒนาเริ่มต้นจากปีใหม่เพิ่มเป็นทุกเทศกาลของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพิ่มเป็นทุกเดือนเพิ่มเป็นทุกสัปดาห์ในวันเกิดของตน และเป็นทุกวันและตลอดเวลา ดังหลวงพ่อสด ท่านเคยสั่งสอนไว้ว่าให้ปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิทุกเวลาตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพราะแม้เพียงนาทีเดียวที่ขาดไปก็เป็นการขาดสติ ก็จะทำให้การกระทำนั้นผิดพลาดไป ปัญญาเมื่อเจริญดีแล้วก็จะรอบรู้เป็นของที่ประจักษ์เฉพาะตน

เมื่อมีอัญมณีอันเป็นของนิยมตกแต่งใช้ประดับกาย จงพยายามนึกถึงข้อเตือนใจเพื่อจะได้เป็นแนวทางที่เปรียบเสมือนเข็มทิศ เพื่อจะได้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

ทับทิมสีแดง คือ การหยุดโดยใช้ศีลเป็นตัวกำกับการหยุดตามกำลังปัญญาของตน

มรกตสีเขียว คือ การไป โดยพัฒนาการความคุมสติ การเจริญภาวนา การทำสมาธิให้ก้าวหน้าโดยตามลำดับ

เพชรสีขาว คือ ปัญญา เพื่อมีปัญญาที่มีความสว่าง มีอวิชชา อวิชชาก็หมดไป

ทับทิม มรกตและเพชรยอดของอัญมณีไตรสิกขาสามยอดอัญมณีในพระพุทธศาสนาคือ การศึกษา สมาธิ ศีลและปัญญานั่นเอง

■ ■ ■ ■

ปาฐกถาธรรม

เรื่อง

"จริยธรรมของผู้ทำงาน"

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

เนื่องในงาน "ธรรมนิทัศน์ ๓๔" เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๔

ณ สำนักงานใหญ่ ธนาคาร สหธนาคาร จำกัด กรุงเทพฯ

...เป็นคนมีระเบียบวินัย มีศีลธรรม มีสติ มีสัมปชัญญะ คือความรู้เท่าทันในทางเจริญทางเสื่อม แล้วปฏิบัติเลือกปฏิบัติแต่ทางที่ทำไปสู่ความเจริญ งดเว้นทางประพฤติที่นำไปสู่ความเสื่อม ก็ย่อมยังประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน และประโยชน์ส่วนรวมให้สำเร็จ การทำงานของผู้นั้นก็ย่อมจะเจริญรุ่งเรือง ทั้งตนเองและทำให้กิจการงานโดยส่วนรวมได้สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง...

กราบนมัสการพระคุณเจ้าทุกท่านและขอเจริญพรญาติโยมทุกท่าน

สำหรับวันนี้อาตมภาพได้มีโอกาสมาบรรยายธรรมในหัวข้อ "**จริยธรรมของผู้ทำงาน**" ว่ามีอย่างไร

กล่าวถึงหัวข้อที่ว่า "**จริยธรรม**" นั้น ก็หมายเอา **ข้อควรประพฤติปฏิบัติโดยธรรมของผู้ทำงาน ที่จะพึงประพฤติปฏิบัติต่อกัน ในวงงานหรือในที่ทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์** กล่าวคือ**ให้เกิดความสามัคคีธรรมให้เกิดความร่วมมือประสานงานในการทำงานด้วยดี และเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ ตลอดทั้งสุขภาพทั้งกายและใจ ให้สามารถทำงานร่วมกันด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง**

เมื่อจะกล่าวถึงจริยธรรมของผู้ทำงาน ความจริงก็มีข้อธรรมปฏิบัติที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้หลายอย่างหลายประการในที่อเนกสถานแต่ว่าอาตมภาพจะได้นำมากล่าวในส่วนที่จะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานร่วมกันโดยตรง และก็โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่อาตมภาพเองได้เคยทำงานมาเมื่อครั้งที่ยังเป็นฆราวาสอยู่จนถึงอายุ ๕๗ ปีก่อนบวช ว่าได้ประสบปัญหาในวงงานอย่างไร หรือเห็นปัญหาที่มีอยู่ในวงงานอย่างไร สมควรจะได้นำธรรมปฏิบัติข้อใดมาแก้ไขป้องกันปัญหาทั้งหลายเหล่านั้น ก็จะได้พยายามเอาธรรมะนั้นเข้ามาสู่ประเด็นของการป้องกันแก้ไขปัญหาในที่ทำงานเป็นสำคัญ รวมทั้งในประเด็นที่ว่าจะส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต ตลอดทั้งความรู้ความสามารถและคุณธรรมของผู้ทำงานอย่างไร จึงจะสามารถทำงานด้วยกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือว่าให้ลุล่วงไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูง

เมื่อกล่าวถึงการทำงานแล้ว **ที่จะให้หน่วยงานได้ดำเนินกิจกรรมของตนไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูง** เรามาพิจารณาว่า**หน่วยงานต่าง ๆ ต้องการบุคคลเช่นไร** แล้วเราจะเห็นข้อธรรมะที่บุคคลผู้ทำงานพึงจะมีได้ ชัดเจนบุคคลที่ควรเป็นที่ต้องการในสถานที่ทำงานนั้นได้แก่บุคคลที่

๑. **มีความรู้ดี**
๒. **มีความสามารถ** และ**มีประสบการณ์ในการทำงาน**
๓. **มีคุณธรรม** และ**มีระเบียบวินัย**
๔. **มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี**

นี่เป็นอย่างน้อย

เมื่อเป็นเช่นนั้น ในการที่จะทำงานร่วมกันให้ได้ผลดีนั้น **บุคคลพึงมีข้อธรรมะใด?** อันนี้อาตมภาพจะได้ชี้แจงลักษณะของบุคคลที่เป็นที่ต้องการในวงงานและข้อธรรมะที่จะส่งเสริมคุณสมบัติของคนเช่นนั้น

ประการแรก ความเป็นผู้รอบรู้ หรือ ความเป็นพหุสูต (พาหุสัจจะ) คือเป็นบุคคลที่มีความรู้ดีนั้น ก็หมายเอาความเป็นผู้รอบรู้ ทั้งด้วยการเรียนรู้และด้วยการมีประสบการณ์ในการทำงาน การเรียนรู้นั้นและการหาประสบการณ์นั้น ก็เป็นการเรียนรู้ทั้งงานที่ทำอยู่ในหน้าที่รับผิดชอบปัจจุบันของตน หนึ่ง และงานที่ตนสามารถที่จะเลื่อนวิทยฐานะขึ้นไปรับผิดชอบให้สูงขึ้นอีก หนึ่ง และนอกจากนี้ ก็จะต้องเรียนรู้บุคคลในวงงานให้รอบรู้ว่าบุคคลที่เป็นผู้บังคับบัญชาเราก็ตาม เป็นเพื่อนร่วมงานในระดับเดียวกันก็ตาม

การเรียนรู้ รอบรู้นั้น ไม่แต่เพียงงาน "บุคคล" เราก็ต้องเรียนรู้ ว่าแต่ละคนที่เราร่วมงานกันนั้น ทั้งผู้บังคับบัญชาก็ตาม ทั้งผู้เสมอกัน อยู่ในระดับเดียวกันก็ตาม ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองเราก็ตามเป็นบุคคลเช่นไร แล้วเราจะได้คบหาติดต่อร่วมมือประสานงานขอความช่วยเหลือ ให้สามารถได้ความจริงใจ ได้รับการอนุเคราะห์ร่วมมือประสานงานกันทุกระดับด้วยดี

เป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาก็ตาม เป็นบุคคลเช่นไร เพื่อที่เราจะได้เข้ากับบุคคลเช่นนั้นได้ดี ไม่มีการติดขัด สำหรับจริยธรรมข้อปฏิบัติที่ดีที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงไว้มีหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อ "มงคล" ในหัวข้อมงคลนั้นทรงแสดงว่า **"ความเป็นผู้รอบรู้"** หรือ **"ความเป็นพหุสูต"** นั้นอย่างหนึ่ง ว่าเป็นมงคลอันประเสริฐ

ประการที่ ๒ ความเป็นผู้มีศิลปะ คือเป็นผู้ชำนาญงาน เป็นมงคลอันประเสริฐ พระบาลีว่า **"สิปฺปะ"** และก็มีเนื้อความต่อไปเป็นข้ออื่น ๆ แล้วก็ลงท้ายว่า **นี่เป็นมงคลอันสูงสุด** ธรรมปฏิบัติอย่างน้อยสองประการนี้ คือความเป็นพหุสูต เป็นผู้เรียนรู้มามากแล้วก็เป็นผู้ชำนาญงาน กล่าวคือ **เป็นผู้มีศิลปะต้องเป็นผู้ชำนาญงาน** จะเป็นผู้มีศิลปะหรือผู้ชำนาญงานก็ต้องการเรียนรู้ ให้พึงเข้าใจว่าในยุคปัจจุบันนี้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในวงงานอย่างมากมายเพราะฉะนั้น ท่านที่ประสงค์ที่จะทำงานให้เจริญรุ่งเรือง **ต้องเป็นผู้มีความกระตือ รือร้นในการเรียนรู้** และ**ต้องเรียนรู้ตลอดทั้งหลักทฤษฎี**และ**ภาคปฏิบัติ** และ**การหาประสบการณ์** ข้อนี้ ถ้ามีอยู่ในผู้ใดผู้นั้นเจริญรุ่งเรืองแต่อย่างเดียว ในเรื่องของการทำงานความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้นั้น ใครมีคนนั้นก็เจริญ อาตมาได้มีประสบการณ์ในที่ทำงานมาก่อน สังเกตดูได้ทีเดียว ถ้าใครเป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ทั้งในงานปัจจุบันของตนและในงานที่ตนจะสามารถรับการมอบหมายกิจการงานที่สูงยิ่งขึ้นไปกว่า ได้มากเพียงใด คนนั้นมีสิทธิมีโอกาสจะเจริญรุ่งเรือง อาตมภาพได้เคยชินต่อหลักการทำงานเช่นนั้นที่ฝรั่งเรียกว่า "eager to learn" เป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา **ถ้าใครเฉื่อยชา** หรือจะพูดภาษาชาวบ้านว่า **"ซื่อบื้อ" ก็ไม่เจริญ** เพราะฉะนั้นต้องเรียนรู้ ต้องติดตามให้ทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ นั้น ต้องติดตามให้ทันทีเดียว ถ้าไม่ทันก็ล้าหลังเขา คนอื่นก็ก้าวหน้าไปกว่า หลักธรรมของพระพุทธเจ้ามีอยู่ว่า **"พาหุสจฺจญฺจ สิปฺปญฺจ..."** และก็มีต่อไปว่า **"...วินโย จ สุสิกฺขิโต สุภาสิตา จ ยา วาจา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํฯ"** อยู่ในข้อมงคล อีกประการหนึ่ง

การเรียนรู้ รอบรู้นั้น ไม่แต่เพียงงาน "บุคคล" เราก็ต้องเรียนรู้ ว่าแต่ละคนที่เราร่วมงานกันนั้น ทั้งผู้บังคับบัญชาก็ตาม ทั้งผู้เสมอกัน อยู่ในระดับเดียวกันก็ตาม ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองเราก็ตามเป็นบุคคลเช่นไร แล้วเราจะได้คบหาติดต่อร่วมมือประสานงานขอความช่วยเหลือ ให้สามารถได้ความจริงใจ ได้รับการอนุเคราะห์ร่วมมือประสานงานกันทุกระดับด้วยดี แปลว่า **เราต้องรู้จักคนอื่น** ไม่ว่าจะเป็นส่วนบุคคลหรือไม่ว่าจะเป็นส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อการทำงานร่วมกันด้วยน้ำใสใจจริง มีความเอื้ออารีร่วมมือประสานงานกัน ไม่ขัดข้องกัน ทีนี้สำหรับหลักธรรมข้อนี้ใช่อะไรอื่น

ประการที่ ๓ หลัก "สัปปุริสธรรม" คือ**ธรรมสำหรับสัตบุรุษ** คือ**ธรรมของคนดี**นั้นเอง นอกจากนั้นในระดับผู้บริหาร ผู้ปกครอง ในการที่จะพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานก็ตามมอบหมายหน้าที่กิจการงานให้ทำก็ตาม พิจารณาแต่งตั้ง เลื่อน ลด ปลด ย้าย ก็ตาม ต้องอาศัยความรอบรู้ในตัวบุคคล มิฉะนั้นแล้ว ผู้บริหารหรือผู้ปกครองบังคับบัญชา จะปฏิบัติงานในหน้าที่ดังกล่าว คือการมอบหมายหน้าที่การงาน การพิจารณาแต่งตั้ง รวมทั้งเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง

หรือการปลดการย้ายจะไม่เหมาะสม ไม่บริสุทธิ์ ไม่ยุติธรรม และประการสำคัญมักจะได้ยินได้ฟังเสมอว่าผู้ใหญ่บางท่าน หรือในบางกรณี มีการพิจารณาอย่างนี้ไม่เป็นไปโดยธรรม บางคนทำงานแบบผักชีโรยหน้า บางคนหน้าไหว้หลังหลอก ใจอย่างหนึ่ง ปากอย่างหนึ่ง กระทำอย่างหนึ่ง หรือต่อหน้าอย่างหนึ่ง ลับหลังอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น การรู้จักบุคคลในที่ทำงานจึงมีประโยชน์แก่ทั้งผู้ทำงานระดับเดียวกัน และกับผู้ทำงานระดับต่ำกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครอง ผู้บริหาร และกับทั้งผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจหน้าที่เหนือกว่าตน เมื่อผู้ใดรู้จักวางตัวได้เหมาะสมนั่นแหละได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความรอบรู้ เรียนรู้ หาประสบการณ์ จากงานที่ทำอยู่ และงานที่ตนสามารถจะรับหน้าที่ที่สูงขึ้นไปได้ และกับบุคคลที่เราเกี่ยวข้องด้วย หลักนี้คือหลัก **"สัปปุริสธรรม"** นั้นเอง

อีกประการหนึ่ง บุคคลที่จะทำงานให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูง จะต้อง**เป็นผู้มีความสามารถ** อันนี้บางท่านอาจจะเคยสังเกตเห็น บางคนมีความรู้ แต่ไม่มีความสามารถ บางคนมีความรู้ปานกลางกลับมีความสามารถมากกว่า เรื่อง **"ความสามารถ"** ก็มีหลักธรรมที่จะช่วยให้บุคคลเป็น**ผู้มีความสามารถในการทำงานด้วย ในการแนะนำสั่งสอนกับบุคคลที่ร่วมงานหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วย** และ**มีความสามารถที่จะเข้ากับบุคคลได้ทุกระดับด้วย** เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญและนอกจากนั้นประการสุดท้ายคือ**มีความสามารถในการบริหารและการปกครองบังคับบัญชาตลอดถึงการวินิจฉัยสั่งการ** นี่แหละ**ชื่อว่า**เป็นผู้มีความ

สามารถ มีหลักธรรมที่ท่านทั้งหลายจะพึงนำไปใช้ได้ และถ้าใครมีหลักธรรมเหล่านี้แล้วละก็ จะเป็นผู้มีความสามารถในหน้าที่กิจการงานที่ตนรับผิดชอบได้อย่างแน่นอน สำหรับความสามารถในการทำงานตลอดทั้งในการสอนงาน ก็มีพื้นฐานมาจากความรู้และประสบการณ์ที่กล่าวมาแล้วนั้น คือต้องเป็นผู้รอบรู้ประการหนึ่งละ เป็นผู้มีประสบการณ์อีกประการหนึ่งละ แล้วยังมีข้อธรรมะอื่น ๆ ที่เกี่ยวด้วยความสามารถในการทำงาน หลักธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงไว้มีหลายข้อ แต่ข้อหนึ่งที่จัดว่าเป็น **"มงคล"** คือ ที่จะนำความเจริญมาสู่ตนนั้น คือ

ประการที่ ๔ ความประพฤติธรรม พระบาลีว่า **"ธรรมจริยา" ความประพฤติธรรม** คือ **ความประพฤติสุจริต** สุจริตต่ออะไร?

ข้อแรก **สุจริตต่อบุคคล** จะเป็นต่อผู้บังคับบัญชาเราก็มีความจริงใจ มีความสุจริตใจต่อท่าน ต่อบุคคลเสมอกันก็พึงมีความสุจริตใจต่อกันยิ่งผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาแล้วยิ่งต้องมีความจริงใจสุจริตใจต่อเขาเหล่านั้นอย่างมากทีเดียว นี่เรียกว่าประพฤติสุจริตต่อกันต่อบุคคล

ข้อที่สอง **ต่อกิจการงานในอาชีพ** ไม่เป็นคนคดในข้องอในกระดูก เพราะว่าเล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ ที่เราเอามาใช้มันไม่เหลือวิสัยที่คนอื่นจะอ่านเราออก ถ้าหากเป็นคนที่มีเล่ห์เหลี่ยม มีเล่ห์กระเท่เพทุบายอยู่บ่อย ๆ คนอื่นเขาจับได้ก็ไม่มีใครอยากคบหา ไม่มีใครอยากจะร่วมงานด้วย ก็และเมื่อเป็นเช่นนั้น ความสามารถในการทำงานของท่านก็ลดลง เพราะผู้ใหญ่ก็ไม่สนับสนุน ผู้อยู่ระดับเดียวกันเขาก็ไม่อยากคบไม่อยากร่วมงานด้วยผู้ใหญ่อย่างนั้นผู้ที่อยู่ใต้ปกครองก็ไม่อยากจะคบเหมือนกัน เพราะฉะนั้น เรื่องนี้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมข้อมงคลไว้คือข้อ **"ธรรมจริยา"** ว่า **พึงประพฤติสุจริตต่อกัน ต่อบุคคล ต่ออาชีพ ต่อหน้าที่การงานและหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ** นี่เป็นเรื่องสำคัญความสุจริตในหน้าที่การงานและในหน้าที่รับผิดชอบนั่นกินความไปถึง

ข้อสาม **การรู้จัก**หรือ**มีสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม** นี้เป็นเรื่องสำคัญ ในการทำงาน **ถ้าว่าบุคคลในวงงานเป็นผู้มีสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตนและต่อส่วนรวมแล้ว งานนั้นจะดำเนินไปด้วยดี** เป็นประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน และประโยชน์ส่วนรวม ธรรมะข้อนี้ฝรั่งเรียกว่า sense of responsibility ซึ่งแยกออกเป็นสอง คือ sense of self responsibility คือ**ความรับผิดชอบในหน้าที่กิจการงานของตนโดยตรง** และ sense of mutual responsibility **คือความรับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกัน** ในหน้าที่รับผิดชอบเช่นนี้ เราจะเคยได้ยินได้ฟังว่ามีความขัดข้องต่อกันระหว่างหน่วยงาน เพราะ**บางท่านมุ่งแต่รับผิดชอบเฉพาะแต่หน่วยงานของตนไม่ได้คำนึกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพราะฉะนั้นการทำงานร่วมกันจึงมีปัญหา** เพราะฉะนั้น ในการทำงานที่จะประพฤติสุจริตต่อกันก็พึงมีสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม

ส่วนว่าในหน้าที่กิจการงานนั้น ธรรมจริยาข้อนี้

มีหลักในการทำงานเช่นกัน คือว่า**จงมีสำนึกในความมั่นใจในตัวเอง** อันนี้ฝรั่งเขาเรียกว่า sense of self confidence คือเป็นคนมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถหรือสิ่งที่เราจะกระทำไปบางท่านไม่ค่อยมั่นใจและดูจะเป็นเหมือนว่าเป็นนิสัยคนไทยด้วย ถ้าว่ามีในผู้ใดแล้วกิจการงานนั้นจะย่อหย่อน ไม่เจริญเท่าที่ควร เพราะขาดความมั่นใจ ความมั่นใจนี่ชาวต่างประเทศเขามีสูง แต่บางทีสูงจนเลยเถิดกลายเป็นโอ้อวด เหมือนนักมวยพอจะชกกันก็คุยไว้ก่อนแล้วว่าฉันจะน๊อคคู่ต่อสู้ยกโน้นยกนี้ นั่นเป็นการโอ้อวด แต่ **"ความมั่นใจ"** น่ะหมายถึงว่า **เราได้ศึกษางานในหน้าที่รับผิดชอบของเราเต็มความสามารถอยู่แล้วจงมั่นใจในความสามารถนั้น แล้วทำลงไป ทำลงไปแล้ว ก่อนทำก็ตาม ขณะทำก็ตาม หลังทำก็ตาม พึงพิจารณาเหตุและสังเกตผลโดยแยบคาย** คือ โดยรอบคอบว่า เอาละ! เราได้ศึกษาเหตุสังเกตผลมาตั้งแต่ต้น ว่างานนี้ควรจะเป็นอย่างนี้ แล้วก็มั่นใจแล้วก็ทำเลย แต่**การพิจารณาเหตุสังเกตผล พึงสังเกตเหตุและผลที่จะได้รับว่า จะได้รับผลดีและจะได้รับผลเสียอย่างไร** อันนี้แหละ**ต้องชั่งให้ดีแล้วลงมือทำ** อย่าได้ย่อหย่อน และ**ในขณะทำนั้นแหละพึงสังเกตดูเหตุดูผลของการทำงานไปตลอด เราจะรู้ว่าเราควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร** แล้วการทำงานของเรานั้นจะเป็นไปด้วยดีมี**ประสิทธิภาพสูง** คือ**มีทั้งประสิทธิผล** ผลงานออกมาดี และ**ก็ประหยัด** และก็ทำให้**เป็นที่พอใจทั้งแก่ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง** และ**ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์นั้น ทั้งในส่วนบุคคล ในส่วนรวม** และ**ในส่วนของสังคม** เพราะฉะนั้นความมั่นใจมันอยู่ที่ว่า **เราต้องพิจารณาเหตุสังเกตผลตลอดเวลา คอยปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา ถ้าว่าขาดตกบกพร่องอย่างไรเราก็พิจารณาแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม**อยู่เรื่อย และถ้าว่าเราไม่รู้อะไรดีพอก็ปรึกษาหาความรู้ ข้อแนะนำจากผู้รู้ แล้วเราก็ทำไป เราจะรู้เลยว่าผลมันออกมาดีหรือไม่ดี แล้วนั้นแหละจะเพิ่มพูน ความมั่นใจต่อเรา ไม่กลายเป็นคนท้อถอย เพราะบุคคลท้อถอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มักมีกำลังใจท้อถอย ทำงานอะไรก็ยากสำเร็จได้ด้วยยาก

เพราะฉะนั้น "ธรรมจริยา" ข้อนี้คือ จงมีสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม และมีความมั่นใจในตนเอง เมื่อได้ศึกษาข้อมูล พิจารณาข้อมูลโดยแยบคาย เพื่อจะทำงานนั้นแล้วติดตามพิจารณาเหตุสังเกตผล ทั้งก่อน ทั้งขณะ และทั้งภายหลังที่ได้กระทำ ผลงานก็จะสำเร็จออกมาได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพสูง คือมีทั้งประสิทธิผลและประหยัดและเป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย อีกอย่างหนึ่งพึงมีหลัก

ธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ที่ชื่อว่า

ประการที่ ๕ "ทิฏฐธัมมิกัตถะ" ประโยชน์ในปัจจุบัน คือว่า

๑. เป็นบุคคลที่ขยันหมั่นเพียร **ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา)** และข้อนี้ได้มีข้อปฏิบัติที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงไว้ว่าถ้าใครมีแล้วเป็นมงคลอันประเสริฐแห่งชีวิต คือ **"อนากุลา กมฺมนฺตา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํฯ"** คือ **การงานไม่คั่งค้าง** อันนี้อาตมาได้ประสบมาตลอดชีวิตการทำงานของอาตมา ในหน่วยงานบางแห่งที่การดูแลบังคับบัญชาไม่สมบูรณ์ มักจะมีการงานที่คั่งค้าง เรื่องบางอย่างเสนอไปแทนที่จะรีบทำให้มันเสร็จ เปล่าขี้เกียจในวงงานบางแห่ง**"มาแบบไทยไปแบบฝรั่ง"** มาแบบไทยคืองานเข้าแปดโมงครึ่งก็เข้าซะเก้าโมง สิบโมงไปอย่างฝรั่ง ได้เวลาเป๊ะกลับบ้าน "มาแบบไทยไปแบบฝรั่ง" คือมาสายกลับก่อน มาสายแล้วยังไม่พอกว่าจะได้ทำงานก็ยืดยาด หรือไม่ก็นั่งคุยกันในร้านกาแฟโน้น คุยกันอยู่นั่นแหละ ยืดยาดขึ้นมาอีกกว่าจะทำอะไรได้ก็นั่งสูบบุหรี่ก่อน นั่นผู้ชาย ผู้หญิงปะเหมาะก็ซื้อฝรั่งดอง ซื้ออะไรดอง ๆ มานั่งกินกันก่อน กว่าจะได้ทำงานบางทีเช้านั้นไม่ได้ทำ ถึงเวลาเที่ยงแล้วก็ชวนไปกินอาหารกลับมาก็สาย บ่ายสองโมง เข้ามาถึงก็มาจับงานกิ๊กๆก๊อกๆหน่อยเดียว ไปอีกแล้ว นี่เป็น**ผู้ไม่มีมงคล ทำให้การงานคั่งค้าง** บางหน่วยราชการนะไม่ควรเลย เรื่องเดียวควรจะเสร็จได้ภายในหนึ่งวันหรือสองวัน เป็นเดือนไม่เสร็จ บางทีพิจารณาเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ได้เรื่องสาระสำคัญใหญ่โตอะไร เป็นปีก็ยังมี ปะเหมาะลืมเลย เรื่องนั้นไม่รู้อยู่ไหน นี่แหละไม่มีมงคลผู้ที่ปฏิบัติงานนั้นเป็นผู้เกียจคร้าน ปล่อยให้การงานคั่งค้าง

๒. พึงเป็นผู้**ถึงพร้อมด้วยการรักษา** (อารักขสัมปทา) นี้เป็นคุณธรรมที่สำคัญของผู้ทำงานว่าเราจะตั้งใจทำงานอย่างไรจึงจะรักษาหน้าที่หรือฐานะการงานของเราให้มันดี หรือให้มันเจริญรุ่งเรืองสืบไป เพราะฉะนั้นต้องระดมทั้งความรู้ความสามารถและคุณธรรมนั้น นับตั้งแต่กล่าวมาตั้งแต่ต้นว่าพึงเป็นผู้รอบรู้ด้วยการเรียนรู้และหาประสบการณ์มาจนถึงเป็นผู้ที่มีคุณธรรมหลักธรรมอย่างเช่น ธรรมจริยานี้แหละ เพื่อให้เป็นคนมีความรู้ความสามารถและต้องเป็นคนมีความขยันหมั่นเพียรไม่ขาดตกบกพร่อง ถ้าว่าเป็นคนขาดตกบกพร่องการงานก็ไม่เจริญ นี่เป็นของธรรมดา ได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่รักษาหน้าที่การงานหรือฐานะของตน ซึ่งพลอยให้เสื่อมเสียไปถึงผลงานที่ไม่ดีและอาจจะเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ทำหน้าที่ผู้บริหารในระดับสูงขึ้นไปต้องรับผิดชอบต่อคนเป็นจำนวนมาก รับผิดชอบต่อเงินหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก รับผิดชอบต่อฐานะของสังคมและประเทศชาติ ถ้าขาดสำนึกในความถึงพร้อมด้วยการรักษาทั้งฐานะหน้าที่การงานของตน หน่วยงานหรือสังคมและประเทศชาติ ก็เสียหาย การถึงพร้อมด้วยการรักษาต้องรักษาโดยชอบนะ ไม่ใช่รักษาโดยการเอารัดเอาเปรียบคนอื่น รักษาโดยชอบ โดยชอบธรรม โดยชอบธรรมคืออย่างไร? คือโดยความถูกต้อง โดยความ

...จงคิดพูดทำด้วยเมตตาต่อเพื่อนร่วมงานทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาผู้เสมอกันและผู้อยู่ต่ำกว่ากันให้มีเมตตาเป็นที่ตั้งต่อกันในการคิดพูดทำอะไร ๆ กับซึ่งกันและกันถ้าอย่างนี้แล้วอยู่ที่ไหนคนก็รัก เข้ากับใครก็เข้าได้

เหมาะสม โดยความบริสุทธิ์ใจ และโดยความยุติธรรม

๓. **อีกประการหนึ่ง**ที่จะให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานนั้นก็คือ**พึงคบคนดี (กัลยาณมิตตตา) คนดี**คือ**คนมีศีล มีธรรม ตัวเราเองก็ต้องเป็นคนมีศีลมีธรรม แล้วก็คบคนผู้มีศีลมีธรรมนั้น** ถ้าอย่างนี้แล้ว หน้าที่การงานหรือการทำหน้าที่ในกิจการหน้าที่ของบุคคลนั้น จะเป็นไปด้วยดีไม่มีข้อผิดพลาด หรือผิดพลาดน้อย **แต่ถ้าคบคนไม่ดีหรือตัวเองเป็นคนไม่ดีเอง** ถ้าโดยอาการอย่างนั้นแล้ว **การทำงานก็ตกต่ำ** ชื่อว่า**เป็นผู้ขาดความสามารถในการทำงาน**

ความสามารถอีกประการหนึ่งคือ**ความสามารถในการเข้ากับบุคคล** นี่สำคัญนัก เมื่อทำงานในวงการธุรกิจเอกชนก็ตาม หรือที่ไหน ๆ ก็ตาม มักจะพูดกันว่าคนนี้เข้ากับคนอื่นไม่ได้ คนนี้ดีนะ เขาเข้ากับคนอื่นได้ดี ความที่จะเข้ากันได้ดีหรือไม่ดี มันอยู่ที่ตัวเรา เพราะฉะนั้น**การรู้จักเข้ากับคนได้ทุกระดับจัดเป็นความสามารถอย่างหนึ่ง แต่ไม่ใช่การประจบประแจงสอพลอ แต่เป็นความรู้จักเข้ากับคน** ความรู้จักเข้ากับคนนั้นต้อง**"รู้จักบุคคล" "รู้จักตน" "รู้จักสังคม"** ตามหลัก **"สัปปุริสธรรม"** ดังที่กล่าวมาแล้ว รู้จักตนว่าอยู่ในฐานะไหน วางตนได้ถูกต้องเหมาะสม รู้จักบุคคลอื่นว่าเขาอยู่ในฐานะไหน มีความรู้ มีความสามารถ มีคุณธรรมอย่างไร เราเลือกคบคนได้ว่าคนไหนดีคนไหนไม่ดี และรู้จักสังคม เราต้องรู้จักเหมือนกัน และประการสำคัญที่สุด ที่เราสามารถจะเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดีนั้นคือ

ประการที่ ๖ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง "สาราณียธรรม" หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ **"ธรรมมหาเสน่ห์" ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง ให้มีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ให้ช่วยเหลือเจือจาน ร่วมมือประสานงานกันในการทำงานและให้มีสามัคคีพร้อมเพรียงกัน** หลักธรรมดังกล่าวนี้ ก็คือว่า**พึงตั้งกาย (กายกรรม)** คือการจะกระทำใด ๆ ก็ตาม **ตั้งวจีกรรม** จะพูดอะไรก็ตาม **มโนกรรม** จะคิดอะไร ๆ ก็ตาม จงคิดพูดทำ**ด้วยเมตตาต่อเพื่อนร่วมงานทุกระดับ** ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาผู้เสมอกันและผู้อยู่ต่ำกว่ากัน ให้มีเมตตาเป็นที่ตั้งต่อกันในการคิดพูดทำอะไร ๆ กับซึ่งกันและกัน ถ้าอย่างนี้แล้วอยู่ที่ไหนคนก็รัก เข้ากับใครก็เข้าได้ แต่ถ้าคนที่แล้งน้ำใจ ไม่รู้จักดูแลกัน ผู้ใหญ่ก็ไม่ดูแลผู้น้อย ผู้น้อยก็ไม่ดูแลผู้ใหญ่ เพื่อนร่วมงานด้วยกันก็ไม่ดูแล ไม่สงเคราะห์ไม่สมัครสมานสามัคคี ไม่มีเมตตากรุณาธรรมต่อกัน

มันก็เข้ากันไม่ได้ อีกประการหนึ่ง**รู้จักแบ่งปันลาภที่ได้มาโดยสุจริตตามควร** คือรู้จักเสียสละแบ่งปันให้ซึ่งกันและกันบ้าง อันนี้ในวงงานรู้สึกว่าจะทำกันบ่อย เช่นว่า มีอะไรดีก็เลี้ยงกันบ้าง อันนี้ส่วนมากก็เห็นว่าจะทำกันอยู่พอสมควร แล้วก็กินความไปถึงรู้จักมุทิตา คือเมื่อคนอื่นได้ดี เราก็รู้จักยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี และถ้าพบผู้อื่นมีทุกข์เดือดร้อนแต่เราเองช่วยอะไรก็ไม่ได้ ก็ควรจะอุเบกขา **"พรหมวิหาร ๔"** นี่แหละ นำมาใช้แล้ว คือ **เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ที่จะพึงมีต่อกันนั่นแหละ เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง ให้สมัครสมานสามัคคีกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน ให้เห็นอกเห็นใจกัน** แล้วนั่นแหละ จะนำไปสู่ความร่วมมือประสานงานในการทำงานแก่กันและนอกจากนั้น **ต้องเป็นคนดีมีศีล มีธรรมเสมอกัน** คือว่าถ้าในกลุ่มชนในวงงานเขาเป็นคนดีมีศีลมีธรรม ถ้าใครเป็นคนที่มีกิริยาวาจาหรือกายวาจาใจไม่สะอาด ทุศีล หรือไม่มีคุณความดีเสมอกับคนอื่นเขา มันก็เข้ากับเขาได้ยาก เช่น **บางคนเป็น คนดื้อรั้น มีมานะทิฏฐิสูง เอาแต่ใจตัว ก็เข้ากับใครไม่ได้** เพราะฉะนั้นต้องมีทั้งศีลต้องมีทั้งธรรมเสมอกับเขาต้องเป็นผู้ที่ลดมานะลดทิฏฐิ ตามสมควรแก่ฐานะ อีกประการหนึ่ง **มีความเห็นร่วมกันได้กับเพื่อนร่วมงาน** เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ บางทีเมื่อตกลงกันอย่างนี้แล้ว บางคนไม่เห็นด้วยก็มีปัญหาหรือก่อปัญหาให้เกิดมากขึ้นเพราะตนไม่เห็นด้วย อย่างนี้อยู่ที่ไหนก็เข้ากับใครไม่ได้ เพราะฉะนั้น **เมื่อความเห็นส่วนรวมโดยธรรมมีอย่างไร แม้เราจะเคยเห็นขัดแย้ง ก็พึงดำเนินไปในแนวเดียวกัน มีความเห็นร่วมกัน เสมือนหนึ่งว่ามีความเห็นร่วมกัน คือปรับความคิดเป็นของเราให้เข้ากับความคิดเห็นโดยส่วนรวมที่ประกอบด้วยธรรม** คือเป็นไปโดยธรรม โดยความถูกต้อง เหมาะสม บริสุทธิ์ ยุติธรรมนั้น อันนี้มีปัญหาตั้งแต่ระดับหน่วยงานย่อยไปถึงระดับหน่วยงานใหญ่ทีเดียวในเรื่องนี้ ถ้าหากว่าใครขาดคุณธรรม ข้อนี้มีปัญหาใหญ่โตก่อให้เกิดความเสียหายตามระดับที่รับผิดชอบในหน้าที่การงานของตน

ความสามารถอีกประการหนึ่ง สำหรับบุคคลที่จะทำงานในวงงาน คือ**ความสามารถในการบริหารในการปกครองบังคับบัญชา** และ**ในการวินิจฉัยสั่งการ** ถ้าจะกล่าวโดยย่อหน้าที่ในการบริหารปกครองบังคับบัญชานั้น เป็นหน้าที่ที่จะต้องควบคุมบังคับบัญชา แนะนำสั่งสอน คือทั้งแนะทั้งนำทั้งสั่งทั้งสอน และทั้งเป็นผู้ให้คุณให้โทษแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ตรงนี้แหละเป็นเรื่องสำคัญนัก หน่วยงานจะเจริญหรือจะเสื่อมอยู่ตรงนี้อยู่ที่หัวหน้า ธรรมะสำคัญที่จะส่งเสริมบุคคลในระดับนักบริหาร นักปกครองบังคับบัญชาประการสำคัญที่สุดประการแรก ความจริงก็เอ่ยมาแล้ว คือ

ประการที่ ๗ พรหมวิหาร ๔ จะต้องมีเมตตากรุณาต่อกันทุกระดับ

เมตตานั่นคือความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีสุข

กรุณา ก็มีความสงสาร ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์

มุทิตา ก็มีจิตใจไม่เห็นแก่ตัว ไม่อิจฉาริษยา แล้วยินดีที่ผู้อื่นได้ดี

และถ้าว่าช่วยผู้อื่นจนสุดความสามารถแล้วช่วยไม่ได้ ต้องอุเบกขา

คุณธรรมข้อนี้เป็น**คุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่** เรียกว่า **"พรหมวิหารธรรม"** ธรรมนี้พึงมีต่อกัน โดยเฉพาะ**ผู้ใหญ่พึงมีต่อผู้น้อย** และ**ผู้น้อยก็ต้องมีต่อผู้ใหญ่**เหมือนกัน อันนี้มีคำพังเพยที่มีมาแต่โบราณ บางท่านอาจจะไม่เคยได้ยินในสมัยยุคนี้ ท่านกล่าวว่า **"อยู่สูงให้นอนคว่ำ อยู่ต่ำให้นอนหงาย" อยู่สูงให้นอนคว่ำ คือดูแลสารทุกข์สุกดิบของผู้น้อย อยู่ต่ำให้นอนหงาย** ก็คือ**ผู้น้อยพึงดูแลผู้ใหญ่ให้ความอนุเคราะห์ตามสมควร แต่ไม่ใช่ประจบสอพลอ** ทีนี้คุณธรรมหรือหลักธรรมข้อต่อไปสำหรับผู้ที่จะเป็นนักปกครองนักบริหารที่ดีนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า

ประการที่ ๘ การตั้งตนไว้ชอบ "อัตตสัมมาปณิธิ" การตั้งตนไว้ชอบนี้ตั้งอะไร? **ตั้งกาย กายกรรม**ของเรา ตั้งแต่กริยามารยาท หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการวางตัวและการกระทำตนให้เป็นคนมีบุคลิกภาพที่ดี นี่สำหรับนักปกครองนักบริหาร **มีบุคลิกภาพเป็นผู้นำ** เรียกว่า "Leadership" หรือเรียกว่า **"ประมุขศิลป์"** นี่ก็มาจากศิลปะข้อแรก คือพึงเป็นผู้มีความรู้ รอบรู้นั้นเอง แต่บุคคลที่จะมีลักษณะนั้นได้ต้องเป็นผู้รอบรู้ในกิจการงานทั้งหมด ถึงแม้ว่าไม่ถึงกับเชี่ยวชาญแต่ก็ต้องเชี่ยวชาญในหน้าที่ของตน นั่นแหละ สิปปะคือศิลปะ ศิลปะของความเป็นผู้นำจะต้องมี **ศิลปะของการเป็นผู้นำนั้นจะเริ่มตั้งแต่การตั้งกายหรือบุคลิก**

ของตนให้เป็นผู้องอาจ แกล้วกล้า เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำคน ถ้าบางคนใจไม่กล้า ท้อถอยเสีย อะไร ๆ ก็ท้อถอย คนอื่นนำหน้าอยู่เรื่อยมันก็เป็นผู้นำไม่ได้ **แต่การที่จะตั้งตนเช่นนั้น ก็จะต้องประกอบด้วยการตั้งวาจาและตั้งใจให้ดีอย่างนั้นด้วยและจะต้องเป็นผู้รอบคอบในการวินิจฉัย สั่งการให้ถูกต้อง เหมาะสม บริสุทธิ์ และยุติธรรมด้วย** ถ้าว่าตัดสินใจผิดพลาดบ่อย ๆ ผิดพลาดอย่างไร? ไม่ถูกต้องตามระเบียบวินัย กฎระเบียบข้อบังคับ ก็เสียบุคลิกของผู้นำไป บางทีนักบริหารหรือผู้นำต้องวินิจฉัยปัญหา ระหว่างสองฝ่าย สามฝ่ายซึ่งต่างก็ยืนยันว่าตนถูกต้อง นักบริหารจะต้องเลือกวินิจฉัยสั่งการให้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งถูกต้องด้วยและเหมาะสมด้วยว่า ในปัญหาที่ว่าถูกต้องนั้นต่างคนที่ว่าถูกต้องนั้นความเหมาะสมอยู่ที่ไหน? **ความที่จะคิดว่า "เหมาะสม" นี่ ต้องชั่งประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน ประโยชน์ส่วนรวม ว่าเมื่อตัดสินไปแล้ว ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ให้เสียประโยชน์น้อยที่สุด ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทั้งต่อตนเอง** คือฐานะ

ของตนเอง **ทั้งต่อผู้อื่นที่มีปัญหาและทั้งต่อส่วนรวมในปัจจุบัน และที่จะมีต่อไปในอนาคต** ตรงนี้แหละอาศัย leadership คือประมุขศิลป์ ที่ประกอบด้วยความรอบรู้และมีประสบการณ์นำมาวินิจฉัยสั่งการอย่างถูกต้อง เหมาะสม แล้วต้องเป็นไปตามความบริสุทธิ์ใจ และด้วยความยุติธรรม กล่าวคือไม่ลำเอียงด้วยความรัก คือ ฉันทาคติ ว่านี่พวกของเรา หรือว่าไม่ลำเอียงด้วยโทสะ โทสาคติ ว่าคนนี้ไม่ชอบใจ หรือไม่ลำเอียงด้วยโมหาคติ โมหะ(หลง) หลงไป หลงอะไร? หลงตนเอง หลงตนเองว่าเป็นผู้มีอำนาจด้วยมานะทิฏฐิจึงทำตามอำเภอใจ แล้วก็หลงบุคคลรอบข้างเป็นบุคคลที่เสมอกันก็ตาม ที่ต่ำกว่ากันก็ตาม หรือที่สูงกว่ากันก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวินิจฉัยสั่งการต้องระวังที่สุด ก็คือที่เกี่ยวกับคนที่ต่อหน้าอย่างหนึ่งลับหลังอย่างหนึ่งอันนี้แหละผู้ใหญ่จะต้องไม่ประกอบด้วยความหลงบุคคลผู้เช่นนั้น ต้องรู้จักบุคคลให้ดีต้องศึกษาบุคคลให้ดีก่อนที่จะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการในเรื่องใด ๆ ให้ถูกต้องเหมาะสมบริสุทธิ์ยุติธรรม เพราะบุคคลเช่นนั้นมีมาก เช่นบางคนเวลามาทำงานเจ้านายยังไม่มา รู้ว่าเจ้านายจะมาสัก ๑๐ โมง ตนก็มาสัก ๙ โมงครึ่ง แต่ว่าเจ้านายชอบทำงานตอนเย็นเลยไม่กลับ ๔-๕ โมงตนก็อยู่ เจ้านายก็เห็นว่า เออนี่มันดีนะ ตอนเช้ามาก็เห็นหน้าเย็นใครเค้ากลับหมดแล้วเจ้านี้ยังไม่กลับ ก็เลยเห็นว่าคน ๆ นี้เป็นคนดี เชื่อถืออยู่กับคนนี้ หลงอยู่กับคนนี้ **ความหลง**นี่แหละ**มีเหตุมีปัจจัยหลายอย่าง หลงเพราะผู้ที่อยู่รอบข้างเรานั้นประจบประแจงสอพลอ หลงเพราะว่าตนเองไม่รู้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่แท้จริง** เพราะ**ไม่ได้สังเกตเหตุแวดล้อม**หลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นเหตุปัจจัยแห่งความหลง เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่ผู้บังคับบัญชาต้องเป็นคนที่มีจิตใจที่เที่ยงธรรม และต้องรอบคอบในการวินิจฉัยสั่งการคือต้องรู้จักบุคคลที่จะเกี่ยวข้องในปัญหาที่เราจะต้องพิจารณาแก้ปัญหาด้วยเรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความรู้ความรอบรู้ มีประสบการณ์ และประกอบด้วยสติปัญญาหลักแหลม จึงจะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมอยู่ในใจ ว่าตนจะไม่อคติด้วยความรัก ความโกรธหรือความเกลียดความรักว่านี่เป็นคนของเรา ความเกลียดว่าฉันไม่ชอบเจ้า ความหลงเพราะว่าเขาประจบประแจงสอพลอและความกลัว ความกลัวนั้นถ้าหากว่าจะมีภัยอันตรายซึ่งมันอาจจะเกิดมีได้เป็นได้ เราก็ต้องรู้จักกระทำโดยแยบคายมิให้เสียประโยชน์มาก คือประโยชน์ตนประโยชน์ท่านและประโยชน์ส่วนรวม ต้องชั่งให้ดีให้ได้ผลดีที่สุด ให้มีส่วนเสียน้อยที่สุด อันนี้แหละเป็น "leadership" คือ **"ประมุขศิลป์"**

เพราะฉะนั้น หลักธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่จะนำมาใช้ในวงงานให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูงนั้น ท่านทั้งหลายพึงคำนึงว่าบุคคลเช่นไรเป็นบุคคลที่เป็นที่ต้องการในวงงาน ก็จะขอสรุปว่า

บุคคลที่เป็นที่ต้องการในวงงานนั้นเป็นบุคคลที่หรือคือ**บุคคลที่มีความรู้ มีความสามารถ มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย**และ**มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง**สุขภาพจิตนั้นก็เกี่ยวเนื่องด้วยคุณธรรม**

นั้นแหละ **เป็นคนมีระเบียบวินัย มีศีลธรรม มีสติมีสัมปชัญญะ คือความรู้เท่าทันในทางเจริญทางเสื่อม แล้วปฏิบัติเลือกปฏิบัติแต่ทางที่ทำไปสู่ความเจริญงดเว้นทางประพฤติที่นำไปสู่ความเสื่อม ก็ย่อมยังประโยชน์ ตน ประโยชน์ท่าน** และ**ประโยชน์ส่วนรวมให้สำเร็จ การทำงานของผู้นั้นก็ย่อมจะเจริญรุ่งเรืองทั้งตนเอง**และ**ทำให้กิจการงานโดยส่วนรวมได้สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง** คือให้มีประสิทธิผลที่สูงเป็นไปด้วยความประหยัด ประหยัดทั้งงบประมาณ ประหยัดทั้งเวลา ประหยัดทั้งทรัพยากร และให้เป็นที่พึงพอใจแก่ทุกฝ่าย เท่าที่สามารถกระทำได้ ตั้งแต่ในความประพฤติปฏิบัติระหว่างกันและความประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่จะเป็นผู้ใหญ่ผู้บังคับบัญชา พึงมีคุณธรรมดังที่ได้กล่าวมานี้ ก็จะนำความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขมาสู่ตนเอง มาสู่วงงาน แม้กระทั่งถึงสังคมครอบครัว ประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

บัดนี้เป็นเวลาอันสมควร อาตมภาพขอตั้งสัตยาธิษฐาน ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย จงได้

โปรดดลบันดาลให้ทุกท่านผู้ตั้งใจรับฟังธรรมะในหัวข้อจริยธรรมของผู้ทำงาน ให้ปราศจากความทุกข์โศกโรคภัยทั้งปวงให้เป็นผู้มีความเจริญรุ่งเรืองในพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเจริญรุ่งเรืองในการดำเนินชีวิตประจำวันและให้สุขสมบูรณ์ด้วย มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ คิดประสงค์จำนงหมายสิ่งใดในทางที่ชอบ ขอจงได้สำเร็จทุกประการเทอญ

เจริญพร

■ ■ ■ ■

ถอดเทปโดย
ปภิญญา ทานสัมฤทธิ์
เพิ่มผลผลิต การปิโตรเลี่ยมแห่งประเทศไทย

เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม

บ.ก

ที่ มจร 001.1/017

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
วัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร ๒๒๑๔๘๕๕, ๒๒๒๑๘๖๗ โทรสาร. ๒๒๑๔๘๕๕

6 กุมภาพันธ์ 2535

เรื่อง ขออนุญาตเยี่ยมชมสถานที่และฟังคำบรรยายพิเศษ

เรียน พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการทัศนศึกษานอกสถานที่ 1 ฉบับ

ด้วยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความประสงค์จะนำพระนิสิตปีที่ 3 คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ จำนวนทั้งหมด 230 รูป และพระเจ้าหน้าที่ - อาจารย์ จำนวน 20 ท่าน มาทัศนศึกษาที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในวันอังคารที่ 11 กุมภาพันธ์ นี้ ระหว่างเวลา 14.00 - 16.00 น. เพื่อประกอบการศึกษาวิชา "แนวคิดและขบวนการใหม่ ๆ ทางศาสนาในไทย" ซึ่งมีการศึกษาแนวคิดและเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามด้วย

อนึ่ง การเดินทางมาทัศนศึกษาครั้งนี้ ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้พระนิสิตได้ฟังคำบรรยายพิเศษเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา เป้าหมายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการจัดกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม เพื่อพระนิสิตจะได้บันทึกไปเขียนรายงานประกอบการศึกษาดังกล่าวแล้ว

หวังว่า คงได้รับการอนุญาตและความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย.

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสำรวม ปิยธมฺโม)
รักษาการรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

สำนักงานรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
โทร. 2216950

ตอบปัญหาธรรม*

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

○ ที่สุดของพระนิพพาน คือ กุสลาธัมมา หรือ อัพยากฤต

● **ตอบ** กระผมขอเรียนว่าไม่สนใจคำนี้ เพราะเป็นเรื่องลึกซึ้งทางภาษา

กุสลาธัมมา แปลว่าธรรมฝ่ายดี, อัพยากฤต เป็นคำกลาง ๆ เขาก็ตีความกันหลายอย่าง แต่อัพยากฤต นั้นเห็นมีคำหนึ่งคือ อัพยากตา ธัมมา นี้เป็นธรรมกลาง ๆ ไม่ดีไม่ชั่ว พอถึงอัพยากฤตเห็นเขาตีความกันว่าเป็นธรรมที่เหนือบุญและบาป หมายเอาพระนิพพานก็มี

แต่ที่นี้จะไปคิดถึงคำทำไมครับ สภาพของนิพพานที่ควรจะรู้จัก ซึ่งไม่ต้องไปเล่นคำ เพราะมันอาจจะผิด อาจจะถูก เราเข้าใจคำไม่ลึกซึ้ง ทำไมเราไม่ตั้งใจเข้าใจอย่างนี้

พระนิพพาน คือสภาวะที่ว่างจากกิเลส ว่างจากการเข้าไปยึดถือสังขารธรรมทั้งหลายว่าเป็นตัวตนบุคคล เราเขา..ของเรา..ของเขา ด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิด ตรงนี้ให้เข้าใจให้ดีนะความเข้าไปยึดถือหรืออุปาทาน ด้วยตัณหาคือความทะยานอยากและทิฏฐิคือความหลงผิด คิดว่าเป็นตัวตนบุคคล เราเขา..ของเราของเขา คือคิดว่าเป็นที่พึ่งได้ตลอดไป แต่จริง ๆ ไม่ใช่ มันเป็น อนิจจัง..ทุกขัง..อนัตตา ยึดมากจึงทุกข์มาก ยึดน้อยทุกข์น้อยไม่ยึดเลยไม่ทุกข์เลย

ผู้ที่ถึงพระนิพพานแล้ว จะเป็น**สอุปาทิเสสนิพพาน** คือว่าบรรลุพระอรหัตผล สิ้นกิเลส เป็น**สมุจเฉทปหาน** แล้ว จะเรียกว่า กิเลสนิพพานก็ได้ ดับกิเลสหมดแล้วแต่ขันธ์ ๕ หรือเบญจขันธ์ยังครองอยู่จะเป็นมนุษย์ก็ตาม เป็นพรหมก็ตาม ยังทรงขันธ์ ๕ อยู่ ขันธ์ ๕ นี่แหละเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้น..ผู้ถึงนิพพานนี่เป็นยังไง..เป็น

ผู้ที่ว่างจาก **อัตตานุทิฏฐิ** ว่างจากความเห็นผิดว่างจากความเข้าไปยึดสังขารธรรมนี้ซึ่งเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ด้วยตัณหา และทิฏฐิ ไม่ว่าจะเป็น **สุญญตา** หรือ **สุญญตวิโมกข์** คือ ความหลุดพ้นจากกิเลส ตัวสำคัญที่สุดคือตัวอวิชชา เป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา อุปาทานเข้าไปยึดสังขารธรรม ธรรมชาติที่เป็นสังขารทั้งหลาย มีเบญจขันธ์เป็นต้น ว่าเป็นตัวตนละตรงนี้เสียได้ ว่างจากความเข้าไปยึดอย่างนี้ นั่นแหละคือสภาวะนิพพาน แต่ให้เข้าใจอย่างนี้ สภาวะที่ว่านี้มีผู้ทรงสภาวะนี้ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า...

" อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ ฯเปฯ"

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่

ถ้าธรรมชาตินี้ไม่มีอยู่แล้วไซร้ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว จะไม่พึงปรากฏในโลกนี้เลย

ธรรมชาติที่เกิดแล้วเป็นแล้วคือสังขารธรรม แต่มีวิสังขาร ผู้ทรงสภาวะนิพพาน คือ ธรรมกายมรรค ธรรมกายผล นี่เป็นเบื้องต้น ไปจนถึง ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว ชื่อว่าพระนิพพาน คือ มรรค ๔ ผล ๔ พระนิพพาน ๑ รวมเรียกว่า **พระนพโลกุตตร ธรรมเจ้าเก้าประการ** และผู้ทรงสภาวะนี้คือ "ธรรมกาย" ซึ่งแปลตามคำของภาษาว่า "หมู่ธรรมที่บริสุทธิ์"

ทีนี้มีผู้เขียนอธิบายว่า รูปกาย กับธรรมกายมันแตกต่างกัน และมีความหมายอย่างนี้ ผู้นั้นคือ **ท่านเจ้าคุณพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)** จะบอกตรงไม่อ้อมค้อมหละ ท่านอธิบายว่า พระพุทธเจ้า.. ทรงอุบัติขึ้นเป็น ๒ มี รูปกายอุบัติ และธรรมกายอุบัติ แต่รูปกายอุบัตินั้น ท่านแปลความว่า หมู่แห่งกาย หมายความว่าประกอบด้วยธาตุด้วยขันธ์ ซึ่งอยู่ในวิสัยของ **อายตนะภายใน** คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (**ใจ** นี่ท่านไม่ได้พูดนะ) ที่จะสัมผัสกันได้ คือ แปลว่ารูปกายสัมผัสได้

อีกคำหนึ่ง ธรรมกาย ท่านก็แปลความว่า หมู่ธรรม เพราะว่าคำแปลเขาเป็นอย่างนั้นจริง ๆ แต่ท่านไม่ได้บอกว่า สัมผัสได้หรือไม่..ครับ ซึ่งไม่ผิดครับ..แต่มันไม่ครบอยู่ตรงที่ว่าสัมผัสได้หรือเปล่า ท่านไม่ได้เขียนไว้ ที่พบอยู่ในหนังสือ ซึ่งไปเห็นหนังสือนี้ที่ N.Y. อยู่ที่วัดวชิรธรรมปทีป

ผมก็เลยจะขอแถมท่านว่า หมู่ธรรมที่บริสุทธิ์สัมผัสได้ครับ แต่ต้องสัมผัสด้วยอายตนะที่ละเอียดเสมอกัน ธรรมกายก็ต้องสัมผัสด้วยธรรมกาย แล้วต้องเป็นสิ่งที่มีชีวิตเช่นเดียวกับรูปกายเสมอกันธรรมกายนี่แหละผู้ทรงสภาวะนิพพาน แต่ว่า ณ ที่นี้ เราหมายเอา ธรรมกายมรรค ธรรมกายผล คือ ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว แปลว่า สภาวะนิพพานตั้งหรือมีอยู่กับธรรมกาย (หมู่ธรรมที่บริสุทธิ์) และมีสภาวะที่ประเสริฐ คือไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ ไม่เป็นอนิจจัง ไม่เป็นทุกขัง ไม่เป็นอนัตตา กลับเป็นนิจจัง เที่ยง อยู่ในอรรถกถา

ธรรมบท ภาค ๗ หลักสูตร ปธ ๓

นิพพาน ความหมายคือ อัจจุตัง ไม่เคลื่อน เขาขยายความคำว่าไม่เคลื่อนว่า **นิจฺจํ** เที่ยง และ **อกุปฺปฏฺฐานํ** เป็นสภาวะไม่กำเริบ **นิพฺพานฏฺฐานํ** นั่นแหละคือนิพพาน

แล้วขยายความต่ออีกคำหนึ่ง **ธุวฏฺฐานํ** เป็นสภาพยั่งยืนตลอดไป..**ธุวํ** ครับ

นี่แหละครับสภาวะของพระนิพพาน คือว่างจากกิเลสตัณหา อุปาทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **อัตตานุทิฏฐิ** และมีคุณลักษณะเที่ยง นิจจัง ซึ่งในภาค ๗ ยังใช้คำใกล้กับนิจจังยิ่งไปอีก คือใช้คำว่า **สสฺสตํ**เลย แต่นิจจังนั้นมีอยู่ใน **อิติวุตตกะ ขุททกนิกาย** ที่แสดงความหมายของพระนิพพานว่า **"ธมฺมสารํ นิพฺพานํ"** ธรรมชาติที่มีแก่นสารสาระคือ**ธมฺมสารํ นิพฺพานํ** คือพระนิพพานนั้น **นิจฺจภาวโต** โดยสภาพเที่ยง **เสฏฺฐภาวโต** โดยความเป็นสภาพประเสริฐ คือไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์แล้วกลับเป็นนิจจัง สุขัง อีกด้วย เพราะไม่ต้องเปลี่ยนแปรตามเหตุตามปัจจัย ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้มาก ในธรรมบทก็มี **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** แปลว่า นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง เพราะไม่ต้องเปลี่ยนแปลงตามเหตุและปัจจัย **อจฺจุตํ** นี่ไม่เคลื่อน ก็ไม่เกิด ก็ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันก็ต้องเป็นสุข เพราะมันยั่งยืน **(ธุวฏฺฐานํ)** กำลังนั่งแปลอยู่นี่ หลวงพ่อ ท่านเจ้าคุณผู้อำนวยการฝ่ายฝึกอบรมนั่งฟังอยู่นี่ ถ้าผมแปลไม่ดีท่านก็ว่าผมหละ

เพราะฉะนั้น สภาพประเสริฐสุดอีกอันหนึ่งนะ จาก **นิจฺจํ เที่ยง** หรือ **สสฺสตํ** แต่อย่าไปเข้าใจไขว้เขวเป็น **สัสสตทิฏฐิ** นะครับ คนละเรื่อง

แล้วก็ **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** และก็ **ธุวํ..ยั่งยืน** คือไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย จึงเป็น**อมตธรรม** นิพพานเป็น**อมตธรรม** เป็น**วิสังขาร** พึงเข้าใจจุดนี้เสีย และพระพุทธองค์ทรงแสดงว่าเป็นธรรมกาย **"ธมฺมกาโย อิติปิ ธมฺมภูโต อิติปิ"** หมู่ธรรม คือธรรมกาโย ตถาคตน่ะมีชื่อว่าหมู่ธรรมแล้วก็ธรรมภูตะ คือความอุบัติขึ้นของหมู่ธรรมที่บริสุทธิ์

และมีสภาพประเสริฐสุด คือ **เสฏฺฐภาวโต** จึงชื่อว่า **พรฺหฺมกาโย** เป็นหมู่กายที่ประเสริฐ ไม่ต้อง

ตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ กลับเป็นนิจจัง สุขัง เอ๊ะ! อย่างนั้นไม่เป็นอัตตาหรือ จริง ๆ แล้ว ใช่ครับแต่อัตตาในที่นี้ พระพุทธเจ้าไม่ตรัสโดยตรง เพราะเหตุใด..เพราะเหตุว่ามันจะไปไขว้เขว ปนเปกับคำว่าอัตตาที่กำลังลบล้างกันอยู่

พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมอันประเสริฐสุดที่ไม่มีใครเขาแสดงกันก็คือว่า..“สภาพสังขารทั้งปวงเป็นอนัตตา” เพื่อทำลายความเข้าไปยึดสังขารว่าเป็นตัวตนเป็นอัตตา

ทีนี้..อีกคำหนึ่ง คือ **ธมฺมภูโต** คือ ความอุบัติขึ้นของหมู่ธรรมที่ประเสริฐ สรุปง่าย ๆ “ธรรมกาย ธรรมภูต พรหมกาย พรหมภูต เป็นชื่อตถาคต หรือเป็นชื่อของเรา” ซึ่งตถาคตก็คือธรรมกาย เพราะพระอรหันต์หลายองค์ก็แสดงว่า พระพุทธเจ้าเป็นธรรมกาย เช่น **สรภังคเถระ** เป็นต้น หนังสือที่ถวายไปทั้ง ๓ เล่ม ดูเถอะครับว่ามีเอกสารอ้างอิงในสิ่งเหล่านี้อยู่ทั้งหมด

และประการสำคัญที่สุด พระคุณเจ้า..กระผมจะบอกไว้ให้ชัดเลยว่า..“**สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา**” พระผู้มีพระภาคท่านหมายเอาเบญจขันธ์เท่านั้น **มีอรรถาธิบายของอรรถกถาจารย์** แสดงไว้ในภาค ๗ ว่า **“ตตฺถ สพฺเพ ธมฺมาติ ปญฺจกฺขนฺธาเอว อธิปฺเปตา”** ถ้าแปลง่าย ๆ ก็คือว่า..ธรรมทั้งหลายทั้งปวง พระผู้มีพระภาคทรงหมายเอาเบญจขันธ์เท่านั้นเอง

เพราะฉะนั้น จุดที่ควรเข้าใจเรื่องพระนิพพาน คือ สภาวะนิพพาน ว่างจากกิเลส ว่างจากอัตตานุทิฏฐิ ให้จำไว้ตรงนี้แหละ อัตตาจริง ๆ น่ะมีอยู่ ไม่ว่างหรอกครับ ดูได้ นั่งสลอนอยู่นี่ครับ ตัวตน ทั้งนั้นเป็นตัวตนระดับโลกีย์ คือตัวตนโดยสมมติ

พระพุทธเจ้าทรงแสดง **อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ โก หิ นาโถ ปโร สิยา“** ท่านจำได้กันหมด “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งของเราได้

ตนตัวนี้มันอะไร มีอีกใน**อัตตทีปสูตร** วรรคที่ ๕ พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า.. “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงทำตนเป็นเกาะ เป็นที่พึ่ง” **“อตฺตทีปา อตฺตสรณา”** นั่นแหละเป็นเกาะ เป็นที่พึ่ง

อรรถกถาจารย์แก้อรรถไว้ใน **อัตตทีปสูตร** วรรคที่ ๕ นี่ แก้ไว้ว่า “อัตตา” นี่คืออย่างไรคือ ธรรมที่เป็นโลกิยะ และธรรมที่เป็นโลกุตตระ มันก็แปลว่าพระพุทธเจ้าให้ทำตัวตนเป็นที่พึ่งจะทำอย่างไร เพราะมันพึ่งได้แค่ชั่วคราว ทรงแสดงไว้ว่า **“สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา”** ใครเข้าไปยึดมั่นถือมั่น เป็นทุกข์เพราะไม่เที่ยง พึ่งได้ชั่วคราว เป็น**อัตตาสมมติ** ไม่ใช่**อัตตาวิมุตติ**

แต่ว่าในส่วนของ**โลกุตตรธรรม**นั่น เป็นอัตตาที่พึ่งแท้ ถาวร เป็น นิจจัง สุขัง และธุวัง ก็คืออัตตานี่หละ จริงแล้วเป็นอัตตาในความหมายว่า ยั่งยืน เป็น**อมตธรรม** เอาเป็นที่พึ่งได้ตลอดไป

แต่อย่าไปพูดว่า “นิพพานเป็นอัตตา” นะครับ ผมว่าแผ่นดินนี้คงสั่นสะเทือนมาก แต่จริง ๆ แล้ว มันใช่ แต่เพราะคนเราไปชินเรื่องของสังขาร อัตตาน่ะไม่มี มันต้องเป็นอนัตตา แต่ไม่ชินไม่เข้าใจ เรื่องวิสังขาร เอกสารมันมีอยู่พร้อมในเรื่องนี้นะครับ เพราะฉะนั้นโปรดเข้าใจว่าสภาวะนิพพานเป็นอย่างไร

สภาวะนี้มันอยู่ที่ไหนแต่ไม่ใช่อยู่ที่กายเนื้อเพราะมันไม่เป็นนิจจัง ไม่เป็นสุขัง ไม่เป็นอัตตาแน่นอน หรือไม่เป็นธุวัง เพราะอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จะทรงสภาวะที่เที่ยง เป็นสุข และยั่งยืนได้อย่างไรเบญจขันธ์นี่เป็นไม่ได้ เบญจขันธ์ไม่ทรงสภาวะนิพพาน

ผู้ทรงสภาวะนิพพาน พระพุทธองค์ทรงแสดงว่าธรรมกาย และก็แสดงเป็นนัยไว้ในนิพพานสูตรที่ ๓ จำไว้ให้ดี **“อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ...” “อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ...”**

อีกประเด็นหนึ่งที่ควรทราบและเข้าใจ ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ ทรงเบญจขันธ์อยู่ นั้นชื่อว่า **สอุปาทิเสสนิพพาน** เพราะกิเลสหมดแล้วนั้น เมื่อดับขันธ์นิพพานธาตุ เข้า**อนุปาทิเสสนิพพาน** คือว่าเข้านิพพาน ถึงนิพพาน เป็นนิพพาน โดยไม่มีเบญจขันธ์หรือ **อุปาทิ** เหลืออยู่ แล้ว**ธรรมกายบรรลุอรหัตผล**นั้นอยู่ที่ไหน มันไม่มีโดยตรง ไม่ปรากฏพระพุทธดำรัสว่าอยู่ที่ไหน แต่ปรากฏใน **“ปาฏลิคามิยวรรค อุทาน”** นิพพานสูตรที่ ๓ นะว่า **“อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ...” “อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ...”** “ดูกรภิกษุทั้งหลาย อายตนะนั้น(ก็คืออายตนนิพพาน) มีอยู่ แต่ว่า มีลักษณะว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ ไม่มีแล” นั่นแหละ **น ปฐวี น อาโป น วาโย** ว่าไป..ปฏิเสธทั้งหมดเรียบร้อยเลย โลกนี้ โลกหน้า ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ทั้งสอง ก็ไม่ใช่ **อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ**ก็ไม่ใช่ทั้งสิ้น สรุปว่า **อายตนนิพพาน** คือ ที่สถิตของพระนิพพาน ไม่มีอยู่ในภพสาม พ้นโลกนี้ไป แต่มีอยู่นะ

คนส่วนมาก อ่านตอนแรกว่ามีอยู่ แต่อ่านไป ๆ ปฏิเสธ ๆ ๆ ๆ จบว่า..นั่นและที่สุดแห่งทุกข์เลยบอกว่านิพพานไม่มี นิพพานสูญ ถ้าไม่มีภาษาบาลีใช้คำว่า **นัตถิ** ครับ เขาไม่ใช้คำว่า **สุญญัง** หรอก สุญญังน่ะมันว่าง คำว่าว่างคือมันมีของอยู่ เช่น ถ้วยแก้วนี่มันว่างจากน้ำ หรือมันไม่ว่าง

นิพพานน่ะว่างจากกิเลส นิพพานมีอยู่ ที่สถิตอยู่ของพระนิพพานคืออายตนนิพพาน ก็มีอยู่ จงเข้าใจตรงนี้ ปฏิบัติให้ถึงตรงนี้ อย่าไปสนใจเลย ผมเองก็ไม่สนใจคำว่า **อัพยากฤต** แล้วก็เรื่องที่ผมพูดนี้มีอยู่ในเอกสารหลักฐานที่ถวายไปแล้วทั้งหมด

❍ **ผู้ปฏิบัติ..ไม่เห็น “นิมิตธรรมกาย” นี่คิดผิดนะครับ**

คือปฏิบัติสายอื่นแต่ระดับจิตถึงพระธรรมกายนั้นมีไหม?

● **ตอบ** ข้อหนึ่ง คำว่า “นิมิตธรรมกาย” นั้นอย่าพูดเลยนะครับ ธรรมกายไม่ใช่นิมิตนะครับ..ของ

จริงนิมิตมีสองสามอย่าง ให้เข้าใจประเภทของนิมิต

หนึ่ง.. นึกขึ้น นึกให้เห็น เช่น นึกให้เห็นดวงแก้ว เรียกว่าบริกรรมนิมิต เจริญภาวนาไป ใจมัน หยุดรวม ได้**อุคคหนิมิต** เห็นเป็นดวงใสขึ้นมา แต่เห็นอยู่ไม่ได้นาน ใจก็รวมหยุดแน่วแน่ เข้าไปอีกถึง**ปฏิภาคนิมิต** (นิมิตติดตา)ระดับสมาธิมันก็ชั้นสูงจาก **ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ** นี่ระดับต่ำสูงขึ้นไปเป็นปฏิภาคนิมิต ก็ **อัปปนาสมาธิ** นั่นระดับปฐมฌาน ตรงนั้นชื่อว่านิมิตอย่างหนึ่ง คิดเอาแล้วจิตมันค่อยหยุดนิ่ง ถ้าที่คิดเอานั้นกลายเป็น **อุคคหนิมิต** และ**ปฏิภาคนิมิต** นี่ประเภทหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง..นอนฝัน ฝันก็เป็นนิมิตเรียกว่า **สุบินนิมิต** ถ้าไม่นอนฝัน..อะไร ๆ ที่เรามองเห็น นี่เรียกว่า **นามรูป** ก็เห็นเป็นนิมิตก็ได้ อย่างตัวท่านจะเรียกเป็นนิมิตก็ได้..การมองเห็นข้างในก็เป็นนิมิต คือจากกายมนุษย์เห็นกายมนุษย์ละเอียด ทิพย์ ทิพย์ละเอียด พรหม พรหมละเอียด อรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด แต่นิมิตมันมีของปลอมกับของจริง

ของปลอม คือ ไม่นึกว่าจะเห็น แต่ก็เห็นแปลกประหลาดไป ไม่เป็นไปตามที่เป็นจริง จริงนี้หมายถึงจริงโดยสมมติ บางทีนั่งแล้วเห็นเสือกระโดด โฮ้ก..เข้าใส่ แต่เปล่าเสือไม่มี นี่ก็เห็นได้เช่นกัน หรือบางคนนั่งแล้วเห็นผี..แต่เปล่าผีไม่มี นี่เรียกว่าเห็นของไม่จริง จะเกิดแก่ผู้ที่เอาใจออกนอกตัว **หลวงพ่อวัดปากน้ำจึงให้เอาใจเข้าในตัว เพื่อชำระใจของเราให้สะอาดบริสุทธิ์หยุดนิ่งเป็นอารมณ์เดียวปราศจากกิเลสนิวรณ์ จิตใจก็เที่ยง เห็นตามที่เป็นจริง** พอ..ใจ หรือเห็น จำ คิด รู้ที่มันเห็นนะ มันไปวางอยู่ตรงกำเนิดธาตุธรรมเดิม ซึ่งเป็นที่ตั้งของกาย เวทนา จิต ธรรม ณ ภายใน มันก็เห็นตรงตามนั้น สิ่งที่เห็นอย่างนั้น เห็นจริงโดยสมมติ

นิมิตจริง ก็เห็น นาย ก. นาย ข. เห็นพระ เห็นเณร แม่ชี เห็นของจริงทั้งนั้น ที่เห็น ๆ อยู่นี่ เห็นเข้าไปข้างในตามที่เป็นจริงก็จริง แต่ว่าจริงโดยสมมติ

นี่พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเมื่อไม่โดดเดี่ยวยินดียิ่งในความเงียบสงัดแล้ว จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้"

แต่ถ้ามันเลยนิมิตนี่ไปเห็นธาตุล้วนธรรมล้วนจริง ๆ เขาไม่เรียกว่านิมิต **เพราะนิมิตชื่อว่าเบญจขันธ์หรือนามรูป เกิดแต่อวิชชา แต่ธรรมกายไม่ใช่เบญจขันธ์ เป็นธรรมบริสุทธิ์ จึงเรียกว่า ธรรมขันธ์** เหมือนพระรุ่น ๔ ที่ว่าดัง ๆ นั่น..พระผงธรรมขันธ์ก็ธรรมกายนั่นแหละ ไม่เกิดแต่อวิชชา เป็นกายที่พ้นภพ ๓ นี้ไป เป็นของจริงครับ เป็นปรมัตถธรรม

แต่ว่า จำเพาะส่วนที่ยังไม่บรรลุ คือจัดเป็น **โคตรภู** คืออยู่ระหว่าง โลกิยะกับโลกุตตระ แต่กำลังจะขึ้นไป แต่ถ้าว่าเป็นธรรมกายมรรค ธรรมกายผล พระนิพพาน แล้วหละก็เป็นธรรมขันธ์แท้ ๆ ชัดเจน ไม่เรียกว่านิมิตครับ ไปเข้าใจผิดกันแล้วเอามาโจมตีกันเรื่องนี้แหละครับ เพราะเขาแยกนิมิต แยกของจริงของปลอมไม่ค่อยชัดเจน ก็มั่วไป ก็ไปคลุมว่าเห็นอะไรเห็นได้ เรียกว่านิมิต จริง ๆ นิมิตอยู่ในครรลองในสภาวะที่จะสัมผัสได้ด้วยอายตนะของกายภายในภพ ๓ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เช่นเห็นกายมนุษย์ คือ ตาเห็นรูป หรือ ว่า **ทิพพจักขุ** เห็นกายทิพย์ พรหมจักขุเห็นกายพรหม อย่างนี้เป็นของในภพ ๓

แต่ว่าเห็นโดย**พุทธจักขุ** ตรงนี้ไม่ใช่นิมิตหละของจริง..มันเข้า**เขตปรมัตถ์** ที่โจมตีกันมันไม่ถูกหรอกครับ เพราะมันเข้าไม่ถึง มันเลยไม่รู้เรื่อง ก็ตีกันไป ก็ไม่ว่ากระไร เป็นเรื่องของท่าน จะเข้าใจอย่างไรก็ว่ากันไปตามเรื่อง แต่ว่าจะได้ผลเป็นบุญเป็นบาปอย่างไร นั่นก็เป็นเรื่องของท่านอีกเหมือนกัน

สรุปว่า เขาถามว่าปฏิบัติสายอื่น แต่ระดับจิตถึงธรรมกายน่ะมีไหม?

มีครับ..ต้องมีครับ อันนี้ไม่ปฏิเสธนะครับ จะสายพุทโธ ยุบหนอพองหนอ สัมมาอะระหังหรือว่าอะไร ๆ ก็ตาม ถ้าจิตถึง ก็ถึงครับ ไม่มีปัญหาครับ

❍ **ถ้ามีจะหลุดพ้นหรือไม่?**

● **ตอบ** หลุดสิครับ ทำไมมันจะไม่หลุด

❍ **ถ้าปฏิบัติถึงสุกขวิปัสสโก จะมีโอกาสถึงธรรมกายหรือไม่?**

● **ตอบ** ขั้นชื่อว่าพระอรหันต์เป็นธรรมกายทั้งหมดนะครับ ขึ้นชื่อว่ามรรค ผล นิพพาน ผู้บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นธรรมกายทั้งหมดครับ แต่เป็นธรรมกายมรรค ธรรมกายผล เพราะพระนิพพาน หรือพระอรหัต อรหันต์ ท่านแสดงตนว่าเป็นธรรมกายอยู่ในเอกสารที่แจกอย่างน้อยเปิดดูเล่มสีส้ม ปกหลังดูสรภังคเถรคาถา ว่า "พระพุทธเจ้าทั้ง ๕ พระองค์ มี**พระวิปัสสี พระสิขี พระเวสสภู พระกกุสันโธ พระโกนาคมนะ พระกัสสปะ** เสด็จไปแล้วโดยทางใดแล พระพุทธเจ้าพระนามว่า**โคดม** ก็เสด็จไปโดยทางนั้น ทรงหยั่งถึงความสิ้นกิเลส เสด็จอุบัติแท้โดยธรรม กาย" ท่านสรภังคเถระท่านกล่าวอย่างนั้น และท่านก็ว่าท่านก็บรรลุธรรมเช่นนั้นเหมือนกัน เพราะฉะนั้นขึ้นชื่อว่า มรรค ผล นิพพาน เป็นธรรมกายทั้งสิ้นแต่ว่าบุคคลในปัจจุบันมองข้ามคำว่าธรรมกายไป แต่ที่กำลังจะเข้าถึงก็มี แต่ก็ไม่ชัดเจนว่า

ธรรมกายสัมผัสได้หรือเปล่า? ธรรมกายสัมผัสได้ด้วยอายตนะที่ละเอียดเสมอกัน ทำไมจึงสัมผัสได้ พระบาลีแสดงไว้แล้ว **"อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ..."** คือบอกไว้เลยว่าอายตนนิพพานมีอยู่ เป็นที่สถิตของ พระนิพพาน เมื่อขึ้นชื่อว่าอายตนะ แปลว่า สื่อถึงกันได้ ๑๐๐% แต่ต้องอายตนะที่ละเอียดเสมอกัน

ผู้ที่ถึงธรรมกายแล้วที่จิตละเอียดนะครับ สัมผัสพระพุทธเจ้าได้ทุกคน และรู้ด้วยว่าพระพุทธเจ้ามีพุทธลักษณะอย่างไร สัมผัสเย็น ร้อน อ่อน แข็งอย่างไร ละเอียดประณีตหรือหยาบอย่างไร แต่ว่าเราจะไม่ถามพระ แต่กับฆราวาสเราถามเขาได้ แต่ถึงอย่างไรเราห้าม มีกฎเกณฑ์ห้ามอยู่ว่า พระภิกษุอวดอุตตริมนุษยธรรมอันมีในตนกับอนุปสัมปันต้องปาจิตตีย์ ถ้าไม่มีอยู่แล้วอวดต้องปาราชิก โดยไม่ต้องปรับอาบัติ เพราะฉะนั้นการพูดเรื่องอุตตริมนุษยธรรมมีประตูออกทางเดียว คือพูดตามครูบาสั่งสอน และพูดเพื่อเป็นวิทยาทาน แต่ถ้าโอ้อวดแล้วละก็เป็นอันว่าเดินใกล้ขอบนรกเข้าไปทุกที ๆ

❍ ผู้ปรารถนาจะเป็นอสีติมหาสาวก หรือปรารถนาเป็นพุทธสาวก เบื้องซ้าย เบื้องขวา จะต้องบำเพ็ญบารมีอย่างไรบ้าง จะใช้เวลานานเท่าไร

● **ตอบ** บารมี ๑๐ อย่าง นะครับ คือ ทำความดี ๑๐ อย่างเป็นบุญเป็นกุศล แก่กล้ามากเข้าเป็น**บารมี** แก่กล้ามากเข้าเป็น**อุปบารมี** และก็เป็น**ปรมัตถบารมี**

ได้แก่ ทานบารมี	ขันติบารมี
ศีลบารมี	สัจจบารมี
เนกขัมมบารมี	อธิษฐานบารมี
ปัญญาบารมี	เมตตาบารมี
วิริยบารมี	อุเบกขาบารมี

ครับ ๑๐ อย่าง

ความเพียรก็ต้องเลิศ ขันติก็ต้องเลิศ ไม่ใช่นิดหน่อย ๆ ก็พาลจะทนไม่ได้นะครับ

ต้องใช้เวลานานเท่าไร เทียบเอา พระพุทธเจ้าพระสมณโคดมของเรา ๔ อสงไขยแสนมหากัปป์ พระพุทธเจ้าบางองค์ ๘ อสงไขยแสนมหากัปป์ บางองค์ ๑๖ อสงไขยแสนมหากัปป์ ขึ้นอยู่กับประเภทที่พระพุทธเจ้าจะบรรลุในระดับไหนในระดับวิริยาธิกะ ก็ ๑๖ อสงไขย สัทธาธิกะ ก็ ๘ อสงไขย ปัญญาธิกะ ก็ ๔ อสงไขยแสนมหากัปป์ นั่น**พระสัพพัญญูพุทธเจ้า** ถ้าพระปัจเจกพุทธเจ้าก็หย่อนลงมาหน่อย พระอรหันต์ประเภทอสีติมหาสาวก ก็หย่อนลงมาตามลำดับน้อยกว่า ๔ อสงไขยแสนกัปป์ แต่ที่ปรากฏขึ้นไว้เป็น ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย กระผมเองยังเชื่อแน่ว่า ๓๒ อสงไขย ๖๔ อสงไขยแสนกัปป์ ก็ต้องมี นั่น..คือนิพพานเป็น อันนี้เป็นคำสันนิษฐานนะครับ แต่อย่าไปคิดเลยว่า เป็นเวลานานเท่าไร เพราะมันเกิดมาชาติหนึ่ง ถ้าระลึกชาติไม่ได้ก็นึกว่าเพิ่งเกิด ที่แท้มันบำเพ็ญบารมีมาด้วยกันทุกท่าน บำเพ็ญมาไม่รู้จะกี่กัปป์มาแล้ว

พระพุทธเจ้าท่านตรัสบอก..ถ้าใครอ่านในธรรมบทคงจะจำได้ ครั้งหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาอยู่ ปรากฏว่าพราหมณ์นั่งฟัง คนหนึ่งเอามือเขี่ยดิน คนหนึ่งแหงนดูท้องฟ้า คนหนึ่งนั่งเขย่าขา เขย่าต้นไม้ กิ้ง ๆ ๆ เขย่าอยู่นั่นแหละ พระอานนท์ทนไม่ได้ ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า "พระพุทธเจ้าข้า พระธรรมของพระองค์นี้วิเศษสุดแล้ว ทำไมพราหมณ์ ๕ คนถึงเป็นอย่างนี้ บางคนนั่งหลับสัปหงก บางคนนั่งขีดพื้น บางคนนั่งมองท้องฟ้า บางคนนั่งฟังด้วยความตั้งใจ จึงทรงแสดงธรรมว่า พวกนี้เกิดเป็นอะไรมาก่อน พวกชอบเขย่าแข้งขา มือต้นไม้พวกนี้พวกลิงมาเกิด คนนั่งตรงไหนหลับตรงนั้นสัปหงกโงก ๆ นั่นพวกงู พวกนั่งตรงไหนขีดดินเขียนดินนั่นไส้เดือน บางคนนั่งมองดาว นี่พวกชอบดูดาวดูฤกษ์พวกหมอดู ประเภทนั่งฟังตาแป๋วตั้งใจฟังอันนี้ ท่านว่าได้ผ่านการสดับฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้ามาแล้วนับแสน ๆ ชาติ คิดดูสิครับว่ามันนานแค่ไหน ส่วนพวกที่ไม่ได้ผ่านการฟังพระธรรมเทศนาเป็นแสน ๆ ชาติ มันถึงได้เป็นอย่างนั้นเห็นมั้ยล่ะครับ กว่าจะเปลี่ยนมิจฉาทิฏฐิ มาเป็นสัมมาทิฏฐิได้นี่มันต้องผ่านมาเยอะ เพราะฉะนั้นชาตินี้เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้วตั้งใจขุดให้เต็มที่อย่าประมาทนะครับ มันเกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้ว เอาเลยเต็มที่ อย่าลังเลสงสัย ไม่อย่างนั้นพลาดพลั้งไปก็ไม่รู้อีกกี่แสนชาติยิ่งไปเจอที่ว่างจากพระพุทธศาสนาเสร็จเลยครับ

❍ ผู้ที่ได้ธรรมกายสามารถที่จะรักษาโรคของตนเอง ของผู้อื่นได้หรือไม่

● **ตอบ** ได้ครับ ที่หนักก็จะเบา ที่เบาก็จะหายไปเลย ถ้าทำถูกวิธี แต่โรคเวรโรคกรรมก็ไม่หายและประเภท**อเตกิจฉา** นี่ก็ไม่หายเหมือนกัน รักษาก็ตาย ไม่รักษาก็ตาย นี่ต้องตายแน่ ๆ หมอก็เอาไม่อยู่ เดี๋ยวจะสงสัยว่าธรรมกายประเสริฐอย่างนั้นจะมีหมอไปทำไม หมอก็ส่วนหมอ ธรรมกายก็รักษาแบบธรรมกาย ถ้าได้ผลอันไหนก็ใช้ได้ ประกอบกันก็ดี แต่..บอกไว้อย่างหนึ่งว่า..รักษาตัวเองอย่างเดียวดีที่สุด อย่าไปคิดรักษาคนอื่น เพราะถ้าเกิดใครเขารู้ขึ้นมาแล้ว ก็จะแห่กันมา เจ้าประคุณเอ้ย! ไม่ได้หลับไม่ได้นอน แล้วลาภสักการะก็เกิด ก็เพลินเลยหละสิ พอเพลินเสร็จแล้ว ผลอะไรมันเกิดขึ้น ก็ธรรมกายดับหมดแล้ว เพราะธรรมกายทุจริตไม่มี มีแต่ธรรมกายสุจริต เป็นพระก็นั่นแหละสัมมาอาชีวะเป็น อย่างไรก็ให้พึงสังวร อุบาสก อุบาสิกา ก็สัมมาอาชีวะในระดับอุบาสก อุบาสิกา ผู้ครองเรือนก็ว่ากันไป พระระดับหนึ่ง เณรระดับหนึ่ง คนจรระดับหนึ่ง ที่ไปด้วยกันไม่ได้เลยก็คือ ขายพระหากินเข้ากระเป๋าตนเอง ขายพ่อหากินนี่คบกันไม่ได้เลย เลิกคบกันนะครับ

เพราะฉะนั้นที่สถาบันของเรานี่ พระทุกองค์ไม่มีนะครับ นั่นไม่ใช่สัมมาอาชีวะ แต่ถ้าทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อพระศาสนา นั่นอีกเรื่องหนึ่ง ก็ทำด้วยความสำรวม ระวัง ไม่เอิกเกริก ไม่อื้อฉาว แต่ถ้าประเภทขายพระหากินเพื่อตนเอง ถ้าเป็นวิทยากรแล้วก็ถวายท่านว่า ท่านพักอยู่ก่อนอย่าเพิ่งสอนเลย เพราะขึ้นชื่อว่าวิปัสสนาจารย์วิทยากรแล้ว ต้องรู้จักอะไรควรไม่ควร ถ้ากิเลสมันหนาอย่างนั้นไม่รู้จะไปสอนใครเขา อันนี้ก็เลยเรียนให้ทราบเลยครับ ว่าของเราในพวกเรานั้นจะไม่ยอมให้มีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น ไม่มีนะครับ เรื่องการเอาธรรมกายไปหากินนี่ไม่ได้เลยครับ มันส่วนตัวไม่ดีเลยครับ ดับเอาง่าย ๆ และประการสำคัญ เมื่อมีคนมามาก ๆ ท่านไม่มีเวลาชำระกิเลสส่วนตัว หนัก ๆ เข้าก็นั่งคอยแต่นับเงิน รับทรัพย์ รับไปรับมา ตอนหลังก็หลอกลวงเขาแล้ว เพราะธรรมกายก็ดับแล้ว จิตมันกระดิกไม่ดี..ก็ดับแล้ว ไม่มีท่าแล้วครับ เพราะยังไม่ได้ธรรมกายมรรค ธรรมกายผล แต่ถ้าท่านผู้มีพระคุณจริง ๆ คุณพ่อคุณแม่ คุณครู อุปัชฌาย์อาจารย์ อันนี้ช่วยท่านหน่อยก็ดี แต่มีกฎเกณฑ์ว่า ช่วยแล้วต้องชำระธาตุธรรมของตนเองให้สะอาดบริสุทธิ์ต้องรู้วิธีช่วยด้วย ถ้าไม่รู้..อย่างเพิ่งเลย ช่วยแต่ตัวเองก็พอ เพราะว่า วิบากกรรมนั่นมันอายตนะถึงกันนะครับ ถ้าทำให้คนอื่นมาก ๆ เข้าก็สะสมอยู่ที่ตัวเอง แล้วชำระตัวเองไม่สะอาดก็เลิกเลย เพราะฉะนั้นอย่านึกว่าง่าย ๆ ของโก้นะครับ..ไม่โก้หรอกครับ

❍ **มีคนบอกว่าคนนั่งธรรมกายเหมือนยังติดอยู่ในรูป**

● **ตอบ** เออ! ก็บอกแล้วว่า เขาไม่รู้ว่าติดรูปคืออะไร

❍ **ไม่สามารถจะหลุดพ้นได้ นั่นจริงหรือไม่อย่างไร**

● **ตอบ** เพราะเขาไปเข้าใจเรื่องธรรมกายเป็นนิมิต และกระผมจะบอกให้ชัดเจนกันตรงนี้ พระคุณเจ้าโปรดทราบ โจมตีกันมานานแล้วว่า ธรรมกายวัดปากน้ำติดนิมิต ติดรูป กระผมอยากจะเรียนถามว่ามีอยู่ตรงไหนที่พระพุทธเจ้าไม่ให้ใช้นิมิต มีไหม! ใครเอามาแสดงให้ดูหน่อยได้ไหมครับ ผมจะประกาศให้ก้องทั่วโลก พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ไม่มีใครเอาบทนี้มาดูเลย นี่..หลักทำนิพพานให้แจ้ง

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเมื่อไม่เป็นผู้โดดเดี่ยวยินดียิ่งในความเงียบสงัด จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้ไม่อยู่ในฐานะที่มีได้

เมื่อไม่ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตให้บริบูรณ์ได้แล้ว จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้

เมื่อไม่ยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้ว จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อไม่ยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้แล้ว จักละสังโยชน์ทั้งหลายได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อไม่ละสังโยชน์ทั้งหลายได้แล้ว จักทำนิพพานให้แจ้งได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เลย"

"ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุไม่คลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ ไม่ตามประกอบความยินดี ความพอใจในหมู่อยู่แล้วหนอ เป็นผู้โดดเดี่ยวยินดียิ่งในความเงียบสงัดแล้ว จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้นั้น อยู่ในฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้แล้ว จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น อยู่ในฐานะที่มีได้เป็นได้"

คิดดูเถอะ..พระพุทธเจ้าน่ะ ตรัสให้ทำนิมิต มันเรื่องอะไรไปปฏิเสธนิมิต ก็มันเป็นฐานสำคัญ นิมิตเป็นอุบายรวมใจให้มาหยุด เพราะใจมันมีตัวตนที่ไหนจะให้ใจหยุด ถึงได้สอนกัน บางท่านก็บอกว่า สมาธิธรรมชาตินั่นถูกต้องแล้ว เท่านี้ก็พอแล้ว ความจริงพอหรือไม่พอ ให้ดูอริยมรรคมีองค์ ๘ : สัมมาสมาธิ คือการเจริญฌานทั้ง ๔ ตั้งแต่ปฐมฌานน่ะ มันต้องยกอารมณ์ขึ้นสู่วิตก วิจาร ตรึกตรองประคองนิมิต นั่นแปลว่ามันเริ่มมาตั้งแต่บริกรรมนิมิต อุคคหนิมิต ถึงปฏิภาคนิมิต จึงจะได้อัปปนาสมาธิ จึงจะยกอารมณ์ขึ้นสู่วิตก วิจาร แล้วจึงจะกำจัดถีนมิทธะ และวิจิกิจฉาได้ ประกอบด้วยปีติกำจัดพยาบาท สุขกำจัดอุทธัจจกุกกุจจะ และเอกัคคตากำจัดกามฉันทะ นั่นแหละนิวรณ์ ๕ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติแท้ ๆ มีสติพิจารณาในนิวรณ์ ๕ อยู่ที่ไหน ? ก็อยู่ที่มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม คือนิวรณ์ ๕ นั่นแหละไม่ได้มีอยู่ที่ไหน เพราะฉะนั้นใครตั้งนิมิตขึ้นถูกต้องร่องรอยพระพุทธศาสนาเลย มันผิดที่ไหนกันครับ

เกจิอาจารย์บางท่านบอกให้พิจารณานิมิตเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็คือพิจารณาให้เห็นนิมิตตามที่เป็นจริงว่านี่..สังขารนิมิต ไม่ว่าจะเอาอะไรมาพิจารณา จะเป็นเกศา..โลมา..นขา..ทันตา..ตะโจ ก็ยกขึ้นมาพิจารณาเนี่ยก็ให้พิจารณานิมิตนั้นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพราะนิมิตนั้นเป็นของจริงโดยสมมติ เมื่อพิจารณาแล้วถูกต้อง..ตรง ถึงธรรมกาย จะไปปฏิเสธได้ยังไง นิมิตมันต้องเกิดด้วย และถ้านิมิตไม่เกิด หรือไม่ได้ใช้นิมิตแล้วมันจะยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้อย่างไร นี่มีอยู่ใน **ฉักกนิบาต อังคุตรนิกาย** ไปเปิดดูได้ทุกท่าน เป็นพระพุทธวจนะด้วย ไม่ใช่เป็นของพระอรหันต์ธรรมดาซะด้วยซ้ำไป

เพราะฉะนั้นนิมิตนี่เป็นของต้องมี**สมถภูมิ ๔๐**น่ะ บอกไว้ชัดเจนเลย กสิณ ๑๐ นี่มันชัดอยู่แล้วก็มันนิมิตอยู่แล้วนี่ จริง ๆ แล้ว แม้**อนุสสติ ๑๐ อสุภะ ๑๐** ก็ต้องเห็นนิมิต แต่นิมิตที่เห็น อย่าง**อนุสสติ**นี่ยังไม่แท้ แปลว่าพิจารณาจริงๆ จะเอาแน่ ๆ เช่น เอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ ถ้าคนที่เห็นนิพพาน สัมผัสนิพพาน ซ้อนนิ่งอยู่กลางนิพพานทั้งรู้ทั้งเห็นและได้อารมณ์พระนิพพาน ส่งกระแสพระนิพพานมันผิดตรงไหน แต่นั่นนิพพานไม่เรียกว่านิมิต แต่ว่าสัมผัสได้ด้วยอายตนะที่ละเอียดเสมอกัน

แต่**เทวตานุสสติ**นี่มันชัดอยู่แล้วมันต้องเห็น แต่ไม่เห็นก็ได้ ก็นั่งท่องเอาว่าเทพยดามี เขาทำกุศลสำคัญ มีศีลกุศล ทานกุศล ภาวนากุศล เป็นต้น เลยไปเกิด

เป็นเทพยดา มี**หิริโอตตัปปะ** อย่างนี้ก็ได้..ก็ลองดูสิว่าใจมันสงบได้เท่าไร กระผมว่าสงบได้นิดเดียว แต่ถ้าเป็นผู้สื่อกับเทวดาได้ โดยวิธีการที่ถูกต้องไม่ใช่โดยบังเอิญหรือถูกหลอก อันนั้นล่ะดีที่สุด เป็นนิมิตของจริงโดยสมมติ รู้เลยว่าเทวธรรมมีอะไร อย่างชัดเจน และถ้าคนถึงเทวกายได้เห็นเทพยดา ผมรับรองว่าสงบครับ..สงบแน่ ๆ เพราะขึ้นชื่อว่าสมถกัมมัฏฐานต้องสงบจากกิเลสนิวรณ์

ดังนั้น นิมิตคือ สื่อที่ทำให้ใจรวมหยุดเป็นจุดเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกสิณ ๑๐ อาโลกกสิณเป็นกสิณครอบจักรวาล เป็นกสิณกลาง ไม่ว่าบุคคลจะมีอัธยาศัยอย่างไรก็ตาม ใช้กสิณนี้กสิณเดียวครอบได้หมด ใช้แก้ไข ป้องกันได้เลย กสิณก็คือนิมิตนั่นแหละ

และแม้แต่คนที่ทำวิปัสสนาไม่ว่าจะสายไหนก็เอานิมิตทั้งนั้น ท่านสูดลมหายใจเข้าออก ท่องพุทโธ ๆ ไป พอจิตละเอียดหนักท่านเห็นอะไรล่ะ ให้ไปถามผู้ที่ถึงจุดนี้ได้ทุกคน..ก็เห็นดวงใสครับ กระผมเชื่อแน่และรับรอง ๑๐๐% ว่าหลวงพ่อมั่นนี่ท่านเห็นดวงใส แล้วท่านก็เอาเข้ากลางดวงนั้น กลางของกลางดวงนั้น แต่ท่านปฏิเสธการเอาดวงออกนอก ท่านบอกมันไม่ถูกต้อง แต่ดวงใสอยู่ในใจของท่าน อยู่ศูนย์กลางข้างในกาย ท่านพิจารณาเช่นนี้ครับ ทิพพจักขุ ทิพพโสตะ เกิดตรงนั้น เห็นแจ้ง เห็นชัดก็เห็นจากตรงนั้นไปถามเอาเถอะครับ

ยุบหนอพองหนอ นั่งภาวนาก็เห็นสิครับ ทำไมจะไม่เห็น เห็นตั้งแต่ต้นด้วยซ้ำไป ไปถามดูก็ได้ แต่ก็เห็นด้วยใจ หรือจะพิจารณาอะไรก็ตาม ผู้หญิงหรือผู้ชายก็ตาม เรารู้จักหรือไม่ก็ตาม นึกออกไปเห็น เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่ไม่ใช่นั่งท่องเอานะครับ เห็นน่ะนิมิตทั้งนั้น แต่ต้องเห็นด้วยใจ ทีนี้..นิมิตมันไปหมดตรงไหน? ไปดูเถอะครับ **ตำราวิสุทธิมรรค** ท่านแสดงไว้ว่าเมื่ออริยมรรคญาณจะเกิดขึ้นปหานสังโยชน์ กำลังแห่งสมถะและวิปัสสนา มีกำลังเสมอกัน จิตยึดหน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ ในขณะเดียวกันปหานสังโยชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกได้ ได้ชื่อว่าท่านออกจากภาคทั้ง ๒ คือ สังขารนิมิตและปวัตติ อุภโตวุฏฐานะ ไปดูได้ใน **ปัญญานิทเทส** ปวัตติ คือเครื่องปรุงแต่ง ก็ตัณหานั่นแหละหรือสังโยชน์ อุภโตวุฏฐานะ คือออกจากภาคทั้ง ๒ ทีนี้ออกจากสังขารนิมิตนี่ครับ วิชชาอื่นกระผมอธิบายไม่ได้เพราะไม่รู้จัก แต่วิชชาธรรมกายน่ะให้พิสดารกายสุดกายหยาบกายละเอียด จนจิตละเอียดหนัก สมถพละคือกำลังสมาธิ และวิปัสสนาพละมีกำลังเสมอกัน แล้วจิตยึดหน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ นี่พิสดารละเอียดไปจนจิตละเอียดหนักจนวางอุปาทานในขันธ์ ๕ ได้ชั่วคราว หรือสำหรับพระอรหัตมรรคก็ต้องได้ถาวร หรือปล่อยความยินดีในฌานสมาบัติ ธรรมกายหยาบตกศูนย์ธรรมกายละเอียดปรากฏเข้าไปในอายตนนิพพาน หรือซ้อนเข้าไปในพระนิพพาน หรือปรากฏอยู่ในอายตนนิพพานก็ได้ อารมณ์พระนิพพานนั่นจิตยึดหน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ จึงออกจากภาคทั้ง ๒ คือ จิตละเอียดหนัก พ้น..หลุดจากสังขารนิมิต คือ กาย

เวทนา จิต ธรรม ในภพ ๓ ตั้งแต่ มนุษย์หยาบ มนุษย์ละเอียด ทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด พรหมหยาบ พรหมละเอียด อรูปพรหมหยาบ อรูปพรหมละเอียด ไปจนสุดละเอียด จึงวางอุปาทานในขันธ์ ๕ ได้เบื้องต้นในระดับโคตรภูญาณ เป็นเพียงชั่วคราว แต่จะไปได้โดยเด็ดขาดตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้เมื่อมรรคจิตเกิด ปหานสังโยชน์ได้ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ เช่น โสดาบันบุคคลก็ปหานสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ แล้วเข้าผลสมาบัติไปเลย ธรรมกายรู้เลยครับ เพราะมันดับหยาบไปหาละเอียด ส่วนหยาบเมื่อมรรคจิตเกิดสมบูรณ์ปหานสังโยชน์ นั่นธรรมกายมรรค เมื่อธรรมกายมรรคเกิดขึ้น ธรรมกายผลก็ตามมาเลยชั่วขณะจิตเข้าผลสมาบัติ เพราะมีนิพพานเป็นอารมณ์ มันตรง..เข้าใจได้เลย ไม่ต้องไปคิดอะไรมาก แต่ว่า..วิธีอื่น สายอื่นกระผมไม่เข้าใจว่าละสังขารนิมิตได้โดยวิธีไหน..ผมไม่ทราบ..ไม่เข้าใจเพราะฉะนั้นเรื่องนิมิตได้โปรดเข้าใจได้เลยว่า พระพุทธเจ้าไม่มีตรัสไว้ตรงไหนเลยว่า..เธออย่าใช้นิมิต ถ้าใครเห็นเอามาให้ผมดูสักนิดเถอะครับ

○ ที่ว่าการเข้าธรรมกายเป็นส่วนของสมถะอย่างเดียวหรือไม่ ปฏิบัติระดับไหนจึงจะเป็นวิปัสสนา

● **ตอบ** นี่ก็เหมือนกันครับผม ถ้าเข้าใจความหมายของสมถะ วิปัสสนา แล้วก็ง่ายเลยครับ

สมถะ แปลว่า อุบายสงบใจ ก็คือ สมถภูมิ ๔๐ หรือในพระบาลีมีภูมิ ๙ คือมีสติพิจารณาเนือง ๆ ว่า

เราเองนั่นย่อมมีแก่ มีเจ็บ มีตายเป็นธรรมดา ไม่อาจจะล่วงพ้นความแก่ เจ็บ ตายได้ นี่ก็ ๓ ข้อเข้าไปแล้ว อีก ๒ ข้อก็สัตว์โลกมีกรรมเป็นของตน คนทำดีได้ดี คนทำชั่วได้ชั่ว ข้อที่ ๕ บอกว่า พึงพิจารณาเนือง ๆ ว่า เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของหวงแหนทั้งสิ้น ไม่มีใครหลุดพ้นไปได้ ต้องตายจากกันจนได้ แล้วอีก ๔ ข้อก็คือว่า **มหาสติปัฏฐาน ๔** รวมเป็น ๙ ภูมิ แต่ว่าทางตำราวิสุทธิมรรค มี ๔๐ ภูมิสมถะ อุบายสงบใจ สงบอย่างไร สรุปเลยว่าทำอย่างไรก็ได้ให้ใจเป็นสมาธิแน่วแน่มั่นคงระดับ**อัปปนาสมาธิ**ขึ้นไป ผมจำกัดอย่างนี้ เพราะเหตุว่ามรรคมีองค์ ๘ ขาดเสีย ๑ มิได้ เพราะมรรคจิตเกิดและเจริญขึ้นต้องสมบูรณ์ ถึงบอกว่าไม่ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้แล้ว จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์นั้นไม่อยู่ในฐานะที่มีได้เป็นได้ ถ้าไม่ยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้วจักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ไม่อยู่ในฐานะที่มีได้เป็นได้

ฟังให้ดีนะครับ เพราะเป็นคำรับรองเลยว่า จะให้สัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลได้สมบูรณ์น่ะ ต้องมรรคมีองค์ ๘ ตั้งแต่ปฐมฌานขึ้นไปครับ ต้องยกอารมณ์ขึ้นสู่วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา เป็นอย่างต่ำ เมื่อนั้นแหละนิวรณ์ ๕ จึงหมดไป นั่นคือการปฏิบัติตามพระบาลีใน**มหาสติปัฏฐาน ๔** เป็นธรรมคู่แข่งของนิวรณ์ ๕ กำจัดนิวรณ์ ๕ ให้หมดไป นั่นปฐมฌานครับ

สำหรับวิปัสสนา..วิปัสสนา เป็นความเห็นแจ้งใน ๒ ระดับ

ระดับหนึ่ง เห็นพระไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขังอนัตตา ในสังขารธรรมทั้งปวง แต่เห็นให้มันถูกต้อง ไม่ใช่เห็น เพราะตีความจากตัวหนังสือ ต้องเห็นให้แน่ชัดว่าเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สัพเพ ธัมมา อนัตตา นั้นหมายเอาสังขารธรรม มีเบญขันธ์ เป็นต้น ไม่ใช่วิสังขารพระนิพพาน พระพุทธเจ้าไม่ตรัสไว้ที่ไหน ราธะพราหมณ์ทูลถามพระพุทธเจ้า ดูได้ใน**อนัตตสูตร**

ราธะพราหมณ์ : "ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ ที่ว่าอนัตตา ๆ น่ะเป็นอย่างไร" ทรงเฉลย เลยว่า..

พระพุทธเจ้า : "ดูก่อนพราหมณ์ รูปนั่นแหละอนัตตา เวทนานั่นแหละอนัตตา สัญญานั่นแหละอนัตตา สังขารนั่นแหละอนัตตา วิญญาณนั่นแหละอนัตตา" ก็คือเบญจขันธ์ ไม่ได้ตรัสว่าพระนิพพานหรือวิสังขารแต่ประการใดทั้งสิ้น ไม่ว่าที่ไหน เพราะคำว่าอนัตตานี่ ท่านราธะทูลถามพระพุทธเจ้าอย่างชัด ๆ เลย ท่านบอกเลยว่า อนัตตาคือเบญจขันธ์..ครับ แน่นอนเลยครับ ถ้าใครสอนผิดไปจากนี่ มันก็ไม่ถูก การสอนไม่ถูก มันก็มีผลที่ไม่ค่อยจะดี

อีกระดับคือ เห็นวิสังขารว่าเป็นอย่างไร มันตรงข้ามกัน อย่างจะพูดว่า พระนิพพานเป็นอนัตตา..มันก็เป็นไปไม่ได้ แต่ถ้าบอกว่า ว่างจากกิเลส ว่างจาก**อัตตานุทิฏฐิ** แล้วก็ถูกเลย นี่คือระดับหนึ่งของวิปัสสนา คือรู้แจ้งแทงตลอดในไตรลักษณ์ของสังขารธรรม ต้องให้ยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ให้สูงขึ้นไปอีก นี่ยังไม่บริบูรณ์ มันแค่**อนุวิปัสสนา**เท่านั้น คือ เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นแค่ระดับอนุวิปัสสนา แต่เป็นบาทฐานให้เข้าใจถึงโลกุตตรวิปัสสนา คือทุกขสัจจะ สมุทัยสัจจะ นิโรธสัจจะ มรรคสัจจะ พอถึงตรงนี้แล้วครับต้องเห็นวิสังขาร คือจิตต้องยึดหน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ แล้วมรรคจิตหรือมรรคญาณก็เกิด ปหานสังโยชน์ แล้วจึงออกจากภาคทั้ง ๒ ชื่อว่า "อุภโตวุฏฐานะ"

ตรงนี้ก็เล่าแล้วว่าธรรมกายทำอย่างไร สรุปคือต้องเห็นทั้ง สังขาร และวิสังขาร เห็นอริยสัจชัดแจ้ง เช่น ทุกขสัจจะ ในวิชชาธรรมกายนั้นเมื่อพิจารณาอริยสัจ แล้วเอาดวงทุกข์มาพิจารณา จะเห็นดวงเกิดนั้นใส กลางดวงเกิดมีดวงแก่เห็นเป็นสีค่อนดำไม่ดำสนิท เด็กเห็นดำดวงเล็ก ๆ คนแก่มากก็ดำดวงใหญ่

กลางแก่ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วย ดวงเจ็บจะมาจรด คนที่ถึงธรรมกายจะเห็น หลวงพ่อวัดปากน้ำจึงรักษาโรคได้เพราะเห็น ดวงเจ็บดำเหมือนถ่าน ไม่ดำมันแวววาว ดวงตายสีดำสนิทเป็นนิล คือดำแล้วมันเลื่อม..ถ้าดวงตายจรดหัวต่อก็คือศูนย์กลางที่ทำให้เป็นกาย อันเป็นที่ตั้งของดวงทุกข์ จะทำให้ดวงธรรมของกายทิพย์ตั้งแต่กายมนุษย์ละเอียดไปสุดละเอียด ขาดออกจากกายมนุษย์..ก็ตายทันทีครับ นี่ครับทุกขสัจจะ เห็นได้ด้วยตาธรรมกาย ปัญญาเกิดด้วยการที่ได้ทั้งเห็นและทั้งรู้ ตรงตามพระพุทธวาจา และพระอนุพุทธะซึ่งเห็นแล้วจึงรู้ พระพุทธเจ้า พระสัพพัญญูพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า นั่น ๑๐๐% เห็นแล้วจึงรู้ไม่ใช่รู้ก่อนเห็นส่วนอนุพุทธะนั้นรู้ตามที่พระพุทธเจ้าชี้แนะแนวทางให้ แต่ก็ต้องไปเห็นด้วยตนเองเสียก่อนจึงจะตัดกิเลสได้ ปัญญาทั้งวิปัสสนาปัญญา และโลกุตตรปัญญาจึงเกิด ปหานสังโยชน์ได้ มันเห็นด้วยนะครับ ไม่ใช่แค่รู้เฉย ๆ

และแม้คำว่า "ธรรมกาย" ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในวักกลิสูตร ว่า

"ดูก่อน วักกลิ เธอจะมาดูร่างกายเน่าเปื่อยของตถาคตทำไม ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา ผู้ใดเห็นเราผู้นั้นเห็นธรรม"

อรรถกถาจารย์แก้อรรถที่ว่า "เห็นเรา" นั่นก็คือเห็นตถาคต ตถาคตเป็นอะไร ก็เป็นธรรมกาย และการจะเห็นธรรมกายของตถาคต ไม่ใช่ว่าอยู่เฉย ๆ แล้วเห็นนะครับ ต้องเห็นด้วยญาณ ไม่ใช่เห็นด้วยตาเนื้อ มีอยู่ในอรรถกถาที่ถวายไปแล้ว ไปเปิดดูครับ อธิบายความไว้เลยในวักกลิสูตร ว่าการจะเห็นตถาคตคือเห็นธรรมกายนั้นต้องเห็นอย่างไร และตถาคตก็คือพระนิพพานคือธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้วของท่าน เขาเห็นอย่างไร? ทำไมจึงเห็น? ไม่ได้ใช้ตาเนื้อหรอกหรือ! ตาเนื้อเห็นไม่ได้ ต้องญาณทัสสนะในระดับพุทธจักขุ ก็คือธรรมกายนั่นแหละ ญาณนั้นจึงจะเห็นธรรมกายซึ่งกันและกัน และที่ตรัสว่าผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม ธรรมนั้นคือธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้า บางคนบอกว่า เห็นธรรมก็คือรู้ธรรมเข้าใจธรรม มันก็ถูกนะครับ แต่มันถูกกี่เปอร์เซนต์น่ะ เนื้อแท้จริง ๆ ต้องเห็นธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้า มันแจ้งไปหมดก็คือธรรมที่ทำให้กำจัดกิเลสและบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้า "การเห็นต้องอยู่ด้วยธรรมกาย จึงเห็นด้วยตาธรรมกาย" ไปดูครับอยู่ในเอกสารที่ถวายไปแล้ว

เพราะฉะนั้น นี่..การเห็นแจ้งในพระไตรลักษณ์ในวิปัสสนาปัญญา ธรรมกายก็เห็นได้เข้าใจได้เห็นแจ้งถึงอริยสัจ ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ ก็เห็นได้แล้ว เมื่อเห็นได้เกิดปัญญารู้แจ้งอย่างนี้เรียกว่าวิปัสสนาไหม

แล้วก็วิปัสสนาระดับไหนด้วย จะบอกไว้ซะเลย เห็นด้วย รู้แจ้งด้วย มันระดับไหน แล้วมันจะมีกี่วิธีที่จะทั้งเห็นแจ้งและทั้งรู้

"จกฺขุํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ"

เห็น..ขึ้นต้นด้วยจักขุเทียวนะครับ เห็นด้วยจักษุ แต่ไม่ใช่มังสจักษุนะครับ พวกนั้นเห็นหมูอยู่ในตลาดเยอะแยะ แต่ไม่เคยปลงได้ซักที เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา หมด..แต่กิเลสก็ยังเท่าเก่า ดีไม่ดีมากกว่าเก่าอีก แต่จกฺขุํ อุทปาทิ นี่ไม่ใช่มังสะนะครับ จริง ๆ แล้วคือ พุทธจักษุ มันจึงละกิเลสได้หมด ซึ่งอยู่ที่กายธรรมนะครับ ไม่ได้อยู่ที่กายมนุษย์ กายทิพย์ กายพรหม เพราะฉะนั้น ธรรมกายเป็นทั้งสมถะและวิปัสสนาด้วยอาการอย่างนี้แต่เบื้องต้นหนักสมถะก่อน เพื่อจะสร้างฐานสำคัญ โดยอุบายแห่งการใช้นิมิต เพื่อให้ใจหยุดนิ่งเป็นอารมณ์เดียวอย่างแท้จริง เข้าสู่ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌานก็แล้วแต่ แล้วก็พิจารณาสภาวธรรมตามรู้ตามเห็น กาย เวทนา จิต ธรรม ณ ภายใน และ ณ ภายนอกด้วย และ ณ ภายใน สำหรับผู้ที่ยังไม่ถึงขั้นนี้ ท่านให้ถือเอาการพิจารณากายเนื้อของตนเอง และพิจารณาของผู้อื่นเป็น ณ ภายนอก แต่ถ้าถึงธรรมกายอย่างนี้แล้ว เข้าถึงกายละเอียดเพียงใด จักษุของกายละเอียดนั้นเห็น..แจ้ง..สัมผัส รู้แจ้ง ณ ภายในตามเห็น ส่วนที่เห็นหยาบเป็น ณ ภายนอก เช่น กายมนุษย์หยาบเป็น ณ ภายนอก เมื่อถึงกายละเอียดเป็น ณ ภายใน ถ้าถึงกายทิพย์ กายทิพย์เป็น ณ ภายใน กายมนุษย์ละเอียดเป็น ณ ภายนอก ถึงพรหม กายพรหมเป็น ณ ภายใน กายทิพย์ละเอียดเป็น ณ ภายนอก กายเห็นด้วยทิพพจักขุเป็น ณ ภายนอก ไปจนสุดละเอียดถึงธรรมกายเป็นพุทธจักขุ แล้วจึงเห็นยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ เห็นทั้งสังขารและวิสังขาร

เพราะฉะนั้นธรรมกายนี่ เบื้องต้นจะหนักสมถะเพื่อตั้งฐานให้สมบูรณ์ พอถัดไปเป็นอนุวิปัสสนาตามเห็น กาย เวทนา จิต ธรรม ณ ภายใน เข้าไปจนสุดละเอียด และ ณ ภายนอก คือส่วนที่หยาบกว่าตรงตามสติปัฏฐาน ๔ ในส่วนที่ลึกซึ้งลงไป

ทีนี้เมื่อปฏิบัติถึงธรรมกายแล้ว พิจารณาสภาวธรรมแล้ว ดับหยาบไปหาละเอียดอยู่เสมอ ชำระธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ จากกิเลสทั้งปวง ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้นั่นแหละคือมีสติสัมปชัญญะ ใครจรดใจอยู่ในสุดละเอียดของธรรมกายได้เพียงไหน จิตก็สะอาดเพียงนั้น ถ้าเดี๋ยวจรดเดี๋ยวหลุดออกมา นั่นยังเป็นปุถุชน แต่ท่านที่เป็นอริยบุคคล ท่านจรดได้มาก สติของท่านครบมาก กิเลสก็ทำอะไรไม่ได้ หรือทำได้น้อย

การดับหยาบไปหาละเอียดจริง ๆ คือตัวนิโรธดับสมุทัย เมื่อท่านดับหยาบไปหาละเอียด ไปสุดละเอียดของธรรมกายที่ละเอียด ๆ นั่นเป็นการปหานอกุศลจิตที่เกิดขึ้นพร้อมกับเจตสิกธรรม

มีอนุสัยกิเลสต่าง ๆ ตามประเภทที่เมื่ออายตนะภายใน กระทบอายตนะภายนอก เสวยอารมณ์สุขเวทนาหรือทุกขเวทนา กิเลสเหล่านี้ก็เกิดขึ้นพร้อมอกุศลจิต ที่จะเจริญก้าวหน้าต่อไปในทางที่ไม่ดีการปหานอกุศลจิต เป็นจิตของธรรมกาย ความจริงคือญาณ ไม่เรียกว่าจิตอีกต่อไป เพราะวิญญาณดับ.. ดับตรงไหน ก็ตรงสุดละเอียดของกายในภพ ๓ เพราะวิญญาณนั้นมีอยู่แต่ในกายแห่งภพ ๓ คือ กายมนุษย์ถึงกายอรูปพรหมสุดละเอียด กายที่เลยนั้นไปไม่เรียกว่าวิญญาณ เป็นญาณ เพราะฉะนั้นอย่าสงสัยเลยและให้พึงเข้าใจด้วยว่าจริง ๆ แล้ว พระพุทธเจ้าไม่ประสงค์ที่จะแยกสมถะกับวิปัสสนานะครับมีผู้ตีความเข้าใจกันไปหลายอย่าง เพียงแต่วิเคราะห์และแสดงให้เห็นว่า

สมถะเป็นอุบายสงบใจจากกิเลสนิวรณ์ ส่วน**วิปัสสนา เป็นอุบายเรืองปัญญาให้เกิดปัญญาดังกล่าวมาแล้ว เพื่อจะได้ปหานสังโยชน์ได้ ทั้ง ๒ อย่างนี้เป็นคู่กัน เป็นไปด้วยกัน ไม่ได้แยกกัน และพระพุทธเจ้า ทรงแสดงถึง "วิชชา" ซึ่งเป็นเครื่องดับอวิชชามูลรากฝ่ายเกิด** ท่านทั้งหลายคงได้ยินว่าหลวงพ่อสดท่านเทศน์ให้ฟังว่า **วิชชาภาคิยะ** มีอยู่ ๒ อย่างนะ คือ **พระโยคาวจร** จะเจริญวิชชา เครื่องดับอวิชชามูลรากฝ่ายเกิดต้องทั้งสมถะและวิปัสสนา พูดกันอย่างง่าย ๆ เลยว่า..

สมถะ อบรมจิต ให้ละกามราคะได้ พ้นจากราคะ

วิปัสสนา อบรมปัญญา ให้ละอวิชชามูลรากฝ่ายเกิด

แต่ว่าปัญญาจะเจริญไม่ได้ถ้าจิตซุ่มด้วยราคะ เพราะฉะนั้นต้องอาศัยสมถะกำจัดราคะ ปัญญาและวิปัสสนามันถึงจะเจริญได้ เพราะฉะนั้นสมถะกับวิปัสสนา มันของคู่กันครับ

เอาง่าย ๆ เลยพระคุณเจ้า ถ้านั่งฟังกระผมนี่แล้วใจลอยไปอย่างอื่น พระคุณเจ้าจะเข้าใจไหม? ไม่เข้าใจหรอก ฟังหูซ้ายทะลุหูขวา ใครลองนั่งหลับสิครับ ฟังไม่รู้เรื่อง ความที่ใจลอยไปอย่างอื่น คือฟุ้งซ่านหนึ่ง นั่งง่วงหลับหนึ่ง หรือไม่พอใจ หงุดหงิดโกรธพยาบาท จิตใจฟุ้งซ่าน หรือ จิตใจพอใจ ยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกาย นึกเห็นสาวปลั่งอยู่ อย่างนี้..จิตใจเต็มไปด้วยกิเลสนิวรณ์ ผมขอเรียนถามว่า จะฟังผมพูดรู้เรื่องไหม? ซักกี่เปอร์เซนต์

เพราะฉะนั้น การเจริญสมถวิปัสสนา หรือการปฏิบัติธรรมน่ะครับ จะต้องมีสมถะอยู่ตลอดเวลา เพราะจิตใจของผู้ใดก็ตาม เมื่อมีกิเลสนิวรณ์ แม้อย่างใดอย่างหนึ่งการพิจารณาสภาวธรรมให้เห็นอรรถเห็นธรรมนั้น เป็นไปไม่ได้ แล้วอย่างนี้จะไปทิ้งสมถะได้อย่างไร เพราะใจมันต้องสงบเรื่อยไปและต้องสงบให้ได้ที่ด้วย ไม่ใช่บอกว่าสงบตามธรรมชาติก็ได้ครับ มันไม่ได้หรอก มันไม่พอ ความเห็นแจ้งมันจะไม่แจ้งจริง ๆ น่ะสิครับ มันท่องจำเอาน่ะสิครับ

ดังนั้นความสงบนี่ พระคุณเจ้าอย่าได้รังเกียจเลย และอย่าได้ไปเชื่อใครว่า นั่นเป็นสมถะ นี่เป็นวิปัสสนา จงทำสมถะและวิปัสสนาคู่กันไปเถอะ พิจารณาอยู่ถ้าใจมันขุ่น มันก็ไม่เห็นชัดแจ้ง น้ำในถ้วยมันขุ่นแล้วมันเห็นของในถ้วยรึเปล่าครับ เห็นชัดไหม! ถ้ามันใสมันจะเห็นชัดกว่ากัน นี่มันง่าย ๆ อย่างนี้

และแม้เมื่อปฏิบัติแล้ว เห็นแจ้งแล้ว กระผมอยากเรียนถามว่าใจยุ่งอยู่หรือเปล่า ผู้ที่เห็นแจ้งแล้วใจสงบแล้ว นั่นเป็นสมถะครับ สงบเองด้วยปัญญา

ด้วยสติสัมปชัญญะ มันก็สมถะนั่นแหละ กิเลสนิวรณ์คุกคามไม่ได้ แต่ถ้ากิเลสนิวรณ์คุกคามเมื่อไหร่ พระอริยเจ้าท่านเข้าสู่ญาณคาร หลบไปหาที่สงบ พระพุทธองค์เองก็หลบบ่อย รับแขกมากนัก คนก็มาก เทวดาก็มาก พระก็มาก เรื่องก็มาก ตอบปัญหามากนัก ความสงบมันลดลง พระองค์ก็เสด็จเข้าสู่ญาณคารที่ไหนก็ได้ที่มันเงียบ อันนี้แหละที่เป็นกันอยู่ สมถะจะไปรังเกียจทำไม! แต่ผมเองจะไปพูดตรงไหนก็ไม่ได้นะครับ เขาไม่ได้นิมนต์พูด ถ้าพูดแล้วคงจะบ่อนแตก ก็เลยพูดได้แต่ตรงนี้ครับ

○ **ปฏิบัติระดับไหนจึงจะเป็นสมถวิปัสสนา**

● **ตอบ** เอ้า! บอกเลยก็ได้ ใจสงบจากกิเลสนิวรณ์ทั้ง ๕ ขึ้นชื่อว่าสมถะ ปฏิบัติพิจารณา มีสติเห็น กาย เวทนา จิต ธรรม ที่..

หนึ่ง ถ้าในส่วนอสุภะ หรือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน พิจารณาเห็นสังขาร ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามที่เป็นจริง ว่าไม่งามหนึ่ง หรือ เห็นความโสโครกของสังขารที่มันเปลี่ยนแปรไปแล้วทำให้ใจมันสงบ.. นี่หนึ่ง

สอง เห็นอนิจจัง เห็นทุกขังหนึ่ง แค่นี้ยังชื่อว่าสมถะ แต่ถ้าเห็นถึงอนัตตา คือ เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่เรียกว่าวิปัสสนา เริ่มตั้งแต่วิปัสสนาปัญญา ทีนี้ก็มีสูงขึ้นไปถึง ปัญญาโลกุตตระ นั่นเห็นอริยสัจ ถึงตอนนั้นถ้าสมบูรณ์แล้วมรรคจิตเกิดปหานสังโยชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกได้

เพราะฉะนั้น อย่าไปเชื่อใครเลย เชื่อตัวเอง ถามตัวเองว่า

"ความสงบต้องการไหม มันมีคุณมีโทษ ถ้าเห็นว่ามีคุณก็จงทำความสงบให้เกิด ให้สงบจากกิเลสนิวรณ์ โดยการทำสมาธิ ซึ่งมีอุบายวิธีสมถภูมิ ๔๐ ถ้าคิดอะไรไม่ได้ก็...สัมมาอะระหัง..ตรึกนึกให้เห็นดวงแก้วกลมใส ใจอยู่ในกลางของกลางจุดเล็กใส อันนี้เป็น**อาโลกกสิณ**ครอบจักรวาล

สัมมาอะระหัง นึกถึงคุณพระพุทธเจ้า ข้อปัญญาคุณ ข้อพระวิสุทธิคุณ น้อมเข้ามาสู่ใจเราเป็นนิจเป็นพุทธานุสสติอีกโสดหนึ่ง หายใจเข้าออก.. มองดูลูกแก้วว่ามันเห็นชัดหรือยัง ถ้าเห็นชัดแล้วจึงค่อยปล่อยลมหายใจ มีสติเห็นลมหายใจเข้า..ออก กระทบดวงแก้ว ตรงนั้นเป็นอานาปานสติ สามกษัตริย์รวมกันเข้าล่ะก็ รับรองเลยครับ ได้ผลสมบูรณ์ที่สุดไม่ต้องไปเชื่อใคร แต่ถ้าเท่านี้ยังทำไม่ได้ ก็อย่าไปคิดหาวิธีอื่นเลยครับ เพราะวิธีนี้ดีที่สุดแล้ว ถึงแม้จะมีวิธีอื่นที่เป็นที่สบายแก่ตน แต่ผลสำเร็จไม่สูงครับ จะให้ได้ผลสำเร็จสูงต้องสมถวิปัสสนา ด้วยวิธี ๓ วิธีนี้รวมกัน เรียกว่า **วิธีสามกษัตริย์** คือ **อาโลกกสิณ อานาปานสติ** และ **พุทธานุสสติ** ดีที่สุดแล้ว ครอบจักรวาลหมดแล้วครับ.

■ ■ ■ ■

***ดารินทร์ เมฆประยูร**...ผู้บันทึก*

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้าง

วิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ซึ่งกำลังขอจดทะเบียนเป็นวัดในนาม
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
(อยู่ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก แยกจากถนนเพชรเกษม ตรง ก.ม.ที่ ๘๐)

วิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมาวุธอันคมกล้าปหานกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ และเป็นวิชชาที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง **ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุข** แก่ผู้สนใจ ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติด้วยอิทธิบาทธรรม**ได้จริง** เป็นที่ ประจักษ์แก่สาธุชนผู้ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยมีพระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) เป็นผู้อำนวยการ **เป็นสำนักปฏิบัติแห่งสำคัญที่ให้การศึกษาอบรมสืบทอดวิชชาธรรมกายแก่สาธุชนพุทธบริษัทอย่างกว้างขวางแห่งหนึ่งจากวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** และกำลังขอจดทะเบียนเป็นวัดในนาม **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** เมื่อได้รับ อนุญาตตั้งเป็นวัดแล้วก็จะได้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมาต่อไปขณะนี้กำลังสร้างอุโบสถเสร็จแล้วประมาณ ๗๕ %

อนึ่ง **กำลังจะสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ระลึกและเป็นปูชนียสถานที่เคารพบูชาสักการะถึงคุณธรรมและพระคุณของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าโดยเที่ยงตรงตามพระพุทธพจน์และอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ เป็นสังฆานุสติแก่สาธุชนโดยทั่วไป**ในวงเงิน ก่อสร้างประมาณ ๕ ล้านบาท**

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ นี้ ขอเชิญแจ้งความจำนงและบริจาคได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ที่

๑) เจ้าหน้าที่**โครงการธรรมปฏิบัติฯ ชั้นล่างตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** กรุงเทพฯ
๒) สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ (วัดภูเขาทอง)** กรุงเทพฯ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
๓) ประชาสัมพันธ์ **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี** โทร.(๐๓๒)๒๕๑-๖๕๐

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพสร้างวิหารหลวงพ่อฯ ในวงเงิน ๕ หมื่นบาทขึ้นไป (นำส่งเป็นงวดได้ ในระยะเวลา ๒ ปี) ทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจะจารึกชื่อของท่านไว้ ณ ที่เหมาะสมในบริเวณวิหาร

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป
ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น ๑๐.-
๒. หัวใจของการเจริญภาวนา(ภาษาอังกฤษ) ๑๕๐.-
๓. พุทธภาวนา (พิเศษ) ๓๐.-
๔. โพธิปักขิยธรรม ๓๐.-
๕. สวดมนต์ทำวัตร ๑๕.-
๖. รูปหลวงพ่อสด (รูปเล็ก) ๑๐.-
๗. รูปหลวงพ่อสด (รูปใหญ่) ๕๐.-
๘. นิตยสารธรรมกาย (รวมเล่ม) ๒๕๐.-
๙. นิตยสารธรรมกาย ๓๐.-

วีดีโอเทป ภาคภาษาไทย

ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๔ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-
(ธรรมปฏิบัตชั้นสูงให้เฉพาะผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้วเท่านั้น)

วีดีโอเทป ภาคภาษาอังกฤษ

๑. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๓ ม้วน (ระบบ NTSC ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-
๒.ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๒ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมปฏิบัติ ๑ ๓๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติ ๒ ๓๐.-
๓. อานุภาพธรรมกาย ๑ ชุด ๓ ม้วน ๙๐.-
๔. ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าฯ ๑ ชุด ๓ ม้วน ๖๐.-
๕. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ ๓๐.-
๖. พระประสงค์-ให้เราผู้ปฏิบัติ ๓๐.-
๗. การบำเพ็ญบารมีเพื่อความสิ้นกิเลสและกองทุกข์ถึงมรรคผลนิพพาน ๕๐.-
๘. สู่ทางพระนิพพาน ๑ ชุด ๓ ม้วน ๙๐.-
๙. ทานกุศล ๖๐.-
๑๐. การป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยธรรม ๑ ชุด ๒ ม้วน ๖๐.-
๑๑. ภาวนาธรรมชั้นต้น-กลาง ๗ ม้วน ๒๑๐.-
๑๒. ทำวัตรเช้า ๓๐.-
๑๓. ทำวัตรเย็น ๓๐.-
๑๔. ตอบปัญหาธรรม อบรมพระรุ่น ๒๑ ๑ ชุด ๒ ม้วน ๖๐.-

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช
ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(๑) **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

(๒) **ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแพร่ธรรมอันเป็นบุญเขตกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติอันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติและบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) **เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวันและได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง "บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ **นี้ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนในวันปีใหม่ของทุกปีได้**ตามกำลังศรัทธา

ขอเชิญท่านสาธุชนปวารณาตั้งทุนได้ตามกำลังศรัทธา และจะมอบใบทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัชให้เมื่อตั้งทุนครอบ ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไปแล้ว ติดต่อขอตั้งทุนได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. ประชาสัมพันธ์**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

๓. สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

เช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
หากส่งเงินทางธนาณัติไปรษณีย์โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.หลานหลวง** ในนาม
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ จะช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรมหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่นทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น.	ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)
๐๔.๓๐ น.	ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม
๐๖.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๗.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต
๐๘.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา
๐๙.๓๐ น.	ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
๑๑.๐๐ น.	รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๔.๐๐ น.	รับฟังธรรมบรรยาย
๑๗.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว
๑๙.๓๐ น.	เจริญภาวนาธรรม
๒๑.๓๐ น.	ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺฑตฺโม) และ**พระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๒.๓๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากร และวิทยากรฆราวาส ควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

● **ที่พระอุโบสถ วัดสระเกศ** ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น ที่วิหารเจริญภาวนา(ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (เฉพาะวันเสาร์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกัน)

ทุกวันศุกร์มีรถออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศ เวลา ๑๘.๓๐ น. และรับกลับในวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๓๐ น.

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ณ สถาบันฯ โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใด เป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์

๑. ช่อง ๙ อสมท. ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๒ และ ๕ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.

๒. ช่อง ๑๑ ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๔ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุยานเกราะ** ๗๙๒ กรุงเทพฯ ทุกวันอังคาร เวลา ๒๓.๐๐-๒๓.๓๐ น.

๒. **สถานีวิทยุ ททท.(ภาคปกติ)** อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.

๓. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ (ก่อนปิดสถานี)

ขอเชิญร่วมสร้างอุโบสถ (วิหารธรรมกาย) วัดหลวงพ่อสด

ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

อุโบสถ เป็นหัวใจสำคัญของวัด ด้วยว่าเป็นวิหารที่ประดิษฐานพระประธานแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเขตที่ต้องกำหนดเพื่อการทำสังฆกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของพระภิกษุสงฆ์ มีการบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั้งหลาย การสวดและรับฟังปาฏิโมกข์ตามพระวินัยพุทธบัญญัติของพระบรมศาดา เพื่อทบทวนความบริสุทธิ์กายวาจาใจของพระภิกษุสงฆ์ร่วมกัน เป็นการรักษาพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธเจ้าไว้มิให้วิบัติคลาดเคลื่อนและสูญหาย อุโบสถหลังนี้เป็นอุโบสถสองชั้นในงบประมาณการก่อสร้าง ๑๕ ล้าน กำหนดจะก่อสร้างเสร็จในปลายปี พ.ศ.๒๕๓๒ จะได้ใช้พื้นที่ชั้นล่างเป็นสถานที่อบรมและปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยกันสืบพระบวรพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ขณะนี้ได้มีผู้เป็นเจ้าภาพแล้วประมาณ ๑๑ ล้านบาท ยังขาดอยู่อีกประมาณ ๔ ล้านบาท จึงขอเชิญชวนสาธุชนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างปูชนียสถานที่สำคัญนี้โดยพร้อมเพรียงกันจักเป็นมหากุศลทับทวีเพิ่มพูนบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ฯลฯ แก่ท่านต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด แล.

๑) เจ้าภาพวงเงิน ๑๐๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการจารึกชื่อไว้ในที่พิเศษในวิหารเป็นการเฉพาะ มีเพียง ๑๕๐ ที่เท่านั้น

๒) เจ้าภาพวงเงิน ๓๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในสมุดพิเศษ ซึ่งจะเก็บไว้ในวิหารเพื่อแสดงให้สาธุชนรุ่นหลังได้อนุโมทนาต่อไป
(ทั้ง ๒ กรณีดังกล่าว สามารถบริจาคไว้เป็นงวด ๆ ได้ภายใน ๒ ปี ตั้งแต่บัดนี้)

๓) เจ้าภาพวงเงินต่ำกว่านี้ก็จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในหนังสือที่ระลึก

๔) ผู้บริจาคร่วมสร้าง ๑,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับพระสมเด็จธรรมกายฝังทับทิม ๑ องค์

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
๒. สำนักงานโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.๑๐๑๖๐
๓. สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ พลับพลาไชย** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย ขออนุโมทนา

✂- -

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

- ☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์
- ☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไป เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

เสน่ห์ของผู้มีธรรม

ญาณรัตนะ*

มนุษย์เกิดมามีสมบัติติดตัวมาก็คือบุญกรรมที่เคยทำมาแต่ปางก่อน ที่เรียกว่า **"ปุพเพกตปุญญตา"** ส่งผลให้มีรูปร่างหน้าตา สติปัญญาและสมบัติที่แตกต่างกันไป เช่น คติสมบัติ ได้แก่ชาติกำเนิด อุปธิสมบัติได้แก่สุขภาพ ร่างกายเป็นต้น

คนจำนวนไม่น้อยเลยที่มักจะน้อยใจในบุญวาสนาและชาติกำเนิดที่ไม่ทัดเทียมบุคคลอื่นที่อยู่ในระดับที่สูงกว่า โดยลืมมองบุคคลที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเรายังมีอีกมาก

อันที่จริงแล้วโอกาสของมนุษย์ที่จะสร้างโอกาสและความทัดเทียมกันในด้านอื่น ๆ ยังมีอีกมากโดยเฉพาะการสร้างความดีตามระดับฐานะและภูมิธรรมของตนมีบุคคลที่เราคงเคยพบเห็นแล้วมากมาย ที่เป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะที่ได้พบได้พูดได้สนทนาแล้วรู้สึกนิยมรักใคร่ในอัธยาศัยไมตรี การพูดการแสดงออกประพฤติปฏิบัติเป็นที่ประทับใจในบุคคลนั้น เกิดความรู้สึกนิยมยกย่องนับถือเป็นเสน่ห์ในตัวทั้ง ๆ ที่บุคคลนั้นก็เป็นคนธรรมดาปกติไม่มีอะไรพิเศษกว่าบุคคลที่เราเคยพบเห็นมาแล้วมากมาย

เสน่ห์แห่งธรรม เป็นสมบัติที่สามารถแสวงหาเพิ่มเติมได้ในปัจจุบัน ซึ่งผลบุญนี้จะส่งให้ได้รับในปัจจุบันและอนาคต ทั้งในภพนี้และภพหน้าต่อไปผลบุญจากการประพฤติปฏิบัติจะเป็นสมบัติที่ติดอยู่กับตัวตลอดเวลา ไม่เสื่อมสูญเหมือนสมบัติทางโลก เพราะเป็นผลจากเหตุที่กระทำ ดังคำบาลีที่ว่า "กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ" บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ผู้ที่ได้ประกอบกรรม ทำดี อยู่ในกรอบแห่งศีลธรรม ย่อมประกอบด้วยคุณสมบัติที่จะสร้างเสน่ห์ให้แก่ตัวเองได้คือ

๑. เป็นผู้คิด พูด ทำ ในทางที่

** ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี สหรัฐอเมริกา*

จะเป็นกุศล ประกอบด้วยกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมที่ดี เพราะมีใจใฝ่ธรรม ละอายบาป เกรงกลัวผลกรรมที่จะเกิดขึ้นแก่ตน

๒. เป็นผู้มีเมตตา กรุณา มีความรักเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ อยากให้บุคคลอื่นพ้นทุกข์เดือดร้อน

๓. เป็นผู้มีอารมณ์ สุขุม เยือกเย็นกว่าเดิม (ก่อนปฏิบัติธรรม) มีขันติ อดกลั้น และสามารถเข้าใจธรรมชาติทางอารมณ์ และการมีสติระงับอารมณ์ได้มากขึ้นกว่าแต่ก่อน

๔. เป็นผู้มีทิฏฐิสามัญญตา คือชักนำไปสู่การคบมิตรสหายและบุคคลในสังคม ที่ล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีศีลธรรมเหมือนกัน เนื่องจากระดับจิต ความคิด การประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และหลีกห่างจากอบายมุข และกิเลสที่จะป็นความทุกข์เดือดร้อน

๕. เป็นผู้มีความจริงใจ และความปรารถนาดี ต่อมิตรสหายในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และประพฤติตัวอยู่ในสังคมได้ดีไม่ว่าจะอยู่ในระดับสังคมอย่างไร

๖. เป็นที่รักใคร่ เมตตา เคารพนับถือ เกรงอกเกรงใจของบุคคลทั่วไป ซึ่งจะทำให้ชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม เจริญก้าวหน้าอย่างปกติสุข แม้ตกอับได้รับทุกข์เดือดร้อนก็จะมีผู้ช่วยเหลืออยู่เสมอ

ทั้ง ๖ ประการนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นเสน่ห์ของธรรมะที่เกิดแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติ เมื่อได้เริ่มปฏิบัติธรรม ก็จะได้ผลตามส่วนของการปฏิบัติ สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ อย่าประมาท หลงตัวเอง หรือเกิดความท้อแท้ใจในระยะแรก

การสร้างเสน่ห์ให้กับตัวเองจึงไม่จำเป็นต้องไปทำเสน่ห์เวทย์มนต์เมตตามหานิยมแต่อย่างไร เพราะไม่ใช่แก่นและสาระของธรรมะ กลับจะสร้างความมัวเมาและความเขลาเพิ่มมากขึ้น การสร้างเสน่ห์จากการประพฤติปฏิบัติธรรม สามารถเริ่มได้ตั้งแต่ขณะนี้ วันนี้ ด้วยทานกุศลอันจัดเป็นเบื้องต้นที่สุดของบุญ ไม่ว่าจะเป็น อามิสทาน พรหมวิหาร อิทธิบาทธรรมฯลฯ จนถึงการลดละกิเลสด้วยการทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ด้วยสมาธิและปัญญา โดยเริ่มทีละเล็กทีละน้อย จนกระทั่งการประพฤติปฏิบัติเป็นนิสัยในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข ย่อมส่งผลให้เป็นผู้มีมนุษยสมบัติ (รูปสมบัติ คุณสมบัติ ทรัพย์สมบัติ) สวรรค์-สมบัติ และต่อไปจนถึงนิพพาน-สมบัติ สำหรับผู้ที่มีธรรมอยู่แล้วก็พยายามรักษาและเพิ่มพูนให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

เสน่ห์ของผู้ปฏิบัติธรรม ย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่ของผู้พบเห็นและอยู่ร่วมกัน มีผู้ต้องการคบค้าสมาคมด้วย ได้รับการยกย่องเคารพนับถือ เป็นที่เกรงอกเกรงใจแก่บุคคลอื่นมีความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งจะช่วยให้สังคมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีธรรม มีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน ปรารถนาดีหยิบยื่นธรรมะและสิ่งที่ดีให้แก่กันและกันและกลุ่มสังคมใดที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในปัจจุบัน ย่อมส่งผลให้กลุ่มบุคคล นั้นมีส่วนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เกื้อกูลกัน ในการสร้างบุญบารมี ในภพชาติต่อ ๆ ไปด้วย

■ ■ ■ ■

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นาม_____บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ตำบล/แขวง_____อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

(๑) ประสงค์จะ : ☐ เป็นสมาชิก (ไม่คิดค่าส่ง) ตั้งแต่ฉบับที่_____

☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่: _____

ที่อยู่_____

(๒) เป็นเวลา : ☐ ๑ ปี อัตรา ๑๒๐ บาท ☐ ๒ ปี อัตรา ๒๔๐ บาท ☐ ๓ ปี อัตรา ๓๖๐ บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ใบบอกรับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นาม_____บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ตำบล/แขวง_____อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

ประสงค์จะ: ☐ **รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร** และให้ประกาศชื่อไว้ที่

☐ ปกหน้าด้านใน ๔,๐๐๐ บาท ☐ ปกหลังด้านนอก ๕,๐๐๐ บาท

☐ ปกหลังด้านใน ๓,๐๐๐ บาท ☐ หน้าสอดสี ๓,๐๐๐ บาท

☐ อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์ ๑,๐๐๐ บาท ☐ ประสงค์จะออกนาม ☐ ไม่ประสงค์ออกนาม

☐ อื่น ๆ_____จำนวนเงิน_____บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่ : **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

งานนิทรรศการ "ธรรมนิทัศน์ '๓๔" ซึ่งสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย จัดขึ้นที่สำนักงานใหญ่ ธนาคารสหธนาคาร จำกัด ระหว่าง ๑๔–๑๗ พ.ย. ๓๔ มีพุทธบริษัททั้งพระสงฆ์และสาธุชนผู้สนใจใคร่รู้ในธรรมปฏิบัติ เข้าฟังการบรรยายธรรม เรื่อง 'นิพพานไปทางไหน' 'จริยธรรมของผู้ทำงาน' และ 'เบื้องหลังความวิเศษของวิชชาธรรมกาย' โดยหลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม กันอย่างคับคั่ง

พระคณาจารย์ในพิธีอัญเชิญพระพุทธปฏิมาประธาน
และพระคู่บารมีพระประธาน
ในอุโบสถวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๔

(แถวหลังจากซ้าย) **พระเมธีรัตโนดม** รองเจ้าคณะจังหวัดลพบุรี วัดถนนใหญ่ อ.เมือง ลพบุรี หลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ พระ **Venerable Pallegama Sri Sumana Revatha Gnanarathana Thero** เจ้าอาวาสวัด Bomaluwa เมืองอนุราธะปุระ ประเทศศรีลังกา

(แถวหน้าจากซ้าย องค์ที่ ๒ และที่ ๓) หลวงพ่อ**เสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และหลวงพ่อ**เผด็จ ทตฺตชีโว** รองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย